

ទស្សនាវដ្តីនៃបង្រួបបង្រួមឯកសារកម្ពុជា

ស្នេហា ការពិត

◆ ចងចាំថ្ងៃ១៧ មេសា

◆ ថ្ងៃ១៧ មេសា ខ្មែរក្រហមបានធ្វើអ្វី?

បែកខ្ញែកដោយឥតគិតថ្លៃដល់បង្កើនស្រុកនិងឃុំទូទាំងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

សេខ១៤៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២

ឧបសគ្គនៃបញ្ហាសង្គមកម្ពុជា
មាតិកា

លេខ១៤៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២

◆ ចងចាំថ្ងៃ១៧ មេសា១

ផ្នែកសង្គម

◆ ឆ្នាំ១៩៦០ មហាសិទ្ធិបាតបក្សលើកទី កំណត់នូវមាតិកា៨

◆ ចម្លើយសារភាពយង់ ពៅ ប្រធានសន្តិសុខតំបន់១០៦១៤

ផ្នែកប្រវត្តិសាស្ត្រនិងការស្រាវជ្រាវ

◆ សក្ខីកម្ម ខុច ប្រឆាំងនឹងមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម១៦

◆ ថ្ងៃ១៧ មេសា ខ្មែរក្រហមបានធ្វើអ្វី?២៤

◆ អតីតយុទ្ធជនខ្មែរក្រហមនៅតែសម្រេចចិត្ត២៦

◆ ហ្សឺណែវ : ស្ត្រីចាមជីវិតមាម្នាក់២៨

◆ ប្តីខ្ញុំស្លាប់ដោយសារតែម្នាក់ឯង៣១

ផ្នែកច្បាប់

◆ សមភាពរវាងភាគី និងឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការ៣៤

វេទិកាពិភាក្សាសាធារណៈ

◆ ការពិនិត្យមើលសារឡើងវិញលើការចរចាឆ្ពោះទៅ៣៨

◆ ប្រតិកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទៅលើសាលដីកា៤៥

ទំព័រស្រាវជ្រាវនៃក្រសួង

◆ ដំណើរជីវិតក្រសួងខ្មែរក្រហមរបប ប៉ុល ពត៥៣

◆ រឿងបង្កគ្រោះ : ពលកម្មរបស់យុទ្ធជនយើង៥៥

រូបថតកម្របមុខ : យោធាខ្មែរក្រហមចូលកាន់កាប់ទីក្រុងភ្នំពេញ ថ្ងៃទី១៧

ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ និងក្មេងៗជិះរថយន្តអបអរសាទរពិធីបុណ្យចូលឆ្នាំ

ខ្មែរ ។ (រូបថត : រ៉ូឡង់ ទើវី)

ស្ត្រីនិងកូនៗរបស់គាត់ចាកចេញពីទីក្រុងភ្នំពេញជាមួយប្រពន្ធសម្បត្តិផ្ទាល់ខ្លួន
របស់គាត់ នៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ (រូបថត : រ៉ូឡង់ ទើវី)

រក្សាសិទ្ធិ

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

អនុញ្ញាតឱ្យបោះពុម្ពផ្សាយដោយ

ក្រសួងព័ត៌មាននៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ប្រកាសទេសរដ្ឋមន្ត្រីនិងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មាន

លេខ០២៩១ ពម.៩៩

ចុះថ្ងៃទី២២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៩៩

រូបថតឯកសារ: មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

និងសារមន្ទីរឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ស្ថិតនៅ

ចងចាំថ្ងៃ១៧ មេសា

ក្នុងការដោះស្រាយស្ថានភាពក្រោយជម្លោះនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា បុគ្គលម្នាក់ៗ រដ្ឋ សង្គមស៊ីវិល និងអ្នករួមចំណែកផ្សេងទៀតបានកត់ដល់វប្បធម៌ សាសនា នយោបាយ និងបុព្វបទផ្សេងទៀត។ កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងទាំងឡាយ ដែលនឹងបកស្រាយខាងក្រោមនេះ បានបម្រើគោលបំណងនៃការថែរក្សាការចងចាំស្វែងរកការពិត និងយុត្តិធម៌។ យ៉ាងណាមិញ មនុស្សម្នាទាំងឡាយមិនសូវជាយកចិត្តទុកដាក់នូវព្រឹត្តិការណ៍ “ថ្ងៃព្រហស្បតិ៍ ទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥” ដែលជារបត្តិផ្ទៃខ្មោចផ្សាទៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាទេ។ នៅថ្ងៃនោះ ក្រុមម៉ៅនិយមជ្រុលមួយក្រុមដែលស្គាល់ថាជាខ្មែរក្រហមបានទទួលជោគជ័យក្នុងការវាយប្រយុទ្ធចូលទីក្រុងភ្នំពេញ ហើយរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែររបស់ លន់ នល់ បានចុះចាញ់។ ពេលនោះ ប្រទេសកម្ពុជាទាំងមូលបានធ្លាក់ក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់យោធាខ្មែរក្រហមដែលចូលកាន់កាប់ទីក្រុងភ្នំពេញនៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ។

អ្នករស់នៅទីក្រុងជាច្រើនបានបង្ហាញនូវអារម្មណ៍រីករាយថា សង្គ្រាមបានបញ្ចប់ ហើយភាពសុខសាន្ត សន្តិភាព សន្តិសុខសង្គម និងការកសាងជាតិនឹងលេចជាបូរណ៍ឡើង។ ភាពរីករាយទាំងអម្បាលម៉ែនត្រូវបានជំនួសមកវិញភ្លាមនូវភាពភ័យខ្លាច ភាពច្របូកច្របល់ និងភាពតក់ស្លុតឥតខ្ចប់។ នៅថ្ងៃទី ១៧ មេសា ដែលនោះដែរ យោធាខ្មែរក្រហមចាប់ផ្តើមជម្លៀសប្រជាជនចេញពីទីក្រុងនិងតាមទីប្រជុំជននានាដើម្បីទៅកាន់ទីជនបទ។ ការជម្លៀសនិងគោលនយោបាយខ្មែរក្រហមផ្សេងទៀតបានបង្កឲ្យមានការបាត់បង់ជីវិតប្រជាជនកម្ពុជាដិតពីរលាននាក់។

ប៉ុន្តែ ថ្មីៗនេះ អតីតមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម នួន ជា បានផ្តល់សក្ខីកម្មនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ឬសាលាក្តីខ្មែរក្រហមថា គាត់មិនបានដឹងពីគម្រោងការនៃការជម្លៀសប្រជាជននៅថ្ងៃ១៧ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥នោះទេ។ នួន ជា បាននិយាយការពារខ្លួនឯងនៅក្នុងសាលាក្តីនោះថា សេចក្តីសម្រេច

ក្នុងការជម្លៀសប្រជាជនត្រូវបានធ្វើឡើងដោយមូលដ្ឋានថ្នាក់ក្រោមដែលលេខាធិការកាន់កាប់ជាអ្នកចាត់ចែងរឿងនេះ។

ប៉ុន្តែ ទោះបីជាមេដឹកនាំទាំងនោះខិតខំព្យាយាមបញ្ជាក់នូវភាពបរិសុទ្ធរបស់ខ្លួនយ៉ាងណាក៏ដោយ យុត្តិធម៌តាមរយៈការកាត់ទោសមេដឹកនាំទាំងនោះនៅសាលាក្តីខ្មែរក្រហមនិងលាតត្រដាងឡើង។ ស្របពេលជាមួយគ្នានេះដែរ ការថ្កោលទោសខាងសង្គមកើតមាននៅក្របខ័ណ្ឌនៃស្ថានភាព។

ការស្វែងរកការផ្សះផ្សាជាតិទៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជានៅតែជាផលលំបាកដ៏ចម្បងមួយសម្រាប់រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា សង្គម

សារព័ត៌មានញាវយកថែម លេខចុះផ្សាយថ្ងៃព្រហស្បតិ៍ ទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដែលគ្របដណ្តប់រឿងរ៉ាវ ហេតុការណ៍នៃការដួលរលំទីក្រុងភ្នំពេញដោយយោធាខ្មែរក្រហម

ស៊ីវិល និងបុគ្គលម្នាក់ៗ ទោះបីជារបបខ្មែរក្រហមបានកន្លងទៅ ជាងបីទសវត្សរ៍ហើយក៏ដោយ ។ ប្រជាជនកម្ពុជាបានស្វែងរកកិច្ច ខិតខំប្រឹងប្រែងជាច្រើនដើម្បីលើកកម្ពស់ការផ្សះផ្សាជាតិក្នុង ប្រទេសជាតិរបស់ខ្មែរក្រហមដល់រាល់ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៩មក ។ ប៉ុន្តែ ជាការលំបាកណាស់ក្នុងការវាស់វែងពីភាពជោគជ័យដោយ សារតែការផ្សះផ្សាជាតិជារឿងផ្ទាល់ខ្លួនរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗ ។

ការប្រារព្ធទិវាជ័យជម្នះ ៧ មករា៖ ទិវាខួប “៧ មករា”

ត្រូវបានអ្នករស់រានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហមក្នុងប្រទេសកម្ពុជាភាគ ច្រើនចាត់ទុកថាជាថ្ងៃដែលគាត់ត្រូវបានរំដោះចេញពីរបបខ្មែរ ក្រហម និងជាថ្ងៃដែលគាត់ទទួលបានសិទ្ធិនិងសេរីភាពជាមូលដ្ឋាន ឡើងវិញ ។ រដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា សម័យរដ្ឋ កម្ពុជានិងគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាបានប្រារព្ធទិវាជ័យជម្នះនេះ ជារៀងរាល់ឆ្នាំនៅថ្ងៃ៧ ខែមករា ចាប់តាំងពីទសវត្សរ៍៨០ រហូត ដល់ពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ។ ថ្នាក់ដឹកនាំជាន់ខ្ពស់និងថ្នាក់ដឹកនាំតាម មូលដ្ឋានបានរៀបចំប្រារព្ធពិធីនេះយ៉ាងសកម្មដើម្បីបង្កើតឲ្យមាន ការចងចាំពីអំពើឃោរឃៅនៃរបបខ្មែរក្រហម ។ ទោះជាយ៉ាងនេះ ក៏ដោយ អ្នករិះគន់មួយចំនួនបានអះអាងថា ថ្ងៃ៧ មករា គឺជាថ្ងៃ ប្រកបដោយភាពអាក្រក់ព្រោះថ្ងៃនោះគឺជាថ្ងៃដែលរៀតណាម បានចូលឈ្លានពានប្រទេសកម្ពុជានិងបានគ្រប់គ្រងអស់រយៈពេល ដប់ឆ្នាំពីឆ្នាំ១៩៧៩ ដល់១៩៨៩ ។

តុលាការប្រជាជនបដិវត្តន៍៖ នៅថ្ងៃទី១៩ ខែសីហា ឆ្នាំ ១៩៧៩ ការដាក់ឲ្យមានការទទួលខុសត្រូវតាមផ្លូវច្បាប់លើក ដំបូងប្រឆាំងទៅនឹងមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមពីររូបបានកើតឡើង ។ ទោះបីជានៅមានការចោទសួរមួយចំនួនទាក់ទងទៅនឹងបង្គោល យុត្តិធម៌ក៏ដោយ ក៏យ៉ាងហោចណាស់តុលាការនេះបានជួយពង្រឹង នូវស្មារតីរបស់ប្រជាជនកម្ពុជានៅពេលនោះដែរ ។ អ្នករស់រាន ជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហមចង់ឃើញយុត្តិធម៌ចំពោះភាពខ្លោចផ្សា ដែលគាត់ទទួលរង និងចំពោះសាច់ញាតិដែលបានបាត់បង់ ។ បើ មិនដូច្នោះទេ អ្នករស់រានជីវិតទាំងនោះបាត់បង់ប្រាថ្នានិរន្តរភាព អាចបង្កឲ្យមានវិបត្តិសង្គមកាន់តែជ្រៅឡើងៗក្នុងសង្គមកម្ពុជា ទាំងមូល ដែលជាការបង្កាក់ដំណើរការវិវត្តន៍នៅមុខរបស់ប្រទេស និងកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់រដ្ឋាភិបាលក្នុងការនាំមកនូវសន្តិភាព

សន្តិសុខ និងការអភិវឌ្ឍសង្គម ។

ព្យាបាលសិរ្ស៖ តុលាការប្រជាជនបដិវត្តន៍បានរួមចំណែក

ដ៏សំខាន់មួយចំពោះយុត្តិធម៌តាមផ្លូវច្បាប់តាមរយៈ “ព្យាបាល” ចំនួន មួយលានប្រាំមួយសែន ដែលប្រជាជនកម្ពុជាបានធ្វើក្នុងរវាង ឆ្នាំ១៩៨៣ និង១៩៨៤ ។ ព្យាបាលនេះគឺជាការខិតខំប្រឹងប្រែងដ៏ ជាក់លាក់របស់អ្នករួចរស់ជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហមដើម្បីបង្ហាញ និងដោះស្រាយនូវភាពទុក្ខសោករបស់ខ្លួន ។ លើសពីនោះទៅទៀត ព្យាបាលអស់នោះបានបង្ហាញនូវរឿងរ៉ាវផ្សេងៗគ្នានូវសោកនាដ កម្មដែលអ្នកទាំងនោះបានជួបប្រទះនិងអំពើរឿងរ៉ាវរបស់សាច់ញាតិ ដែលត្រូវបានសម្លាប់ដោយខ្មែរក្រហមតាមរយៈការបង្កក់អាហារ ឬតាមរយៈការធ្វើការជាទម្ងន់ ។ ព្យាបាលអស់នោះពិតជាមាន សារសំខាន់ក្នុងការស្ថាបនាករណីច្បាប់ប្រឆាំងនឹង បុល ពត, អៀង សារី និងមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមសំខាន់ៗជាច្រើនទៀត ។ ព្យាបាល នោះគឺជាវេទិកាសាធារណៈនិងមានប្រជាប្រិយភាពទាំងផ្នែក ផ្លូវចិត្តនិងសង្គមមួយដែលតាមរយៈនោះអ្នករួចរស់ជីវិតបាន ថ្កោលទោសនូវការកាប់សម្លាប់ដ៏ធំធេងរបស់ខ្មែរក្រហម ។ ការ ស្វែងរកការផ្សះផ្សាផ្ទាល់ខ្លួននៅក្នុងសហគមន៍បានក្លាយជា ដំណើរការជាក់ស្តែងមួយដែលអ្នករួចរស់ជីវិតពីរបបប្រល័យពូជ សាសន៍បានអនុវត្ត ។

ការតួសដៃនៃទីរណ្តៅសាកសព ៖ នៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៨២

និង២០០៧ រដ្ឋាភិបាលនិងប្រជាជនកម្ពុជាបានកសាងនិង ថែរក្សាអង្គីធាតុនៃរណ្តៅសាកសពរួមចំនួន១៩៧៣៣កន្លែង ដើម្បីបង្ហាញនូវការគោរពដល់អ្នកដែលបានស្លាប់ ។ តាមការស្រាវ ជ្រាវរបស់វីនីយូហ្គីល បានឲ្យដឹងថា រដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋប្រជា មានិតកម្ពុជាបានខិតខំយ៉ាងខ្លាំងដើម្បីបង្ហាញនូវអង្គីធាតុទាំងអស់ ដោយហេតុផលពីរយ៉ាងគឺ ទីមួយរដ្ឋាភិបាលចង់បង្ហាញថាប្រទេស ចិន ដែលជាសត្រូវនយោបាយនិងមនោគមន៍វិជ្ជារបស់កម្ពុជានៅ ពេលនោះគឺជាអ្នកនៅពីក្រោយខ្នងនៃអំពើកាប់សម្លាប់ដ៏មហិមា នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ហើយទីពីរគឺរដ្ឋាភិបាលបង្ហាញនូវភស្តុតាង យ៉ាងច្បាស់នៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ក្នុងន័យធ្វើឲ្យរដ្ឋាភិបាល សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាជារដ្ឋាភិបាលស្របច្បាប់ក្នុង សហគមន៍អន្តរជាតិ ។ ការពិភាក្សាគ្នាទាក់ទងទៅនឹងថាតើអង្គីធាតុ

ទាំងនេះត្រូវតែយកទៅបូជាឬយ៉ាងណានោះនៅតែជាបញ្ហាចម្រុះ ចម្រាសនៅឡើយ ។ អតីតព្រះមហាក្សត្រនរោត្តម សីហនុ បាន ចេញព្រះរាជសំណើមួយថា អង្គធាតុទាំងនោះត្រូវតែយកទៅបូជា តាមបែបពុទ្ធសាសនាដើម្បីឲ្យព្រលឹងរបស់អ្នកដែលបានស្លាប់ទៅ កាន់សុគតិភព ។ សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានជំរាបទៅ នឹងព្រះរាជសំណើនោះ ដោយសម្តេចបានលើកហេតុផលថា អង្គធាតុទាំងនោះអាចបម្រើជាភ័ស្តុតាង ឬជំនួយដ្ឋាននិងសម្រាប់ ការអប់រំ ។ សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រីបានបញ្ជាក់ពីគោលបំណងក្នុង ការធ្វើប្រជាមតិដើម្បីចង់ដឹងពីគំនិតយោបល់របស់ប្រជាជនទាក់ ទងទៅនឹងគោលនយោបាយនៃការបូជាអង្គធាតុទាំងនោះ ។

ការស្ទាបនាបូជនីយដ្ឋាន : បូជនីយដ្ឋានជាង៨០ កន្លែង ត្រូវបានសាងសង់ឡើងចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៨៦មក ដើម្បីឲ្យ សាធារណជនអាចប្រារព្ធពិធីតាមបែបសាសនាដើម្បីឲ្យព្រលឹង

បូជនីយដ្ឋានវត្តស្នួនពេជ្រ

របស់អ្នកស្លាប់ធ្វើដំណើរទៅកាន់សុគតិភព ។ វាលពិឃាតជើងឯក គឺជាកន្លែងមួយដែលមនុស្សម្នាទាំងឡាយ ទាំងក្មេងចាស់ ប្រុសស្រី នាំគ្នាមកទស្សនានិងអង្គុយស្ងៀមស្ងៀមដើម្បីរំលឹកដល់សាច់ញាតិ ដែលបានស្លាប់ ។ បូជនីយដ្ឋានទាំងនេះគឺជាកេរដំណែលដ៏ឈឺ ចាប់ ។ តែភាពមិនឆ្ងាយទ្រុឌទ្រោមរបស់ប្រជាជនកម្ពុជាបានជួយ ឲ្យអ្នកទាំងនោះអាចដោះស្រាយបាននូវព្រឹត្តិការណ៍ប៉ះទង្គិចផ្លូវចិត្ត ក្រោយពីហេតុការណ៍ព្រៃផ្សៃកើតឡើង ។ សាស្ត្រាចារ្យ រ៉ូប៊ីតា ហ្គ្រីនី នៃសាកលវិទ្យាល័យតិចសាស់ នៅទីក្រុង អូស្ត្រីន រដ្ឋតិចសាស់ បានអះអាងថា ភាពមិនឆ្ងាយទ្រុឌទ្រោមបានជួយអ្នកដែលធ្លាប់ ឆ្លងកាត់របបឈោរឈៅឲ្យចេះដោះស្រាយនូវព្រឹត្តិការណ៍ប៉ះទង្គិច ផ្លូវចិត្តនានា ហើយអនុញ្ញាតឲ្យអ្នកទាំងនោះអាចធ្វើដំណើរទៅមុខ តែមិនបានបំភ្លេចចោលនូវអតីតកាលទេ ។ សាស្ត្រាចារ្យ រ៉ូប៊ីតា ហ្គ្រីនី បានទទួលស្គាល់ថា ភាពមិនឆ្ងាយទ្រុឌទ្រោមមិនអាចចែកឲ្យ ដាច់ពីការរស់នៅតាមបែបប្រពៃណីបុរាណនិងការអភិវឌ្ឍ សេដ្ឋកិច្ចទេ ។ សារមន្ទីរប្រល័យពូជសាសន៍ទួលស្វែងត្រូវបាន បង្កើតឡើងនាដើមទសវត្សរ៍ឆ្នាំ៨០ ហើយសារមន្ទីរនេះបានក្លាយ ជាផ្នែកមួយដ៏សំខាន់នៃកេរដំណែលរបបប្រល័យពូជសាសន៍ដែល ជួយបង្កើតឲ្យមានការចងចាំសម្រាប់អ្នករួចរស់ជីវិត ដោយបង្ហាញ នូវអ្វីដែលរបបខ្មែរក្រហមបានធ្វើចំពោះប្រជាជនកម្ពុជា ។ ការ ទស្សនាសារមន្ទីរនេះគឺជាទម្រង់មួយនៃការទទួលស្គាល់ចំពោះអ្នក រួចរស់ជីវិត ។

ទិវាចងកំហឹង : “ទិវាចងកំហឹង” ដែលបានប្រារព្ធព្រលឹងឆ្នាំ នៅតាមបូជនីយដ្ឋាននានានៅថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា តាំងពីឆ្នាំ១៩៨៤ មក បង្កើតឲ្យមានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នាជាមួយនឹងអតីតកាលរបស់អ្នក រួចរស់ជីវិត ។ ទោះបីជានៅថ្ងៃនោះ អ្នកខ្លះបានស្រក់ទឹកភ្នែកក្នុង ចិត្តពោរពេញដោយកំហឹងនិងការសងសឹកនៅពេលដែលមន្ត្រីរដ្ឋា ភិបាលព្រមទាំងមនុស្សមួយចំនួនទៀតឡើងអានអំពីបទពិសោធន៍ កាលពីអតីតកាលក៏ដោយ ក៏ពិធីនេះនៅតែជាដំណាក់កាលមួយ ដែលអ្នករួចរស់ជីវិតអាចឆ្លុះបញ្ចាំងថាបានថ្កោលទោសអំពីការ រំលោភសិទ្ធិមនុស្សដ៏ធ្ងន់ធ្ងរបំផុតហើយទិវានោះបានជួយឲ្យអ្នករួច រស់ជីវិតស្វែងរកផ្លូវផ្សះផ្សាបាន ។ ក្នុងឆ្នាំ២០០៩ “ទិវាចង កំហឹង” ត្រូវបានដូរទៅជា “ទិវានៃការចងចាំ” វិញ ។

កម្មវិធីអំពាវនាវ៖ ក្នុងរវាងឆ្នាំ១៩៧៩ រហូតដល់ចុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ៨០ ព្រមគ្នាជាមួយនឹងដំណើរការបង្រួបបង្រួមជាតិ រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាមានបំណងចង់បញ្ចប់សង្គ្រាមស៊ីវិលនិងនាំយកចលនាខ្មែរក្រហមជាមួយនឹងភាគីបដិបក្ខដែលប្រឆាំងនឹងរដ្ឋាភិបាល ឲ្យត្រលប់មករួបរួមរស់នៅក្នុងសង្គមជាតិវិញ ។ រដ្ឋាភិបាលបានប្រើកម្មវិធីវិទ្យុ “សម្លេងអំពាវនាវ” ដើម្បីលើកទឹកចិត្តឲ្យភាគីប្រឆាំងវិលត្រលប់មកសង្គមជាតិវិញ ។ ខណៈពេលដែលការប្រយុទ្ធគ្នារវាងកងកម្លាំងខ្មែរក្រហមនិងរដ្ឋាភិបាលកំពុងតែបន្ត ការចរចាផ្នែកនយោបាយគឺជាការចាំបាច់មួយដើម្បីបញ្ចប់ជម្លោះ ។ សម្លេងអំពាវនាវនេះបានត្រួសត្រាយផ្លូវឲ្យមានយន្តការប្រកបដោយផ្នែកមួយដើម្បីពង្រឹងកិច្ចប្រឹងប្រែងក្នុងការបង្កើតសន្តិភាព ។

កិច្ចព្រមព្រៀងទីក្រុងប៉ារីស៖ កិច្ចព្រមព្រៀងទីក្រុងប៉ារីសដែលគ្រប់ភាគីទាំងអស់បានចុះកិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាពក្នុងខែតុលាឆ្នាំ១៩៩១ គឺជាការអភិវឌ្ឍន៍ត្រឹមត្រូវមួយដែលកម្ពុជាអាចមើលឃើញក្រោយពីការដកចេញរបស់កងទ័ពវៀតណាមពីប្រទេសកម្ពុជា ។ ការប៉ះទង្គិចផ្នែកយោធាបានបញ្ចប់ ហើយជន

ស៊ីវិលដែលក្លាយជាជនរងគ្រោះនៃជម្លោះទៀតហើយ ។ សំខាន់ជាងនេះទៅទៀតនោះគឺព្រះរាជអាគ្នេយ្យនិងវត្តមានរបស់ព្រះមហាក្សត្រនរោត្តម សីហនុ គឺជាការចាប់ផ្តើមនៃដំណើរការសន្តិភាពដ៏ក្មេងខ្ចី ។ ព្រះមហាក្សត្របានទទួលការគោរពយ៉ាងខ្លាំងនៅក្នុងសង្គមកម្ពុជា ហើយព្រះមហាក្សត្រគឺជាវត្ថុរូបសម្រាប់ការពង្រីកនិងបង្កើតឲ្យមានសន្តិភាព ការបង្រួបបង្រួមជាតិនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ ប្រជាជនគេយ្យចាប់ផ្តើមចាក់ឫសនៅក្នុងសង្គម ទោះបីជាកាលនោះដល់វិបាកធំៗមួយចំនួនមិនទាន់បានដោះស្រាយក៏ដោយ ដូចជាការមិនទាន់សាយភាយ ការមិនឲ្យមានកងទ័ព និងកម្មវិធីសមាហរណកម្ម ការធ្វើពហិការមិនទទួលស្គាល់របស់ខ្មែរក្រហមក្នុងការមិនទទួលស្គាល់កិច្ចព្រមព្រៀងនិងការសម្រុះសម្រួលអំណាចក្រោយលទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោតឆ្នាំ១៩៩៣ ។ យ៉ាងហោចណាស់ប្រជាជនគេយ្យក្នុងទម្រង់ជាការបោះឆ្នោតត្រូវបានអនុវត្តជាបន្តបន្ទាប់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាចាប់តាំងពីពេលនោះមក ។

គោលនយោបាយផ្តាច់ខ្លួន៖ ក្នុងរវាងឆ្នាំ១៩៨៤ និង ១៩៩៨ រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានព្យាយាមរំលាយចោលរចនា

កងទ័ពរដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាកំពុងកក់ឈ្មោះយោធាខ្មែរក្រហមដែលផ្តាច់ខ្លួនចូលមករស់នៅក្នុងសង្គមវិញ

សម្ព័ន្ធរបស់ខ្មែរក្រហមតាមរយៈការចរចាជាច្រើនលើកច្រើនសារ ។ ក្នុងឆ្នាំ១៩៩៦ អតីតរដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសរបស់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ អៀង សារី ដែលក្រោយមកត្រូវបានផ្តល់ការលើកលែងទោសបានយល់ព្រមចុះចូលជាមួយរដ្ឋាភិបាល ។ មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមផ្សេងទៀតដូចជា ប៉ុល ពត និង តាម៉ុក ដែលជាអតីតលេខាភូមិភាគនិរតីបានរឹងទទឹងនឹងមិនចូលរួមក្នុងគោលនយោបាយនេះ ។ ជាលទ្ធផលបង្ហាញថាការផ្តាច់ខ្លួនរបស់មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមបានធ្វើឲ្យចលនាខ្មែរក្រហមកាន់តែចុះខ្សោយជាលំដាប់ ។ ទីបញ្ចប់រចនាសម្ព័ន្ធដែលមានលក្ខណៈរៀបចំរបស់ខ្មែរក្រហមត្រូវបានរំលាយនិងបំផ្លាញក្រោយពី ប៉ុល ពត បានស្លាប់ក្នុងឆ្នាំ១៩៩៨ និង តាម៉ុក ត្រូវបានចាប់ខ្លួនក្នុងឆ្នាំ១៩៩៩ ។

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា : គោលនយោបាយផ្តាច់ខ្លួនគឺជាវិធានការណ៍ដ៏មានប្រសិទ្ធភាពមួយក្នុងការបញ្ចប់សង្គ្រាមស៊ីវិល ។ ក្នុងឆ្នាំ១៩៩៧ រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានសរសេរលិខិតមួយច្បាប់ផ្ញើជូនទៅអង្គការសហប្រជាជាតិដើម្បីស្នើសុំជំនួយក្នុងការនាំយកទៅកាន់យុត្តិធម៌នូវជនទាំងឡាយណាដែលទទួលខុសត្រូវចំពោះការរំលោភសិទ្ធិមនុស្សដ៏ធ្ងន់ធ្ងរបំផុតក្នុងចន្លោះពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ និងថ្ងៃ៦ មករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ។ ប្រាំមួយឆ្នាំក្រោយមក រដ្ឋាភិបាលនិងអង្គការសហប្រជាជាតិយល់ព្រមបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាដើម្បីកាត់ទោស “មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហម និងជនទាំងឡាយណាដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋនៃរបបខ្មែរក្រហម ។ តុលាការចម្រុះនេះត្រូវបានមើលឃើញថាជាយន្តការប្រកប ដោយក្តីសង្ឃឹមមួយដើម្បីផ្តល់យុត្តិធម៌ចំពោះជនរងគ្រោះនិងដើម្បីឲ្យប្រជាជនកម្ពុជាវិវឌ្ឍន៍ទៅមុខទៅរកការផ្សះផ្សាជាតិ ។

ផលប៉ះពាល់នៃយន្តការសន្តិសុខ នយោបាយ ដូច្នេះច្បាប់និងប្រពៃណី ដែលចេះតែបន្តនេះបាននាំមកនូវកម្រិតជាក់លាក់មួយនៃការព្យាបាលរបួសដូចចិត្តនិងការបង្រួបបង្រួមជាតិចំពោះប្រជាជនកម្ពុជា ។ រដ្ឋាភិបាលនិងបុគ្គលម្នាក់ៗ បានខិតខំប្រឹងប្រែងដើម្បីបង្កើតឲ្យមានការព្យាបាលរបួសដូចចិត្ត និងការបង្រួបបង្រួមជាតិនេះ ។ ស្របពេលជាមួយគ្នានេះដែរ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជានិងស្ថាប័នផ្សេងទៀតក៏បានជួយក្នុងការរួមចំណែកជាមួយ

រដ្ឋាភិបាលនិងបុគ្គលក្នុងកិច្ចការនេះដែរ ។ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាក៏ជាស្ថាប័នក្រៅរដ្ឋាភិបាលមួយដែលបានរួមចំណែកក្នុងការបន្ថែមឲ្យមានការផ្សះផ្សាជាតិនៅក្នុងសង្គមកម្ពុជា ។ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាមានគម្រោងចំនួនប្រាំដូចខាងក្រោមនេះដើម្បីលើកកម្ពស់ការផ្សះផ្សាជាតិដូចជា :

សៀវភៅវិញ្ញាណក្ខន្ធម្នាក់ដែលបានស្លាប់ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម : តាំងពីឆ្នាំ២០០៦មក មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាចាប់ផ្តើមកត់ត្រាចងក្រងឈ្មោះអ្នកដែលបានស្លាប់បាត់បង់ជីវិតនិងបាត់ខ្លួនក្នុងរបបខ្មែរក្រហមពីឆ្នាំ១៩៧៥ដល់១៩៧៩ ។ ឈ្មោះចំនួនជិតមួយលាននាក់មាននៅក្នុងប្រព័ន្ធទិន្នន័យរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជារួចហើយ ។ សៀវភៅនេះមានគោលបំណងជួយប្រជាជនកម្ពុជាក្នុងការស្រាវជ្រាវរកព័ត៌មានទាក់ទងទៅនឹងសមាជិកក្រសួងដែលបានបាត់ខ្លួនក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ សៀវភៅនេះនឹងចែកចាយដោយឥតគិតថ្លៃដល់សាលារៀនទាំងអស់ទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា ដូច្នេះអ្នកភូមិអាចឃើញឈ្មោះសាច់ញាតិរបស់គាត់ដែលបានបាត់ខ្លួននិងស្រាវជ្រាវរកឈ្មោះជនរងគ្រោះដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាមានព័ត៌មាន ។ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាកំពុងធ្វើការជាមួយនិងជនជាតិជនជាតិជនរងគ្រោះស្ទើរថេរលើស អាត់វ៉ែតដើម្បីបញ្ចូលឈ្មោះទាំងនោះចូលទៅក្នុងប្រព័ន្ធទិន្នន័យអេឡិចត្រូនិចដែលសាធារណជនអាចចូលមើលបានទូទាំងសាកលលោក ។

គម្រោងអប់រំពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ : ក្នុងឆ្នាំ២០០៧

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាមានបំណងចែកចាយសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យទៅដល់សិស្ស-និស្សិតកម្ពុជាទាំងឡាយ ។ ដំណាក់កាលដំបូងគឺទាក់ទងទៅនឹងការសរសេរសៀវភៅសិក្សាលើកដំបូងមួយអំពីរបបខ្មែរក្រហមដែលមានចំណងជើងថា “ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យឆ្នាំ១៩៧៥-១៩៧៩” ។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមក មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានចែកចាយសៀវភៅនេះចំនួនប្រាំសែនក្បាលទូទាំងប្រទេស ហើយនិងបានបណ្តុះបណ្តាលគ្រូប្រវត្តិសាស្ត្រចំនួន៣០០០ នាក់ទូទាំងប្រទេសអំពីរបៀបក្នុងការបង្រៀនឲ្យមានប្រសិទ្ធភាពនិងចំគោលដៅ ។ ដោយធ្វើការជាមួយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ក្រសួងអប់រំយុវជន និងកីឡា បានតម្រូវឲ្យមានការបង្រៀនអំពីការអប់រំអំពី

ប្រល័យពូជសាសន៍ដែលសិស្សនិស្សិតកម្រិតវិទ្យាល័យនិងគ្រឹះស្ថាន
 ទុក្ខសិក្សាទាំងអស់នៅក្នុងកម្មវិធីសិក្សាដោយអនុវត្តត្រឹមឆ្នាំ
 ២០១១តទៅ ។ បទបញ្ជារបស់ក្រសួងបានបង្ហាត់ថា ក្រុមប្រវត្តិ
 សាស្ត្រកម្រិតមធ្យមសិក្សាទាំងអស់ត្រូវតែចូលរួមក្នុងសិក្សាសាលា
 បណ្តុះបណ្តាលអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងវិធី
 សាស្ត្របង្រៀនដើម្បីទទួលបាននូវវិញ្ញាបនបត្រមុននឹងទៅបង្រៀន
 សិស្សពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ វគ្គបណ្តុះបណ្តាលថ្នាក់ខេត្ត
 និងថ្នាក់ជាតិត្រូវបានរៀបចំឡើងក្នុងឆ្នាំ២០០៩ ហើយវគ្គបណ្តុះ
 បណ្តាលថ្នាក់មូលដ្ឋានចាប់ផ្តើមឡើងក្នុងឆ្នាំ២០១០ ។ មជ្ឈមណ្ឌល
 ឯកសារកម្ពុជា និងក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡាក៏បានរៀបចំវគ្គ
 បណ្តុះបណ្តាលលើកទីមួយដល់ក្រុមប្រឹក្សាសកលវិទ្យាល័យ និងមន្ត្រី
 នគរបាលដែរ ។

ក្រុមការងារស្តីពីការចងក្រងឯកសារប្រវត្តិសាស្ត្រ
កម្ពុជា : ក្នុងឆ្នាំ២០០៨ ដោយសហការជាមួយក្រសួងអប់រំ
 យុវជន និង កីឡា មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានរៀបចំសិក្សា
 សាលាក្រុមបង្រៀនប្រចាំឆ្នាំលើកទីបីក្នុងគោលបំណងបង្កើតក្រុម
 ការងារមួយដើម្បីសិក្សាពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាតាមរយៈការស្វែង
 រកការពិតនិងការបង្រួបបង្រួមជាតិ ។

អ្នកចូលរួមនៅក្នុងសិក្សាសាលានោះរួមមានក្រុមបណ្តុះ
 បណ្តាលថ្នាក់ជាតិចំនួន២៤រូប និងក្រុមបណ្តុះ បណ្តាលថ្នាក់ខេត្តចំនួន
 ១៨០រូបដែលសុទ្ធតែបានទទួលការបណ្តុះបណ្តាលអំពីការបង្រៀន
 ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ គម្រោងនេះបង្កើតឡើង
 ដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាដែលមានជំនឿថាគម្រោងអប់រំ
 អំពីប្រល័យពូជសាសន៍អាចប្រើជាមូលដ្ឋានមួយសម្រាប់ស្រាវ
 ជ្រាវអំពីការពិតទូទៅទូលំទូលាយនិង ផ្លូវការជាងមុន និងបេសកកម្ម
 ស្វែងរកការពិត ។ ក្រសួងអប់រំបានស្នើថាក្រុមបណ្តុះបណ្តាលថ្នាក់
 ជាតិ និងថ្នាក់ខេត្តអាចដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការប្រមូលនិង
 ចែកចាយព័ត៌មានប្រវត្តិសាស្ត្ររបបខ្មែរក្រហម ។ ដំណើរការ
 ផ្សះផ្សា និងស្វែងរកការពិតរបស់កម្ពុជាអាចជាការអប់រំយ៉ាង
 សំខាន់ក្នុងការចែករំលែកព័ត៌មាន ដែលអាចទទួលយកបាន ហើយ
 និងកម្មវិធីនេះអាចលាតត្រដាងព័ត៌មានអំពីរបបខ្មែរក្រហមដែល
 លើសពីដែនកំណត់របស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ។

ការថែរក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រអន្លង់វែង : នៅថ្ងៃទី២៣ ខែមីនា
 ឆ្នាំ២០១០ រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានចេញអនុក្រឹត្យមួយដើម្បីដាក់
 ឲ្យមានការថែរក្សានិងអភិវឌ្ឍន៍តំបន់ប្រវត្តិសាស្ត្រអន្លង់វែង ។
 ដោយទទួលស្គាល់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាក្នុងនាមស្ថាប័នមួយ
 ដែលមានឯកទេសខាងការស្រាវជ្រាវនិងចងក្រងឯកសារពីរបប
 ខ្មែរក្រហម រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានផ្តល់ការងារនេះដល់មជ្ឈមណ្ឌល
 ឯកសារកម្ពុជាឲ្យធ្វើការសិក្សាឲ្យបានស៊ីជម្រៅនៅតំបន់អន្លង់វែង

នេះ ។ ការផ្តល់សិទ្ធិអំណាចនេះបានធ្វើឡើងក្រោយពីមានសារាចរ
 ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០១ ពីសម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន
 ដែលដាក់បទបញ្ជាឲ្យមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាធ្វើការជាមួយ
 ក្រសួងទេសចរណ៍និងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀតក្នុងការបង្កើត
 សារមន្ទីរ បូជនីយដ្ឋាន និងដំណើរការថែរក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រសម្រាប់
 ស្រុកអន្លង់វែង ។ ដោយសារតែបទបញ្ជានេះ និងដោយមានការ

កាំទ្រព័ក្រសួងទេសចរណ៍ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាកំពុងតែសិក្សាអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រអន្លង់វែងទាំងមូលជាពិសេសទាក់ទងទៅនឹងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនិងដើម្បីថែរក្សាតំបន់នេះជាភស្តុតាងនៃបទឧក្រិដ្ឋរបស់ខ្មែរក្រហម ។ ការសិក្សាតំបន់អន្លង់វែងដែលធ្វើការរួមគ្នារវាងមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជានិងក្រសួងទេសចរណ៍គឺដើម្បីសម្រេចបានសៀវភៅណែនាំមួយនិងសម្ភារពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀតសម្រាប់អ្នកទស្សនានិងគ្រូបង្រៀននៅក្នុង

ក្លាយជាស្ថាប័នសម្រាប់ការសិក្សាពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ដ៏ធំមួយនៅអាស៊ី ។ ក្នុងឆ្នាំ២០១០ ក្រសួងមហាផ្ទៃបានផ្តល់អាជ្ញាប័ត្រដល់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាឲ្យប្រើប្រាស់ឈ្មោះនេះនិងសាងសង់មជ្ឈមណ្ឌលអចិន្ត្រៃយ៍នៅលើទីតាំងមួយដែលផ្តល់ដូនដោយរដ្ឋាភិបាល“ ដើម្បីបន្តដំណើរការស្រាវជ្រាវឯកសារនានាដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅកម្ពុជានិងនៅក្នុងបណ្តាប្រទេសទាំងឡាយដែលពាក់ព័ន្ធដល់ឯកសាររបបប្រល័យពូជសាសន៍ដើម្បីបម្រើដល់ការចងចាំ យុត្តិធម៌ និងការផ្សះផ្សាជាតិនៅទូទាំងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា” ។ វិទ្យាស្ថានស្ទីករិតនិងមានសារមន្ទីរមួយដែលអ្នកទស្សនាអាចរៀនអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហមនិងស្វែងរកការព្យាបាលនៅកន្លែងមួយដែលគាត់តែងឡើងសម្រាប់ស្នើសុំធីនិងការព្យាបាល ។ វិទ្យាស្ថានស្ទីករិតនិងមានបណ្ណាល័យ និងមជ្ឈមណ្ឌលស្រាវជ្រាវមួយដើម្បីបន្តអនុវត្តការចងក្រងឯកសារ ការវិភាគ និងការថែរក្សាព័ត៌មានអំពីរបបខ្មែរក្រហម និងដើម្បីឲ្យអ្នកស្រាវជ្រាវទូទាំងសកលលោកអាចសិក្សាអំពីការរំលោភសិទ្ធិមនុស្សទូទាំងតំបន់ ។ លើសពីនោះទៅទៀតវិទ្យាស្ថានស្ទីករិតនេះនឹងមានអគារសិក្សាមួយដែលនិស្សិតកម្ពុជានិងបរទេសអាចមករៀនសូត្របន្ថែមដើម្បីយកពិន្ទុថ្នាក់ទុត្តមសិក្សាទាក់ទងទៅនឹងបញ្ហាសិទ្ធិមនុស្ស ។ សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែមអំពីវិទ្យាស្ថាននេះ សូមមើលគេហទំព័រ www.cambodiasri.org ។

អ្វីដែលរៀបរាប់ខាងលើនេះគឺជាដំណើរការកម្រិតថ្នាក់ជាតិដែលអាចជួយប្រជាជនកម្ពុជាឲ្យជាសះស្បើយនិងផ្សះផ្សាគ្នាពីរបបខ្មែរក្រហមដូចរាល់នៅថ្ងៃទី៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ។ បើគ្មានដំណាក់កាលទាំងអស់ខាងលើនេះនិងភាពមិនឆោឆោទ្រុឌទ្រោមរបស់ប្រជាជនកម្ពុជាទេ ជំងឺសង្គមនឹងញាំញីប្រជាជនកម្ពុជារៀងរាល់ថ្ងៃ ។ ចំណុចនេះអាចធ្វើឲ្យយើងគិតពីចំណុចចាប់ផ្តើមនៃការបាត់បង់ និងភាពទុក្ខសោកដ៏ធំធេងនេះ ។ ថ្ងៃចាប់ផ្តើមនៃការបាត់បង់និងទុក្ខសោកដ៏ធំធេងនោះគឺ “ថ្ងៃ១៧ មេសា” ។ ថ្ងៃដ៏ដូរចត់នេះ ត្រូវបានចាំទុកយ៉ាងជាក់ច្បាស់ និងត្រូវបានមើលឃើញថាជាគ្រឿងរំលឹកដ៏រស់រវើកនៃការទប់ស្កាត់ការកើតឡើងវិញនៅថ្ងៃអនាគតនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅកម្ពុជានិងនៅសកលលោក ។ **លី សុខយាង**

ស្រុកអន្លង់វែងទាំងមូល ។ កិច្ចការនេះនឹងជួយបង្កើតឲ្យតំបន់នេះក្លាយជាធនធានដ៏សំខាន់មួយដើម្បីឲ្យមានការចងចាំពីអតីតកាលនិងដើម្បីទាញចំណាប់អារម្មណ៍ពីសាធារណជនអំពីទេសភាពដ៏ស្រស់ត្រកាលនៃតំបន់នេះ ។

វិទ្យាស្ថានស្ទីករិត : ចាប់តាំងពីឆ្នាំ២០១១មក មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាកំពុងតែប្រែទៅជា “វិទ្យាស្ថានស្ទីករិត” ដែលនឹង

ឆ្នាំ១៩៦០ មហាសន្និបាតបក្សលើកទី១ កំណត់នូវមាតិកាជាយុទ្ធសាស្ត្រ នៃបដិវត្តន៍ប្រជាជាតិ-ប្រជាធិបតេយ្យ

ជកស្រង់ចេញពីទីបង្គំបដិវត្តន៍ នៃខែសីហា ឆ្នាំ-មករា ១៩៧៥-៧៦

ឆ្នាំ១៩៦០

មុនឆ្នាំ១៩៦០ បក្សយើងនៅមិនទាន់មានមាតិកាជាយុទ្ធសាស្ត្រ ជាយុទ្ធវិធីនៅឡើយ ។ យើងមានតែការកំណត់ចំពោះមុខ គឺប្រឆាំងចក្រពត្តិ ពិសេសចក្រពត្តិអាមេរិក និងបរិវារវា ។ គ្មានមាតិកាបដិវត្តន៍ជាយុទ្ធសាស្ត្រ និងយុទ្ធវិធី ប្រៀបដូចជាដើរក្នុងរូងភ្នំដ៏តូចតាម ។

ឆ្នាំ១៩៦០ បក្សបើកមហាសន្និបាតបក្សលើកទី១

មហាសន្និបាតបក្សលើកទី១ បានសម្រេចជាឯកច្ឆន្ទកំណត់មាតិកាជាយុទ្ធសាស្ត្ររបស់បដិវត្តន៍កម្ពុជា ជាបដិវត្តន៍ប្រជាជាតិ ប្រជាធិបតេយ្យ គឺវាយចក្រពត្តិ ពិសេស ចក្រពត្តិអាមេរិកនិងបរិវារវា វាយសក្តិភូមិ និងនាយទុនប្រតិកិរិយា ។ កម្លាំងបដិវត្តន៍គឺកម្លាំងប្រជាជាតិទាំងមូលដោយផ្អែកលើសម្ព័ន្ធភាពកម្មករ កសិករ ។ រូបភាពស្វ័យបដិវត្តន៍ គឺហិង្សាបដិវត្តន៍ខាងនយោបាយ និងហិង្សាបដិវត្តន៍ខាងអារុធ ។ បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាតែមួយគត់ ជាបក្សដឹកនាំបដិវត្តន៍កម្ពុជា ។ ទិសឈានឡើងរបស់បដិវត្តន៍ គឺសម្រេចបដិវត្តន៍ប្រជាជាតិ-ប្រជាធិបតេយ្យ ហើយឈានទៅរកបដិវត្តន៍សង្គមនិយម និងកសាងសង្គមនិយម និងកុម្មុយនីស្តនៅកម្ពុជា ។

នេះជាព្រឹត្តិការណ៍ប្រវត្តិសាស្ត្រមួយ ធំសំខាន់ណាស់ចំពោះបក្ស បដិវត្តន៍ ចំពោះប្រជាជន និងប្រជាជាតិកម្ពុជាយើង ។ ជាពិសេសគ្រប់គ្រងនូវផ្លូវចូលចលនាបដិវត្តន៍កម្ពុជាដើម្បីឈានទៅ រំដោះជាតិ រំដោះប្រជាជន រំដោះវណ្ណៈ ។ លើកមាតិកាបដិវត្តន៍ជាយុទ្ធសាស្ត្របានត្រឹមត្រូវ គឺបំផុសបានជំនឿបដិវត្តន៍យ៉ាងខ្លាំងក្លា ដំបូងបង្អស់ គឺជំនឿក្នុងជួរកម្មាភិបាលបក្ស ។ មានជំនឿគឺខ្លាំង មានកម្លាំងប្រយុទ្ធយ៉ាងមុខមុត ។

ឆ្នាំ១៩៦១

បក្សបើកវគ្គ ប្រយុទ្ធវាយសម្រុកអប់រំ ឲ្យកម្មាភិបាល

បក្សទាំងនៅជនបទនិងទីក្រុង បានជ្រួតជ្រាប និងក្តាប់មាតិកាជាយុទ្ធសាស្ត្រ បដិវត្តន៍ប្រជាជាតិ-ប្រជាធិបតេយ្យបានមួយកម្រិតសំខាន់ ។ តាមពន្លឺនៃមាតិកាជាយុទ្ធសាស្ត្រនេះ សតិអារម្មណ៍កម្មាភិបាលបានវិវឌ្ឍន៍ឡើង ។ គោលដំបូងបដិវត្តន៍ រឹងជាងមុន ។ ស្គាល់មិត្ត ស្គាល់សត្រូវ ច្បាស់ជាងមុន ។ មានមាតិកាបដិវត្តន៍ត្រឹមត្រូវ សតិអារម្មណ៍បដិវត្តន៍ជ្រះស្រឡះ ការចាត់តាំងរបស់បក្ស ក៏មានរបៀបលាក់ការណ៍ចាត់តាំងរបស់បក្ស ។ ចលនាស៊ីវិលរបស់មហាជននៅជនបទនិងទីក្រុង មានការដឹកនាំកាន់តែត្រឹមត្រូវតាមមាតិកាបដិវត្តន៍ ហើយផុសផុលកាន់តែខ្លាំងជាងមុន ក្រោមពាក្យស្លោកប្រឆាំងចក្រពត្តិអាមេរិក និងទាមទារកែប្រែជីវភាព ទាមទារសិទ្ធិសេរីភាពប្រជាធិបតេយ្យ ។ បានទទួលពន្លឺនៃមាតិកាបដិវត្តន៍ជាយុទ្ធសាស្ត្រ គុណភាពកម្មាភិបាល ខាងគោលនយោបាយ សតិអារម្មណ៍ ចាត់តាំងចម្រើនឡើងមួយកម្រិត ។ ចលនាស៊ីវិលរបស់មហាជននៅជនបទនិងទីក្រុង កាន់តែមានគុណភាពបដិវត្តន៍ ។

ឆ្នាំ១៩៦២

ចក្រពត្តិអាមេរិក បរិវារវា និងវណ្ណៈសក្តិភូមិ-នាយទុនប្រតិកិរិយាកាន់អំណាច បានបង្កើតសកម្មភាពវាយប្រហារបក្សវាយប្រហារចលនាស៊ីវិលរបស់ប្រជាជន-មហាជននៅជនបទនិងទីក្រុង កាន់តែខ្លាំងក្លា ឈោរឈៅជាងមុន ។

ក្តាប់នូវមាតិកាជាយុទ្ធសាស្ត្ររបស់បក្ស កម្មាភិបាលនៅជនបទនិងទីក្រុង បានបំផុសបំផុលចលនាមហាជនស៊ីវិលម្យ៉ាងខ្លាំង ។ យើងការពារបានកម្លាំងបក្ស ការពារបានកម្លាំងមហាជនរក្សានិងបំផុសបានចលនាស៊ីវិលប្រជាជាតិ-ប្រជាធិបតេយ្យកាន់តែខ្លាំងជំទូលាយ និងជ្រៅជាងមុន ។ ចលនាស៊ីវិលប្រជាជាតិ-ប្រជាធិបតេយ្យរបស់មហាជននៅជនបទនិងទីក្រុង ក្រោមការដឹកនាំរបស់បក្ស រឹតតែក្នុងឋានៈវាយសម្រុកជាប់ ។ ទំនាស់រវាងចក្រពត្តិ

ពិសេសចក្រពត្តិអាមេរិក និងប្រជាជាតិ-ប្រជាជន កាន់តែឡើង
ស្រួច ។ ទំនាស់រវាងសក្តិភូមិ-ម្ចាស់ដី និងកសិករ ចេះតែឡើង ។
ភ្លើងបដិវត្តន៍កាន់តែឆេះខ្លាំងឡើង ។ កម្លាំងបក្ស កម្លាំងបដិវត្តន៍
កាន់តែបានពង្រឹង និងពង្រីកជាលំដាប់ ។

ឆ្នាំ១៩៦៣

គឺនៅក្នុងសភាពទំនាស់ដ៏តឹងតែង រវាងខ្មាំងនិងបដិវត្តន៍
និងក្នុងសភាពដែលភ្លើងបដិវត្តន៍កាន់តែឆេះខ្លាំងនេះ បក្សបាន
បើកមហាសន្និបាតបក្សលើកទី២ នៅដើមឆ្នាំ១៩៦៣ ដើម្បី

បក្សលើកទីII បានចងក្រងនូវសាមគ្គីភាព-ឯកភាពផ្ទៃក្នុងបក្ស
ទាំងខាងទស្សនៈ គោលជំហរ សតិអារម្មណ៍ និងចាត់តាំងបាន
រឹងប៉ឹង កក់ក្តៅ ជំនឿទុកចិត្តលើអនាគតនៃបដិវត្តន៍ខ្លួន ។ ពិសេស
ទៀត គោលជំហរឯករាជ្យ ម្ចាស់ការ ខ្លួនបត្តម្ចាស់ ខ្លួនកាន់កាប់
វាសនាប្រទេសជាតិខ្លួនដោយខ្លួនឯង បានជ្រួតជ្រាបថែមទៀត
ជាសាច់ឈាម អាស្រ័យដោយចលនាបដិវត្តន៍ជាក់ស្តែង បញ្ជាក់
ជារូបី ។ តើចលនាជាក់ស្តែងបញ្ជាក់អ្វី? ចលនាជាក់ស្តែង
បានបញ្ជាក់ច្បាស់ថា មាគ៌ាជាយុទ្ធសាស្ត្រនៃបដិវត្តន៍ប្រជាជាតិ

យុទ្ធនាទីខ្មែរក្រហមប្រកួសប្រជែង

បញ្ជាក់ច្បាស់ថែមទៀត នូវមាគ៌ាជាយុទ្ធសាស្ត្រនៃបដិវត្តន៍ប្រជា
ជាតិប្រជាធិបតេយ្យ ហើយជំរុញអនុវត្តន៍មាគ៌ានេះឲ្យខ្លាំងក្លា
ថែមទៀត ។ ខ្លឹមសារនៃមហាសន្និបាតបក្សលើកទី២ ចេញពី
ចលនាប្រយុទ្ធជាក់ស្តែង ក្នុងរយៈពេល៤ឆ្នាំ ។

ពិសោធន៍នៃការដឹកនាំចលនា ជិត៤ឆ្នាំមកនេះ បានពង្រឹង
ទស្សនៈ គោលជំហរ នយោបាយ សតិអារម្មណ៍ ចាត់តាំងក្នុងផ្ទៃ
ក្នុងបក្ស បានមួយកម្រិតខ្ពស់ជាងមុន ។ ជាពិសេស មហាសន្និបាត

ប្រជាធិបតេយ្យ ផ្អែកលើសម្ព័ន្ធភាពកម្មករ-កសិករ ក្រោមការ
ដឹកនាំដ៏តម្លាចមុខតែមួយកត់របស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា គឺត្រឹមត្រូវ
ជាទីបំផុត ។

ដើម្បីម្ចាស់ការ ដឹកនាំចលនាបដិវត្តន៍ប្រជាជាតិ-ប្រជាធិប
តេយ្យ វាយសម្រុកទៅលើខ្លាំងកាន់តែខ្លាំងក្លា តាមសេចក្តី
សម្រេចចិត្តរបស់មហាសន្និបាតបក្សលើកទី២ ក្បាលម៉ាស៊ីនដឹកនាំ
បក្ស បានចុះរៀបចំចាត់តាំង និងពង្រឹងនៅមូលដ្ឋានបង្អែកជនបទ ។

កម្មាភិបាលមួយចំនួនសំខាន់ត្រូវចុះជាប់នៅតាមជនបទ ។ នេះជា ជំហានមួយសំខាន់នៃការពង្រឹងការដឹកនាំរបស់បក្សទូទាំង ប្រទេស ។ ដោយហេតុនេះ ការដឹកនាំបក្ស កាន់តែមានលក្ខណៈ រឹងមាំ ឯកភាពគ្នាខាងទស្សនៈ គោលជំហរ សីលធម៌ ហើយ ជិតស្និទ្ធនឹងចលនាកសិករ ដែលជាកម្លាំងធំសំខាន់របស់ចលនា បដិវត្តន៍ប្រជាជាតិ-ប្រជាធិបតេយ្យ ។

ចក្រពត្តិអាមេរិកនិងបរិវារ ដែលមានអាក្បត់ លន់ នល់, សិរី មតៈ, ស៊ីង ឌីកថាញ់ ជាមេ មានផែនការធ្វើរដ្ឋប្រហាររំលំ ប្រទេសកម្ពុជា អព្យាក្រឹត្យ និងវាយកម្ទេចកម្លាំងបក្ស កម្លាំង ប្រជាជន-មហាជន ។ ដោយមានស្មារតីប្រុងប្រយ័ត្នបដិវត្តន៍ខ្ពស់ និងវៃឈ្លាស បក្សបានរកយកឱកាសនេះ បំផុសចលនាប្រជាជន មហាជនទាំងជនបទ ទីក្រុង ប្រឆាំងយ៉ាងខ្លាំងក្លា ផែនការធ្វើរដ្ឋ ប្រហាររបស់ចក្រពត្តិអាមេរិក និងពួកអាក្បត់បរិវារវា ។ ដោយ រួមផ្សំពាក្យស្មោក ប្រឆាំងរដ្ឋប្រហារ និងពួកអាក្បត់ ការពារ ប្រទេស ការពារសន្តិភាព អព្យាក្រឹត្យ ជាមួយនឹងពាក្យស្មោកតស៊ូ ទាមទារដីធ្លីរបស់កសិករ ទាមទារដីឡើងប្រាក់ខែរបស់កម្មករ ទាមទារសិទ្ធិសេរីភាពរបស់សិស្ស និស្សិត បញ្ញាជនទីក្រុង ចលនា បាតុកម្មមិឡូឌី ចលនាតស៊ូចំហ ស្របច្បាប់ មិនស្របច្បាប់ តស៊ូសម្ងាត់ កម្មាត់ពួកក្បត់នៅតាមជនបទ បានផុសផុលបន្ត កន្ទុយគ្នាពីជនបទមួយទៅជនបទមួយ ពីទីក្រុងមួយទៅក្រុងមួយ ទៀត ធ្វើឲ្យពួកខ្មាំងវិលក្បួន តក់ស្លុត ភិតភ័យ បាត់ម្ចាស់ការ ធ្វើឲ្យ ផែនការរដ្ឋប្រហាររបស់ខ្មាំងត្រូវបរាជ័យ ។

ដោយមានមាគ៌ាយុទ្ធសាស្ត្រនៃបដិវត្តន៍ប្រជាជាតិ ប្រជាធិបតេយ្យ ត្រឹមត្រូវ ច្បាស់លាស់ ហើយបានពង្រឹងក្នុង មហាសន្និបាតបក្សលើកទី២ថែមទៀត ហើយដោយមាគ៌ានេះ បានចូលជ្រៅទៅក្នុងកម្មាភិបាល-បក្សជន ប្រជាជន-មហាជន ដូច្នេះចលនាតស៊ូដោយហិង្សាបដិវត្តន៍ ដោយយក ហិង្សាបដិវត្តន៍ ខាងនយោបាយជាសំខាន់ ហើយយកហិង្សាបដិវត្តន៍ខាងអារុធ រួមផ្សំជាបន្ទាប់ ចលនាតស៊ូរបស់ប្រជាជន-មហាជន នៅជនបទ និងទីក្រុង កាន់តែផុសផុលមានច្រើនខ្លឹមសារច្រើនរូបភាព ។

ទន្ទឹមនឹងនេះ កងយោធពលសម្ងាត់របស់បក្ស ដែលបានរៀបចំ តាំងពីឆ្នាំ១៩៦០ ដោយជ្រើសរើសយកក្នុងយុវជនកសិករក្រ

និងកសិករកណ្តាលថ្នាក់ក្រោម ដើម្បីធ្វើជាកងការពារសម្ងាត់ បានចាប់ផ្តើមធ្វើសកម្មភាពដូចជាយាមល្បាត ការពារកម្មាភិបាល ជូនដំណើរកម្មាភិបាល កម្ទេចគិញ ចារបុរសឈោរឃៅ ដែលវាមក បំផ្លាញមូលដ្ឋាន រាតត្បាតប្រជាជន ចាប់ចងកម្មាភិបាល ។ល។ ឯប្រជាជន-មហាជន ក៏កាន់តែឃើញថា បើតស៊ូនយោបាយទទេ មានតែខ្មាំងបង្ក្រាប ទាល់តែបំពាក់អាវុធដែរ ទើបតស៊ូបាន ។

ដូច្នេះ ប្រជាជន-មហាជន ដែលត្រូវជិះជាន់សង្កត់សង្កិន មាន

ទស្សនៈតស៊ូដោយហិង្សាអារុធ ហើយត្រៀមអាវុធជាកាំបិត ពូថៅ ដំបង ធ្នូ ស្មា ដើម្បីការពារភូមិ-ឃុំ ការពារប្រជាជន ការពារកម្មាភិបាលបក្ស ។

ឆ្នាំ១៩៦៤-១៩៦៥-១៩៦៦

ក្នុងរយៈពេល១៣ឆ្នាំ ចលនាតស៊ូប្រឆាំងចក្រពត្តិអាមេរិក បរិវារ និងចលនាតស៊ូពីបញ្ហាដីធ្លីទៅជនបទ បញ្ហាតស៊ូកែប្រែ ជីវភាព ប្រជាជនប្រចាំថ្ងៃ តស៊ូទាមទារសិទ្ធិសេរីប្រជាធិបតេយ្យ

បានផុលផុសស្ទើរតែរាល់ខែ។ ចលនាប្រជាជន មហាជន ប្រឆាំង ចក្រពត្តិអាមេរិក ឡើងខ្ពស់ជាងពេលណាៗទាំងអស់។

ឆ្នាំ១៩៦៤ ប្រជាជន យុវជនសិស្សនៅទីក្រុងភ្នំពេញរាប់ ម៉ឺននាក់ៗ ធ្វើបាតុកម្មវាយស្ថានទូតចក្រពត្តិអាមេរិក និងវាយ មន្ទីរវប្បធម៌របស់ចក្រពត្តិអាមេរិក រហូតដល់ដេញទូតចក្រពត្តិ អាមេរិកចេញពីប្រទេសកម្ពុជា ហើយបដិសេធដំន្ទយមានពិស ពុលរបស់ចក្រពត្តិអាមេរិកទាំងអស់ ទាំងជំនួយយោធា សេដ្ឋកិច្ច

កងចល័តដឹកប្រឡាយ

វប្បធម៌-សង្គមកិច្ច។

ឯនៅជនបទវិញ ចលនាកសិករ តស៊ូប្រឆាំងសក្តិភូមិម្ចាស់ ដី ប្រឆាំងវណ្ណៈកាន់អំណាច ជាចៅហ្វាយខេត្ត ចៅហ្វាយស្រុក មេឃុំ ប៉ូលីស ទាហាន តិញ ទាមទារដីធ្លី ប្រឆាំងពន្ធដារនៃអង្គស កំណែកេណ្ឌកៀវ ក៏កាន់តែផុលផុស ។ល។

កម្មាភិបាលដឹកនាំ កាន់តែចុះជនបទ ចុះជាប់ចលនា កសិករ ចុះជាប់ចលនាកម្មករ យុវជនសិស្ស ជំរុញចលនាជាប់ដុតភ្លើង

បដិវត្តន៍ ភ្លើងកំហឹងប្រជាជាតិ កំហឹងវណ្ណៈនេះជាប់ជានិច្ច។

ក្នុងចលនាក្តៅ ១៩៦៤-១៩៦៥-១៩៦៦ នេះ បក្ស បានកសាងជួរកម្មាភិបាលលះបង់បានកាន់តែច្រើន កសាងអង្គការ សម្ងាត់កាន់តែច្រើន។ គោលដំហែនយោបាយ សតិអារម្មណ៍ ចាត់តាំងរបស់បក្ស កាន់តែបានរឹងមាំ ឯកភាពគ្នា។ គោលដំហែ ឯករាជ្យ-ម្ចាស់ការ ខ្លួនទប់តម្កល់ខ្លួន ខ្លួនកាន់កាប់វាសនាប្រទេស ជាតិខ្លួនដោយខ្លួនឯង កាន់តែបានពង្រឹងជាក់ស្តែងក្នុងចលនា បដិវត្តន៍។

ឆ្នាំ១៩៦៧

សភាពការណ៍តស៊ូបដិវត្តន៍កាន់តែខ្លាំងក្លា។ ការតស៊ូ ដោយហិង្សាអារុធ បានដុះភ្លាមនៅជនបទ លេចឆ្មោជាន់គេក៏ “ព្រឹត្តិការណ៍សំឡូត”។ នៅទីក្រុង ចលនាបាតុកម្មមិឡឺន តាំទ្រ ចលនាតស៊ូរបស់ប្រជាជននៅជនបទ ប្រឆាំងពួកអាក្យត លន់ នល់ និងដៃជើងវា បានស៊ីសង្វាក់គ្នាជាចុងមួយ ឆ្លើយឆ្លងពីទីក្រុងទៅ ជនបទ ពីជនបទទៅទីក្រុងទូទាំងប្រទេស។ ប្រជាជន ជាពិសេស កសិករក្រ កសិករកណ្តាលថ្នាក់ក្រោម យល់ឃើញដោយខ្លួនគេ ច្បាស់លាស់ថា តស៊ូនយោបាយទេ មានតែខ្មាំងបង្ក្រាប រាត ត្បាត ចាប់ចង ដាក់កុកប្រាក់ ទាល់តែបំពាក់អារុធដែរ បានតស៊ូ បានទាំងប្រជាជាតិទាំងប្រជាធិបតេយ្យ។

ដូច្នេះ សភាពការណ៍ឆ្នាំ១៩៦៧ វាទុំខាងនយោបាយ ខាងចលនាតស៊ូបដិវត្តន៍របស់ប្រជាជន-មហាជន ខាងបំពាក់ ហិង្សានយោបាយ និងអារុធ។

សរុបពិសោធន៍ មួយចំនួនសំខាន់នៃចលនាបដិវត្តន៍ប្រជា ជាតិ-ប្រជាធិបតេយ្យ ពីឆ្នាំ១៩៦០ - ១៩៦៧ឃើញថា

១.មាតិករបស់បក្ស

បក្សយើងកំណត់មាតិកាយុទ្ធសាស្ត្រនៃបដិវត្តន៍ប្រជា ជាតិ-ប្រជាធិបតេយ្យ បានត្រឹមត្រូវ ហើយម្ចាស់ការក្នុងការ ដឹកនាំអនុវត្តន៍ ក្នុងរយៈកាលនីមួយៗ បានជាក់ស្តែង ទៅតាម សភាពការណ៍ក្នុងឋានៈវាយសម្រកជាប់ជានិច្ច។

យើងរួមផ្សំការតស៊ូប្រជាជាតិ និងតស៊ូប្រជាធិបតេយ្យ បានល្អ ទាំងខាងយុទ្ធសាស្ត្រ យុទ្ធវិធី ទាំងពាក្យស្លោកប្រចាំថ្ងៃ។ ដូច្នេះប្រមូលកម្លាំងប្រជាជន-មហាជន បានបំផុសចលនាតស៊ូ

បាន ទាំងប្រជាជាតិ-ប្រជាជនប្រយោជន៍ ហើយកម្លាំងនេះធំទូលាយ តែផ្អែកលើប្រព័ន្ធ លើកម្លាំងសម្ព័ន្ធភាពកម្មករ-កសិករក្រោមការ ដឹកនាំរបស់បក្ស ។

២.សតិអារម្មណ៍របស់បក្ស

ចលនាខ្លាំងក្លា សតិអារម្មណ៍រីកចម្រើន ។ ស្មារតីស្នេហា ជាតិបដិវត្តន៍ ផុលផុស ពុះកញ្ជ្រោលជាប់ជានិច្ច ។ សតិអារម្មណ៍ វណ្ណៈ តស៊ូវណ្ណៈ បានពង្រឹងនិងពង្រីកថែម ។ ឃើញទំនាស់វណ្ណៈ កាន់តែច្បាស់ រាល់ខែ រាល់ឆ្នាំ ។ ឃើញការប្រយុទ្ធវណ្ណៈកាន់តែ ច្បាស់ តឹងតែង ស្លាប់ រស់ ទាំងក្នុងជួររបស់បក្ស ទាំងក្នុងជួរប្រជាជន មហាជន ។ ដូច្នេះ គោលជំហរសតិអារម្មណ៍វណ្ណៈ និងតស៊ូវណ្ណៈ បានត្រូវសម្រួលឲ្យឡើងក្តៅកកកុក ឆាប់ឆេះជានិច្ចទាំងក្នុងបក្ស ទាំងក្នុងប្រជាជន-មហាជន ដែលប្រយុទ្ធជាមិត្តរួមគ្នា ហើយ ទាមទារប្រយុទ្ធតទៅទៀត កាន់តែខ្លាំងក្លា ។

បក្សយើងជឿជាក់យ៉ាងច្បាស់លាស់ថា សតិអារម្មណ៍ បដិវត្តន៍របស់កម្មាភិបាល-បក្សជន ពុះពារយ៉ាងនេះ ធ្វើឲ្យយើង មានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីប្រយុទ្ធនឹងខ្លាំងខ្លាំងក្លាក្តៅកកកុកបាន ជាដាច់ខាត ។

៣.ចាត់តាំងរបស់បក្ស

មាគ៌ាច្បាស់លាស់ បានសាកល្បងដកពិសោធន៍ខុសត្រូវ ក្នុងចលនា ។ សតិអារម្មណ៍ច្បាស់លាស់ បានសាកល្បងដុតដំសាច់ រសាឡើង ក្នុងចលនាក្តៅជាប់ជានិច្ច ។ ចាត់តាំងក៏បានសាកល្បង ពង្រឹងពង្រីកក្នុងចលនា ។ ការប្រយុទ្ធនាំឲ្យបក្សជន-កម្មាភិបាល យល់ច្បាស់ជ្រួតជ្រាបនូវមាគ៌ា ក្តាប់មាគ៌ាជាប់ ឃើញខុស ឃើញ ត្រូវដោយច្បាស់លាស់ខ្លួនឯង ។ ដោយបានដុតដំសតិអារម្មណ៍ក្នុង ចលនាតស៊ូក្តៅ ជាប់បក្សក៏សម្រិតសម្រាំងពួកស្នាក់ស្នើរពួក សារភាពខ្លាំងបានមួយចំនួន ។ ទន្ទឹមនឹងនេះបានពង្រឹង និងពង្រីក ជួរកម្មាភិបាលចាស់-ថ្មីបានច្រើន ។ កម្មាភិបាលថ្មីនិងចាស់កសាង ក្នុងចលនា មានទំនាស់ជាមួយខ្លាំងជាប់ជានិច្ច ។ សមមិត្តទាំងនេះ ត្រូវប្រយុទ្ធដោយហិង្សាជាមួយខ្លាំង ។ កម្មាភិបាលជាច្រើនចុះទៅ ជនបទ បំផុសបំផុលកសិកររៀបចំចាត់តាំងកសិករឲ្យបានខ្លាំងក្លា គ្រប់ទីកន្លែង ពិសេសតាមជនបទចុងកាត់មាត់ញក ហើយក្នុងចលនា នេះ ពង្រឹងពង្រីកជួរកម្មាភិបាល-បក្សជននៅជនបទថែមទៀត ។

កម្មាភិបាល-បក្សជន ត្រង់ជាប់ចលនាប្រយុទ្ធក្នុងចលនា កសាងគោលជំហរ នយោបាយ សតិអារម្មណ៍ ចាត់តាំងក្នុងចលនា បន្ថែមសមត្ថភាពដឹកនាំក្នុងចលនាដោយដកពិសោធន៍ខុស-ត្រូវ ក្នុងចលនា ។

កម្មាភិបាល-បក្សជនយើងទាំងអស់ឈរលើគោលជំហរនៃ បដិវត្តន៍របស់បក្សខ្លួនច្បាស់លាស់ ឈរលើគោលជំហរឯករាជ្យ ម្ចាស់ការ ខ្លួនទីពឹងខ្លួន ជឿជាក់លើប្រជាជនខ្លួន លើចលនាខ្លួន លើការដឹកនាំរបស់បក្សខ្លួន ។ ឃើញចលនាតស៊ូត្រឹមត្រូវ ។ បើមិនប្រយុទ្ធ មិនតស៊ូនឹងចក្រពត្តិ សក្តិភូមិ និង នាយទុន ប្រតិកិរិយាទេ ក៏មុខជាវាវាយបដិវត្តន៍ឲ្យខ្ទេចខ្ទី ។ បើយើងមិន វាយវា វាវាយយើងជាប់ វាមិនទុកឲ្យយើងនៅសុខទេ ។

ជាពិសេសទៀត ក្នុងចលនាទាំងពីឆ្នាំ១៩៦០ ដល់ឆ្នាំ ១៩៦៧ អាស្រ័យតាមពន្លឺនៃមហាសន្និបាតបក្សទាំងពីរលើក និង អាស្រ័យតាមការពិសោធន៍នៃចលនាជាក់ស្តែង នៅក្នុងប្រទេស របស់ខ្លួន បក្សយើងបានពង្រឹងគោលជំហរឯករាជ្យ-ម្ចាស់ការ ខ្លួនឧបត្ថម្ភខ្លួន ខ្លួនកាន់កាប់វាសនាប្រទេសជាតិខ្លួនឯង បានថែម មួយកម្រិតទៀត លើសពេលមុនៗ ។ យើងមានជំនឿច្បាស់ ណាស់ថា ប្រជាជនយើងខ្លាំងក្លា ។ បក្សយើង មានសមត្ថភាព ដឹកនាំប្រជាជនទាំងជនបទ ទាំងទីក្រុង ។ យើងជឿជាក់ ហើយ ឃើញច្បាស់ថា ប្រជាជនយើងតស៊ូ ដោយហិង្សានយោបាយ ក៏បាន ដោយហិង្សាអារុ័ធ័ក៏បាន ហើយជឿជាក់ថាវាយសម្រុក ខ្លាំងគឺឈ្នះ វាយសម្រុកជាបន្តបន្ទាប់បាន យកជ័យជម្នះជាបន្ត បន្ទាប់បាន ។

ឆ្នាំ១៩៦៦-១៩៧០

១. ការបំផុសចលនាតស៊ូបដិវត្តន៍តាមមាគ៌ារបស់បក្ស

បក្សបានកំណត់ថា ត្រូវតស៊ូនយោបាយផង អារុ័ធផង ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៦៤នេះទៅ ។ ដូច្នេះខែ១ ឆ្នាំ១៩៦៤ យើងដុះ អារុ័ធនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ (បាត់ដំបង) ។ ខែ២ ឆ្នាំ ១៩៦៤ នៅ ភូមិភាគនិរតី ។ ខែ៣ ឆ្នាំ១៩៦៤ នៅភូមិភាគបូព៌ា ។ ចុងខែ៣ នៅភូមិភាគឥសាន ហើយក្នុងខែ៣ និងខែ៤ ឆ្នាំដដែលនៅ ភូមិភាគឧត្តរ ។

ហេតុនេះ នៅដើមឆ្នាំ១៩៦៤ មានការដុះអារុ័ធទូទៅ ។

ក៏ក្នុង១៩ខេត្ត យើងដូរអារុំធំ១៧ខេត្ត ។

ក្នុងការតស៊ូនយោបាយផង អារុំផងនេះ សភាពការណ៍ សត្យានុម័តនៅលើពិភពលោកមិនអំណោយឲ្យយើងទេ ។ តែបក្ស យើងជឿជាក់លើមាគារបស់ខ្លួន លើចលនារបស់ខ្លួន ហើយឃើញ ច្បាស់ នូវលទ្ធភាពពង្រីកនិងពង្រីកចលនានេះបាន ។ គ្រងនេះ នាំឲ្យ ផ្ទៃក្នុងបក្សយើងពង្រីកគោលដៅ ជាមេរៀនជាបន្តបន្ទាប់ គឺថា កត្តាអត្តនាម័តិ ជាកត្តាសម្រេចជាមូលដ្ឋាន ត្រូវឈរលើគោល ដំហូរខ្លួនទប់តម្កល់ខ្លួន ខ្លួនកាន់កាប់វាសនាខ្លួនដោយខ្លួនឯង ។ ន័យ សំខាន់នៃខ្លួនទប់តម្កល់ខ្លួន គឺផ្អែកលើកម្លាំងប្រជាជនឯងសំខាន់ ដូច្នេះ យើងបំផុសបំផុលប្រជាជន នៅឆ្នាំ១៩៦៨ ធ្វើកុប្បកម្ម ដណ្តើមរដ្ឋអំណាចក្នុង-ឃុំឃ្លាំង និងដណ្តើមអារុំធំៗឃ្លាំង ដើម្បីធ្វើ សង្គ្រាមឈ្នះបត់ទៅទៀត ។

ពេលនេះ កត្តាជាអត្តនាម័តិរបស់យើង គឺបក្សដឹកនាំ ប្រជាជនជាប់ស្តិត ។ មានមាគារត្រឹមត្រូវ សតិសម្បជញ្ញត្រឹមត្រូវ ការចាត់តាំងត្រឹមត្រូវ ។ កម្មាភិបាលមជ្ឈិមបក្ស ឯកភាពគ្នាជាផ្ទុយ មួយគ្រប់ភូមិភាគ ។ ប្រជាជនផុសផុលខ្លាំងក្លាដោយហិង្សា នយោបាយ និងហិង្សាអារុំធំ ។ ដូច្នេះ ពិតមែនតែសភាពការណ៍ សកលលោកមិនអនុគ្រោះឲ្យយើងក្តី យើងខ្វះខាតទាំងសព្វទាំង គ្រប់ក្តី ក៏យើងវាយខ្លាំងបានយ៉ាងខ្លាំងក្លា ធ្វើឲ្យពួកវាត្រូវរត់ ខ្ទត់ខ្ទាយ ។

២.សតិសម្បជញ្ញរបស់បក្ស

សតិសម្បជញ្ញរបស់បក្ស ផ្ទៃក្នុងកងទ័ព ផ្ទៃក្នុងប្រជាជន លះបង់ប្រយុទ្ធជាច់ខាត ហើយប្រយុទ្ធខ្លាំងក្លាណាស់ ។ គេកាន់តែ ឃើញច្បាស់ថា ខ្លួនត្រូវទប់តម្កល់ខ្លួន ខ្លួនត្រូវកាន់កាប់វាសនាខ្លួន ដោយខ្លួនឯង ។

យើងបន្តប្រយុទ្ធនយោបាយនៅភ្នំពេញ និងទីក្រុងផ្សេងៗ ។ ជនបទក៏បន្តតស៊ូនយោបាយនិងអារុំធំ ។ យើងតស៊ូទាំងពីររូបភាព ដើម្បីរួមផ្សំវាយខ្លាំង ។ ទីក្រុងតស៊ូនយោបាយតទៅទៀត ហើយ បំពាក់អារុំធំសម្រាប់ការពារខ្លួន ។ ឯជនបទបំផុសបំផុលចលនា កសិករទូតស៊ូនយោបាយផង និងតស៊ូអារុំធំផង ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ បក្សបំផុសធ្វើសង្គ្រាមឈ្នះបត់ពេញដោយប្រើអារុំធំបូរណ រួមផ្សំនឹងអារុំធំសម័យ ។ ពេលនោះវាណ្ណៈកាន់អំណាចវាប្រកាស

ថា វាយខ្មែរក្រហមឲ្យល្ងើងអណ្តាត ។ ពួកវាប្រមូលកម្លាំងទាំងអស់ ទៅវាយយើង ។ មេទ័ពទាំងអស់របស់ខ្មាំងតាំងពី លន់ នល់ ជួន្រុន និងពួកមេបញ្ជាការធំៗវាទាំងអស់ទៅវាយយើង ។ តែផ្ទុយទៅវិញ មិនគ្រាន់តែវាទប់ទល់យើងមិនបាន យើងថែមទាំងពង្រីកនិង ពង្រីកតំបន់ដោះពេលនោះ បានជាបណ្តើរៗទៀតផង ។ ការ លំបាករបស់យើង ក៏មានច្រើនដែរ ។ ប៉ុន្តែមិនសារភាពខ្លាំង ពីព្រោះការឈរនយោបាយ ការឈរ សតិសម្បជញ្ញ បានត្រូវអប់រំ ជាប់ ។ បក្សយើងក្តាប់ជាប់ទាំងផ្ទៃក្នុងបក្ស ទាំងផ្ទៃក្នុងប្រជាជន ។ អញ្ជើញហើយ បានជាសតិសម្បជញ្ញវិនិច្ឆ័យ ប្រយុទ្ធជាច់ខាតទ្រាំទ្រ លំបាកវេទនា ។ ការពិសោធន៍កន្លងមកឃើញថា បក្សបានលក់ដី ក្នុងចលនា ក្នុងភ្លើងសង្គ្រាមបានឯកភាពគ្នាជាផ្ទុយ ហើយ ប្រយុទ្ធសម្រកជាផ្ទុយ ។ ពិសោធន៍មួយទៀត គឺជាប្រជាជន មូលដ្ឋានទ្រាំទ្រលំបាកវេទនាមែនទែន ។ បើប្រជាជនស្រឡាច កណ្តាលនិងស្រឡាចលើមិនអាចទ្រាំទ្រដូច្នេះបានទេ ។ ការនេះ នាំឲ្យយើងរឹតតែជឿជាក់លើមាគារចាត់តាំងរបស់បក្ស ដែលផ្អែក លើមាគារវណ្ណៈរបស់បក្ស និងលើចលនាបដិវត្តន៍ ។

៣. ចាត់តាំងរបស់បក្ស

បក្សយើងបានពង្រីកនិងពង្រីកកម្លាំងគ្រប់ផ្នែកបានជា ច្រើន ក្នុងរយៈកាលពីរឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ ។ មូលដ្ឋាននយោបាយនៅក្នុង ប្រជាជននៅជនបទបានរីកធំធាត់ ព្រមទាំងមូលដ្ឋានបង្អែកនៅ ជនបទ ទូទាំងប្រទេសក៏បានពង្រីក និងពង្រីកថែម ។ ឯកងទ័ព បដិវត្តន៍រីកធំធាត់ ។ កន្លែងខ្លះ ចាត់តាំងជាកងអនុសេនាធំហើយ នៅដើមឆ្នាំ១៩៧០ ។ កងទ័ពនេះ មានសមត្ថភាពវាយ និងទប់ទល់ ខ្លាំងបាន ។ ខ្លាំងទៅរាតត្បាត ច្រើនកងវរសេនាតូច ក៏កងទ័ព បដិវត្តន៍យើងទប់ទល់បាន ថែមទាំងវាយខ្លាំងឲ្យបរាជ័យជាបន្ត បន្ទាប់ទៀត ។

ដូច្នេះ រយៈកាលឆ្នាំ១៩៦៨ ដល់ដើមឆ្នាំ១៩៧០ បក្ស បានរីកនិងរីកថែម ប្រជាជន ក៏រីកនិងរីកថែម កងទ័ព ក៏បានរីក និងរីកថែម មូលដ្ឋានបង្អែក ក៏បានរីកនិងរីកថែម ។

សភាពការណ៍បដិវត្តន៍យើងកំពុងរីកលូតលាស់យ៉ាងនេះ ស្រាប់តែមានផ្ទុះរដ្ឋប្រហារភ្លាមនៅថ្ងៃ១៨ ខែ៣ ឆ្នាំ១៩៧០ ។

(ឯកសារD២១៨១២)

ចម្លើយសារភាព យង់ ពៅ ប្រធានសន្តិសុខតំបន់១០៦

ជកស្រង់ចេញពីចម្លើយសារភាព

យង់ ពៅ ជាប្រធានសន្តិសុខ តំបន់១០៦ សៀមរាប ។ យង់ ពៅ ត្រូវបានចាប់ខ្លួនដោយសារជាប់ទាក់ទងនឹងការកសាង កម្លាំងស្នូលដើម្បីទុកបម្រើសកម្មភាពក្បត់ និងផែនការ សេ.អ៊ី.អា និងរៀបចំអនុវត្តផែនការរដ្ឋប្រហារ ។

នៅក្របមុខនៃចម្លើយសារភាព មានសរសេរថា ផែនការ លាក់នាយទាហានរបស់ ស្រីង ភាគខ្ពង់ និងមានចំណាត់ថា ជូនអង្គការព័រច្បាប់ មិនទាន់អាន ។ ជូនសមមិត្ត ពត ១ ច្បាប់ ។

ស្រីង អំពីបងថ្ងៃរបស់ខ្ញុំឈ្មោះ អាន ហៅ អ៊ុក សូដន ទាហានសក្តិប័ ដើម្បីឲ្យ ស្រីង ជួយស្រាវជ្រាវរកនៅក្នុងចំណោមប្រជាជន ជម្លៀសទាំងអស់ ក្នុងគោលបំណងយកបងថ្ងៃមករស់នៅតំបន់ ១០៦ ខេត្តសៀមរាប រួចហើយប្រមូលកម្លាំងបក្សពួកក្បត់ ដើម្បីរៀបចំអនុវត្តផែនការរដ្ឋប្រហារ ។

សមមិត្ត ស្រីង បានស្រាវជ្រាវរកឃើញបងថ្ងៃខ្ញុំ ហើយ បានផ្ញើទុកក្នុងមូលដ្ឋានភូមិព្រែកលីវ សង្កាត់កងតាណឹង ស្រុក

ចម្លើយសារភាព យង់ ពៅ មានចំនួនដប់ទំព័រ ដោយមាន ឈ្មោះ អៀន ឡោត ជាអ្នកសួរចម្លើយ ។ នៅក្នុងចម្លើយសារភាព នេះបានសរសេររៀបរាប់អំពីទីមួយ) បញ្ជីរាយនាមបក្សពួកក្បត់ខាង ភូមិភាគខ្ពង់ ដែលរួមមាន ១) ស្រីង អនុលេខភូមិភាគពាយ័ព្យ២) ឈានគណៈស្រុកបាធាយ ៣) ស្រីនគណៈស្រុកស្មោង ៤) រុនគណៈ ស្រុកសន្តុក និង ទីពីរ) បញ្ជីរាយនាមទាហានដែលលាក់ទុកនៅខាង ភូមិភាគខ្ពង់ ។ យង់ ពៅ បានសរសេរពីសកម្មភាពដូចខាងក្រោម ៖

នៅក្រោយពេលរំដោះទូទាំងប្រទេស នៅខែឧសភា ឆ្នាំ ១៩៧៥ ខ្ញុំបានសរសេរសំបុត្រមួយច្បាប់ ជម្រាបសមមិត្ត

កងមាស តំបន់៤១ ។

មកដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៥ អង្គការរៀបចំជម្លៀសប្រជាជនថ្មី (ប្រជាជនមកពីភ្នំពេញ) ដែលរស់នៅស្រុកស្រីសន្ធរ តំបន់២២ ភូមិភាគបូព៌ាឲ្យទៅនៅខាងខ្ពង់វិញ ។ ខ្ញុំក៏បានសរសេរសំបុត្រ មួយច្បាប់ទៀត ជូនសមមិត្ត ស្រីង ឲ្យជួយស្រាវជ្រាវរកឈ្មោះ បងប្អូន និងមិត្តភក្តិដែលធ្លាប់រស់នៅក្នុងស្រុកភូមិជាមួយគ្នារួមមាន ឈ្មោះ ៖ ១) សោម សារ៉ាន់ សក្តិប័ គិញ, ២) ស៊ឹម ញឹម សក្តិព័រ ទាហាន, ៣) ម៉ៅ ដល សក្តិព័រ ទាហានកាំភ្លើងធំ និង ៤) នូ ស៊ឹម សក្តិមួយ ទាហាន ក្នុងគោលបំណងកសាងទុកធ្វើជាកម្លាំងស្នូល

បម្រើសកម្មភាពក្បត់ និងផែនការ សេ.អ៊ី.អា នៅភូមិភាគទន្សាយ ។

ក្រោយពី ស្រី ឡូលី សំបុត្ររួច គាត់ខ្លះខ្លួនតាមដាន ស្រាវជ្រាវរកឈ្មោះនាយទាហានទាំងនេះនៅក្របស្រុកទាំងអស់ រួចហើយបានសរសេរសំបុត្រមួយច្បាប់មកខ្ញុំវិញ ដោយបញ្ជាក់ ថា សោម សារ៉ាន់ លាក់ទុកនៅភូមិផ្កាវ សង្កាត់ផ្កាវ ស្រុកបាធាយ តំបន់៤១ តាមរយៈសមមិត្ត ឈាន គណៈស្រុកបាធាយ ។ ស៊ឹម ញឹម លាក់ទុកនៅភូមិបន្ទាយជ័យ សង្កាត់បន្ទាយជ័យ ស្រុកស្មោង តំបន់៤៣ (កំពង់ធំ) តាមរយៈសមមិត្ត ស្រីន គណៈស្រុកស្មោង ។ ម៉ៅ ផល លាក់ទុកនៅភូមិគោច សង្កាត់គោច ស្រុកស្មោង តាមរយៈសមមិត្ត ស្រីន គណៈស្រុកស្មោង ។ នូ លីម លាក់ទុក នៅភូមិតាំងក្រសៅ សង្កាត់តាំងក្រសៅ ស្រុកសន្ទុក តំបន់៤៣ តាមរយៈសមមិត្ត រុន គណៈស្រុកសន្ទុក ។

បន្ទាប់ពីខ្ញុំភ្ជាប់បានកន្លែងរស់នៅរបស់នាយទាហានទាំង នោះហើយ ក្នុងខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៦ ខ្ញុំបានទៅជួបទាក់ទងសមមិត្ត ស្រីន ហើយបានជម្រាបគាត់ពីឈ្មោះ ស៊ឹម ញឹម និង ម៉ៅ ផល ដើម្បីឲ្យគាត់យកចិត្តទុកដាក់ណែនាំ និងអប់រំផង ។ ឆ្លងតាមការ ជួបពិភាក្សា ខ្ញុំនិងសមមិត្ត ស្រីន បានឯកភាពលើទស្សនៈក្បត់ ហើយឆ្លៀតពេលនោះ ខ្ញុំបានស្នើសមមិត្ត ស្រីន សុំជួបឈ្មោះទាំង ពីរនាក់នោះដើម្បីជំរុញឲ្យចូលរួមការងារក្បត់ និងវាយរំលំរដ្ឋ អំណាចបដិវត្តន៍ ។ បន្ទាប់មក ខ្ញុំក៏លាសមមិត្ត ស្រីន ត្រឡប់មក ខេត្តសៀមរាបវិញ ។

ក្នុងខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៦ ខ្ញុំមានភារកិច្ចទៅតាមដាន ប្រវត្តិរូបមិត្តយើងនៅក្នុងក្រសួងសន្តិសុខតំបន់១០ ៦ ។ ឆ្លៀត ពេលនោះ ខ្ញុំបានទៅស្រុកបាធាយក្នុងគោលបំណងទាក់ទងសម មិត្ត ឈាន ជាគណៈស្រុក ដើម្បីពិភាក្សាពីបញ្ហាលាក់ទុកឈ្មោះ សោម សារ៉ាន់ ។ ខ្ញុំបានជម្រាបគាត់ឲ្យជួយកសាង សារ៉ាន់ ដើម្បីបង្កប់ស៊ីវិលនៅក្នុងសហករណ៍ និងបង្ខំបង្ខំសហករណ៍ ។ បន្ទាប់មក ខ្ញុំទៅជួប សារ៉ាន់ និងបានអប់រំគាត់ឲ្យចូលរួមសកម្ម ភាពក្បត់នៅក្នុងមូលដ្ឋាន ដើម្បីបម្រើផែនការ សេ.អ៊ី.អា ទៀត ។

ក្រោយពីអប់រំ សារ៉ាន់ រួច ខ្ញុំក៏បន្តដំណើរទៅស្រុកកងមាស ទៀត ដើម្បីជួបទាក់ទងជាមួយសមមិត្ត ស្រីន ដើម្បីពិភាក្សាពីការ លាក់ទុកនាយទាហាន ។ សមមិត្ត ស្រីន បានបញ្ជាក់ថា ចំពោះ

នាយទាហានទាំងនោះ គាត់បានផ្ញើទុកនៅក្នុងមូលដ្ឋានស្រួលចូល ហើយ ហើយកំពុងធ្វើសកម្មភាពបណ្តើរៗ នៅក្នុងសហករណ៍ ដោយលាក់ការណ៍សម្ងាត់ ។ ក្រៅពីនោះ សមមិត្ត ស្រីន បាន ជំរុញឲ្យខិតខំយកចិត្តទុកដាក់ពង្រីកសកម្មភាពក្បត់ និងអនុវត្ត ផែនការក្បត់ថែមទៀត ។

បន្ទាប់ពីជួបសមមិត្ត ស្រីន រួច ខ្ញុំក៏ធ្វើដំណើរទៅបំពេញ ភារកិច្ចតាមដានប្រវត្តិរូប រួចហើយខ្ញុំក៏បានវិលត្រឡប់មកខេត្ត សៀមរាបវិញ ។

នៅទំព័រចុងក្រោយនៃចម្លើយសារភាព យង់ ពៅ បាន សរសេរថា :

ជុំវិញរឿងលាក់ទាហានទាំងនេះ ខ្ញុំបានចូលរួមសកម្មភាព យ៉ាងខ្លាំងក្លា និងយកចិត្តទុកដាក់ទាក់ទង តាមដានសភាពការណ៍បន្ត បន្ទាប់ ដោយមានបំណងការពារកម្លាំងនេះទុកជាកម្លាំងស្នូល ដើម្បី បម្រើទុបាយកល និងផែនការក្បត់នៅពេលចំពោះមុខយូរអង្វែង និងបង្កប់ស៊ីវិលនៅក្នុងសហករណ៍ឲ្យវិវាសអន្តរាយ ។

គួរពុំភ្លេចសូមអង្គការមេត្តាអធ្យាស្រ័យដល់យើងខ្ញុំ ។ ចម្លើយ សារភាពនេះចុះកាលបរិច្ឆេទថ្ងៃទី២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៧ ដោយ មានហត្ថលេខា និងស្នាមម្ជុំមេដៃរបស់អ្នកទោស យង់ ពៅ ។

សោម ម៉ុងថង

រឿងរ៉ាវពិតដើម្បីប្រឆាំងគ្នាស្រុក

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាសង្ឃឹមថា ប្រជាជនកម្ពុជា គ្រប់រូបដែលធ្លាប់ឆ្លងកាត់របបខ្មែរក្រហមបាន និងកំពុងសរសេរ អត្ថបទឬសៀវភៅអំពីរឿងរ៉ាវពិតផ្ទាល់ខ្លួន ហើយនឹងផ្ញើមក មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាតាមអាសយដ្ឋានខាងក្រោម ÷

ដូច្នេះលេខ៦៦ មហាវិថីព្រះសីហនុ ភ្នំពេញ

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ទូរស័ព្ទលេខ: (៨៥៥) (២៣) ២១១ ៨៧៥

ទូរស័ព្ទលេខ: (៨៥៥) (១៦) ៨៧៦ ៦៩២

ទូរសារលេខ: (៨៥៥) (២៣) ២១០ ៣៥៨

Email: truthsocheat@dccam.org

Home page: www.dccam.org

សក្ខីកម្ម ខុច ប្រឆាំងនឹងមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម

សក្ខីកម្មថ្ងៃទី៧ (ថ្ងៃទី២៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២)

សវនាការពេលព្រឹក

នៅព្រឹកថ្ងៃអង្គារ ទី២៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា បានបន្តស្តាប់សក្ខីកម្ម ខុច ដូចសព្វម្តងដែរ ។ លោក វីលៀម ស្ទីត សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានជម្រាបអង្គជំនុំជម្រះថា លោក នឹងដាក់ឯកសារមួយចំនួនដើម្បីចោទសួរសាក្សី ខុច ។ ជាដំបូង វីលៀម ស្ទីត បានដាក់ឯកសារប្រវត្តិបង្កើតអោយសេដ្ឋកិច្ច-២១ ដែល ខុច បានអះអាង និងបញ្ជាក់ដោយឡែកថាសម្រាប់អ្នកទោស ពិសេស មិនមានការកត់ត្រាថ្ងៃចាប់ខ្លួន ឬរូបថតទេ ពីព្រោះវាគឺជា គោលការណ៍របស់ថ្នាក់លើក្នុងការរក្សាការសម្ងាត់ដើម្បីចៀស វាងភាពចលាចលក្នុងចំណោមខ្មាំងដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងអ្នកទោស ពិសេសនោះ ។ លោក វីលៀម ស្ទីត បានឲ្យ ខុច បកស្រាយខ្លីមសារ ពាក្យ “ចម្លើយសារភាព” ។ ខុច បានឆ្លើយតបថា “ចម្លើយសារភាព គឺជាចម្លើយនៃសំណួរដែលសួរទៅកាន់អ្នកទោស” ។ ភាគច្រើន ចម្លើយទាំងនោះទាញចេញដោយសារការធ្វើទារុណកម្ម ។ ប៉ុន្តែ ខុច បានបញ្ជាក់ថា ថ្នាក់លើបានចេញបញ្ជាយ៉ាងច្បាស់លាស់ថា អ្នកទោសទាំងអស់ត្រូវទទួលទារុណកម្ម លើកលែងតែ កុយ ឆួន ម្នាក់ប៉ុណ្ណោះ ។ ខុច បានបន្តទៀតថាកាលពីមុនការសួរចម្លើយត្រូវ បានថតជាសម្លេង ប៉ុន្តែក្រោយមកត្រូវបានសរសេរលើក្រដាស ដោយដៃ បន្ទាប់ពីមានការចេញបញ្ជាពី នួន ជា ពីព្រោះ នួន ជា ចូលចិត្តអានជាងស្តាប់ ។ ខុច បានអះអាងចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ ថា គោលបំណងសំខាន់របស់មន្ទីរស-២១ គឺទាញយកចម្លើយ សារភាពដើម្បីបញ្ជូនឲ្យថ្នាក់លើបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ។ ខុច បាន បញ្ជាក់ថា រាល់ចម្លើយសារភាពទាំងអស់ត្រូវបានកាត់ការអានរបស់ ខុច ជាមុនសិន ។ ជាពិសេស កាលណាចម្លើយសារភាពណាមួយមាន ចំណាស់របស់ សុន សេន នោះមានន័យថាចម្លើយសារភាពនោះត្រូវ បានចម្លងជូន “បង នួន” ឬ នួន ជា ។ ជាទូទៅ ក្រោយពីផ្តល់ចម្លើយ

សារភាពហើយ អ្នកទោសត្រូវបានសម្លាប់ចោល ។ បន្ទាប់មក ទៀត សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានដាក់កម្របទស្សនាវដ្តី ទង់បដិវត្តដើម្បីសួរសំណួរទៅ ខុច ។ ខុច បានឆ្លើយតបថា ទស្សនាវដ្តី ទង់បដិវត្តនេះត្រូវបានចាត់ទុកជា “ឯកសារផ្ទៃក្នុងរបស់បក្ស កុម្មុយនីស្តកម្ពុជា” ដែលត្រូវបានបោះពុម្ព និងចែកជូនអង្គភាព នីមួយៗ ដើម្បីអប់រំអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ ។ ជាការឆ្លើយតបនឹង ការដាក់ឯកសារថ្មីមួយទៀត ខុច បានអះអាងថា ឯកសារនោះមិន មែនរៀបរៀងឡើងដោយបុគ្គលិកមន្ទីរស-២១ឡើយ ប៉ុន្តែបាន បញ្ជាក់ថា ខុច បានចារនៅលើចម្លើយសារភាពនេះបង្គាប់ឲ្យលុប ឈ្មោះអ្នកទោសមួយចំនួនចេញពីចម្លើយសារភាពនេះ ។ ខណៈពេល ដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានសួរ ខុច ថា តើនរណាជា អ្នកបង្គាប់ ខុច ឲ្យលុបឈ្មោះទាំងនេះ ខុច បានបញ្ជាក់ថា នួន ជា គឺជាអ្នកចេញសេចក្តីបង្គាប់បែបនេះ ហេតុដូច្នេះហើយបានជាមាន កំណត់ត្រាឈ្មោះ នួន ជា ក្នុងចម្លើយសារភាពនោះ ។

ក្រោយពីសម្រាកពេលព្រឹកមួយរយៈ លោក វីលៀម ស្ទីត បានបន្ត សួរ ខុច ថា ហេតុអ្វីបានជាមានការលុបឈ្មោះចេញពី ចម្លើយសារភាព ។ ខុច បានបកស្រាយថា ការលុបឈ្មោះចេញ នេះគឺដើម្បីរក្សាការសម្ងាត់ និងធានាថា អ្នកទោសនោះមិនដឹង ថាបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាកំពុងតែតាមដានទេ ។ បន្ទាប់មកទៀត សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានសួរសំណួរ ខុច មួយចំនួនទាក់ទង នឹងទំនាក់ទំនងរវាង ខុច និង សុន សេន ។ ខុច បានរៀបរាប់ថា គាត់ បានជួបពិភាក្សាជាមួយនឹង សុន សេន រៀងរាល់ប្រាំមួយម៉ោង ដល់ពាក់កណ្តាលខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៧ ទើប ខុច ចាប់ផ្តើម រាយការណ៍ជូន នួន ជា ផ្ទាល់ក្រោយពីបានជួបប្រជុំ និងទទួលបាន សេចក្តីបង្គាប់ដូច្នេះពី នួន ជា ។ ពេលដែលសួរពីរបៀបវារៈ នៃអង្គប្រជុំនោះ ខុច បានបកស្រាយថា ថ្នាក់លើ និង ខុច បាន ពិភាក្សាពីបញ្ហាដំណើរការទូទៅរបស់មន្ទីរស-២១ និងបញ្ហាចោទ សំខាន់ៗមួយចំនួន ។ មុនពេល នួន ជា ទៅប្រទេសចិន ខុច

តែងតែទៅជួប និងរាយការណ៍ជូន នួន ជា រៀងរាល់បីថ្ងៃម្តង ។ ប៉ុន្តែក្រោយពេល នួន ជា ត្រឡប់ពីប្រទេសចិនវិញ ខុច បានជួបជាមួយនឹង នួន ជា រៀងរាល់ប្រាំថ្ងៃម្តងវិញ ។ ខុច បាននិយាយបន្ថែមទៀតថា ថ្នាក់ដឹកនាំរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា បានកំណត់ពីអត្តសញ្ញាណអ្នកទោសសំខាន់ៗឲ្យមន្ទីរស-២១ ដូច្នេះ ខុច ត្រូវទាញយកចម្លើយសារភាពពីអ្នកទោសនោះឲ្យបាន ហើយរាយការណ៍ជូនថ្នាក់លើដោយប្រុងប្រយ័ត្នបំផុត ។ ខុច បានបញ្ជាក់ថា មានម្តងនោះក្នុងចម្លើយសារភាពរបស់អ្នកទោសសំខាន់ម្នាក់មានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងសមាជិកក្រុមសាររបស់ អៀង សារី និង ខៀវ សំផន ។ ប៉ុន្តែឈ្មោះរបស់បុគ្គលទាំងពីរនោះត្រូវបានលុបចេញ ។ ខុច បានបន្ថែមថា គោលបំណងសំខាន់នៃការជួបជាមួយនឹង នួន ជា គឺដើម្បីរាយការណ៍ជូនគាត់ពីស្ថានភាពទូទៅរបស់មន្ទីរស-២១ ដើម្បីទទួល “សេចក្តីបង្គាប់ដ្ឋានផ្សេងៗ” ពី នួន ជា ។

សវនាការពេលរសៀល

បន្ទាប់មកទៀត លោក វីលៀម ស្ទីត បានជម្រាបអង្គជំនុំជម្រះថា លោកនឹងជ្វាស់ប្តូរប្រធានបទមកសួរសាក្សីពី

វីលៀម ស្ទីត

ស្ថាប័នរដ្ឋាភិបាលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យវិញ ។ ឆ្លើយតបនឹងសំណួរថា តើមានបក្សនយោបាយប៉ុន្មានក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ខុច បានអះអាងថាមានតែ “អង្គការ” មួយគត់ដែលគ្រប់គ្រងរាល់វិស័យទាំងអស់ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ ខុច បានបន្ថែមទៀតថា បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាជាអ្នកចេញសេចក្តីសម្រេច ហើយមាគ៌ានយោបាយរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តមិនទទួលឥទ្ធិពលពីមជ្ឈដ្ឋាន ឬស្ថាប័នណាមួយឡើយ ។ បន្ថែមលើនេះ គ្រប់ស្ថាប័នឯកជនដូចជាសាលារៀន មន្ទីរពេទ្យ និងមធ្យោបាយផលិតកម្មក៏សុទ្ធតែស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងដោយរបស់ថ្នាក់ដឹកនាំនៃបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាទាំងអស់ ។ ក្រោយពីទទួលបានជ័យជម្នះនៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ សមាជិកបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាត្រូវបានកោះហៅមកចូលរួមប្រជុំ និងស្តាប់សេចក្តីប្រកាសរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ សេចក្តីប្រកាសរដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយតាមវិទ្យុ ។ បើទោះបីជាដឹងមិនសូវច្បាស់ ខុច បានសន្និដ្ឋានថា រដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះត្រូវបានរៀបរៀងឡើងដោយ ប៉ុល ពត ឬ នួន ជា ។ លើសពីនេះ លោក វីលៀម ស្ទីត បានសួរ ខុច ថា តើ ខុច បានដឹងពីដំណើរការបោះឆ្នោតជ្រើសរើស “សមាជិករដ្ឋសភាជាតិ” ក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដែរឬទេ ។ ខុច បានឆ្លើយតបវិញថា គាត់ស្គាល់តែស្ថានីយបោះឆ្នោតមួយដែលមានទីតាំងនៅទួលគោក ទីក្រុងភ្នំពេញតែប៉ុណ្ណោះ ហើយគាត់មិនបានដឹងថា តើមានស្ថានីយបោះឆ្នោតសរុបប៉ុន្មានទេ ។ ខុច បានអះអាងថា នួន ជា គឺជាអ្នកទទួលបន្ទុកមើលការខុសត្រូវលើស្ថានីយបោះឆ្នោតនោះ ។ ជាគោលការណ៍ សមាជិករដ្ឋសភាត្រូវបានបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងជាសមាជិកពេញសិទ្ធិ ប៉ុន្តែជាក់ស្តែងការបោះឆ្នោតនេះគឺគ្រាន់តែជាការបន្តតែប៉ុណ្ណោះ ពីព្រោះមានតែថ្នាក់ដឹកនាំរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាតែប៉ុណ្ណោះដែលមានអំណាចសម្រេចតែងតាំងសមាជិករដ្ឋសភា ។ ខុច បានបន្ថែមទៀតថាសមាជិករដ្ឋសភាជាច្រើននាក់ត្រូវបានចាប់ខ្លួនបញ្ជូនមកមន្ទីរស-២១ ។ ខុច បានគូសបញ្ជាក់ថា “ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ” ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យគឺជា “ស្ថាប័ននិមិត្តរូប” តែប៉ុណ្ណោះដែលគ្មានអំណាច និងគ្មានសូម្បីតែការវិយាល័យធ្វើការ ។ ខុច បានអានផ្នែកមួយនៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យថា

ប្រជាជនប្រុសស្រីមានសិទ្ធិស្មើគ្នា និងទទួលបានសិទ្ធិនេះដូចគ្នា ។ ខុច បានរិះគន់ថា តាមពិតទៅគោលការណ៍នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះមិន ត្រូវបានអនុវត្តឱ្យត្រឹមត្រូវទេ ។ ជាឧទាហរណ៍ មានការបែងចែក រវាង “ប្រជាជនថ្មី” និង “ប្រជាជនមូលដ្ឋាន” ក្នុងរបបកម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យ ។

ទាក់ទងនឹងគណៈមជ្ឈឹមបក្ស ខុច បានអះអាងថា ក្នុងជួរ គណៈមជ្ឈឹមមានសមាជិកចំនួនប្រាំពីរនាក់ រួមមាន : ប៉ុល ពត, នួន ជា, សោ ភឹម, តា ម៉ុក, អៀង សារី, សុន សេន និង វ៉ន រ៉េត ។ ខុច បានជម្រាបអង្គជំនុំជម្រះថា ខុច បានដឹងពីសមាសភាពសមាជិក គណៈមជ្ឈឹមតាមរយៈ ប័ង្ក ជាសមាជិកបក្ស កុម្មុយនីស្តម្នាក់ដែលចង់ក្លាយជាសមាជិកគណៈ មជ្ឈឹមដែរ ។ ក្រោយមកទៀត ខុច បានសួរ កុយ ធួន ពីសមាសភាពសមាជិកគណៈមជ្ឈឹមដូចគ្នានឹង អ្វីដែល ប័ង្ក បានប្រាប់ ខុច ដែរ ។ ដោយឡែក ខុច បាននិយាយបន្ថែមទៀតថា ក្នុងចំណោមអ្នកទោស ទាំងអស់មានតែ កុយ ធួន ម្នាក់ប៉ុណ្ណោះដែលមិន ត្រូវបានធ្វើទារុណកម្ម ។

ក្រោយពីសម្រាកពេលរសៀល លោក វីលៀម ស្ទីត បានសួរ ខុច ពីអំណាចរបស់ថ្នាក់លើ ក្នុងគណៈមជ្ឈឹមបក្ស ។ ខុច បានរៀបរាប់ថា ក្នុងជួរ គណៈមជ្ឈឹមមានការបែងចែកអំណាចជាបួន លំដាប់ : ជំនួយការសមាជិកគណៈមជ្ឈឹម, បេក្ខជនគណៈមជ្ឈឹម, សមាជិកគណៈមជ្ឈឹមពេញសិទ្ធិនិងសមាជិកគណៈ អចិន្ត្រៃយ៍ដែល ជាអ្នកមានអំណាចខ្ពស់ជាងគេបំផុត ។ ទាក់ទងនឹងគណៈអចិន្ត្រៃយ៍ ខុច បានបញ្ជាក់ថា គ្រប់សមាជិកគណៈអចិន្ត្រៃយ៍ទាំងអស់សុទ្ធតែ មានស្ថាប័នទទួលបន្ទុករៀងៗខ្លួន ។ ដាក់ស្តែង អៀង សារី បានទទួល ការខុសត្រូវផ្នែកទំនាក់ទំនងរវាងរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ជាមួយនឹងប្រទេសសង្គមនិយមផ្សេងទៀត ។ យ៉ាងណាមិញ ខុច នៅតែអះអាងថាអំណាចទាំងអស់គឺបិតក្នុងដៃរបស់ ប៉ុល ពត ប៉ុន្តែក្នុងករណីដែល ប៉ុល ពត មិនអាចចេញសេចក្តីសម្រេចណា មួយបាននោះ នួន ជា នឹងចេញបញ្ជាជំនួស ។ បន្ទាប់មកទៀត លោក វីលៀម ស្ទីត បានចោទសួរ ខុច ទាក់ទងនឹងសេចក្តី

សម្រេចរបស់គណៈមជ្ឈឹម និងសិទ្ធិក្នុងការ “កម្ទេច” អ្នកទោស “ក្នុងនិងក្រៅ” បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា និងសួរថាតើក្រោយថ្ងៃ ទី៣០ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៦ ការកម្ទេចបានកើនឡើងដែរឬយ៉ាង ណា ។ ខុច បានឆ្លើយថា មុនថ្ងៃទី៣០ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៦ បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាមានគោលការណ៍កម្ទេចតែខ្មាំង “ក្រៅបក្ស” តែប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែក្រោយមកទៀតមានការចាប់ខ្លួន និងសួរចម្លើយ សមាជិកបក្សជាបន្តបន្ទាប់ ។

សក្ខីកម្មថ្ងៃទីប្រាំមួយ (ថ្ងៃទី២៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២)

សវនាការពេលព្រឹក

កុយ ធួន (រូបឈរកណ្តាល) និងកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម

នៅព្រឹកថ្ងៃពុធ ទី២៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២ អង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូងបានដំណើរការនីតិវិធី ដោយការធ្វើសក្ខីកម្មរបស់ ខុច បន្តទៀត ។ លោក វីលៀម ស្ទីត បានបន្តចោទសួរ ខុច ពីបញ្ហាដែល បានលើកឡើងក្នុងសវនាការកាលពីម្សិលមិញ ។ ខុច បានឆ្លើយតប ថា មន្ទីរស-២១ បានចាប់ផ្តើមដំណើរការក្រោយថ្ងៃជ័យជម្នះ១៧ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ហើយត្រូវបានបញ្ជាឱ្យបិទដោយ នួន ជា នៅម៉ោងប្រាំបួនព្រឹកថ្ងៃទី៣ មករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ។ ខុច បានបន្ថែម ទៀតថា គណៈអចិន្ត្រៃយ៍របស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាមានទីតាំង នៅទីក្រុងភ្នំពេញ ដូច្នេះអំណាចក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ត្រូវបានបែងចែកជាក្រុមភាគ ។ ខុច បានពន្យល់ថា គោលការណ៍ នេះគឺបង្កើតឡើងដើម្បីឱ្យគណៈអចិន្ត្រៃយ៍គ្រប់គ្រងសភាពការណ៍

តាមភូមិភាគផ្ទាល់ ។ ដោយឡែក តាមភូមិភាគនីមួយៗមាន
 គណៈអចិន្ត្រៃយ៍ដែលមានលេខភូមិភាគទទួលបន្ទុកគ្រប់គ្រង
 ភូមិភាគផ្ទាល់ ។ ក្នុងភូមិភាគ មានបែងចែកជាតំបន់ ហើយតំបន់
 មានបែងចែកជាស្រុក និងឃុំ (ដែលហៅថាសហករណ៍) ។ ខុច
 បានបញ្ជាក់ថា សមាជិកគណៈមជ្ឈិមទាំងអស់ដែលទទួលបន្ទុក
 គ្រប់គ្រងតាមឋានន្តរសក្តិ មានកាតព្វកិច្ចរាយការណ៍ជូនថ្នាក់លើ
 តាមលំដាប់រហូតដល់គណៈមជ្ឈិមអចិន្ត្រៃយ៍ ។ ទាក់ទងនឹងខ្សែ
 សង្វាក់នៃបញ្ហា ខុច បានរៀបរាប់ពីអំណាចថ្នាក់ទាបបំផុតរហូត
 ដល់ថ្នាក់កំពូល : គណៈកង, គណៈឃុំ ឬគណៈសហករណ៍, គណៈ
 ស្រុក, គណៈតំបន់, គណៈភូមិភាគ និងគណៈមជ្ឈិម ។ ខណៈពេល
 ដែលស្ទើរតែសិទ្ធិក្នុងការកម្ទេច ខុច បានអះអាងថា គណៈអចិន្ត្រៃយ៍
 តាមភូមិភាគនីមួយៗមានសិទ្ធិក្នុងការបញ្ជាទ្រង់កម្ទេច ។ បន្ថែមលើ
 នេះ តំបន់ឯករាជ្យ ឬតំបន់ស្វយ័តមិនចាំបាច់រាយការណ៍ជូន
 លេខភូមិភាគទេ ។ មានន័យថា តំបន់ស្វយ័តនេះមានសិទ្ធិរាយការណ៍
 ជូនដល់លេខា និងអនុលេខាបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាផ្ទាល់ ។ ខុច
 បានរៀបរាប់ពីផ្នែកយោធារបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាថាមុន
 ថ្ងៃជ័យជម្នះ ១៧ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ កងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជា
 គឺស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងផ្ទាល់តាមគណៈតំបន់នីមួយៗ ដែល
 ស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងទូទៅផ្ទាល់ពី ប៉ុល ពត និង នួន ជា ។ ប៉ុន្តែ
 ក្រោយខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៥ កងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជា ត្រូវបានកែ
 ទម្រង់ឡើងវិញដោយស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងផ្ទាល់របស់
 អគ្គមេបញ្ជាការកងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជាប្រចាំនៅទីក្រុងភ្នំពេញ ។

ក្រោយពីសម្រាកពេលព្រឹក រីលៀម ស្មិត បានសួរសំណួរឲ្យ
 ខុច បកស្រាយពីការគ្រប់គ្រងអំណាចក្នុងរដ្ឋកងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជា ។
 ខុច បានរៀបរាប់ពីឈ្មោះកងពលជាហូរហែ ហើយចុងក្រោយ
 បានបញ្ជាក់ថាមុននឹងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានដួលរលំ
 អគ្គមេបញ្ជាការកងពលទាំងអស់ត្រូវបានកម្ទេចចោល លើកលែង
 តែ សុន សេន និងមេបញ្ជាការកងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជា ។ ជាក់ស្តែង
 ចំនួនសមាជិកកងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជាប្រមាណ៥,០០០ នាក់ត្រូវ
 បានកម្ទេចនៅមន្ទីរស-២១ ពីព្រោះថ្នាក់លើមានជំរឿនក្នុងរដ្ឋ
 កងទ័ពមានខ្លាំងបង្កប់ស្បៀងផ្ទៃក្នុងច្រើន ។ ខុច បានលើកឡើងបន្ថែម
 ទៀតថា យោងតាមលក្ខន្តិកបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៧១

កងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជាគឺជា “អង្គភាពបង្កើនរបស់បក្ស” ដូច្នេះ
 កងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជាគឺស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងផ្ទាល់ពីលេខា
 បក្ស ប៉ុល ពត និងអនុលេខាបក្ស នួន ជា ។ ជាមួយគ្នានេះ ខុច
 បានជម្រាបអង្គជំនុំជម្រះថាបានឮឈ្មោះ ខៀវ សំផន តាំងពី
 ឆ្នាំ១៩៥៨ ។ ក្រោយថ្ងៃជ័យជម្នះ ប៉ុល ពត បានតែងតាំង ខៀវ
 សំផន ជាប្រធានការិយាល័យមជ្ឈិមបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ប៉ុន្តែ
 ខុច បានអះអាងថា មុខតំណែងរបស់ ខៀវ សំផន ជាប្រធាន
 ប្រមុខរដ្ឋគឺមានតែ “ឈ្មោះ” តែប៉ុណ្ណោះ ។ ខៀវ សំផន គ្មានអំណាច
 អ្វីលើកងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជាឡើយ ។ ខុច បាននិយាយបន្ថែមថា
 គោលបំណងរបស់ ប៉ុល ពត ក្នុងការតែងតាំង ខៀវ សំផន ជា
 ប្រធានប្រមុខរដ្ឋគឺដើម្បីផ្សព្វផ្សាយពីលទ្ធភាពរបស់ខ្មែរក្រហម
 ទៅសហគមន៍អន្តរជាតិ ពីព្រោះ ខៀវ សំផន ត្រូវបានចាត់ទុក
 ជាបុគ្គល “ស្អាតស្អំ” ម្នាក់ទាំងក្នុងប្រទេស និងក្រៅប្រទេស ។
 ដោយឡែក ខុច បានឆ្លើយតបនឹងសំណួររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា
 ថា បានឮឈ្មោះ អៀង សារី ក្នុងឆ្នាំ១៩៦២ តាមរយៈគ្រូបង្រៀន
 របស់ ខុច ហើយបានដឹងថា អៀង សារី គឺជា “អ្នកនយោបាយដ៏
 គួរឲ្យគោរពកោតសរសើរ” ម្នាក់ ។

សវនាការពេលរសៀល

ក្រោយពេលឈប់សម្រាកអាហារថ្ងៃត្រង់ អង្គជំនុំជម្រះ
 សាលាដំបូងបានបន្តស្តាប់ការសាកសួរសាក្សី ខុច ពីសំណាក់
 សហព្រះរាជអាជ្ញារងអន្តរជាតិបន្ថែមទៀត ។ ខុច បាននិយាយថា
 ក្នុងចន្លោះឆ្នាំ១៩៧២ និង១៩៧៣ ខុច បានស្តាប់ឮតាមវិទ្យុថា
 អៀង សារី ត្រូវបានតែងតាំងជា “អ្នកការទូតពិសេស” របស់
 ទីក្រុងប៉េកាំង ។ ដោយឡែក ខុច បានបន្ថែមថា នៅឆ្នាំ១៩៧១
 គាត់បានទៅដល់តំបន់ពិសេស ហើយបានស្គាល់ នួន ជា និងសមាជិក
 គ្រួសាររបស់ នួន ជា មួយចំនួនដែរ ។ លោក រីលៀម ស្មិត
 បានដាក់មកសួរ ខុច ទាក់ទងនឹងមន្ទីរស-៧១វិញម្តង ។ ខុច បាន
 បញ្ជាក់ថា មន្ទីរស-៧១ នេះស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់
 ប៉ង់ ហើយ ប៉ង់ នេះក៏មានសិទ្ធិអំណាចលើមន្ទីរស-២១ដែរ ។ ខុច
 បាននិយាយថា ប៉ង់ បានទទួលបញ្ជាផ្ទាល់ពី ប៉ុល ពត ។ បន្ទាប់មក
 ទៀត លោក រីលៀម ស្មិត បានដាក់ឯកសារមួយដើម្បីសួរសំណួរ
 មួយចំនួនទៅកាន់ ខុច ។ ខុច បានអះអាងថា ឯកសារនេះរៀបរាប់

ពីអង្គប្រជុំកាលពីខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៦ ។ ខុប មិនបានចូលរួមក្នុង អង្គប្រជុំនេះទេ ប៉ុន្តែបាននិយាយថា គោលបំណងនៃអង្គប្រជុំនេះ គឺបូកសរុបលទ្ធផលការងាររបស់បង្កើនផលស្រូវ និងបញ្ហាខ្វែងដើម្បី ទទួលសេចក្តីបង្គាប់ពីអង្គការ ។ ខុប បានបញ្ជាក់ត្រង់ចំណុចនេះថា ក្នុងបរិបទនេះ “អង្គការ” គឺសំដៅលើ ប៉ុល ពត ។ ទាក់ទងនឹង “មន្ទីរគណៈមជ្ឈិម” ខុប បានបញ្ជាក់ថា ខៀវ សំផន គឺជាប្រធាន មន្ទីរនេះ ប៉ុន្តែ ខុប មិនសូវដឹងព័ត៌មានពី ខៀវ សំផន ច្រើនទេ ។ ឆ្លើយតបនឹងសំណួររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាពីសកម្មភាពរបស់ ខៀវ សំផន ខុប បានពន្យល់ថា គាត់បានឃើញឯកសារបក្ស កុម្មុយនីស្តកម្ពុជាដែលស្នើសុំទិញទំនិញ និងលិខិតអនុញ្ញាតធ្វើ ដំណើរត្រូវបញ្ជូនទៅបង ហែម ឬ ខៀវ សំផន ។ ដូច្នេះ ខុប បាន សន្និដ្ឋានថា ខៀវ សំផនទទួលបន្ទុកផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម និងទស្សនាវកម្ម អគ្គិសនី ។

ក្រោយពេលឈប់សម្រាកពេលរសៀល ខុប បានឆ្លើយតប នឹងសំណួររបស់លោក វីលៀម ស្ទីត បន្តទៀតពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទី របស់ ខៀវ សំផន ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ខុប បាន បកស្រាយថា លិខិតអនុញ្ញាតធ្វើដំណើរនេះគឺជាគោលការណ៍ដ៏ សំខាន់របស់បក្សក្នុងការតាមដាន និងគ្រប់គ្រងការដើរហើររបស់ សមាជិកបក្សនីមួយៗ ។ ឆ្លើយតបនឹងសំណួរស្តីពីឈ្មោះបដិវត្តន៍ ខុប បាននិយាយថា ខៀវ សំផន មានឈ្មោះបដិវត្តន៍ច្រើនដូចជា បងហែម និង បងខាង ។ បន្ទាប់មកទៀត ខុប បានរៀបរាប់ ពីការប្រជុំនៅមន្ទីរ “ក-៧” ដែល ខុប បានចូលរួមថា រាល់សប្តាហ៍ ទាំងអស់ដែលខាងភូមិភាគទទួលបានត្រូវបានប្រមូលប្រគល់ឲ្យ គណៈមជ្ឈិម ។ ដោយឡែក ខុប បាននិយាយពីមន្ទីរទស្សនាវកម្ម អគ្គិសនី ។ បុគ្គលិកមន្ទីរទស្សនាវកម្មអគ្គិសនីម្នាក់ត្រូវបានចាប់ខ្លួន បញ្ជូនមកមន្ទីរស-២១ ហើយនៅក្នុងចម្លើយសារភាពរបស់ បុគ្គលិករូបនេះបានចោទ ខៀវ សំផន ជាខ្មាំង ។ ដូច្នេះ ខុប បានសន្និដ្ឋានដូចខាងលើថា ខៀវ សំផន បានទទួលបន្ទុកគ្រប់គ្រង មន្ទីរទស្សនាវកម្មអគ្គិសនីដែរ ។ ខុប ក៏បានរៀបរាប់ពីអង្គប្រជុំមួយ ធ្វើឡើងនៅសាលារៀននៅទីក្រុងភ្នំពេញ ដោយមាន ខៀវ សំផន ជាប្រធានអង្គប្រជុំដើម្បីពិភាក្សាពីយុទ្ធសាស្ត្ររបស់បក្ស ។ ខុប បានបន្តថា ខៀវ សំផន បានលើកឡើងពីស្ថានភាពទូទៅនៃ

យុទ្ធសាស្ត្ររុករាន ។ ដូច្នេះ ខុប បានសន្និដ្ឋានថា ខៀវ សំផនគឺជាប្រធាន មន្ទីរទស្សនាវកម្មអគ្គិសនី ។ លោក វីលៀម ស្ទីត ក៏បានចោទសួរ ខុប ពីតួនាទីរបស់ ខៀវ សំផន ជាប្រធានមន្ទីរគណៈមជ្ឈិម ក្រោយពេលដែល ខៀវ សំផន អតីតប្រធានមន្ទីរគណៈមជ្ឈិមត្រូវបាន ចាប់ខ្លួន ។ ខុប បានអះអាងថា ក្នុងអំឡុងពេលបម្រើការជាប្រធាន មន្ទីរគណៈមជ្ឈិម ខៀវ សំផន មានសិទ្ធិគ្រប់គ្រងតែឯកសារទេ ប៉ុន្តែ ក្រោយពេលដែល ខៀវ សំផន ឡើងជំនួសតំណែងនេះ ខៀវ សំផន មានតួនាទីលើសពីនេះជាច្រើនដូចជាសិទ្ធិអំណាចគ្រប់គ្រង ត្រួត ពិនិត្យលើមន្ទីរទស្សនាវកម្មអគ្គិសនី ។ ខុប បានបញ្ជាក់បន្ថែមថា តួនាទីទាំងអស់របស់ ខៀវ សំផន មិនមានការផ្លាស់ប្តូរអ្វីឡើយ ។ លោក វីលៀម ស្ទីត បានដាក់ឯកសារមានឈ្មោះថា “សេចក្តី បង្គាប់របស់គណៈមជ្ឈិម” លើ “កំហុសឆ្គង” របស់ជនក្សត៍ ។ ខុប បានឆ្លើយតបថា ខុប បានទទួលឯកសារនេះ ហើយឯកសារនេះ ក៏ត្រូវបានចុះផ្សាយក្នុងទស្សនាវដ្តីទំនងជារត្ន ។ ខុប ពេញចិត្តនឹង សេចក្តីបង្គាប់នេះពីព្រោះវាមានចែងជាគោលការណ៍អត់ឱនច្រើន ដល់អ្នកដែលប្រព្រឹត្តខុស ហើយអនុញ្ញាតឲ្យអ្នកប្រព្រឹត្តខុស ដែលបានឆ្លើយសារភាពកំហុសរបស់ខ្លួនមិនមានទោសព្រៃ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី លេខាបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជានៅតែបង្គាប់ឲ្យ មានការចាប់ខ្មាំងស៊ីវិលផ្ទៃក្នុង ។ ខុប បានអះអាងថា សេចក្តី បង្គាប់នេះគឺគ្រាន់តែប្រើប្រាស់ដើម្បីធ្វើឲ្យសមាជិកបក្សផ្សេងៗ មានអារម្មណ៍ពេញចិត្តនឹងគោលការណ៍របស់ថ្នាក់ដឹកនាំបក្ស តែប៉ុណ្ណោះ ។ ជាចុងបញ្ចប់នៃការសួរដេញដោលក្នុងថ្ងៃនេះ លោក វីលៀម ស្ទីត បានសួរ ខុប ពីសមាជប្រជុំរដ្ឋសភា ។ ខុប បាន និយាយថា ក្នុងអង្គសមាជប្រជុំលើកទីមួយ ខុប មិនបានឃើញ នួន ជា, សោ ភឹម និង តា ម៉ុក ទេ ប៉ុន្តែបានឃើញ រស់ ញឹម ដែលជាលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ ។ ខុប បានបញ្ជាក់ចំពោះមុខ អង្គជំនុំជម្រះចុងក្រោយថា លេខាបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាគឺ ប៉ុល ពត ហើយអនុលេខាបក្ស នួន ជា ។ សុន សេន, វ៉ន វ៉េត និង អៀង សារី ទទួលបន្ទុកកិច្ចការរដ្ឋបាលទូទៅ ។

សក្ខីកម្មថ្ងៃទីប្រាំពីរ (ថ្ងៃទី២៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២)

សវនាការពេលព្រឹក

ថ្ងៃនេះ គឺជាថ្ងៃចុងក្រោយនៃការចោទសួរសាក្សី ខុប

ពីសំណាក់ភាគីព្រះរាជអាជ្ញាទាក់ទងនឹងប្រធានបទស្តីពីបញ្ហារចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាល គ្រប់គ្រង គូនាទី និងការទទួលខុសត្រូវរបស់លេខាបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ លោក វីលៀម ស្ទីត បានសួរ ខុច ពីគោលការណ៍ប្រឆាំងជនក្បត់ក្នុងជួរកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាសម្រាប់កំហុសអចេតនាដែលបានលើកឡើងកាលពីម្សិលមិញ ។ ខុច បានបញ្ជាក់បន្ថែមថា គោលការណ៍នេះគឺខុសពីការអនុវត្តជាក់ស្តែង ពីព្រោះសមាជិកបក្សជាច្រើននាក់ត្រូវបានចាប់ខ្លួន និងកម្ទេចចោល ។ លើសពីនេះ ខុច បាននិយាយថាខ្មែរក្រហមមានគោលការណ៍ជម្លៀសប្រជាជនក្រុងដើម្បីលត់ដំបូងប្រជាជនទាំងអស់នេះឲ្យចូលរួមបង្កើនផលស្រូវ ។ ខុច ក៏បានលើកឡើងថាក្នុងអង្គប្រជុំមួយ ប៉ុល ពត បានប្រកាសថាព្រះពុទ្ធសាសនាត្រូវតែរំលាយចោលដើម្បីឲ្យព្រះសង្ឃធ្វើពលកម្មលើកទំនប់ ដឹកប្រឡាយជាមួយប្រជាជនសាមញ្ញ ។ ជាថ្មីម្តងទៀត ខុច បានអះអាងថា ក្រោយពីបានស្វែងយល់ពីគោលការណ៍សម្រាលទោសដល់ជនក្បត់ស៊ីវិលផ្ទៃក្នុងរបស់គណៈមជ្ឈិមក ខុច បានយោគយល់បុគ្គលិកមន្ទីរស-២១ច្រើន ។ ប៉ុន្តែ នួន ជា បានកំរាម ខុច មិនឲ្យធ្វើដូច្នេះ ។ ខុច បានបញ្ជាក់ថា

មានម្តងនោះ នួន ជា បាននិយាយឲ្យកឡើយដាក់ ខុច ថា “ឥឡូវ ខុច ដូចជាដឹងពីមាតិកាបក្សច្រើនពេកហើយ” ។ វីលៀម ស្ទីត បានឲ្យ ខុច បកស្រាយពីខ្លឹមសារនៃពាក្យ “អង្គការ” ។ ខុច បានពន្យល់ថាពាក្យ “អង្គការ” នេះគឺសំដៅលើ ប៉ុល ពត ប៉ុន្តែថាកម្មវិធីប្រឆាំងបក្សបានប្រើប្រាស់ពាក្យនេះខុស ដោយបង្កប់អ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ឲ្យហៅខ្លួនឯងថា “អង្គការ” ។ ទាក់ទងនឹងគោលការណ៍ប្រឆាំងខ្មាំង ខុច បានពន្យល់ថា គ្មានគោលការណ៍អ្វីពិសេសជាមួយខ្មាំងទេ ពីព្រោះឲ្យតែខ្មាំងគឺត្រូវតែកម្ទេច ។ ទទាហរណ៍ដូចជាពួកភ្នាក់ងារ សេ.អ៊ី.អា, កា.ហ្សេ.បេ, និងកងទ័ពវៀតណាម ។ និយាយជារួម ខ្មាំងគឺត្រូវតែកម្ទេច ។ បន្ទាប់មកទៀត ខុច និយាយអំពីសមាសភាពមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដែលមានដូចតទៅ :

- ◆ សមមិត្តលេខា : ប៉ុល ពត នាយករដ្ឋមន្ត្រី
- ◆ សមមិត្តអនុលេខា : នួន ជា ប្រធានសភា
- ◆ សមមិត្ត រ៉ាន់ : អៀង សារី ក្រសួងការបរទេស
- ◆ សមមិត្ត ហែម : ខៀវ សំផន ប្រធានប្រមុខរដ្ឋ
- ◆ សមមិត្ត ធុច : កុយ ធួន ក្រសួងពាណិជ្ជកម្មរដ្ឋ
- ◆ សមមិត្ត ខៀវ : សុន សេន ក្រសួងការពារជាតិ

សុន សេន

ប៉ុល ពត

- ◆ សមមិត្ត វ៉ាន : វ៉ាន វ៉េត ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច
- ◆ សមមិត្ត ឡឺន : សៀ វ៉ាស៊ី
- ◆ សមមិត្ត ភា : អៀង ធីរុក្ខ ក្រសួងសុខាភិបាល
- ◆ សមមិត្ត អាត : យ៉ាន យ៉ាត (ប្រពន្ធ សុន សេន)
- ◆ សមមិត្ត ជ័យ : នង សួន
- ◆ សមមិត្ត យ៉ែម : ស៊ីម សុន
- ◆ សមមិត្ត ប័ន : ឈឹម សំអោក

បន្ទាប់មកទៀត ខុច បានឆ្លើយតបនឹងសំណួររបស់ភាគីសហព្រះរាជអាជ្ញាថា មន្ទីរស-២១មិនចិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងពីមន្ទីរណាមួយឡើយ ប៉ុន្តែចិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងផ្ទាល់របស់សុន សេន ។

ក្រោយពេលសម្រាកពេលព្រឹក សហព្រះរាជអាជ្ញាបានដាក់បញ្ជីរាយឈ្មោះអ្នកទោសសួរ ខុច បន្ថែមទៀតពាក់ព័ន្ធនឹងការសម្រេចកម្ទេចអ្នកទោស ។ ខុច បានបកស្រាយថា មន្ទីរស-២១មានតួនាទីទាញយកចម្លើយសារភាព ហើយបញ្ជូនឲ្យថ្នាក់លើ ។ ខុច បានអះអាងពីចំណារនៅលើឯកសារដែល វីលៀម ស្ទីត បង្ហាញ ថាជាចំណាររបស់ នួន ជា ដែលសរសេរថា “បញ្ហាបានដោះស្រាយ” ។ ខុច បានបញ្ជាក់ថាក្នុងអំឡុងពេលនោះ នួន ជា ជាអ្នកចេញសេចក្តីសម្រេច ហើយចំណារលើឯកសារនោះបានកូសបញ្ជាក់ថា នួន ជា បានពិនិត្យ និងសម្រេចលើចម្លើយសារភាពរបស់អ្នកទោសម្នាក់នោះហើយ ។ ក្រោយពីលេខាបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាបានចេញសេចក្តីសម្រេច ចម្លើយសារភាពនោះត្រូវបានបញ្ជូនទៅអង្គភាពដែលពាក់ព័ន្ធឲ្យអនុវត្តតាមសេចក្តីសម្រេចឲ្យចាប់ខ្លួនជនដែលមានឈ្មោះក្នុងចម្លើយសារភាពនោះ ។

សវនាការពេលរសៀល

ក្រោយពេលឈប់សម្រាកអាហារថ្ងៃត្រង់ លោក វីលៀម ស្ទីត បានសួរ ខុច ពីការប្រើប្រាស់ព័ត៌មានក្នុងចម្លើយសារភាព ។ ខុច បានអះអាងថានេះគឺជាគោលការណ៍អនុវត្តទូទៅក្នុងការបញ្ជូនព័ត៌មានស្តីពីសមាសភាព

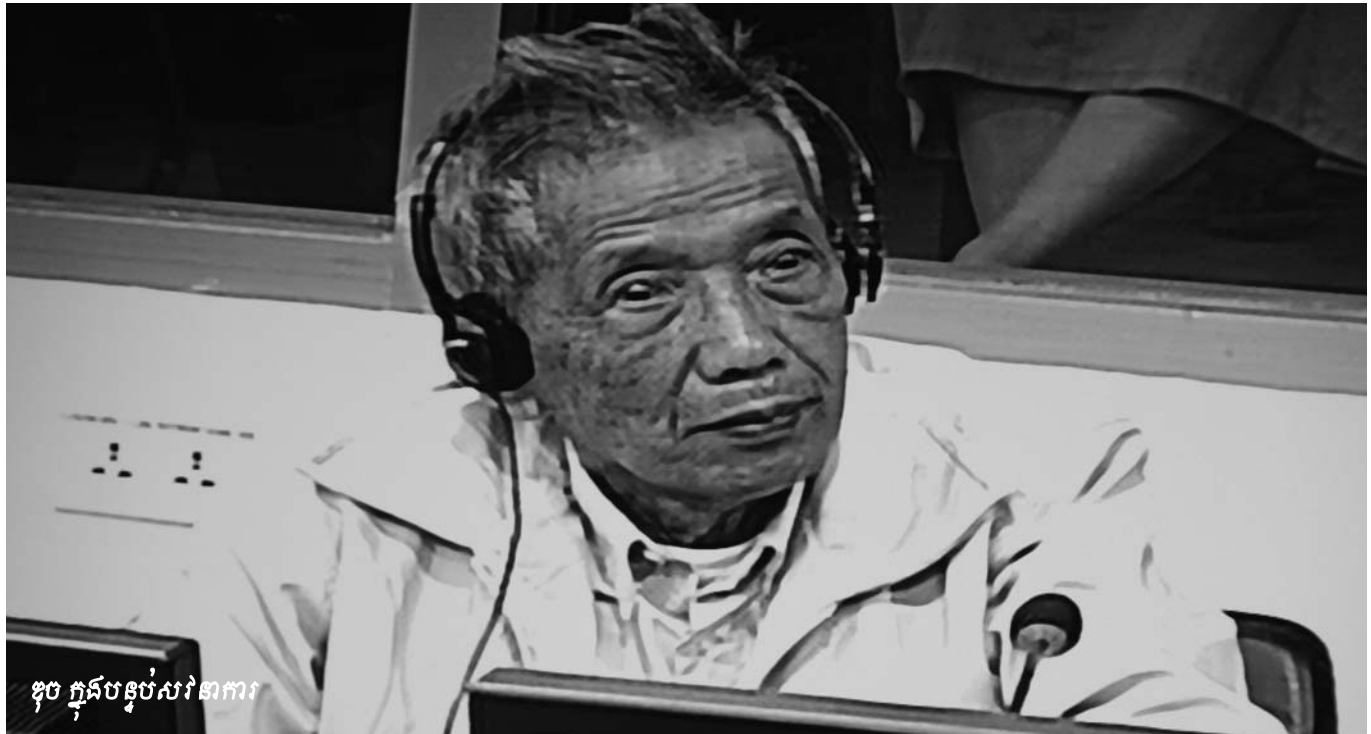
ដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធក្នុងចម្លើយសារភាពពីមន្ទីរស-២១ ទៅកាន់អង្គភាពពាក់ព័ន្ធ ។ គោលការណ៍នេះត្រូវបានប្រកាន់ខ្ជាប់ចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៧១មកម្ល៉េះ ។ ខុច បានបន្ថែមទៀតថា ប្រធានកងត្រូវតែធានាថាបុគ្គលដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធក្នុងចម្លើយសារភាពរបស់អ្នកទោសមន្ទីរស-២១ មិនដឹងពីការតាមដាន និងចាប់ខ្លួនទេ ។ ប៉ុន្តែមុននឹងចាប់ខ្លួនបុគ្គលណាម្នាក់ត្រូវតែមានការពិភាក្សា និងអនុញ្ញាតពីប្រធានកងដែរ បើយោងតាមលក្ខន្តិកបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ។ បន្ទាប់មកទៀត វីលៀម ស្ទីត បានដាក់ឯកសារមួយទៀតឲ្យ ខុច បកស្រាយ ។ ខុច បាននិយាយថា ឯកសារនេះគឺជាបញ្ជីឈ្មោះបុគ្គលជាប់ពាក់ព័ន្ធក្នុងចម្លើយសារភាពរបស់អ្នកទោសមុនដែលត្រូវចាប់ខ្លួន ។ បុគ្គលដែលមានឈ្មោះក្នុងបញ្ជីនេះមកពីក្រសួងការបរទេស ។ ខណៈពេលដែលសួរពីការសន្ទនារបស់ ខុច ជាមួយនឹងនួន ជា ខុច បានបញ្ជាក់ថា ណាត អតីតប្រធានរបស់ ខុច ត្រូវបានបញ្ជូនទៅផ្នែកទូតមុនពេល ណាត ត្រូវបានចាប់ខ្លួន ។ ដូច្នេះ ខុច បានយល់ថាការចាត់តាំងរបស់ នួន ជា ឲ្យទៅធ្វើទូតគឺសំដៅលើការចាប់ខ្លួន ។ ជាការសន្មត សមាជិកដែលលេខាបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាមិនទុកចិត្តអាចត្រូវបានចាប់ខ្លួន ។ ខុច បានកូសបញ្ជាក់ថាការចាត់តាំងឲ្យកម្មាភិបាលណាម្នាក់ទៅបម្រើការផ្នែកការទូតគឺដើម្បីបំបែកកម្លាំងគ្រប់គ្រងរបស់កម្មាភិបាលនោះមិនឲ្យមានអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ដោយសារអង្គការមិនទុកចិត្ត ។

អៀង សារី

ក្រោយឈប់សម្រាកពេលរសៀល លោក វីលៀម ស្ទីត បានចោទសួរ ខុច បន្ថែមទៀតពីក្រសួងការបរទេស ។ ខុច បានពន្យល់ថា ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ “ការទូត” មានន័យខុសពី “អគ្គរដ្ឋទូត” ដែលសំដៅលើជនដែលត្រូវបានបំបែកចេញពីអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ ។ ខុច បានរៀបរាប់ឈ្មោះកម្មាភិបាលមួយចំនួនដែលចាត់តាំងឲ្យទៅធ្វើទូត ប៉ុន្តែត្រូវបានចាប់ខ្លួនមកមន្ទីរស-២១ ដើម្បីសួរចម្លើយ និងកម្ទេច ។ ខុច បានបញ្ជាក់បន្ថែមថា អ្នកដែលបានចាប់ខ្លួនបញ្ជូនមកមន្ទីរស-២១ មានពីរប្រភេទគឺ អ្នកទោសដែលមន្ទីរស-២១ ចាប់ខ្លួនផ្ទាល់ និងអ្នកទោសដែលប្រធានអង្គភាពចាប់ខ្លួនរួចបញ្ជូនមកមន្ទីរស-២១ ។ ជាក់ស្តែង ចំនួនអ្នកទោសដែលមន្ទីរស-២១ ចាប់ខ្លួនផ្ទាល់មានតិចជាងចំនួនអ្នកទោសដែលអង្គភាពបានចាប់ខ្លួនរួចបញ្ជូនមកមន្ទីរស-២១ ។ ខុច បានអះអាងថា ប្រធានអង្គភាពនីមួយៗមានសមត្ថកិច្ចចាប់ខ្លួនអ្នកទោសរួចបញ្ជូនមកមន្ទីរស-២១ ។ បន្ទាប់មក លោក វីលៀម ស្ទីត បានសួរ ខុច ពីសាលាបឺងត្របែក ។ ខុច បានរៀបរាប់ថា សាលាបឺងត្របែកគឺជាមជ្ឈមណ្ឌលអប់រំ និងកែប្រែសម្រាប់ក្រុមបញ្ញាជន ដែលជាសមាជិករបស់រណសិរ្សរួបរួមជាតិកម្ពុជា ។ ក្រុមបញ្ញាជននេះមិនត្រូវបានចាត់ទុកជាខ្មាំង ឬសត្រូវទេ ប៉ុន្តែដោយសារតែការ

មិនទុកចិត្តពីលេខាធិការក្រុមបញ្ញាជននេះត្រូវបានបញ្ជូនមកសាលាបឺងត្របែកដើម្បីអប់រំមនោគមន៍វិជ្ជា និងតាមដាន ។ ឆ្លើយតបនឹងសំណួររបស់លោក វីលៀម ស្ទីត ទាក់ទងនឹងសេចក្តីប្រកាសតាមវិទ្យុមួយកាលពីខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៦ ខុច បានសង្កត់ធ្ងន់ថា កាលណោះវិទ្យុបានប្រកាសឈ្មោះមហាជនក្បត់ទាំងប្រាំពីររូបរបស់ក្រុមកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ។ ខុច បានអះអាងថា ខុច ពេញចិត្តនឹងសេចក្តីប្រកាសនេះពីព្រោះជនដែលមិនមែនជាមហាជនក្បត់ទាំងប្រាំពីរនេះនឹងមិនមានទោសព្រហ្មទណ្ឌទេ ។ ខុច យល់ថាសេចក្តីប្រកាសនេះ អាចត្រូវបានរៀបរៀងដោយ ប៉ុល ពត ។ សេចក្តីប្រកាសនោះមិនបានបញ្ជាក់ថាមហាជនក្បត់ទាំងប្រាំពីររូបនោះនឹងត្រូវសម្លាប់ទេ ហើយថានឹងនាំយកទៅកាត់ទោស ។ ជាចុងក្រោយ លោក វីលៀម ស្ទីត បានដាក់ឯកសារមួយចំពោះមុខ ខុច ។ ខុច បានអះអាងថាឯកសារនោះ គឺជាចម្លើយសារភាពរបស់ ហ៊ុំ នឹម ។ នៅក្នុងចម្លើយសារភាពនោះ មានចំណាត់ដោយដៃផ្ទាល់របស់ ហ៊ុំ នឹមដែរ ។ នៅលើចម្លើយសារភាពនេះមានចំណាត់មួយសរសេរថា “ធ្វើជូនអង្គការបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា” មានដូចជា : ប៉ុល ពត, នួន ជា, អៀង សារី, វ៉ាន វ៉េត, សុន សេន និង ខៀវ សំផន ។ (សក្ខីកម្មរបស់ ខុច មានបន្តទៀតនៅថ្ងៃបន្ទាប់) ។ **ឥណ សុខស្រីនិត**

ខុច ក្នុងបន្ទប់សវនាការ

ថ្ងៃ១៧ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្មែរក្រហមបានធ្វើអ្វី?

ជារៀងរាល់ឆ្នាំ នៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ប្រជាជនកម្ពុជា តែងតែនឹកឃើញថ្ងៃនៃការចាប់ផ្តើមនូវរបបមួយដែលជាទូទៅ យើងហៅថា “របបខ្មែរក្រហម” ។ លោកសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អេនឌ្រូ ខេលី ដែលមានបទពិសោធន៍ការងារជាច្រើនឆ្នាំក្នុង រឿងព្រហ្មទណ្ឌនៅតុលាការអន្តរជាតិមួយចំនួន បានហៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ថា គឺជាថ្ងៃដែល “អាយុជីវិតប្រជាជន រាប់លាននាក់ក្លាយជាកម្មសិទ្ធិរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា” ។

នៅថ្ងៃទី២១-២៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១ អង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូងនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាបានបើក សវនាការលើសំណុំរឿង០០២ ដែលមានជនជាប់ចោទបួនរូប គឺ នួន ជា, អៀង សារី, ខៀវ សំផន និង អៀង ធីរិទ្ធ (បច្ចុប្បន្នត្រូវបាន បំបែកចេញពីសំណុំរឿង) ។ សវនាការនេះអនុញ្ញាតឱ្យសហព្រះរាជ អាជ្ញាថ្លែងបើកការចោទប្រកាន់ជនជាប់ចោទទាំងបួនរូបនេះចំពោះ ទុក្ខដ្ឋកម្មដែលបានកើតឡើងក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដោយ

យោធាខ្មែរក្រហមដែលទទួលយកដំបូងមកកាន់ទីក្រុងភ្នំពេញក្របខ័ណ្ឌ (រូបថត : រ៉ូឡង់ ម៉េរី)

ក៏គឺចាប់ពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ។ នៅ ក្នុងសេចក្តីថ្លែងរបស់ខ្លួន លោកជំទាវសហព្រះរាជ អាជ្ញាជាតិ ជា លាង បាន លើកឡើងថា “នៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ បន្ទាប់ ពីកងទ័ពខ្មែរក្រហមចូល កាន់កាប់ទីក្រុងភ្នំពេញ ការជម្លៀសប្រជាជនជិត៣

រយ ម៉ឺននាក់ បានកើតឡើង ។ ខ្មែរក្រហមបានប្រកាសឱ្យប្រជាជន ចេញពីលំនៅដ្ឋាន ដោយបោកបញ្ឆោតថា អាមេរិកកាន់នឹងមក ទម្លាក់គ្រាប់បែកមកលើទីក្រុងភ្នំពេញ ។ ប្រជាជនត្រូវបានបង្ខំឱ្យ ចេញពីផ្ទះសម្បែង ទ្រព្យសម្បត្តិ និងខ្វះខាតសមាជិកគ្រួសារ (ដោយសារមិននៅជុំគ្នាពេលខ្មែរក្រហមជម្លៀស) ហើយធ្វើ ដំណើរឆ្ពោះទៅកាន់ទីជនបទឆ្ងាយៗ ។ ក្នុងរយៈពេលតែប៉ុន្មាន ម៉ោងប៉ុណ្ណោះ នៅតាមដងវិថីនានានៃទីក្រុងភ្នំពេញ គឺពោរពេញ ទៅដោយហ្មឺនមនុស្ស ដែលត្រូវគេបង្ខំឱ្យចាកចេញពីទីក្រុងដោយ គ្មាននរណាដឹងថាខ្លួននឹងត្រូវទៅទីណាឡើយ ។ បុរស ស្ត្រី កុមារ មនុស្សចាស់ជរាជនីវេទនា ត្រូវបានបង្ខំឱ្យចាកចេញដោយ គ្មានការលើកលែង ។ អ្នកជំងឺត្រូវបានបង្ខំឱ្យចេញពីមន្ទីរពេទ្យ

ទោះបីរបបនេះបានកន្លងហួសជាងសាមសិបឆ្នាំហើយ ក៏ដោយ ក៏ប្រជាជនកម្ពុជានៅតែមានការចងចាំមិនអាចបំភ្លេច បាននូវរឿងរ៉ាវដ៏សែនឈឺចាប់ និងទុក្ខសោកវេទនា ដោយសារការ បែកបាក់គ្រួសារ ការតម្រូវឱ្យធ្វើការជាមន្ទីរ ភាពអត់ឃ្លាន ភាព ភ័យខ្លាច ភាពអស់សង្ឃឹមក្នុងជីវិត ភាពគួរឱ្យពិន័យ ការបាត់បង់ទ្រព្យ សម្បត្តិដែលគាត់បានទទួលរងនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ នៅពេលសួរនាំពីបទពិសោធន៍រស់នៅរបស់គាត់ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ជនរងគ្រោះបានឆ្លើយដោយលាយឡំនឹងទឹកភ្នែក ។ ប្រជាជន កម្ពុជារាប់លាននាក់បានជួបរឿងរ៉ាវនេះ លើកលែងតែមេដឹកនាំ បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាមួយចំនួនប៉ុណ្ណោះ ដែលនៅតែបន្តអះអាង ថា ខ្លួនមិនបានដឹងអំពីបញ្ហាទាំងនេះ ។

ស្ត្រីមានផ្ទៃពោះអ្នកដែលទើបនឹងសម្រាលកូនត្រូវបានគេបង្ខំឲ្យចាកចេញទាំងកណ្តាលថ្ងៃត្រង់ជាមួយ និងកូនពូកែផង ។

លោកជំទាវ ជា លាង បានដកស្រង់ខ្លឹមសារក្នុងសៀវភៅមួយដែលបានរៀបរាប់ថា “អ្នកជំងឺ និងអ្នករួមរាប់ពាន់នាក់ត្រូវបានគេបោះបង់ចោលក្នុងទីក្រុង ។ អ្នកដែលនៅមានកម្លាំងគឺខំប្រែប្រួលទៅតាមគេ ខណៈដែលអ្នកខ្លះត្រូវបានមិត្តភក្តិជួយគ្រានិងអ្នកខ្លះទៀតត្រូវក្រុមគ្រួសារដាក់នៅលើក្រែក ដោយមានស៊ីរ៉ូមភ្ជាប់ជាមួយ ដែលមើលទៅគួរឲ្យអាណិតយ៉ាងក្រៃលែង ។ ហើយអ្វីដែលមិនអាចបំភ្លេចបាននោះ គឺមានបុរសម្នាក់ពិការទាំងដៃ និងជើងខំរមៀលខ្លួននៅលើដីដូចដង្កូវដាច់ខ្លួន” ។ លោកជំទាវ ជា លាង បានបន្តថា “ប្រជាជនជាច្រើនបានស្លាប់បាត់បង់ជីវិតនៅអំឡុងពេលនៃការជម្លៀសនេះដោយសារជំងឺ មិនមានអាហារបរិភោគ និងការរត់ជាន់គ្នាជាដើម ។ មានសាកសពមនុស្សនៅពាសពេញផ្លូវ ហើយកងទ័ពខ្មែរក្រហមបើកឡានកិនលើមនុស្ស និងសាកសពទាំងនោះដូចសត្វធាតុ” ។

សវនាការថ្ងៃទី២០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២ ខុច បានផ្តល់សក្ខីកម្មជូនអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងថា គាត់ធ្លាប់បានឮឈ្មោះ ស៊ីម ម៉ែល ហៅ ម៉ាន ដែលជាអ្នកបានចូលរួមក្នុងការជម្លៀសប្រជាជនចេញពីទីក្រុងភ្នំពេញដោយផ្ទាល់ ហើយបាននិយាយប្រាប់គាត់ថា “ពេលជម្លៀសហ្នឹង គេចាច់ពេញៗ អាមេរិកកាំងមកទម្លាក់គ្រាប់បែក បើមិនចេញខ្ញុំបាញ់” ។

លោកជំទាវ ជា លាង បន្ថែមថា “ស្របពេលនឹងការជម្លៀសនេះដែរ ការស្រាវជ្រាវរកខ្លាំងរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាក៏ត្រូវបានធ្វើឡើងភ្លាមៗ ដោយខ្មែរក្រហមបានដាក់ប៉ុស្តិ៍ត្រួតពិនិត្យនៅពេលប្រជាជនចាកចេញពីទីក្រុងភ្នំពេញ ។ កងកម្លាំងរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាបានតាមស្វែងរក និងសម្លាប់មន្ត្រី និងឧហានដែលធ្វើការក្នុងរបប លន់ នល់ ។ សាក្សីម្នាក់ដែលត្រូវបានគេបង្ខំឲ្យចាកចេញពីទីក្រុងភ្នំពេញទាំងគ្រួសារនិយាយថា នៅពេលជម្លៀសនេះ ឪពុករបស់គាត់ត្រូវបានចាប់យកទៅបាត់រហូតបន្ទាប់ពីខ្មែរក្រហមរកឃើញថាគាត់ជាឧហានរបស់ លន់ នល់ ។ ការស្រាវជ្រាវរុករក និងការសម្លាប់ឧហាន និងមន្ត្រីក្នុងរបប លន់ នល់ ចេះតែបន្តរហូតជាច្រើនថ្ងៃ ច្រើនសប្តាហ៍មកទៀត ។ ក្នុងការស្វែងរកនេះ

ខ្មែរក្រហមបានប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្របំបាត់ភ្នែក ដោយប្រកាសឲ្យសមាជិករបស់របបចាស់រាយការណ៍ពីការងារដែលខ្លួនធ្លាប់ធ្វើមកប្រាប់អាជ្ញាធរថ្មីរបស់ខ្លួន ដើម្បីទទួលបានការចាត់តាំងការងារនោះវិញនៅក្រោមរដ្ឋបាលថ្មី ។ ជាលទ្ធផលអ្នកទាំងអស់ដែលបានរាយការណ៍នោះត្រូវបានសម្លាប់ចោល ។ ប្រជាជនដែលនៅសេសសល់ពីការជម្លៀសនេះត្រូវបានបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាចាត់តាំងឲ្យនៅតាមសហករណ៍ និងការដ្ឋានផ្សេងៗជាមួយប្រជាជននៅតាមមូលដ្ឋាន ។ ប្រជាជនទាំងអស់ត្រូវបានបក្សតម្រូវឲ្យធ្វើការជាទម្ងន់ ដោយមិនបានទទួលតម្លៃតបស្ម័នអ្វីឡើយ ពោលគឺទទួលបានតែបាយ ឬបបរមន្តិចបន្តិចប៉ុណ្ណោះ” ។

លោក អេនឌ្រូ ខេលី បានលើកឡើងថា “គោលបំណងនៃការជម្លៀសប្រជាជនចេញពីទីក្រុងភ្នំពេញ និងទីប្រជុំជនផ្សេងៗរបស់ខ្មែរក្រហម គឺកើតចេញពីយុទ្ធសាស្ត្ររបស់មេដឹកនាំបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាដែលយល់ថា តំបន់ទីក្រុងគឺជាសរសៃឈាមរបស់វណ្ណៈក្បត់ វណ្ណៈខ្មាំង ដែលសម្រេចថាត្រូវតែដេញចេញនិងសម្លាប់ចោល” ។ ជនជាប់ចោទ នួន ជា ធ្លាប់និយាយថា មានខ្លាំងជាច្រើននៅក្នុងទីក្រុង ហើយថាប្រជាជនត្រូវតែចេញពីទីក្រុងដើម្បីឲ្យបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាកម្ទេចបណ្តាញខ្លាំងទាំងអស់នោះ ។

សវនាការថ្ងៃទី២២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១ ជនជាប់ចោទ នួន ជា បានបញ្ជាក់ជូនតុលាការថា ពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៤ គណៈអចិន្ត្រៃយ៍បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាបានបើកកិច្ចប្រជុំមិនពេញអង្គមួយ ដោយលើកយកបញ្ហាសំខាន់ៗមួយចំនួនមកពិភាក្សាដើម្បីចាត់វិធានការទុកជាមុនមុនពេលរំដោះទីក្រុងភ្នំពេញ និងទូទាំងប្រទេស ។ ក្នុងកិច្ចប្រជុំនេះគណៈអចិន្ត្រៃយ៍បានសម្រេចជាជំហានដំបូងលើចំណុចដែលក្នុងនោះមានមួយចំណុច គឺគណៈអចិន្ត្រៃយ៍សម្រេចថា “ក្នុងករណីដែលរំដោះទីក្រុងភ្នំពេញនោះ យើងត្រូវជម្លៀសប្រជាជនចេញពីទីក្រុងភ្នំពេញ និងទីរួមខេត្តជាបណ្តោះអាសន្នដើម្បីពិនិត្យតាមស្ថានភាពមួយរយៈសិន ជាពិសេសពិនិត្យអំពីសកម្មភាពរបស់វៀតណាម” ។ យោងតាមការលើកឡើងរបស់ នួន ជា ការជម្លៀសប្រជាជនចេញពីទីក្រុងភ្នំពេញ គឺមិនមែនជារឿងចៃដន្យនោះទេ គឺមានការគិតទុក និងសម្រេចតាំងពីកិច្ចប្រជុំគណៈអចិន្ត្រៃយ៍នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៤មកម៉្លេះ ។ **វាង ប្រាជ្ញា**

អតីតយុទ្ធនារីខ្មែរក្រហមនៅតែសម្រេចចិត្តមិនត្រឡប់ទៅស្រុកកំណើត

រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ ទោះបីជាមានអតីតកម្មាភិបាល ខ្មែរក្រហមជាច្រើនបានវិលត្រឡប់ទៅលេងស្រុកកំណើត និង ជួបជុំគ្រួសារហើយយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏នៅតែមានអតីតខ្មែរក្រហម ខ្លះសម្រេចចិត្តមិនត្រឡប់ទៅស្រុកកំណើតដែរ ។

ពិត រ៉ុន មានស្រុកកំណើតនៅភូមិអន្លង់បូស្សី ឃុំថ្នាលអន្លា ស្រុកក្រគរ ខេត្តពោធិ៍សាត់ ។ រ៉ុន មានបងប្អូនប្រាំបីនាក់ (ស្រីបី និងប្រុសប្រាំនាក់) ។ រ៉ុន ជាកូនទីប្រាំពីរ ។ កាលពីកុមារ រ៉ុន បាន រៀនដល់ថ្នាក់ទី៣ ក្រោយមកគាត់ក៏ឈប់រៀន រួចហើយត្រឡប់ មកធ្វើស្រែជាមួយឪពុកម្តាយវិញ ។

នៅឆ្នាំ១៩៧០ រ៉ុន បានចូលបង្វិរត្រង់ខ្មែរក្រហម ហើយ គាត់ត្រូវបានចាត់តាំងឲ្យធ្វើការងារផ្សេងៗ នៅក្នុងកងចល័ត និងតម្រូវឲ្យរស់នៅបែកពីឪពុកម្តាយ ។

រហូតកងទ័ពខ្មែរក្រហមទទួលបានជ័យជម្នះឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្មែរក្រហមបានចាត់តាំង រ៉ុន ឲ្យទៅធ្វើកងចល័តនៅស្រុកលាច (បច្ចុប្បន្ន ស្រុកភ្នំក្រវាញ) វិញ ដោយគាត់មានភារកិច្ចស្ទង់ និង ដឹកប្រឡាយ ។ ចំណែកឪពុកម្តាយគាត់ អង្គការចាត់តាំងឲ្យធ្វើការ

នៅក្នុងសហករណ៍ជាមួយប្រជាជនក្នុងភូមិដែរ ។ រ៉ុន ធ្វើការនៅ កងចល័តបានមួយរយៈ អង្គការក៏ជ្រើសរើសគាត់ឲ្យទៅនៅជា មួយទ័ពនៅខេត្តកោះកុង ភូមិភាគបស្ចិម ដោយនៅទីនោះគាត់មាន ភារកិច្ចដាំបាយ ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៧ រ៉ុន បានផ្លាស់មកធ្វើចម្ការកាហ្វេនៅ ប៉ៃលិន ដោយអង្គការបានកំណត់ផែនការឲ្យធ្វើ ។ រ៉ុន បានបន្តថា រដូវខ្លះកាហ្វេបានផ្តល់ដល់លើសផែនការកំណត់ រហូតក្រុមរបស់ គាត់ប្រមូលដល់មិនទាន់ ទើបស្នើយកកម្លាំងទ័ពមកជួយបេះដៃ កាហ្វេបន្ថែមទៀត ។

រ៉ុន ធ្វើចម្ការរហូតកងទ័ពវៀតណាមវាយចូលប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៧៩ ទើបគាត់ និងប្រជាជនក្នុងសហករណ៍ និងសហជីពទាំង អស់ភៀសខ្លួនទៅរស់នៅម៉ាឡេវិញ ។ ទៅដល់ដំបូង រ៉ុន ត្រូវបាន អង្គការបែងចែកឲ្យរស់នៅជាក្រុម និងធ្វើខ្ទមស្នាក់នៅដោយខ្លួន ឯង ប៉ុន្តែបែបអាហារ អង្គការផ្តល់ឲ្យហូបតាមក្រុមគ្រប់គ្រាន់ ។

នៅទីនោះ មេបញ្ជាការរបស់ រ៉ុន បានជ្រើសរើស រ៉ុន ឲ្យ ចូលកងដឹកជញ្ជូន ដោយគាត់មានភារកិច្ចទូលអង្គរ មី ត្រីខក់ប៉ុន គ្រាប់

យុទ្ធជន និងយុទ្ធនារីខ្មែរក្រហមជញ្ជូនគ្រាប់ទៅក្នុងទ័ពនៅសមរភូមិមុខ

និងកាំភ្លើងនៅពេលយោធាខ្មែរក្រហមនៅសមរភូមិមុខ ។ ប៉ុន្តែរាល់ពេល វ៉ុន ជញ្ជូនម្តងៗ តែងតែមានយោធាខ្មែរក្រហមនាំផ្លូវ និងយាមការពារ ព្រោះខ្លាចកងទ័ពវៀតណាម និងកងទ័ពរដ្ឋាភិបាល ភ្នំពេញដាក់មីនស្តាត់ និងបាញ់ស្លាក ។

ឆ្នាំ១៩៨៥ កងទ័ពវៀតណាម និងកងទ័ពរដ្ឋាភិបាល ភ្នំពេញដែលមានមូលដ្ឋាននៅឃុំយាយសំ (ស្រុកម៉ាឡៃ) បានវាយរុញច្រានទ័ពខ្មែរក្រហមរហូតដល់ព្រំប្រទល់ថៃជាប់នឹងស្រុកម៉ាឡៃ ទើប វ៉ុន ទទួលបញ្ជាពីមេបញ្ជាប្រមូលរបស់របរ បានឆ្លង ចាកចេញពីម៉ាឡៃទៅរស់នៅជុំវិញ នៅក្នុងទឹកដីថៃវិញ ដោយនៅទីនោះ គាត់ទទួលជំនួយពីអង្គការកាកបាទក្រហមអន្តរជាតិ ។

នៅឆ្នាំ១៩៩២ ទើប វ៉ុន បានត្រឡប់ចូលមករស់នៅម៉ាឡៃ ប៉ុន្តែទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏តំបន់នោះនៅពុំទាន់មានស្ថេរភាពដែរ ព្រោះជាតំបន់ដែលសំបូរទៅដោយគ្រាប់មីន និងជាតំបន់ដែលនៅមានការវាយប្រយុទ្ធគ្នារវាងយោធាខ្មែរក្រហម និងកងទ័ពរដ្ឋាភិបាលនៅឡើយ ។

វ៉ុន រៀបរាប់ថា ការវាយប្រយុទ្ធគ្នានេះបានអូសបន្លាយរហូតមកដល់ឆ្នាំ១៩៩៦ ទើបបញ្ចប់ នៅពេលកងទ័ពខ្មែរក្រហម តំបន់ម៉ាឡៃធ្វើសមាហរណកម្មជាមួយរដ្ឋាភិបាល ។ ប៉ុន្តែ ក៏នៅមាន

អតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម និងប្រជាជនមួយចំនួននៅតំបន់នោះ រងគ្រោះដោយសារគ្រាប់មីនដែរ ។

ក្រោយមក ដោយសាររដ្ឋាភិបាលមានគោលនយោបាយ បែងចែកដីដល់អតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមដែលផ្តាច់ខ្លួន ទើបនៅឆ្នាំ២០០១ វ៉ុន បានទៅចាប់ដីតាមបណ្តោយអូរព្រំដែនកម្ពុជាថៃ នៅឃុំម៉ាឡៃ ស្រុកម៉ាឡៃ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ និងបានសង់ផ្ទះ ភូមិមួយស្នាក់នៅរហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ ។

សព្វថ្ងៃ វ៉ុន មានអាយុ៧៦ឆ្នាំហើយ តែគាត់អាចធ្វើការងារផ្ទះ និងធ្វើស្រែចម្ការបាន ។ នៅទីនោះ វ៉ុន គ្មានបងប្អូនទេ គឺមានតែអតីតយុទ្ធនារីខ្មែរក្រហមដែលធ្លាប់ធ្វើការ និងធ្លាប់រស់នៅជាមួយបានរាប់អានគាត់ដូចជាបងប្អូនប៉ុណ្ណោះ ។

វ៉ុន បញ្ជាក់ថា គាត់បែកពីបងប្អូន និងឪពុកម្តាយចាប់តាំងពីគាត់ចូលបដិវត្តន៍ជាមួយខ្មែរក្រហមឆ្នាំ១៩៧០ ម៉្លេះ ហើយរហូតមកពេលនេះ ទោះបីជាមានបងប្អូនរស់នៅស្រុកម៉ាឡៃមួយចំនួនបានត្រឡប់ទៅរកបងប្អូននៅស្រុកកំណើតហើយក៏ដោយ ក៏គាត់មិនបានត្រឡប់ទៅស្រុកកំណើតដែរ ព្រោះគាត់គិតថា បងប្អូនស្លាប់អស់ហើយ ម្យ៉ាងទៀតដោយសារគាត់មានជីវភាពខ្វះខាត ។

សោម ប៊ុនថន

**គម្រោងឃ្លាំមើល
តុលាការខ្មែរក្រហម** **CAMBODIA
TRIBUNAL
MONITOR**

តាមដានដំណើរការតុលាការសំណុំរឿង០០២ រឿងរាល់ថ្ងៃ
ចាប់ពីថ្ងៃទី២១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១ តទៅ ។

សូមមើលគេហទំព័រនេះ www.cambodiatribunal.org

ហ្សិណី ខ : ស្ត្រីចាមជីវិតមាំមួន

ពាក្យស្នេហាមួយនិយាយថា “ស្ត្រីគឺជាអ្នកដែលស្នេហាច្នៃ គ្រួសារ” ។ ខ្សែជីវិតរបស់អ្នកម្ចី ហ្សិណី ខ ពិតជាគួរឲ្យរំលឹក ពីតាមភាព និងខ្លឹមសារដ៏មានន័យរបស់ពាក្យស្នេហាខាងលើនេះ ។

ទោះបីជាបិតាម្តាយស្រឡាញ់ក្រីក្រប្រឡាក់ប្រឡាក់ដោយធូលី ផ្កា និងម្សៅធ្វើនំ ហើយរស់នៅក្នុងផ្ទះឈើដ៏ទ្រុឌទ្រោមដែលមនុស្ស ក្នុងសង្គមស៊ីវិលយថ្វីយល់ថាជាមនុស្សខ្វះខាតខ្សោយ និងទ្រុឌ ទ្រោមយ៉ាងណាក្តី អ្នកម្ចី ហ្សិណី ជាមនុស្សរឹងប៉ឹង រវាស់រវែកក្នុងមុខ របរបស់គាត់ ។ អ្នកម្ចី ហ្សិណី មានដំណើររហ័សរហួន សំដី ម៉ាត់ៗ និងរូសរាយរាក់ទាក់ ។ ខណៈពេលដែលកំពុងតែរស់ ចាក់នំអាភ័ក្ត្រ គាត់បានឆ្លៀតស្នូលនូវខ្លួន និងកញ្ញា សូ ហូររំណព័តគោល បំណងនៃការរៀបចំវេទិកាពិភាក្សាពីដំណើរការបញ្ចូលសក្តិកម្ម ខូច ដល់បងប្អូនក្នុងសហគមន៍តាមភូមិខ្នងរបស់គាត់ ។ បើទោះបី ជាជាប់មាញ់ក៏នឹងរលកដូចភ្លើងជីវិតរបស់គាត់យ៉ាងណាក្តី អ្នកម្ចី ហ្សិណី បានចែករំលែកនូវបទពិសោធន៍ជីវិតដែលជាតំរូវ មួយដ៏ប្រសើរដល់ស្ត្រីកម្ពុជាដទៃទៀតដែលបានរងគ្រោះ និង រួចរស់រានមានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហម ។

ជាកូនច្បងក្នុងចំណោមបងប្អូនប្រាំបួននាក់ អ្នកម្ចី ហ្សិណី បានរស់នៅក្នុងភូមិខ្នង ស្រុកពញាឮ ខេត្តកណ្តាលដោយជីវភាព ធូរធារសប្បាយ និងភាពកក់ក្តៅដោយមានឪពុកធ្វើការសមរម្យ ។ នៅឆ្នាំ១៩៧៥ ដោយសារតែការជម្លៀសទ្រង់ទ្រាយធំ និងជំងឺ ស្លឹក ម្តាយរបស់គាត់បានធ្លាក់ខ្លួនឈឺ ហើយស្លាប់នៅពេលទៅ ដល់ខេត្តកំពង់ស្ពឺ ។ ស្របពេលជាមួយគ្នានោះ ប្អូនប្រុសពីរនាក់ ទៀតក៏បានស្លាប់ដោយសារជំងឺ ខណៈពេលដែលប្អូនប្រុសគាត់ ទីបីបាន រំឡែងបាត់ខ្លួនគ្មានដំណឹងរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

ជម្លៀសមកដល់ខេត្តកំពង់ស្ពឺមិនបានប៉ុន្មានថ្ងៃផង ឪពុក គាត់ត្រូវបានខ្មែរក្រហមស៊ើបដឹងថាជាអ្នកធ្លាប់ធ្វើការឲ្យរបប លន់ នល់ ។ នៅល្ងាចនោះ កងឈ្លបខ្មែរក្រហមមានគ្នាបីនាក់ឈ្មោះ លីម, ឡាត់ និង យួន បានមកហៅឪពុកគាត់ឲ្យទៅដេកពេទ្យ ។

បើទោះបីជាឪពុករបស់គាត់កើតជំងឺហើមក៏ដោយ ក៏អ្នកម្ចី ហ្សិណី ជឿជាក់ថាឪពុក គាត់នឹងត្រូវខ្មែរក្រហមយកទៅសម្លាប់ជា មិនខាន ។ ខណៈពេលដែលកំពុងតែរៀបចំវ៉ាន់ដែលមានតែក្រមា មួយ ឪពុកគាត់បាននិយាយទៅកាន់អ្នកម្ចី ហ្សិណី ថា “ប៉ាឃ្លាន ណាស់កូន ឲ្យប៉ាសុំចិញ្ចៀនពេជ្ររបស់ប៉ាយកទៅដូរយកអង្ករ ហូបបានផង” ។ គាត់មានអារម្មណ៍រន្ធត់ និងអាណិតស្រណោះឪពុក គាត់យ៉ាងខ្លាំង ប៉ុន្តែដោយសារតែបង់ទុកចិញ្ចៀននោះជាកេរ្តិ៍ គាត់បាននិយាយថា “ប៉ាយកនាឱ្យទៅដូរទៅ ពីព្រោះខ្ញុំបង់ទុក ចិញ្ចៀននេះធ្វើជាកេរ្តិ៍” ។ ក្រោយមក ឪពុកគាត់បានដើរចេញទៅ ដោយបន្ទូលទុកតែចិញ្ចៀនមួយវែងនោះឲ្យគាត់ ។

ស្រែកឡើងដោយសារតែមិនអស់សង្ស័យ ប្អូនប្រុសទីបួន របស់គាត់បានសុំឈ្លបខ្មែរក្រហមទៅដេកពេទ្យដោយកុហកថាឈឺ ដើម្បីទៅស៊ើបដំណឹងឪពុកគាត់ ។ ក្រោយពីបានដឹងថាឪពុកគាត់ ត្រូវបានខ្មែរក្រហមយកទៅសម្លាប់ប្អូនប្រុសគាត់ក៏ត្រូវបានពេទ្យ ក្នុងតំបន់បង្អត់អាហាររហូតដល់ស្លាប់ ។ អ្នកម្ចី ហ្សិណី បានដឹង ដំណឹងអកុសលទាំងពីរនេះតាមរយៈអ្នកនៅដេកពេទ្យនោះ ។ ការបាត់បង់ដ៏ធំធេងនេះមិនបានធ្វើឲ្យ ហ្សិណី ទន់ខ្សោយ និងទ្រុឌ ទ្រោមទេ ។ ដុយទៅវិញ គាត់បានពង្រឹងស្មារតីឲ្យរឹងប៉ឹងពីព្រោះ គាត់បានក្លាយជាមេគ្រួសារដែលត្រូវមើលខុសត្រូវប្អូនៗ ទាំង ប្រាំនាក់ ។ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៥ ដោយសារតែជំងឺរាតត្បាត និង កង្វះអាហារ ប្រជាជនជាច្រើនបានស្លាប់ អាស្រ័យហេតុនេះ ខ្មែរក្រហមបានជម្លៀសប្រជាជនដែលនៅសេសសល់ទៅសាលា លេខ៥ ស្រុក១៨ ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង ។

នៅពេលមកដល់ស្រុក១៨ ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង បងប្អូនទាំង ប្រាំនាក់របស់គាត់ត្រូវបានបំបែកឲ្យរស់នៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នា ។ អ្នកម្ចី ហ្សិណី បានចាត់តាំងឲ្យធ្វើការក្នុងកងទ័ព ចំណែកឯប្អូនៗ របស់គាត់ត្រូវបានខ្មែរក្រហមចាត់តាំងឲ្យចូលកងកុមារ ។ គាត់បានរៀបរាប់ថា បើទោះបីជាមានជំងឺកាចសាហាវជាច្រើន

បានយាយជីវិតរបស់ប្រជាជនកម្ពុជាក្នុងរបបខ្មែរក្រហមយ៉ាងណាក្តី ដំនី “សតិអារម្មណ៍” របស់ខ្មែរក្រហម ជាដំនីដ៏ឈោឈែបំផុតដែលអាចឆក់យកអាយុជីវិតប្រជាជនកម្ពុជាក្នុងមួយពព្រិចភ្នែក ។ គាត់បានខិតខំ ប្រឹងប្រែងធ្វើការដកស្ទួយ ច្រូតគាត់ដោយមិនខ្លាចហត់ឡើយ ។ បើទោះបីជាធ្លាក់ខ្លួនឈឺដោយសារជំងឺហើមក៏ដោយ ក៏គាត់បានទៅធ្វើការតាមធម្មតាពីព្រោះគាត់ខ្លាចខ្មែរក្រហមចោទប្រកាន់ថាគាត់មានជំងឺសតិអារម្មណ៍ ។

រស់នៅបែកពីគ្នាមិនបានប៉ុន្មានថ្ងៃដង គាត់បានទទួលដំណឹងថាប្អូនប្រុសគាត់ដែលមានអាយុ ទើបតែ ១៤ ឆ្នាំ បានស្លាប់ដោយសារតែកងឈ្នួបខ្មែរក្រហមវាយក្បាលនឹងកណ្តៀវបណ្តាលឲ្យកកឈាម ធ្លាក់ខ្លួនឈឺស្លាប់ ។ ដំណឹងមួយមិនទាន់ស្ងប់បានប៉ុន្មានដង ដំណឹងអាក្រក់មួយទៀតក៏បានមកដល់ ។ ប្អូនស្រីគាត់ដែលនៅក្នុងកងនារីដែរត្រូវបានខ្មែរក្រហមបង្ខំឲ្យឡើងដើមឆ្នោត ។ ដោយសារតែមិនចេះឡើងឆ្នោត ប្អូនស្រីគាត់បានធ្លាក់ពីលើដើមឆ្នោត ត្រាំឈាមស្លាប់ទៀត ។ ចំណែកប្អូនស្រីពេរបស់គាត់វិញក៏ត្រូវបានកងឈ្នួបខ្មែរក្រហមបង្ខំឲ្យស្ទូន ។ ទើបតែមានអាយុ ៦ ឆ្នាំ និងមិនចេះស្ទូន កងឈ្នួបនារីខ្មែរក្រហមបានធាក់ប្អូនគាត់ដួលបាក់ចង្កេះ ។ មួយរយៈក្រោយមក ប្អូនស្រីគាត់បានស្លាប់ដោយសារមិនមានអាហារហូបនិងជំងឺផង ។ ទីបំផុត បងប្អូនប្រាំបួននាក់របស់អ្នកម្ចី ហ្សូលី នៅសល់តែពីរនាក់គត់ ។

ការតស៊ូរស់នៅដោយគ្មានឪពុកម្តាយ បងប្អូន សាច់ញាតិជាទីពឹងបានធ្វើឲ្យអ្នកម្ចី ហ្សូលី ក្លាយជាស្ត្រីម្នាក់ដ៏រឹងប៉ឹងទាំងផ្នែករាងកាយ និងសតិអារម្មណ៍ ។ គាត់មិនបានបណ្តោយឲ្យអតីតកាលដ៏ឈឺចាប់ពីរបបខ្មែរក្រហមមកយាយជីវិតរបស់គាត់ឡើយ បើទោះបីជាភាពឈឺចាប់នេះបានលងបន្ទាចគាត់ម្តងម្កាលក៏ដោយ ។ ក្រោយពេលកងទ័ពវៀតណាមបានរំដោះប្រទេសកម្ពុជា អ្នកម្ចី ហ្សូលី បានធ្វើដំណើរមករស់ នៅស្រុកកំណើតវិញ ។ គាត់បានចំណាយរយៈពេលពីរឆ្នាំរស់នៅជាមួយនឹងអ្នកភូមិដូចគ្នា មុនពេលដែលគាត់អាចរកមុខរបរចិញ្ចឹមជីវិតខ្លួនឯងបាន ។ គាត់បានបញ្ជាក់ថា “ទុរកស៊ីរបស់ខ្ញុំគឺបានមកពីដើមចេកពីរដើមនៅក្រោយផ្ទះ” ។ គាត់បានយកផ្លែចេកដែលទុំដើមយកទៅលក់ ហើយបានប្រាក់ធ្វើជាទុនមកធ្វើនំអន្សមចេក និងនំអន្សមបិតលក់ ។ អ្នកម្ចី ហ្សូលី

បាននិយាយថា “ជីវិតជាមនុស្សស្រីរស់នៅតែឯង តែងតែទទួលរងនូវការម៉ាក់ឆាយពីអ្នកជិតខាង” ។ អាស្រ័យហេតុនេះ គាត់ក៏បានសម្រេចចិត្តរៀបការ ។

ក្រោយពេលសម្រាលបានកូនប្រុសមួយ ប្តីរបស់អ្នកម្ចី ហ្សូលី បានមានសម្ព័ន្ធមេត្រីភាពជាមួយនឹងស្ត្រីម្នាក់ផ្សេងទៀតដោយបោះបង់ចោលគាត់ និងកូនប្រុសតូចគាត់ដែលមានអាយុ ទើបតែពីរខួប ។ អស់រយៈពេលមិនយូរប៉ុន្មាន គាត់បានទទួលដំណឹងតាមរយៈអ្នកជិតខាងថា ប្តីគាត់បានស្លាប់ ដោយសារតែធ្លាក់ពីលើឡាន ។ ជាស្ត្រីមេម៉ាយកូនមួយគ្មានទីពឹង អ្នកម្ចី ហ្សូលី នៅតែស្ងួចញឹមកូនប្រុសរបស់គាត់រហូតដល់ផ្ទៃដីក្តី ។ គាត់បានរៀបរាប់ថា “ខ្ញុំបានដាក់កូនខ្ញុំចោលក្នុងធុងអង្ករនៅពេលដែលខ្ញុំដើរលក់នំក្នុងភូមិ ។ ពេលលក់នំអស់ ខ្ញុំប្រញាប់ប្រញាល់មកផ្ទះវិញភ្លាមដើម្បីបំបៅដោះកូន ។ ពេលត្រូវការទៅដល់ទីកន្លែងមកប្រើប្រាស់ម្តងៗ ខ្ញុំបានចង់ដើរកូនខ្ញុំជាប់នឹងជើងគ្រែ ព្រោះខ្លាចវាមានគ្រោះថ្នាក់ពេលខ្ញុំមិននៅជាមួយ” ។

គ្រប់ស្ត្រីកម្ពុជាដែលរួចរស់រានមានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហមទាំងអស់សុទ្ធតែទទួលរងទុក្ខលំបាករវេទនាខុសប្លែកៗពីគ្នា ។ សម្រាប់អ្នកម្ចី ហ្សូលី គាត់បានចាត់ទុកការលំបាកនេះជាមេរៀនជីវិតមួយដ៏ឈឺចាប់ ប៉ុន្តែគាត់មិនចុះញឹមទន់ខ្សោយតាមភាពឈឺចាប់នេះទេ ។ មកដល់សព្វថ្ងៃនេះ គាត់នៅតែដើរតួជាមេ គ្រួសារដ៏រឹងមាំម្នាក់រកស៊ីចិញ្ចឹមកូនប្រុសម្នាក់ កូនប្រុសស្រី និងចៅប្រុសបីនាក់ ។ អ្នកម្ចី ហ្សូលី ប្រកបរបរជាអ្នកលក់នំអាគោ និងលក់ឥដ្ឋរំនប់បន្តិចបន្តួចមានថ្នាំសង្កូវ អង្ករ ផ្សេងៗ ជាដើម ។ សព្វថ្ងៃនេះគាត់មិនគិតអ្វីក្រៅពីរបបរកស៊ីរបស់គាត់ដើម្បីលើកស្ទួយជីវភាពគ្រួសារ បើទោះបីជាគាត់មានជំងឺ និងចាស់ជរាដ៏ចាស់ក៏ដោយ ។

ទោះបីជាមាញឹកនឹងមុខរបរចិញ្ចឹមជីវិតយ៉ាងណាក្តី អ្នកម្ចី ហ្សូលី បានតាមដានស្តាប់ដំណើរការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមតាមវិទ្យុ ។ គាត់បានដឹងថា ឌុច ដែលជាប្រធានកុកទួលស្មែងត្រូវបានកាត់ទោសឲ្យជាប់ពន្ធនាគារអស់មួយជីវិត ចំណែកឯមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមបួននាក់ទៀតកំពុងតែត្រូវបានតុលាការខ្មែរក្រហមកាត់ទោស ។ ដូនកាល គាត់បានគិតថា គាត់ជាមនុស្សមានកម្មកាលពីជាតិមុន ដូច្នេះហើយបានជាជាតិនេះគាត់

បានរងទុក្ខវេទនាគ្រប់បែបគ្រប់យ៉ាង ។ ប៉ុន្តែ គាត់បានអះអាងថា សម្រាប់មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមវិញ ជនសាហាវយោធាទាំងប៉ុន្មាន នាក់នេះមិនចាំបាច់ចារាំងបាបដែលខ្លួនបានសាងនៅជាតិនេះទេ ពីព្រោះថានាពេលបច្ចុប្បន្ន មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមទាំងអស់នេះកំពុង តែត្រូវបានតុលាការ ផ្ដន្ទាទោសហើយ ។

នេះគឺជាសាច់រឿងពិតប្រាកដមួយដែលឆ្លុះបញ្ចាំងពីភាព រឹងមាំ និងគន្លឹះព្រះពររបស់ស្រ្តីចាមក៏ដូច ជាស្រ្តីកម្ពុជាជាច្រើន

នាក់ផ្សេងទៀតដែលបានរួចរស់រានមានជីវិតពីរបបដ៏សាហាវ យង់ឃ្នងរបស់ខ្មែរក្រហម ។ អតីតកាលដ៏ឈឺចាប់នៅតែមានក្នុង ចិត្តស្រ្តីកម្ពុជាទាំងអស់នេះ ប៉ុន្តែភាពរឹងមាំ និងគន្លឹះរបស់អ្នកទាំង អស់នេះគឺជាកូនសោរគន្លឹះមួយដែលជួយត្រួសត្រាយផ្លូវឲ្យគាត់ បានឈានទៅរកជីវិតដ៏ថ្មីថ្មោលមួយ ។ នេះគឺជាកម្លាំងប្រសើរមួយ សម្រាប់ស្រ្តីដ៏រឹងមាំរបស់កម្ពុជាជំនាន់ក្រោយរៀនសូត្រតាម ។

ឆែន សុខស្រីនិក

ដំណឹងសួររកបច្ចុប្បន្ន

ខ្ញុំបាទឈ្មោះ ថាន់ ហ៊ុន ។ ភរិយារបស់ខ្ញុំឈ្មោះ អេងលី ពិដល ហៅ ឡែត ។ ប្អូនប្រុសរបស់ខ្ញុំឈ្មោះ ថាន់ យ៉ែម និងមាន ប្រពន្ធឈ្មោះ អេងលី ផល្លិន ។ ប្រពន្ធរបស់ ថាន់ យ៉ែម គឺជាប្អូនបង្កើតរបស់ភរិយាខ្ញុំ ។ ពេលនេះខ្ញុំបាទសូមប្រកាសសួរយកគ្រួសារ របស់ ថាន់ យ៉ែម ភរិយានិងកូនរបស់គាត់មានដូចជា យ៉ែម សុរិយាទេវី ហៅស្រី ជា ភេទស្រី, យ៉ែម មរកតវត្តិ ហៅ ស្រីដូង ភេទស្រី, យ៉ែម សុវត្ថារ៉ា ហៅ ប្រុស ស ភេទប្រុស, យ៉ែម សារីរ័យ ហៅ ធីតា ភេទស្រី, យ៉ែម វិបុល ហៅ បុល ភេទប្រុស, យ៉ែម ចរិយា ហៅ អាប៉ុង ភេទស្រី ។ ក្រុមគ្រួសាររបស់ប្អូន ថាន់ យ៉ែម បានបែកគ្នារហូតដល់ពេលនេះ ។ ពេលនោះ ខ្ញុំបាទបានធ្វើកូនរបស់ខ្ញុំពីរនាក់ នៅជាមួយគ្រួសាររបស់ ថាន់ យ៉ែម ដែរ ។ កូនរបស់ខ្ញុំឈ្មោះ ថាន់ ជ័យារ៉ាត់ ហៅដុល ឬក្នុង ភេទប្រុស និងម្នាក់ទៀតឈ្មោះ ថាន់ ចិត្តានិមល ហៅ អាស្រី ភេទស្រី ។ កូនរបស់ខ្ញុំពីរនាក់នេះដែលស្នាក់នៅជាមួយ ថាន់ យ៉ែម ក៏បាត់ដំណឹងមិនឃើញមកវិញដែររហូតដល់ពេលនេះ ។ ភរិយារបស់ខ្ញុំ (អេងលី ពិដល) បានបាត់ប្អូនប្រុសបង្កើតពីរនាក់ដែរគឺ អេងលី ជ័យមុនី ហៅ អានី និង អេងលី ដារ៉ាប្បូ ។ គ្រួសាររបស់ លោក ថាន់ យ៉ែម បានបែកគ្នាពីគ្រួសារលោក ថាន់ ហ៊ុន និង កូនបង្កើត (ថាន់ ជ័យារ៉ាត់ និង ថាន់ ចិត្តានិមល) នៅឆ្នាំ១៩៧៥ នៅទីក្រុង ភ្នំពេញ ។ អេងលី ដារ៉ាប្បូ បានទៅលេងខេត្តកំពង់ស្ពឺក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ ហើយបានបាត់ខ្លួនរហូតដល់ពេលនេះ ។ ក្រុមគ្រួសាររបស់ ថាន់ យ៉ែម និង អេងលី ផល្លិន ត្រូវបានគេប្រទះឃើញចុងក្រោយនៅក្នុងចំបក់ជាប់មែក ឃុំនាងទើត ស្រុកដំបែរ ខេត្តកំពង់ចាម ។ បើសិន ជានរណាម្នាក់ដែលបានរៀបរាប់ខាងលើ ឮពីដំណឹងនៃការស្វែងរកនេះ សូមទាក់ទង មកទូរស័ព្ទលេខ ០ ១២ ៣៨៦ ១៧២, ០ ១៧ ៧២២ ៨៨៧ ឬទាក់ទងមក មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា តាមរយៈ អាសយដ្ឋានផ្ទះលេខ៦៦ ផ្លូវព្រះសីហនុ ក្រុងភ្នំពេញ ទូរស័ព្ទលេខ ០ ១៦ ៨៧៦ ៦៩២ ។

សូមអរគុណ ។

“ប្តីខ្ញុំស្លាប់ដោយសារតែម្នាក់ក្នុងប្រពន្ធ”

យ៉េប រូក្តី

នៅថ្ងៃទី២៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា បានរៀបចំការផ្សាយបន្តផ្ទាល់ពីអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាទាក់ទងនឹងការផ្តល់សក្ខីកម្មរបស់សាក្សី ខុចប្រធានមន្ទីរស-២១ (កុកខ្នួលស្មែរ) ក្នុងការកាត់ទោសសំណុំរឿង០០២ ដែលមានជនជាប់ចោទ ៥ នាក់ ជា ប្រធានសភាជាតិក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ, ខៀវ សំផន គណៈប្រធានរដ្ឋ, អៀង សារី រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេស នៅវិហារនុរុណាអ៊ុម ស្ថិតនៅសង្កាត់ច្រាំងចំរេះ ខណ្ឌបួស្សីកែវ ភ្នំពេញ ។

នៅក្នុងចំណោមជនជាតិចាមដែលបានចូលរួមសុំសុំការផ្សាយបន្តផ្ទាល់នេះ យ៉េប រូក្តី អាយុ៥២ឆ្នាំ ដែលស្គាល់មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមតិចតួចក្នុងអំឡុងពេលរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងក្នុងពេលផ្សាយបន្តផ្ទាល់ បានរៀបរាប់ថា ការដាក់ទោស ខុច និងការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមទាំងនេះ មិនស្មើនឹងការបាត់បង់ប្តីរបស់គាត់ និងក្រុមគ្រួសារគាត់ក្នុងរបបនោះទេ ។ រូក្តី បន្តថា ខ្មែរក្រហមបានយកប្តីគាត់ទៅសម្លាប់ដោយសារតែម្នាក់ក្នុងប្រពន្ធមួយប៉ុណ្ណោះ ហើយគាត់ត្រូវទទួលបានប្រាក់ប្រគល់ប្តី និងឪពុក ។

រូក្តី មានស្រុកកំណើតនៅភូមិពពាល្លៃ ឃុំដូង ស្រុកពញាឮ ខេត្តកណ្តាល ។ រូក្តី មានបងប្អូនប្អូននាក់ ហើយគាត់ជាកូន

ច្បង ។ រូក្តី មានឪពុកឈ្មោះ តិ យ៉េប ប្រកបរបរនេសាទត្រី និងធ្វើចម្ការ ។ ចំណែកម្តាយឈ្មោះ អ៊ុត កាស់ មានមុខរបរលក់ត្រី ។ នៅពេលអាយុបាន៨ឆ្នាំ រូក្តី បានចូលរៀនភាសាចាមនៅសាលាមួយក្នុងភូមិពពាល្លៃ ហើយមួយរយៈក្រោយមក គាត់ក៏ឈប់រៀននៅពេលម្តាយរបស់គាត់ស្លាប់ ។ រូក្តី ត្រូវមកជួយការងារផ្ទះដាំបាយ និងមើលប្អូនតូចៗវិញ ។

ក្រោយរដ្ឋប្រហារឆ្នាំ១៩៧០ ឪពុករបស់ រូក្តី បានប្រមូលរបស់របរនាំកូនភៀសខ្លួនមករស់នៅសង្កាត់ច្រាំងចំរេះក្រុងភ្នំពេញវិញ ព្រោះមានកងទ័ពវៀតកុងបានឈ្លងចូលមកដុតស្ថានីយប្រេង និងឃ្លាំងទំនិញនៅភូមិពពាល្លៃ ហើយនៅពេលនោះ កងទ័ព លន់ នល់ បានបាញ់សម្លាប់ទ័ពវៀតកុងម្នាក់នៅមុខផ្ទះយាយរបស់រូក្តី ។

រូក្តី ជួយការងាររកស៊ីឪពុករបស់គាត់រហូតដល់ខ្មែរក្រហមរំដោះបានទីក្រុងភ្នំពេញ នៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ។ រយៈពេលបីថ្ងៃក្រោយមក កងយោធពលខ្មែរក្រហមបានបញ្ជាឱ្យ រូក្តី និងក្រុមគ្រួសារចាកចេញពីផ្ទះរយៈពេលបីថ្ងៃដើម្បីរៀបចំទីក្រុងឡើងវិញ ។ នៅពេលនោះ ដោយសារមិនមានអ្នកជួយរៀបចំរបស់របរ ចំណែកប្អូននៅតូចទៀតនោះ ទើប រូក្តី ប្រមូលបានតែឆ្នាំងបាយពីរ ស្លាបព្រា ផ្កាដាក់ទឹក និងខោអាវពីរបីកំប្លោងប៉ុណ្ណោះ ។

ឪពុក រូក្តី បាននាំកូនតូចៗធ្វើដំណើរទៅរស់នៅទុក្ខត្តិរយៈពេលបីថ្ងៃ ទើបកងយោធពលខ្មែរក្រហមដែលយាមការពារនៅទីនោះ ដឹកក្រុមគ្រួសារកាត់តាមរថយន្តយោធាទៅដាក់នៅភូមិឃុំហង្សសំណំ ស្រុកឱរិវាល តំបន់២៧ ខេត្តកំពង់ស្ពឺ ក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់កម្មាភិបាលស្រុកឈ្មោះ ឆើម ដែលជាមនុស្សស្មោះត្រង់ ។

ទៅដល់ភ្នំពេញ កម្មាភិបាលស្រុកឈ្មោះ ឆើម បានបែងចែកក្រុមគ្រួសារ រូក្តី ឲ្យរស់នៅជាក្រុម ដោយក្នុងមួយក្រុមមានដប់គ្រួសារ បន្ទាប់មកបានចាត់តាំង រូក្តី ឲ្យចូលកងចល័តធ្វើការងារ

លើក ភ្នំស្រែ ស្ទឹងស្រូវ ។ រ៉ូតី បានរៀបរាប់ថា កម្មាភិបាល តំបន់នោះមិនបានដកទ្រព្យសម្បត្តិពីគ្រួសារកាត់ ឬបង្ខំឲ្យកាត់ធ្វើ ការងារធ្ងន់ ហួសម៉ោង ឬហាមប្រាមការការពារប្រតិបត្តិសាសនា ទេ ។ ប៉ុន្តែដូច្នេះទៅវិញ កម្មាភិបាលនោះបានផ្តល់អង្ករ នំចំណី និង សាច់ឲ្យកាត់ហូបឆ្អែតទៀតផង ។ មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ រ៉ូតី តែងតែ ឃើញកណៈស្រុកឈ្មោះ ឆើម បានចុះទៅមើលប្រជាជនធ្វើការងារ និងហូបបាយជាមួយប្រជាជននៅក្នុងកងតែម្តង ។ ដោយសារ អំពើល្អឆាំងនេះ ទើបគ្រួសារ រ៉ូតី ព្រមទាំងប្រជាជនដែលជម្លៀស ទៅដល់ថ្មីទាំងបានការពារស្រែលាញ់ និងរាប់អាន ឆើម គ្រប់ៗគ្នា ។

ក្រោយមក ដោយសារតែ ឆើម កាន់តែមានការគាំទ្រពី ប្រជាជនច្រើន ទើបអង្គការដកកាត់ចេញរួចផ្លាស់ សែម ឲ្យមក គ្រប់គ្រងជំនួសវិញ ។ បន្ទាប់ពីទទួលមុខតំណែងភ្លាម សែម ក៏ចាប់ ផ្តើមរឹតបន្តឹងប្រជាជន ដោយដកហូតរបរប្រើប្រាស់នៅតាមផ្ទះ ប្រមូលបងប្អូនជនជាតិចាមទាំងអស់ឲ្យមកហូបនៅក្នុងសហករណ៍ ជាមួយខ្មែរ (ដែលម្តងម្កាលច្រើនធ្វើអំពីសាច់ជ្រូក) និងហាម ប្រាប់ការថ្វាយបង្គំដែលជាទំនៀមទម្លាប់ក្នុងសាសនាឥស្លាម ។ ឃើញដូច្នេះ ជនជាតិចាមនៅក្នុងភូមិនាំគ្នាតវ៉ាមិនព្រមមកហូបរួម ចំណែកបងប្អូនមួយចំនួនបានលួចទៅថ្វាយបង្គំនៅក្នុងព្រៃវិញ ។

ប៉ុន្តែ អ្នកថ្វាយបង្គំទាំងនោះ ត្រូវបានកងឈ្មួញខ្មែរក្រហមហៅមក ព្រមាន ។

នៅពេលនោះ ឪពុករ៉ូតី ត្រូវ សែម ផ្លាស់ពីឃុំហង្សសំណាំឲ្យ ទៅដាំអំពៅ លូង បន្លែ និងទៅរកត្រីដើម្បីផ្គត់ផ្គង់រោងបាយរួមនៅ ភូមិចំប៉ីដីមាសវិញ ចំណែក រ៉ូតី នៅឃុំហង្សសំណាំដដែល ។ រ៉ូតី ធ្វើការនៅកងចល័តភូមិបានមួយរយៈពេលសហករណ៍ បាន ជ្រើសរើសកាត់ឲ្យទៅធ្វើការនៅក្នុងកងចល័តតំបន់១៥ (ក្រោយ មក អង្គការកំកាត់បញ្ចូលតំបន់២៧ ទៅក្នុងតំបន់១៥នេះទៀត) រួចបញ្ជូនកាត់ឲ្យធ្វើការនៅដំណាក់ស្លាប់ ក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ យាយ មាស (ពិការភ្នែកម្ខាង និងជាអតីតយុទ្ធនារីខ្មែរក្រហម) ជាប្រធានកងចល័តតំបន់វិញ ។

រ៉ូតី ធ្វើការនៅសហករណ៍ស្លាប់ បានរយៈពេលប្រាំមួយ ខែ ស្រាប់តែមានយោធាម្នាក់បានមកប្រាប់កាត់ឲ្យទៅវត្តត្រួស (ជាមន្ទីរតំបន់) ដោយមិនបានប្រាប់ពីមូលហេតុអ្វីទាំងអស់ ។ ប៉ុន្តែពេលនោះ ប្រធានកងរបស់កាត់នៅទីនោះ បានលួចប្រាប់កាត់ ថា អង្គការមកស្នើកាត់ទៅរៀបការ ។ ពេលឮសម្តីនេះ រ៉ូតី មានការភ្ញាក់ផ្អើលយ៉ាងខ្លាំង ប៉ុន្តែកាត់មិនហ៊ានប្រកែកទេ ។

រ៉ូតី មិនបានដឹងឈ្មោះ និងតួនាទីប្តីកាត់ទេនៅពេលនោះ

អ្នកភូមិជនជាតិចាមអានឯកសារ មុននឹងទស្សនាការផ្សាយបន្តផ្ទាល់ការកាត់ទោសសំណុំរឿង០០២

រហូតក្រោយមកទើប រ៉ូតី ដឹងថា ប្តីគាត់ឈ្មោះ ឡោះ ស៊ី រស់នៅ ភូមិជ្រៃអណ្តែត ស្រុកពញាឮ និងត្រូវជាបងប្អូនដ៏ដូនមួយខាង ឪពុក ដោយមានឪពុកម្តាយទាំងសងខាងដឹងឮ និងស្នើសុំទៅយាយ មាស ប្រធានកងចល័តតំបន់ ។ ប្តីរបស់ រ៉ូតី ជាអ្នកដែលរៀនសូត្រ ភាសាខ្មែរបានជ្រៅជ្រះ និងជានិស្សិតដែលគ្រៀមទៅរៀននៅ ប្រទេសម៉ាឡេស៊ី សម័យ លន់ នល់ ។

រ៉ូតី បានរៀបការនៅវត្តក្រសួងជាមួយប្តី ដោយមានតែ ការសែនព្រេនបន្តិចបន្តួច និងការឡើងប្តេជ្ញា ក្រោមការចូលរួម ពីប្រធានកងចល័ត ។ បន្ទាប់ពីរៀបការរួច រ៉ូតី បានយកក្រណាត់ សារ៉ូពណ៌ស្លាបកំរោងដែលគាត់លាក់ទុកតាំងពីពេលដំបូងស្រឡាញ់ ពីភ្នំពេញ មកកាត់ម្ហូបកាត់បិទប្រាក់ ។ ក្រោយពីរៀបការរួច ប្រធានកងចល័តបានអនុញ្ញាតឲ្យ រ៉ូតី និងប្តីឈប់សម្រាករយៈពេល បីថ្ងៃ បន្ទាប់មកទើបប្រធានកងផ្លាស់គាត់ឲ្យទៅរស់នៅជាមួយ ឪពុកក្មេកនៅឃុំហ្មឡូ ស្រុកឱវាលវិញ ។ នៅទីនោះ រ៉ូតី ជាមួយ ប្តីបានចូលធ្វើការនៅកងចល័ត ដោយធ្វើការងារដូចជា ដកសំណប ស្ទូន លើកភ្នំស្រែ និងប្រមូលដីដាក់ស្រែ ។

រ៉ូតី នៅចងចាំថា រាល់ថ្ងៃប្តីរបស់គាត់បានពាក់មួកដែល គាត់ដេរឲ្យទៅធ្វើការ ហើយកម្មាភិបាលដែលគ្រប់គ្រងនៅតាមកង និងសហករណ៍តែងតែសុំមួកពីប្តីគាត់ ព្រោះមួកនោះមានពណ៌ ស្រស់ស្អាត ។ ប៉ុន្តែ រៀងរាល់ពេលសុំមួកៗ ប្តីរបស់គាត់បាន បដិសេធ ដោយប្រាប់ថា ជាមួកដែលគាត់ស្រឡាញ់ និងប្រពន្ធគាត់ ដេរឲ្យផ្ទាល់ដែរ ។ រ៉ូតី បញ្ជាក់ថា មានប្រធានកងខ្លះដែលសុំមួកពីប្តី គាត់មិនបានឱ្យប្តីរបស់គាត់ ហើយបាននិយាយប្រាប់ប្រជាជន នៅក្នុងភូមិថា បើមិត្ត មាន (សម័យនោះកម្មាភិបាល និងប្រជាជន ក្នុងភូមិ មិនហៅឈ្មោះប្តី រ៉ូតី ថា ស៊ី ទេ គឺ ហៅតែមិត្ត មានៗ) មិនឲ្យមួកនោះទេ ថ្ងៃណាមួយ អង្គការយកទៅសម្លាប់ចោល មិនខាន ។

ដោយដឹងរឿងនេះមុន ប្តី របស់ រ៉ូតី បានរៀបចំខោអាវ ដើម្បីរត់ចេញពីភូមិ ប៉ុន្តែឪពុកគាត់ឃាត់ ព្រោះខ្លាចឈប់ចាប់ទាំង ក្រុមគ្រួសារ ។ រហូលដល់ដូរប្រមូលដល់ ប្រធានកងឈ្មោះ ហេង បានឲ្យឈប់ម្នាក់មកហៅប្តីរបស់ រ៉ូតី ទៅដឹកសង្ក្រាន្ត និងថ្នាំពេទ្យយក មកភូមិវិញ ។ ប្តីរបស់ រ៉ូតី មិនបានប្រកែកនឹងបញ្ហានេះទេ ហើយ

គាត់បានមកផ្តាំ រ៉ូតី ថាគាត់នឹងត្រឡប់មកផ្ទះពេលហួបបាយថ្ងៃ ត្រង់វិញ ។

មួយថ្ងៃក្រោយមក ស្រាប់តែយាយជាប្រធានរោង បាយសហករណ៍ឃុំ ដែលបានរាប់អាន និងស្រឡាញ់ប្តី រ៉ូតី ដូចជា កូនចៅ បានមកប្រាប់រ៉ូតី ថាប្តីឯង និងតាម្នាក់ទៀតដែលបរទេសទៅ ជាមួយគ្នា ត្រូវកងឈ្លបវាយសម្លាប់នៅក្រោយពេទ្យតាំងដំបង ហើយ ។ ក្រោយនិយាយចប់យាយចុង ភៅ បានផ្តាំរ៉ូតី កុំឲ្យយំ និងត្រូវទៅធ្វើការងារ ព្រោះខ្លាចឈ្លបចោទប្រកាន់ទាំងគ្រួសារ ទៀត ។ ទោះបីជាមានការផ្តាំដ៏យ៉ាងនេះក៏ដោយ ក៏ រ៉ូតី នៅតែ ឈ្ងុយស្រណោះប្តីរបស់គាត់ដែរ ប៉ុន្តែគាត់ក៏មិនដែលហ៊ានទៅ ស៊ើបសួរដំណឹងពីប្តីគាត់ទេ ។

ក្រោយពីសម្លាប់ប្តី រ៉ូតី រួច រ៉ូតី ឃើញយោធាខ្មែរក្រហម បានដឹកប្រជាជនថ្មីមកពីខេត្តស្វាយរៀង រាប់រយនាក់ រួចបញ្ជាឲ្យ ប្រជាជនទាំងនោះសង់ខ្ទមរស់នៅរៀងខ្ទម ។ ប៉ុន្តែមួយថ្ងៃ ក្រោយ មក ស្រាប់តែ រ៉ូតី ឃើញយោធាខ្មែរក្រហមចាប់ចងស្លាប សេកប្រជាជនទាំងនោះ រួចបណ្តើរយកទៅសម្លាប់ទាំងអស់ ។ បន្ទាប់ពីសម្លាប់ប្រជាជនទាំងនោះរួច កម្មាភិបាលតំបន់ប្រកាស បញ្ចូលក្រុមគ្រួសារ រ៉ូតី និងគ្រួសារដែលជម្លៀសទៅតំបន់នោះ តាំងពីឆ្នាំ១៩៧៥ ទៅជាប្រជាជនមូលដ្ឋានវិញ ។ រ៉ូតី រៀបរាប់ថា នៅពេលនោះទោះបីគាត់ជាប្រជាជនមូលដ្ឋានក៏ដោយ ក៏គាត់ត្រូវ ធ្វើការធ្ងន់ធ្ងរដែរ ហើយពេលខ្លះគាត់ត្រូវធ្វើរហូតដល់យប់ជ្រៅ ទៀត ។ រ៉ូតី បន្តថា ពេលខ្លះគាត់អត់អាហាររយៈពេល ពីរថ្ងៃ ។

រហូតដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៨ នៅក្នុងកងចល័តរបស់ រ៉ូតី ចាប់ផ្តើមចូលច្របល់ ព្រោះបានឮដំណឹងថាកងទ័ពវៀតណាម បានវាយចូលកំពង់ស្ពឺហើយ ។ ពេលនោះ រ៉ូតី បានរត់ទៅជួបឪពុក នៅភូមិប្រីមាស រួចហើយក៏នាំក្រុមគ្រួសារត្រឡប់មករស់នៅ សង្កាត់ច្រាំងចំរេ ខណ្ឌបុស្សីកែវ ភ្នំពេញ ។

សព្វថ្ងៃ រ៉ូតី ជាស្រ្តីមេម៉ាយ និងមានកូនបួននាក់ ។ រ៉ូតី បានបញ្ជាក់ថា ពេលរំពុករឿងរ៉ាវរបស់ប្តីគាត់ និងក្រុមគ្រួសារម្តងៗ គាត់តែងយំ និងធ្វើឲ្យអារម្មណ៍របស់គាត់តានតឹង ។ ចុងក្រោយ រ៉ូតី បន្ថែមថា ប្តីរបស់គាត់ស្លាប់ដោយសារតែមួកមួយប៉ុណ្ណោះ ។

សោម ប៊ុនថន

សមភាពរវាងកាតិ និងករណីក្រាតរបស់តុលាការក្នុងការស៊ើបអង្កេតលើ សំណុំរឿង០០២នៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

សេចក្តីជំទាស់ដោយក្រុមមេធាវីការពារក្តីទាក់ទងនឹង តម្លាភាព និងឯករាជ្យភាពក្នុងការស៊ើបអង្កេតគឺធ្វើឡើងដោយ ផ្អែកទៅលើការទទួលខុសត្រូវរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក្នុង ការយកចិត្តទុកដាក់លើកិច្ចការរបស់ខ្លួនដើម្បីស្វែងរកការពិត ។ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីជនជាប់ចោទបានធ្វើការស្នើសុំ និងជំទាស់ ជាច្រើនលើកច្រើនសារដោយចោទប្រកាន់ការិយាល័យសហចៅ ក្រមស៊ើបអង្កេតថាទទួលបានឥទ្ធិពល ជ្រៀតជ្រែកពីផ្នែកនយោបាយ និងអសមត្ថភាពក្នុងការបំពេញកិច្ចការរបស់ខ្លួន ។ សេចក្តីជំទាស់ របស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តីជនជាប់ចោទពីការជ្រៀតជ្រែកផ្នែក នយោបាយ និងភាពលម្អៀងភាគច្រើនគឺធ្វើឡើងដោយមិនសម ហេតុផល ហើយការស្នើសុំមានការស៊ើបអង្កេតបន្ថែមទៀតក៏ មិនសូវមានសារសំខាន់ដែរ ។

ជាទូទៅហរណ៍ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីរបស់ អៀង សារី បានស្នើសុំឲ្យមានការស៊ើបអង្កេតលើអ្នក ស៊ើបអង្កេត ស៊ីវិល ហេតុ ដើម្បីសម្រេចថាតើលោកគឺជាភ្នាក់ងារសម្ងាត់ដែលធ្វើការឲ្យ ភ្នាក់ងារ សេ.អ៊ី.អា របស់សហរដ្ឋអាមេរិកដែរឬទេ ។ ចំណែកឯ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីរបស់ នួន ជា វិញ បានស្នើសុំឲ្យសម្ភាសន៍ បុគ្គលិករដ្ឋាភិបាលទាំងអស់ដែលជាអតីតកម្មាភិបាលនៃរបប កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដើម្បីបញ្ជាក់ថាតើសម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន កំពុងតែរារាំងដំណើរការស៊ើបអង្កេតដើម្បីការពារ មន្ត្រីនយោបាយណាម្នាក់មែនដែរឬទេ ។ យ៉ាងណាមិញ មានបញ្ហា មួយចំនួនដែលក្លាយជាមូលហេតុធ្វើឲ្យមានការព្រួយ បារម្ភលើ តុលាការ និង ជម្រៅនៃការស៊ើបអង្កេតលើសំណុំរឿង០០២ ។

តុលាការខ្មែរក្រហមត្រូវបានគេកត់តែឡើងដោយ ប្រព័ន្ធច្បាប់មួយដែលហៅថាប្រព័ន្ធច្បាប់ស៊ីវិល អ៊ិនក្វីស៊ីតូរីយ៉ាល (inquisitorial civil law system) ដែលមានលក្ខណៈផ្ទុយពីប្រព័ន្ធ

ច្បាប់ខ័មិនឡ អេតរីសារីយ៉ាល (adversarial common law system) ដែលតុលាការអន្តរជាតិភាគច្រើនបានអនុវត្ត ។ ភាពខុសគ្នាសំខាន់ គឺជាប្រព័ន្ធ អ៊ិនក្វីស៊ីតូរីយ៉ាល ផ្តល់សិទ្ធិអំណាចពេញទីក្នុងការស៊ើប អង្កេតទៅឲ្យចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ។ ចៅក្រមនេះមានកាតព្វកិច្ចធ្វើ ការស្វែងរកការពិតទាក់ទងនឹងបទចោទប្រកាន់ ហើយក៏ត្រូវបាន រំពឹងថានឹងបំពេញកិច្ចការរបស់ខ្លួនដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់ភាគីទាំង អស់ដោយមិនលម្អៀងទៅលើព្រះរាជអាជ្ញា ឬក៏មេធាវីការពារក្តី ឡើយ ។

នៅឯតុលាការខ្មែរក្រហម មេធាវីការពារក្តីជនជាប់ចោទ មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យចូលរួមនៅក្នុងការសម្ភាសសាក្សីទេ ហើយក៏មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យចេញសេចក្តីណែនាំណាមួយដល់ ដំណើរការស៊ើបអង្កេតរបស់តុលាការដែរ ។ នៅក្នុងអំឡុងអង្គជំនុំ ជម្រះក្តី ចៅក្រមនឹងធ្វើការពិចារណាតែលើភស្តុតាងដែលចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតបានរកឃើញតែប៉ុណ្ណោះ ហើយដាក់បញ្ចូលភស្តុតាង ទាំងនោះទៅក្នុងសំណុំរឿង ។ ដោយសារតែចៅក្រមបានទទួល នូវឥទ្ធិសិទ្ធិយ៉ាងពេញលេញ នោះប្រព័ន្ធច្បាប់ អ៊ិនក្វីស៊ីតូរីយ៉ាល តម្រូវឲ្យចៅក្រមស៊ើបអង្កេតគឺជាបុគ្គលដែលមានសមត្ថភាពខ្ពស់ ហើយគ្មានភាពលម្អៀងដែលមិនទទួលបានការរិះគន់ ។

គោលការណ៍សំខាន់នៃសមភាពរវាងភាគីធានាថា ភាគី នីមួយៗទទួលបានឱកាសសមរម្យមួយក្នុងការលើកឡើងពីអំណះ អំណាចផ្ទាល់របស់ខ្លួន ហើយមិនត្រូវបានកេងប្រយោជន៍ដោយ ភាគីតតាំងណាមួយឡើយ ។ គោលការណ៍នេះដើរតួយ៉ាងសំខាន់ នៅក្នុងបញ្ហាសុក្រភូតា និងក្នុងមជ្ឈដ្ឋានច្បាប់ដែលមានជាប់ពាក់ ព័ន្ធនឹងបញ្ហានយោបាយ ។ ចៅក្រមត្រូវតែបំពេញតួនាទីរបស់ខ្លួន ដោយធានាថាមេធាវីការពារក្តីជនជាប់ចោទមិនត្រូវបានកេង ប្រយោជន៍ ហើយធ្វើយ៉ាងណាធានាថាព្រះរាជអាជ្ញា និង មេធាវី

ការពារក្តីជនជាប់ចោទមានឱកាសស្នើសុំបំពេញអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ។

ប៉ុន្តែ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីរបស់ជនជាប់ចោទជំទាស់ថា ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនបានគោរពផលប្រយោជន៍របស់ជនជាប់ចោទទេ ។ មេធាវីសង្ស័យថាភស្តុតាងដែលត្រូវបានដាក់បញ្ចូលក្នុងសំណុំរឿងស្ទើរតែទាំងអស់គឺត្រូវបានរកឃើញនៅចំពោះចៅក្រមនោះត្រូវបានទទួលស្គាល់ជាផ្លូវការ ហើយតុលាការខ្មែរក្រហមត្រូវបានដាក់តែឡើងក្នុងគោលបំណងចោទប្រកាន់ជនជាប់ចោទក្នុងសំណុំរឿង០០២ ដោយផ្អែកតែលើភស្តុតាងតែម្ខាងនោះ ។ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីជនជាប់ចោទអះអាងថាការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានអាក់ខានមិនបានពិនិត្យមើលលើប្រភពឯកសារបញ្ជាក់ពីភាពត្រឹមត្រូវរបស់ឯកសារនិងរបាយការណ៍របស់សាក្សី ហើយស្វែងរកភស្តុតាងដែលហុចជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទឡើយ ។ ជំនួសឲ្យការអនុញ្ញាតទទួលបានឱកាសក្នុងការបញ្ចេញមតិយោបល់ ឬដោះស្រាយភាពទន់ខ្សោយទាំងអស់នេះ មេធាវីការពារក្តីជនជាប់ចោទត្រូវបានរាយការណ៍មិនឲ្យធ្វើការស៊ើបអង្កេតណាមួយ ឬ ចូលរួមនៅក្នុងបទសម្ភាសជាមួយសាក្សីឡើយ ។ បន្ថែមលើនេះ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីជនជាប់ចោទបានតវ៉ាថា រាល់ការស្នើសុំទាំងអស់របស់ក្រុមមេធាវីដែលឲ្យការិយាល័យស៊ើបអង្កេតធ្វើការស៊ើបអង្កេតបន្ថែមត្រូវបានច្រានចោល ។

ជាការឆ្លើយតបនឹងការតវ៉ាទាំងអស់របស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តីជនជាប់ចោទរបស់តុលាការខ្មែរក្រហម ព្រះរាជអាជ្ញាជំទាស់ថាក្រុមមេធាវីការពារក្តីជនជាប់ចោទបានទទួលឱកាសគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការកែប្រែភស្តុតាងដែលបានដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងសំណុំរឿងរួចរាល់ហើយដែលភាគីទាំងអស់អាចពិនិត្យមើលបានដោយស្មើភាព ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអះអាងថាកាតព្វកិច្ចរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តីជនជាប់ចោទគឺធ្វើការវាយតម្លៃថាតើព័ត៌មានណាដែលហុចជាប្រយោជន៍ដល់កូនក្តីរបស់ខ្លួន ។ អ្នកតាមដានអង្គជំនុំជម្រះរបស់តុលាការខ្មែរក្រហមមួយចំនួនបានណែនាំថា ជាក់ស្តែងមានភស្តុតាងមួយចំនួនដែលជួយកាត់ទ្រង់រឿងក្តីរបស់ជនជាប់ចោទ ប៉ុន្តែមេធាវីជនជាប់ចោទមិនមានសមត្ថភាព

គ្រប់គ្រាន់ក្នុងការវាយតម្លៃលើព័ត៌មានដែលទទួលបានទាំងអស់នោះ ។ បន្ថែមលើនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានអះអាងថាការស៊ើបអង្កេតពិតជាធ្វើឡើងដោយភាពល្អិតល្អន់ជាទីបំផុត ហើយថារបាយការណ៍របស់សាក្សីត្រូវតែត្រូវដាក់បញ្ចូលជាភស្តុតាង តែម្តងដោយមិនចាំបាច់ផ្តល់សិទ្ធិដាច់ខាតមួយឲ្យជនជាប់ចោទពិនិត្យមើលលើរបាយការណ៍នោះឡើយនៅក្នុងពេលជំនុំជម្រះក្តី ។ តាមទស្សនៈរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ជនជាប់ចោទត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យចូលរួមដំណើរការស៊ើបអង្កេតដោយមានឱកាសស្នើសុំឲ្យមានការស៊ើបអង្កេត និងទទួលបានឱកាសក្នុងការសួរដេញដោលលើភស្តុតាង និងរបាយការណ៍របស់សាក្សីតាមរយៈសិទ្ធិរបស់ខ្លួនក្នុងការដាក់បញ្ជាក់ទិន្នន័យដែលនឹងត្រូវសម្រេចដោយឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ។

ក្នុងការពិចារណាសេចក្តីជំទាស់បែបនេះ វាក៏ត្រូវតែសង្កត់ធ្ងន់ថាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានសិទ្ធិអំណាចពេញលេញក្នុងការស៊ើបអង្កេត ហើយថាក្នុងការរំលោភណាមួយបានកើតមានឡើងដោយសារតែគ្មានការចូលរួមពីក្រុមមេធាវីការពារក្តីជនជាប់ចោទនៅក្នុងដំណើរការស៊ើបអង្កេតទេ ។ យ៉ាងណាមិញ ប្រសិនបើការចោទប្រកាន់គឺជាការពិត នោះមានន័យថាក្រុមមេធាវីការពារក្តីជនជាប់ចោទបានចូលរួមនៅក្នុងអង្គជំនុំជម្រះក្តីដោយគ្មានសិទ្ធិការពារខ្លួន ។ ជាក់ស្តែង ក្រុមមេធាវីការពារក្តីជនជាប់ចោទមិនទាន់បានទទួលឱកាសដើម្បីសួរដេញដោលសាក្សី និងភស្តុតាងដែលដាក់ប្រឆាំងមកលើកូនក្តីរបស់ខ្លួននៅឡើយទេ ហើយការស៊ើបអង្កេតវិញក៏មានតម្លាភាពពេញលេញដែរ ហើយក្រុមមេធាវីការពារក្តីក៏មិនទាន់ទទួលបានការពិចារណាដោយសមភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិយោបល់លើការស៊ើបអង្កេតលើភស្តុតាងដែលជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទដែរ ។

បន្ថែមលើនេះ តុលាការ ខ្មែរក្រហមប្រហែលជាខ្វះខាតនូវធនធានគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហានៅក្នុងការស៊ើបអង្កេត ។ ប៉ុន្តែ វាមិនអាចឆ្កេចទៅដែលជាបុគ្គលដែលនៅក្រៅអង្គជំនុំជម្រះរបស់តុលាការមកក្នុងបញ្ជាក់ថា តើការចោទប្រកាន់បែបនេះគឺជាការពិតដែរឬយ៉ាងណានោះ ពីព្រោះថាការស៊ើបអង្កេតត្រូវបានអនុវត្តដោយការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើប

អង្កេតដោយលាក់ការសម្ងាត់ជាទីបំផុត ។

នេះគឺជាប្រភេទនៃទ្រឹស្តីប្រឆាំងមួយដែលអំពាវនាវឲ្យមានការផ្តោតយកចិត្តទុកដាក់នៅពេលដែលមានការរិះគន់ពីប្រព័ន្ធច្បាប់យុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌ អ៊ីនហ្វីស៊ីតូរៀល ទាក់ទងនឹងភាពទន់ខ្សោយរបស់ប្រព័ន្ធច្បាប់ នេះស្តីពីបញ្ហាសមភាពរវាងភាគី ។ ដោយសារតែអង្គជំនុំជម្រះក្តីរបស់ជនជាប់ចោទនៅឯតុលាការខ្មែរក្រហមផ្អែកស្ទើរតែទាំងស្រុងទៅលើភស្តុតាងដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានរកឃើញដោយអនុវត្តសិទ្ធិអំណាចស៊ើបអង្កេតក្នុងការរក្សាការសម្ងាត់ ។ ដូច្នេះ សមត្ថភាពឯករាជ្យភាពនិងភាពមិនលម្អៀងរបស់តុលាការពិតជាមានសារសំខាន់ក្នុងការការពារសិទ្ធិទទួលបានអង្គជំនុំជម្រះក្តីដោយត្រឹមត្រូវ និងយុត្តិធម៌ ។ យ៉ាងណាមិញ មានការចោទប្រកាន់មិនដាច់ដែលថាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនបានពិចារណាពីប្រយោជន៍របស់ជនជាប់ចោទដោយត្រឹមត្រូវ និងមិនលម្អៀងនៅក្នុងដំណើរការស៊ើបអង្កេតរបស់ខ្លួន ។ អាស្រ័យហេតុនេះហើយទើបមានការសន្និដ្ឋានថា ការស៊ើបអង្កេតត្រូវបានអនុវត្តឡើងដោយអសមត្ថភាពលម្អៀង និងដោយមានការជ្រៀតជ្រែកពីផ្នែកនយោបាយ ។

នៅដើមឆ្នាំ១៩៩៩ នៅក្នុងដំណាក់កាលចរចាដើម្បីបង្កើតតុលាការខ្មែរក្រហម មន្ត្រីរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិបានបង្ហាញពីការព្រួយបារម្ភយ៉ាងខ្លាំងលើបញ្ហាអំពើពុករលួយ និងការជ្រៀតជ្រែកផ្នែកនយោបាយដែលបានកើតមានឡើងនៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់កម្ពុជាដូចជា : ចៅក្រមទទួលបានប្រាក់បៀវត្សរ៍ទាបដែលបណ្តាលឲ្យមានការស៊ីសំណូក និងប្រកាន់បក្សពួក ។ មានការយល់ឃើញថា ចៅក្រមទាំងអស់ បើទោះបីជាចៅក្រមខ្លះមិនមានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងកំណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាក៏ដោយ ក៏មានមុខតំណែងនៅក្នុងជួរនយោបាយ ។ ភាពអសមត្ថភាពបានរារាំងដល់វិស័យយុត្តិធម៌ ។ ការអនុវត្តច្បាប់បានធ្វើឡើងដោយគ្មានច្បាប់ទម្លាប់ ។ សូម្បីតែមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ វាក៏ជាការយល់ឃើញទូទៅមួយដែលថាការធ្វើជាសមាជិករបស់បក្សប្រជាជនកម្ពុជាក៏ជាថ្នូរក្រៅផ្លូវការមួយសម្រាប់ក្លាយជាចៅក្រម ។ បើទោះបីជាគ្មានភស្តុតាងផ្ទាល់រកឃើញជាសាធារណៈថាសហចៅក្រមជាតិ យូ ប៊ុនឡេង មិនបានបំពេញកិច្ចការរបស់ខ្លួនឲ្យស៊ីសង្វាក់នឹងកាតព្វកិច្ចក៏ដោយ ក៏ភាព

ខ្វះខាតនូវឯករាជ្យភាពក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់កម្ពុជា ការចោទប្រកាន់លើចៅក្រមផ្សេងទៀតរបស់តុលាការខ្មែរក្រហម និងសេចក្តីសម្រេចរបស់លោកដែលសង្ស័យថាមានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហានយោបាយបានធ្វើឲ្យមានមន្ទិលសង្ស័យលើគោលការណ៍មិនលម្អៀងរបស់គាត់ ។

ឧទាហរណ៍នៃសកម្មភាពមិនក្រែងរំលែងបំផុតមួយរបស់លោក យូ ប៊ុនឡេង ទាក់ទងនឹងការជ្រៀតជ្រែកផ្នែកនយោបាយគឺកាលដែលលោក យូ ប៊ុនឡេង បានបដិសេធមិនចុះហត្ថលេខាលើបទសម្ភាសរបស់ព្រះមហាវរក្សត្រ នរោត្តម សីហនុ និងមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលទាំងប្រាំមួយរូប ។ សកម្មភាព និងការមិនធ្វើសកម្មភាពរបស់លោកចៅក្រមនៅក្នុងហេតុការណ៍នេះបានបណ្តាលឲ្យមានការដាក់ទណ្ឌកម្មដោយចៅក្រមអង្គបុរេជំនុំជម្រះអន្តរជាតិដែលអះអាងថា បើទោះបីជាមានការខ្វះខាតនូវមូលហេតុតាមផ្លូវច្បាប់ក្នុងការពន្យល់បកស្រាយពីសេចក្តីសម្រេចចិត្តរបស់លោក យូ ប៊ុនឡេង ក៏ដោយ ក៏ចៅក្រមណាម្នាក់អាចនឹងពិចារណាថាចៅក្រម យូ ប៊ុនឡេង ទទួលរងឥទ្ធិពលពីការជ្រៀតជ្រែកផ្នែកនយោបាយដែរ ។

ចៅក្រម យូ ប៊ុនឡេង ក៏បានសម្រេចលុបចោលការចុះហត្ថលេខាលើលិខិតអនុញ្ញាតឲ្យធ្វើការស៊ើបអង្កេតបឋមលើសំណុំរឿង០០៣ និង០០៤ ក្រោយពេលដែលអ្នកនាំពាក្យរបស់រដ្ឋាភិបាលបានអះអាងថារដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាមិនគាំទ្រចំពោះការកាត់ទោសជនសង្ស័យបន្ថែមទៀត ។ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ គ្មានការបដិសេធប្រានចោល ឬដីកាចោទប្រកាន់ណាមួយត្រូវបានធ្វើឡើងឡើយ ហើយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក៏បានបដិសេធប្រានចោលសំណើសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិក្នុងការជំរុញឲ្យមានការស៊ើបអង្កេតបន្ថែមទៀត ។

ដោយសារតែមានចន្លោះខ្វះខាតនៅក្នុងដំណើរការស៊ើបអង្កេត ឧទាហរណ៍ទាំងអស់នេះមានជាប់ពាក់ព័ន្ធយ៉ាងខ្លាំងទៅនឹងសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទសំណុំរឿង០០២ក្នុងការទទួលបានការកាត់ទោសដែលត្រឹមត្រូវ និង យុត្តិធម៌ ។ ឧទាហរណ៍ទាំងនេះគួសបញ្ជាក់ថាចៅក្រមជាតិបានចេញសេចក្តីសម្រេចដោយឆ្លើយតបផ្ទាល់ទៅនឹងនិន្ទានយោបាយរបស់រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ។ ចៅក្រម

អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសម្រេចជាច្រើនលើកច្រើនសាថាចៅក្រម យូ ប៊ុនឡេង មិនបានរំលោភលើវិធាន ឬច្បាប់ណាមួយទេ ហើយ ក៏គ្មានភស្តុតាងណាមួយដែលបញ្ជាក់ថាចៅក្រម យូ ប៊ុនឡេង បានដើរតាមសេចក្តីបង្គាប់របស់រដ្ឋាភិបាលដែរ ។ យ៉ាងណាមិញ នៅពេលដែលវិភាគសេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសាធារណៈរបស់មន្ត្រី រដ្ឋាភិបាល លក្ខណៈនៃច្បាប់កម្ពុជា និងការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹង ចៅក្រមជាតិមួយចំនួនផ្សេងទៀតបានឲ្យឃើញថា ឥរិយាបថ របស់ ចៅក្រម យូ ប៊ុនឡេង បានធ្វើឲ្យអ្នកសង្កេតជាច្រើនមាន មន្ទិលសង្ស័យលើគុណភាព និងភាពមិនលម្អៀងនៃការស៊ើប អង្កេតលើសំណុំរឿង០០២ ។

ដោយសារតែមន្ទិលសង្ស័យលើចៅក្រមជាតិ និងមូល ហេតុដែលថាតុលាការខ្មែរក្រហមត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បី អនុញ្ញាតឲ្យមានការចូលរួមពីមជ្ឈដ្ឋានអន្តរជាតិ នោះវាពិតជា ចាំបាច់ដែលថាចៅក្រម អន្តរជាតិត្រូវគេចចេញពីការរិះគន់ ។ ប៉ុន្តែ ទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់ជាសាធារណៈមួយស្តីពីភាព លម្អៀងផ្លូវច្បាប់ ចៅក្រម ឡឺម៉ង់ បានទទួលរងនូវការរិះគន់យ៉ាង ខ្លាំងចំពោះសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដែលលោកបាននិយាយនៅក្នុង អង្គប្រជុំក្រៅផ្លូវការមួយដែលថាលោកចង់ឲ្យការស៊ើបអង្កេត រកឃើញនូវភស្តុតាងដែលបម្រើជាប្រយោជន៍ដល់ព្រះរាជអាជ្ញា ជាជាងមេធាវីការពារក្តីជនជាប់ចោទ ។

បើទោះបីជាមិនច្បាស់ថា តើចៅក្រម ឡឺម៉ង់ បាននិយាយ លេងសើច ឬប្រាកដប្រជាក៏ដោយ ក៏ការនិយាយក្នុងឥរិយាបថ បែបនេះមិនអាចទទួលយកបានទេ ហើយគួរតែត្រូវបានវិភាគឲ្យ បានល្អិតល្អន់ ។ ចៅក្រមបន្ទាប់ ស៊ីតហ្គីង ប៊ុន ដែលជាអ្នកជំនួស តំណាងថ្មីឲ្យលោកចៅក្រម ឡឺម៉ង់ បានទទួលរងការរិះគន់យ៉ាងខ្លាំង ក្លាសម្រាប់កិច្ចការស៊ើបអង្កេតរបស់ខ្លួនលើសំណុំរឿង០០៣ និង០០៤ ។ ចៅក្រម ប៊ុន បានធ្វើការស៊ើបអង្កេតលើសំណុំ រឿង០០៣ តែគ្មានការស៊ើបអង្កេតណាមួយត្រូវបានធ្វើឡើង ឡើយ ។ បញ្ហានេះធ្វើឲ្យមានការព្រួយបារម្ភថា ភាពត្រឹមត្រូវតាម ផ្លូវច្បាប់របស់តុលាការខ្មែរក្រហមកំពុងតែទទួលរងផលប៉ះពាល់ ដោយសារតែប្រព័ន្ធច្បាប់ដ៏មិនគួរឲ្យជឿជាក់មួយនេះ ។

វិធីសាស្ត្រ អ៊ិនហ្គីស៊ីតូរៀល គឺជាប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌ

ដែលប្រកបដោយភាពត្រឹមត្រូវ និងមានប្រសិទ្ធភាពច្រើនសម្រាប់ តុលាការដែលមានភាពស្មុគស្មាញដូចជាតុលាការខ្មែរក្រហមដែលធ្វើ ការកាត់ទោសជនជាប់ចោទច្រើនក្នុងពេលតែមួយ ។ យ៉ាងណាមិញ ដើម្បីឲ្យប្រព័ន្ធច្បាប់នេះដំណើរការទៅបាន ចៅក្រមត្រូវតែមិន ទទួលរងនូវការរិះគន់ ។ បើធ្វើការពិចារណាដាច់ដោយឡែកពីការ ការចោទប្រកាន់នីមួយៗ ស្តីពីអសមត្ថភាពក្នុងការស៊ើបអង្កេតលើ សំណុំរឿង០០២មិនអះអាងឲ្យឃើញពីការរំលោភលើឯករាជ្យ ភាពរបស់តុលាការឡើយ ។ ប៉ុន្តែ បើវិភាគឲ្យបានល្អិតល្អន់ ការ ចោទប្រកាន់ទាំងនោះបណ្តាលឲ្យមានការព្រួយបារម្ភលើគុណភាព នៃការស៊ើបអង្កេត ការគោរពសមភាពរវាងភាគីនីមួយៗ និង ឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការ ។ បញ្ហានេះបណ្តាលឲ្យមានការសង្ស័យ លើភាពត្រឹមត្រូវតាមផ្លូវច្បាប់របស់តុលាការ ហើយធ្វើជាគំរូ អវិជ្ជមានមួយដល់ការអភិវឌ្ឍប្រព័ន្ធច្បាប់កម្ពុជា ។

ចៅក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានសមត្ថភាព ក្នុងការកែតម្រូវលើភាពទន់ខ្សោយក្នុងការស៊ើបអង្កេតដោយ ធានាឲ្យបាននូវគុណភាពនៃការវិភាគលើភស្តុតាងរបស់អង្គជំនុំ ជម្រះក្តី ។ ជាពិសេស ជនជាប់ចោទត្រូវតែទទួលបានឱកាស សួរដេញដោលលើរបាយការណ៍របស់សាក្សី និងឯកសារដែល ឆ្លុះបញ្ចាំង ណែនាំ ឬកាត់ទ្រង់ជាប់ចោទ ។ លើសពីនេះ ចៅក្រមរបស់ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងត្រូវតែបំពេញតួនាទីដោយតម្លាភាពដែល ក្នុងនោះរួមមានការចេញសេចក្តីសម្រេចសមហេតុផលដើម្បីចៀស វាងភាពលម្អៀង ។

ដោយសារតែចៅក្រម ស៊ីលវៀ ខាតវ៉ាយថ៍ បានព្រមាន មុនថា រាល់សកម្មភាពរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនឹងត្រូវ បានសាធារណជនតាមដាន ដូច្នេះចៅក្រមត្រូវតែប្រកាន់ខ្ជាប់ តាមតួនាទីរបស់ខ្លួនក្នុងការកសាងកេរដំណែលរបស់តុលាការ ខ្មែរក្រហមដូចជា : “ដើម្បីស្តារប្រព័ន្ធច្បាប់ដោយផ្តល់ការជឿទុក ចិត្តដល់ប្រជាជនកម្ពុជាដែលជាប្រជាជនកម្ពុជានឹងទទួលបាន យុត្តិធម៌ពីតុលាការ” និង “ដើម្បីបង្ហាញសហគមន៍អន្តរជាតិថា ប្រទេសកម្ពុជាកំពុងតែប្រឹងប្រែងអនុវត្តប្រព័ន្ធច្បាប់មួយដែល ដើរតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិ” ។

ឆាឡឺរី អ៊ី ស្រេនឡឺរី

ការពិនិត្យមើលសារឡើងវិញលើការចរចាឆ្ពោះទៅរកការ បង្កើតយុត្តាធិការបុគ្គលនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

(តប)

ស្រដៀងគ្នានេះ នៅក្នុងសេចក្តីព្រាងចុងក្រោយរបស់
អង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីមាត្រា១នៃកិច្ចសហប្រតិបត្តិការនិង
អនុស្សាវរណយោគយល់វាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋា
ភិបាលកម្ពុជា ប្រយោគនៃយុត្តាធិការផ្នែកបុគ្គលនៅតែមានខ្លឹមសារ
ថា មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (ខ្លឹមសារ
បន្ថែមដែលដកស្រង់ចេញពីមាត្រា១ នៃសេចក្តីព្រាងច្បាប់និង
ត្រូវដាក់បញ្ចូល) ដោយបញ្ជាក់ខ្លឹមសារបន្ថែមទៀតថា បញ្ហានេះ
មិនទាន់ត្រូវបានសម្រេចជាស្ថានពរនៅឡើយទេ ឬយ៉ាងហោច
ណាស់មិនទាន់ត្រូវបានបញ្ចប់រួចរាល់ដោយរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាទេ ។

នៅពេលត្រូវបម្រើកិច្ចការយុត្តាធិការ លោក ហាន កូវីល បាន
ឆ្លើយតបទៅកាន់លោកឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី សុខ អាន ដោយនិយាយថា
លោកបានពិចារណាបន្ថែមទៅលើបញ្ហាយុត្តាធិការផ្នែកបុគ្គលនេះ ។
លោក កូវីល បានសរសេរថា “ខ្ញុំគិតថាបញ្ហាយុត្តាធិការនេះគឺជា
បញ្ហានយោបាយដ៏រស់រវើកមួយ ។ យើងត្រូវពិចារណាថា តើយើង
ត្រូវកម្រិតវិសាលភាពនៃយុត្តាធិការផ្នែកបុគ្គលបែបណាដើម្បីឲ្យ
អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញអាចចាត់ចែងដំណើរការរឿងក្តីបាន ។
យើងត្រូវកត់ចំណាំនៅក្នុងបរិបទនេះថា ជនសង្ស័យទាំងអស់របស់
ទីក្រុងកម្ពុជាដែលអាចស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំជម្រះ
មិនអាចគេចចេញពីការទទួលខុសត្រូវចំពោះការប្រព្រឹត្តទុក្ខកម្ម
ទាំងអស់នោះបានទេ ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាត្រូវតែសម្រេចថា តើ
បញ្ហាដូចជាការកាត់ទោសចំពោះមុខតុលាការជាតិ ឬអន្តរជាតិ ឬក៏ការ
បង្កើតគណៈកម្មាធិការស្វែងរកការពិតនិងការផ្សះផ្សាទាំងត្រូវដោះ
ស្រាយដោយរបៀបណា ។ នៅពេលដែលខ្ញុំត្រូវបម្រើកិច្ចការយុត្តាធិការ
ខ្ញុំនៅតែប្រកាន់ជំនឿថាពាក្យ “ឈោរឈៅ” អាចនឹងហុចជាភាពងាយ
ស្រួលដល់ការកាត់ទោស ។ យ៉ាងណាមិញ វាអាចចោទជាបញ្ហាថា
បានពីព្រោះពាក្យនេះអាចចាត់ទុកថាបានរំលោភលើគោលការណ៍

នៃការសន្មតថាគ្មានទោស” ។ លោក កូវីល បានសន្យាថានឹង
សរសេរឆ្លើយតបបន្ថែមទៀតទៅកាន់លោកឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី
សុខ អាន ទាក់ទងនឹងបញ្ហានេះនាពេលឆាប់ៗ ។ ដោយសារតែមាន
ភាពជាប់គាំងនឹងការប្រើប្រាស់ពាក្យ លោក កូវីល បានចេញលិខិត
អញ្ជើញប្រទេសជាប់ពាក់ព័ន្ធមួយចំនួនឲ្យមកចូលរួមការប្រជុំមួយ
នៅថ្ងៃទី១៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០០ ដើម្បីពិភាក្សាអំពីការបង្កើត
តុលាការជាតិនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាដោយការផ្តល់ជំនួយពីអង្គការ
សហប្រជាជាតិ ដើម្បីកាត់ទោសមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃរក្សាម
ផ្សេងៗ ។ សារលិខិតដែលផ្ញើទៅកាន់ប្រទេសទាំងនោះបានប្រើ
ប្រាស់ឃ្លាដូចគ្នាដែល ។ នៅពេលដែលត្រូវបានសួរឲ្យត្រឡប់មក
លើន័យនៃពាក្យផ្សេងៗ លោក កូវីល បានឆ្លើយតបថា នៅក្នុង
បរិបទនេះ ពាក្យថា “ផ្សេងៗទៀត” គឺសំដៅទៅលើជនដែលមានការ
ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ ។ លោក កូវីល នៅតែប្រើប្រាស់ឃ្លាមេដឹកនាំ
ជាន់ខ្ពស់នៃរក្សាមផ្សេងៗ នៅពេលដែលលោកបានសរសេរសារ
លិខិតឆ្លើយតបទៅកាន់លោកឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី សុខ អាន ។
ខ្លឹមសារនៅក្នុងលិខិតនោះមានដូចខាងក្រោម៖

“យើងបានពិចារណាបន្ថែមលើខ្លឹមសារនៃលក្ខន្តិកៈនៅក្នុង
ផ្នែករបស់បទបញ្ញត្តិដែលអាចនឹងដាក់កម្រិតដ៏សមហេតុផលមួយលើ
វិសាលភាពនៃយុត្តាធិការផ្នែកបុគ្គល ។ ក្រោយពីបានវិភាគបន្ថែម
ទៀត យើងបានសន្មតថា ពាក្យ “ឈោរឈៅ” អាចនឹងចោទជាបញ្ហា
បាន ។ ខ្ញុំបានបង្ហាញការព្រួយបារម្ភអំពីការរំលោភលើគោលការណ៍
នៃការសន្មតថាគ្មានទោសពីព្រោះនៅក្នុងវចនានុក្រមយើងឃើញ
មានពាក្យដែលមានន័យដូចនឹងពាក្យឈោរឈៅនេះជាច្រើនដូចជា
ពាក្យ “មិនអាចប្រកែកបាន” និងពាក្យ “យ៉ាងពិតប្រាកដ” ។ ដើម្បីជូន
ជាព័ត៌មានដល់លោក ខ្ញុំបានដកស្រង់ពាក្យន័យដូចមួយចំនួនពីវចនានុ
ក្រម វែបស៊ី ដែលរួមទាំងពាក្យន័យដូច និងន័យដូចដែលមានខ្លឹមសារ
ដូចតទៅ ៖ ជាក់ស្តែង ប្រក្សក្ស ស្គាល់ ពិតប្រាកដ បើកចំហរ

លាតត្រដាងយ៉ាងជាក់ស្តែង ធម្មតា មិនអាចប្រកែកបានមិនអាចគេរី បាន និងអាសោច ។ បញ្ហាមួយទៀតគឺថា ជនដែលមានការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត អាចមិនមែនជាមនុស្ស “យោរយោ” ឬ “អាសោច” ។ ដូច្នេះតុលាការមិនគួរកំណត់ការកាត់ទោសឲ្យនៅត្រឹមកម្រិតនេះទេ ។ ដូច្នេះក្រោយពីការពិចារណាបន្ថែមទៀតមក យើងគិតថាដោយបន្ថែមពាក្យ “បំផុត” នៅក្នុងខ្លឹមសារដែលបានកំណត់នៅក្នុងសេចក្តីព្រាងចុះកាលពីថ្ងៃទី១៨ ខែមករា យើងអាចផ្តល់ជាការតម្រង់ទិសគ្រប់គ្រាន់ដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនិងសហព្រះរាជអាជ្ញាដើម្បីចាត់វិធីសាស្ត្រសម្រាប់ដំណើរការកាត់ទោសបាន ។

ជាក់ស្តែង បញ្ហានេះនឹងត្រូវសម្រេចដោយអង្គនីតិបញ្ញត្តិដែល ។

ដោយសារតែអង្គការសហប្រជាជាតិបានចាត់ទុកការកំណត់វិសាលភាពនៃយុត្តាធិការផ្នែកបុគ្គលនេះជាសេចក្តីសម្រេចផ្នែកនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានោះនៅថ្ងៃទី១ ខែកញ្ញា រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានស្នើសុំឲ្យរដ្ឋសភាជាតិពិចារណាឡើងវិញលើសេចក្តីព្រាងច្បាប់ដែលខ្លួនបានស្នើឡើងក្នុងចន្លោះខែធ្នូ និងមករាកាលនោះ សេចក្តីព្រាងច្បាប់នោះត្រូវបានបង្ហាញដូនដល់គណៈកម្មាធិការនីតិបញ្ញត្តិដោយលោកឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី សុខ អាន ។ ក្រោយមក គណៈកម្មាធិការនីតិបញ្ញត្តិបានកែសម្រួល និងបានធ្វើវិសោធនកម្មខ្លះលើសេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះហើយបានយល់ស្របនឹងផ្នែកទាំងប្រាំបីនៃមាត្រាទាំងអស់ចំនួន៣៧របស់សេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះ ។ វិសោធនកម្មនេះរួមមាន ការកែប្រែលើខ្លឹមសារនៃយុត្តាធិការផ្នែកបុគ្គលនៃច្បាប់នេះដោយនិយាយថាយុត្តាធិការរបស់តុលាការរួមមានមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនដែលមានការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់សម្រាប់ទុក្ខកម្ម និងការរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរ ។ វិសោធនកម្មនេះបានដាក់បញ្ចូលខ្លឹមសារធំៗពីរដែលត្រូវបានផ្តល់ឲ្យដោយអង្គការសហប្រជាជាតិដោយអនុម័តយកខ្លឹមសារនៃពាក្យដែលត្រូវបានដកស្រង់ចេញពីរបាយការណ៍របស់អ្នកស្រាវជ្រាវជំនាញនិងយោបល់ដែលកំពុងដោយការណ៍របស់អង្គការសហប្រជាជាតិ និងសភាអង្គការសហប្រជាជាតិ ។ ដោយបានដឹងពីលទ្ធផលនេះ នៅខែវិច្ឆិកា សហរដ្ឋអាមេរិកបានបង្ហាញការពេញចិត្តថាក្នុងចំណោមជនដែលត្រូវនាំមកកាត់ទោសរួមមាន : មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហម និងរួមទាំង ខុច ផង ។

វិសោធនកម្មលើសេចក្តីព្រាងនេះចែងថា មេដឹកនាំ ជាន់ខ្ពស់ទាំងនោះរួមមាន នួន ជា, តាម៉ុក, អៀង សារី និងប្រពន្ធរបស់គាត់គឺ អៀង ធីរិទ្ធ, ខៀវ សំផន និង កែ ពក ដោយកូសបញ្ជាក់ម្តងទៀតលើការបកស្រាយដ៏វែងនៃឈ្មោះ មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ថា ជាជនដែលជាសមាជិករបស់គណៈអចិន្ត្រៃយ៍មជ្ឈិម ហើយការរាប់បញ្ចូលទាំង អៀង ធីរិទ្ធ ក៏បានធ្វើឲ្យចំនួនមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់របស់ខ្មែរក្រហមមានចំនួនដូចគ្នានឹងចំនួនដែលនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានប្រកាសកាលពីមុន ។

នាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន ក៏បានបង្ហាញទស្សនៈជាសាធារណៈថា ក្រៅពីតាម៉ុក និង ខុច មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមដូចជា នួន ជា, ខៀវ សំផន និង កែ ពក ក៏នឹងត្រូវកាត់ទោសដែរ ។ នាយករដ្ឋមន្ត្រីក៏បានព្យាក្រឹត្យថា វាពិតជាចាំបាច់ដែលភាគីទាំងអស់ត្រូវបែងចែកឲ្យច្បាស់រវាងសមាជិកខ្មែរក្រហមដែលបានប្រព្រឹត្តអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និងជនដែលជួយផ្តល់រំលឹរបបប្រល័យពូជសាសន៍នេះដោយនិយាយថា : “ជនដែលបានប្រព្រឹត្តទុក្ខកម្មអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ហើយបានសហការប្រព្រឹត្តទុក្ខកម្ម និងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ត្រូវតែផ្តន្ទាទោសមិនមែនជនដែលផ្តល់រំលឹរបបនេះទេ” ។ នាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានកូសបញ្ជាក់ថា សម្តេចចង់មានន័យថាជនសង្ស័យបន្ថែមទៀតក្រៅពីមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់មិនត្រូវរាប់បញ្ចូលទេ រួមទាំងសម្តេច ហេង ស៊ីន, សម្តេច ជា ស៊ីម និងសម្តេច ហ៊ុន សែន ខ្លួនឯងផង ពីព្រោះជនសង្ស័យទាំងនោះ រួមទាំងសម្តេចផ្ទាល់បានចូលរួមផ្តល់រំលឹរបបប្រល័យពូជសាសន៍របស់ខ្មែរក្រហម” ក្រោយពីការដកខ្លួនចេញពីបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ។

នៅដើមខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០០ គណៈកម្មាធិការនីតិបញ្ញត្តិរបស់រដ្ឋសភាជាតិបានបញ្ចប់ការត្រួតពិនិត្យរបស់ខ្លួនលើសេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះដោយប្រគល់សេចក្តីព្រាងនេះទៅកាន់អង្គសភាទាំងមូលដែលខ្លឹមសារនៃយុត្តាធិការផ្នែកបុគ្គលរួមមាន មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់និងជនដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ។ ការពិភាក្សា និងការវិភាគវែកញែកបានចាប់ផ្តើមឡើងនៅថ្ងៃទី២៩ ខែធ្នូ ។ សេចក្តីព្រាងនេះត្រូវបានចេញសម្រេចនៅថ្ងៃទី២១ ខែមករាឆ្នាំ២០០១ ដោយមានខ្លឹមសារប្រហាក់ប្រហែលគ្នានឹងមាត្រា១និងមាត្រា២ដែលចែងថាយោងតាមការបកប្រែរបស់រដ្ឋាភិបាលតុលាការអាចនាំយកមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនដែលមានការ

ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់សម្រាប់ទម្រង់កម្ម និងការរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរ លើច្បាប់កម្ពុជាដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងទម្រង់កម្ម ច្បាប់សិទ្ធិមនុស្ស និងទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ និងអនុសញ្ញាអន្តរជាតិដែលទទួលស្គាល់ ដោយប្រទេសកម្ពុជាមកកាត់ទោសដែលទម្រង់កម្មទាំងអស់នេះ ត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងចាប់ពីថ្ងៃទី១៧ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ រហូត ដល់ថ្ងៃទី៦ មករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ។ ខ្លឹមសារនេះត្រូវបានបញ្ជូនទៅឲ្យ អង្គការសហប្រជាជាតិ ហើយអង្គការសហប្រជាជាតិបានសិក្សា យ៉ាងប្រុងប្រយ័ត្នលើខ្លឹមសារនេះហើយបានបង្ហាញពីការព្រួយ បារម្ភមួយចំនួន ។ យ៉ាងណាមិញ ការព្រួយបារម្ភទាំងនោះមិនមាន ជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងយុត្តាធិការផ្នែកបុគ្គលរបស់តុលាការទេ ដូច្នេះវា ឆ្លុះបញ្ចាំងឲ្យឃើញថា អង្គការសហប្រជាជាតិពេញចិត្តនឹងខ្លឹមសារ នេះ ។ ខ្លឹមសារនេះត្រូវបានរក្សាទុកនៅក្នុងច្បាប់ដែលត្រូវបាន អនុម័តដោយព្រឹទ្ធសភា ហើយត្រូវបានព្រមព្រៀងដោយក្រុម ប្រឹក្សារដ្ឋធម្មនុញ្ញ ។ ជាពិសេសខ្លឹមសារនេះក៏ត្រូវបានលើកឡើង ម្តងទៀតនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានិង អង្គការសហប្រជាជាតិនៅឆ្នាំ២០០៣ ស្តីពីការបង្កើតតុលាការ ហើយក៏ត្រូវបានរក្សាទុកម្តងទៀតនៅក្នុងវិសោធនកម្មនៃច្បាប់ តុលាការដែលត្រូវបានអនុម័តដូចគ្នានឹងដំណើរការនៃខ្លឹមសារដើម ហើយត្រូវបានប្រកាសជាផ្លូវការនៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៤ ។ ខ្លឹមសារនេះក៏ត្រូវបានដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងអនុស្សារណរបស់អង្គការ សហប្រជាជាតិរួមទាំងសភាអង្គការសហប្រជាជាតិនៅខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៣ ។

ការបកស្រាយខ្លឹមសារ

ដោយសារតែខ្លឹមសារនេះត្រូវបានស្នើឡើងដោយអង្គការ សហប្រជាជាតិ និងដកស្រង់ចេញពីរបាយការណ៍របស់អ្នកស្រាវ ជ្រាវជំនាញ ខ្លឹមសារនេះអាចមានន័យដូចគ្នានឹងខ្លឹមសាររបស់អ្នក ស្រាវជ្រាវជំនាញ អ្នកតំណាងពិសេស ហាំម៉ាប៊ើក, គណៈកម្មាធិការ សិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ, រដ្ឋសភារបស់អង្គការ សហប្រជាជាតិ, អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ, ការិយា ល័យកិច្ចការច្បាប់របស់អង្គការសហប្រជាជាតិ និងសហរដ្ឋអាមេរិក ។ បើទោះបីជាអង្គការសហប្រជាជាតិបានលាក់បាំងមិនបញ្ចេញឈ្មោះ ជនដែលត្រូវកាត់ទោសក៏ដោយ ក៏ខ្លឹមសារនៃឃ្លាមេដឹកនាំជាន់

ខ្ពស់បានសំដៅទៅលើសមាជិករបស់គណៈអចិន្ត្រៃយ៍ និងអ្នកនៅ ក្រោមបង្គាប់នៃគណៈមជ្ឈិមនៃបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា រួមទាំង រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យខណៈពេលដែលជនមានការទទួល ខុសត្រូវខ្ពស់នោះអាចសំដៅទៅលើមេដឹកនាំយោធានិងនយោបាយ ថ្នាក់កណ្តាលមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និង មេដឹកនាំថ្នាក់កណ្តាលដូចជា ខុច ដែលជនទាំងអស់នេះសុទ្ធតែមាន ភ័ស្តុតាងបញ្ជាក់ពីបទបញ្ញត្តិថាស្ថិតនៅក្រោមក្រុមជនជាប់ចោទ ប្រភេទទីពីរ ។ យ៉ាងណាមិញ ខ្លឹមសារនៃឃ្លា : ជនដែលទទួលខុសត្រូវ ខ្ពស់បំផុតមិនសំដៅទៅលើខ្មែរក្រហមថ្នាក់ទាបទេ ។ មានន័យថា ខ្លឹមសារនៃយុត្តាធិការនេះមិនសំដៅទៅលើជនដែលដល់ដាល់ ដែល មានឋានៈខ្ពស់ បើទោះបីជាជនទាំងនោះជាកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ដែលមានអំណាចគ្រប់គ្រងលើកម្មាភិបាលនៃបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ផ្សេងៗទៀតក៏ដោយ ។ បញ្ហាដែលរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានបដិសេធ ខ្លឹមសារដែលរឹតត្បិតបំផុតនោះត្រូវបានលោក ជូម៉ាស ហាំម៉ាប៊ើក សហរដ្ឋអាមេរិក និងអង្គការសហប្រជាជាតិធ្វើការពិចារណាដែល ភាគីទាំងអស់បានណែនាំថា ប្រសិនបើមិនត្រូវបានពន្យល់ បកស្រាយ ឲ្យបានច្បាស់ពីយុត្តាធិការរបស់មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ដែលក្នុងនោះរួម មានទាំង ខុច នោះ តាមរយៈការទទួលស្គាល់របស់រាជរដ្ឋាភិបាល កម្ពុជាដោយយោងតាមគោលការណ៍យុត្តាធិការផ្នែកបុគ្គលដែល មានវិសាលភាពធំធេងដែលមានការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់អាចនឹងសំដៅ ទៅលើមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហម ដោយរាប់បញ្ចូលទាំងមន្ត្រីថ្នាក់ កណ្តាលរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាថាជាជនដែលត្រូវកាត់ទោស ។

ស្របពេលជាមួយគ្នានេះ ច្បាប់ដើមត្រូវបានអនុម័តដោយ យោងតាមមូលដ្ឋាននៃការបកស្រាយនិងយោបល់របស់រាជរដ្ឋា ភិបាលកម្ពុជា និងរដ្ឋសភាជាតិដែលបានបកស្រាយថា គោលបំណង និងការយល់ឃើញរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងរដ្ឋសភាជាតិគឺ ដើម្បីបង្រួមខ្លឹមសារយុត្តាធិការផ្នែកបុគ្គលនេះ ។ នៅក្នុងអង្គសមាជ របស់សភាជាតិ លោកទបនាយករដ្ឋមន្ត្រី សុខ អាន បានអះអាង ថា មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងជនដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ដោយ សន្តត់ធ្ងន់ថា ច្បាប់បានកំណត់កាត់ទោសតែជនមួយក្រុមតូចតែ ប៉ុណ្ណោះ ។ ក្រុមនោះគឺជាក្រុមដែលមិនសាយភាយមានលក្ខណៈជា ក្រុមតូចបំផុតហើយមិនមែនជាកម្មាភិបាលថ្នាក់កណ្តាលនិងកម្មាភិ

បាលដាក់ទាបឡើយ ។ សមាជិកសភាផ្សេងទៀតបានអះអាងថា លើកលែងតែមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមជនទាំងឡាយណាដែលបានប្រើ ត្រូវបកកម្មជាប្រជាធិបតេយ្យដែលក្នុងនោះរួមមានកម្មាភិបាល យោធា កម្មាភិបាលនយោបាយ និងសេនាដនីសចាំបាច់ព្រួយ បារម្ភថា ខ្លួនត្រូវបានតុលាការកាត់ទោសទេ ។ យ៉ាងណាមិញ លោកទទបនាយករដ្ឋមន្ត្រី សុខ អាន បានបញ្ចេញមតិយោបល់ថា ប្រសិនបើយើងយកកម្រិតតាមតុលាការមុនៗដូចជាតុលាការនៅ ណូវែមប៊េក, តូក្យូ និងរ៉ូម៉ង់ដា នោះការបកស្រាយលើយុត្តាធិការផ្នែក បុគ្គលរបស់តុលាការខ្មែរក្រហមគឺមានវិសាលភាពធំទូលាយ ។ លោកទទបនាយករដ្ឋមន្ត្រីបាននិយាយពីចំណុចវិជ្ជមានរបស់តុលាការ ទាំងបីនេះ ដោយលើកជាទទហរណ៍ថា តុលាការនៅណូវែមប៊េក បាន កាត់ទោសពួកណាហ្ស៊ីចំនួន២៤នាក់ តុលាការនៅតូក្យូបានកាត់ ទោសមេដឹកនាំជប៉ុនចំនួន២៨នាក់ហើយចំណែកឯតុលាការ សម្រាប់ប្រទេសរ៉ូម៉ង់ដាបានកាត់ទោសមេដឹកនាំជនខ្ពស់ចំនួន ៤៥ករណី ។ រឿងក្តីរបស់តុលាការនៅណូវែមប៊េក រួមមានមន្ត្រី រដ្ឋាភិបាល, ប្រធានខាងតំបន់នីមួយៗ, មេបញ្ជាការកងទ័ព, មេបញ្ជា ការប៉ូលិស និងមេបញ្ជាការកងទ័ពជើងទឹក ។ ចំណែកឯរឿងក្តី របស់តុលាការនៅតូក្យូរួមមានមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាល, មេបញ្ជាការ កងទ័ព, មេទ័ពជើងទឹក និងប្រធានគ្រប់គ្រងតំបន់ ។ សេចក្តីសង្ខេប ស្តីពីរឿងក្តីរបស់តុលាការអន្តរជាតិរ៉ូម៉ង់ដា កាលពីឆ្នាំ ឆ្នាំ២០០០ បានបង្ហាញថា រឿងក្តីទាំងអស់នេះគឺជារឿងក្តីរបស់មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាល ដោយចាប់ផ្តើមពីមេបញ្ជាការយោធារហូតដល់មេបញ្ជាការថ្នាក់ កងវរសេនាតូច រួមទាំងប្រធានចៅហ្វាយខេត្តចំនួន១១នាក់និង មេឃុំចំនួន១៤៥នាក់ដែលមានចំនួនសរុបចាប់ពីរាប់រយពាន់នាក់ ។ ការលើកឡើងរបស់លោកទទបនាយករដ្ឋមន្ត្រីទំនងជាឆ្លុះបញ្ចាំងថា តុលាការខ្មែរក្រហមអាចនឹងធ្វើការកាត់ទោសជនប្រភេទនេះបាន ដែលក្នុងនោះរួមមានទាំងជនដែលក្នុងស្រុកនិងក្រៅស្រុក ។

ដោយឡែក សម្តេច ហេង សំរិន បានធ្វើការបកស្រាយ ផ្ទុយគ្នា ។ សម្តេចបាននិយាយកាលពីខែមករា ឆ្នាំ២០០១ បន្ទាប់ ពីច្បាប់ត្រូវបានអនុម័តនោះដោយអះអាងថា “ជនដែលធ្លាប់ធ្វើ ជាខ្មែរក្រហមមិនបាច់ព្រួយបារម្ភទេពីព្រោះតុលាការនឹងធ្វើការ កាត់ទោសតែមេដឹកនាំជនខ្ពស់និងដែលមានការទទួលខុសត្រូវ

ចំពោះរបបនេះតែប៉ុណ្ណោះ” ។ បើយោងតាមសារព័ត៌មានផ្សេងៗ សម្តេច ហេង សំរិន បាននិយាយទៅកាន់អតីតខ្មែរក្រហមថា “កុំព្រួយបារម្ភអី យើងនឹងកាត់ទោសតែមេដឹកនាំ និងជនដែល មានការទទួលខុសត្រូវចំពោះរបបខ្មែរក្រហមតែប៉ុណ្ណោះ” ។ យ៉ាងណាមិញ នាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បាននិយាយដោយរាប់ បញ្ចូលទាំងមេដឹកនាំជនខ្ពស់ និង ខុច ជនដែលត្រូវនាំមកកាត់ ទោសមានចំនួនខ្ពស់រហូតដល់ដប់នាក់ ។ នេះមានន័យថា មានជន បីនាក់បន្ថែមទៀតដែលត្រូវកាត់ទោស ។ នៅខែសីហា ឆ្នាំ២០០១ ក្នុងការជួបសម្ភាសន៍ជាមួយអ្នកសារព័ត៌មានពីមតិយោបល់របស់ កាត់ទោសនឹងច្បាប់កាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម នាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានលើកឡើងពីលទ្ធភាពដែលតុលាការនឹងធ្វើការកាត់ ទោសជនច្រើននាក់នោះក្រោយពីមានសំណួរចោទសួរថា តើតុលាការ នឹងធ្វើការកាត់ទោសជនប៉ុន្មាននាក់? នាយករដ្ឋមន្ត្រីបានឆ្លើយថា នេះគឺអាស្រ័យទៅលើច្បាប់របស់តុលាការ ។ ប៉ុន្តែនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បាននិយាយថា ក្នុងនាមជាជនជាតិខ្មែរ កាត់មិនយល់ ស្របដែលថាតុលាការគួរតែកាត់ទោសជនសង្ស័យល្មើសពីចំនួន ដប់នាក់ទេ ។ នាយករដ្ឋមន្ត្រីបានបកស្រាយថា កាត់សូមប្រឆាំងនឹង ការកាត់ទោសកម្មាភិបាលដាក់ទាប ។ នេះអាចឆ្លុះបញ្ចាំងឲ្យឃើញ ថា ក្រៅពីនួនជា, អៀង សារី, តាម៉ុក, ខៀវ សំផន, កែ ពក, អៀង ធីរុទ្ធ និង ខុច ជនបីរូបទៀតដែលត្រូវកាត់ទោសជាសមាជិករបស់ គណៈមជ្ឈមន្ត្រីក្រុមកម្មាភិបាលដាក់ផ្សេងក្រៅពីដាក់ទាប ។ បើ ទោះបីជាអង្គការសហប្រជាជាតិនៅតែពេញចិត្តនឹងយុត្តាធិការ ផ្នែកបុគ្គលរបស់តុលាការក៏ដោយ ក៏អង្គការសហប្រជាជាតិនៅតែ មានការព្រួយបារម្ភដែលនឹងចោទជាបញ្ហាគឺមិនមែនខ្លឹមសារ នៃច្បាប់ទេ ប៉ុន្តែវាគឺជាការអនុវត្ត ។ វាក្រពេញសង្ស័យដែលថា នាយក រដ្ឋមន្ត្រីហ៊ុន សែន មានបំណងនាំយកមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម មកកាត់ ទោសតាមផ្លូវច្បាប់ដោយជឿជាក់ថាសម្ពាធការទូតបរទេសមកលើ មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមដែលធ្វើឡើងតាមរយៈតុលាការអាចមាន ប្រយោជន៍ ។ ដោយសារមូលហេតុនេះ និងមូលហេតុផ្សេងៗទៀត អង្គការសហប្រជាជាតិបានបញ្ឈប់ការចរចារបស់ខ្លួនជាមួយនឹង រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាទាក់ទងជាមួយនឹងបញ្ហាតុលាការដោយដកស្រង់ យកពាក្យសម្តីជាច្រើនរបស់នាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន និងមន្ត្រី

រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាដោយចោទសួរពីឆន្ទៈរបស់មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ក្នុងការនាំយកមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមមកកាត់ទោស ។ សំខាន់ជាងនេះ សារលិខិតរបស់លោកអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិបាន កត់ត្រាថា តាមរយៈបទពិសោធន៍របស់យើងអស់រយៈពេល បួនឆ្នាំកន្លងទៅនេះ សេចក្តីសម្រេចបញ្ចប់ការចរចានេះត្រូវបាន ធ្វើឡើងដោយផ្អែកលើការព្រួយបារម្ភធ្ងន់ធ្ងរមួយចំនួនថា នៅពេល ដែលអង្គជំនុំជម្រះត្រូវបានបង្កើតឡើងហើយនោះ រដ្ឋាភិបាល កម្ពុជាអាចនឹងជ្រៀតជ្រែកដំណើរការអង្គនីតិវិធីរបស់តុលាការ ដែលអាចប៉ះពាល់ដល់ដំណើរការស្វែងរកយុត្តិធម៌ឲ្យប្រជាជន កម្ពុជា និងប៉ះពាល់កិត្តិយសរបស់អង្គការអន្តរជាតិ ដូចជាអង្គការ សហប្រជាជាតិជាដើម ។ ក្នុងចំណោមបញ្ហាជាច្រើន អង្គការសហ ប្រជាជាតិក៏យល់ខ្លាចថាដោយសារតែសម្ពាធចេញក្រម និងព្រះរាជ អាជ្ញាកម្ពុជាអាចនឹងជ្រើសរើសជនជាប់ចោទដោយផ្អែកលើមូល ហេតុនយោបាយហើយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាអាចមិនមានឆន្ទៈ ឬមធ្យោបាយក្នុងការចាប់ខ្លួនជនសង្ស័យ ។ នៅក្នុងកិច្ចសន្ទនា តាមខ្សែទូរស័ព្ទជាមួយនឹងលោក កូហ្វី អាណាន់ កាលពីថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០១ និងក្នុងសារលិខិតឆ្លើយតបនឹងលោក អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០១ នាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានប្រឆាំងនឹងគោលគំនិត របស់អង្គការសហប្រជាជាតិដែលរិះគន់ការប្តេជ្ញាចិត្ត និងភាព ស្មោះត្រង់របស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាទាក់ទងនឹងតុលាការកាត់ ទោសមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហមដែលមានការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ ចំពោះទម្រង់កម្មវិធីធ្ងន់ធ្ងរបំផុត ។ បើទោះបីជាសម្តេចបាននិយាយ ពីទម្រង់កម្មវិធីដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តដោយមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមនិងជន ដែលដល់ក៏ដោយ ក៏ខ្លឹមសារដែលនាយករដ្ឋមន្ត្រីបានឲ្យទៅលើ យុត្តាធិការផ្នែកបុគ្គល ទំនងជាឆ្លុះបញ្ចាំងពីគោលបំណងរបស់ សម្តេចដើម្បីរារាំងលទ្ធភាពដែលតុលាការអាចកាត់ទោសជនទាំង ឡាយណាដែលមិនមែនជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នោះ ។ ស្របពេល ជាមួយគ្នានោះ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេស ហេ ណាំហ៊ុន បានតូស បញ្ជាក់ថា នួន ជា, អៀង សារី និង ខៀវ សំផន គឺជាជនដែល រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាមានបំណងកាត់ទោស ។

ប៉ុន្តែអង្គការសហប្រជាជាតិនៅតែជឿថា រាជរដ្ឋាភិបាល

កម្ពុជានឹងត្រូវត្រៀមខ្លួនដើម្បីកាត់ទោសមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កណ្តាលដោយ ជឿជាក់ថារដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាមិនមានបំណងដោះលែងមេដឹកនាំ ខ្មែរក្រហមដែលរស់នៅក្នុងទឹកដីកម្ពុជាឲ្យមានសេរីភាពនោះទេ ហើយសង្ឃឹមថា រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានឹងធ្វើការតាមដានដំណើរ ការកាត់ទោសនេះដោយប្រើប្រាស់គោលនយោបាយរបស់ខ្លួន ។ យ៉ាងណាមិញ ការចរចារវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋា ភិបាលកម្ពុជាបានចាប់ផ្តើមបន្តទៀតនៅដើមឆ្នាំ២០០៣ ដោយ មានការស្នើសុំពីលោកអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ។ កិច្ចចរចានេះបានតូសបញ្ជាក់ថាតុលាការមានយុត្តាធិការផ្នែកបុគ្គល ក្នុងការកាត់ទោសមេដឹកនាំ និងជនដែលមានការទទួលខុសត្រូវ ខ្ពស់សម្រាប់ទម្រង់កម្មវិធីនៃបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យចំនួន៤០ នាក់ ។ ប៉ុន្តែរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានធានាមិនឲ្យមានការកែប្រែលើខ្លឹម សារនៃយុត្តាធិការរបស់តុលាការឡើយ ។ ជាក់ស្តែង រាជរដ្ឋា ភិបាលកម្ពុជាបានក្តោបយកឱកាសនេះដើម្បីតូសបញ្ជាក់ពីគោល នយោបាយរបស់សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា- វៀតណាម ឆ្នាំ១៩៧៩ ក្នុងការនាំយកតែមេដឹកនាំមកកាត់ទោសដោយ អនុវត្តគោលនយោបាយកម្រិតស្រាលចំពោះកម្មាភិបាលនយោ បាយ និងយោធារួមទាំងសេនាជនធម្មតាដែលអ្នកទាំងអស់នេះ សុទ្ធតែជាជនរងគ្រោះ ។ នៅក្នុងឱកាសថ្ងៃសុក្រក្រោយជាសាធារណៈ កាលពីខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៣ ក្នុងពិធីចុះហត្ថលេខាលើកិច្ចព្រម ព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាក្នុងការ បង្កើតតុលាការខ្មែរក្រហម លោក ហាន់ កូវ៉ែល បាននិយាយថា ថ្ងៃ នេះគឺជាថ្ងៃចុងបញ្ចប់នៃកិច្ចខំប្រឹងប្រែងក្នុងការនាំយកមេដឹកនាំខ្មែរ ក្រហមមកកាត់ទោសដោយបញ្ជាក់ថា លោកនិយាយបែបនេះគឺ សំដៅទៅលើមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម និងជនដែលមានការទទួលខុស ត្រូវខ្ពស់បំផុតសម្រាប់អំពើសាហាវឃោរឃៅ ។ លោកបានសង្កត់ ធ្ងន់ថា គោលបំណងនេះអាចសម្រេចបានលុះត្រាតែមានឆន្ទៈ នយោបាយ ។ ក្នុងនាមជាប្រធានក្រុមការងារកាត់ទោសមេដឹកនាំ ជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហម លោកទទួលនាយករដ្ឋមន្ត្រី សុខ អាន បាន និយាយពីការដើរឆ្ពោះទៅមុខក្នុងការនាំយកជនដែលមកកាត់ ទោស ដោយមិនបានបកស្រាយបន្ថែមអ្វីលើចំណុចនេះទេ ។

នៅចុងឆ្នាំ២០០៣ អង្គការសហប្រជាជាតិបានព្រមព្រៀង

ជាមួយនឹងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាថា ដោយសារតែទម្ងន់នៃបញ្ហា រៀបចំកម្រោងនិងបញ្ហាធនធានដែលត្រូវការមានតែជនត្រូវ ចោទចាប់ពីប្រាំទៅដប់នាក់ប៉ុណ្ណោះដែលត្រូវកាត់ទោស ។ ទាក់ទង នឹងបញ្ហានេះ លោក កូហ្វី អាណាន់ បានសង្កត់ធ្ងន់ថា យោងតាមកិច្ច ព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើតតុលាការ សហព្រះរាជអាជ្ញា និងសហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាអ្នកសម្រេចជាជនណាដែលត្រូវបានស៊ើប អង្កេត និងកាត់ទោស ។ ជាកិច្ចឆ្លើយតបដើម្បីកែសម្រួលទៅលើ របាយការណ៍សារព័ត៌មានដែលនិយាយថា អង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានព្រមព្រៀងគ្នាកំណត់ជនត្រូវចោទអ្នក នាំពាក្យរបស់លោកអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិបាន បញ្ជាក់ថានេះគឺជាទង្វើមិនសមរម្យកាលដែលភាគីទាំងពីរនឹងធ្វើ ដូច្នេះ ។ លោកបានកូសបញ្ជាក់ម្តងទៀតថា ចំនួនជនដែលត្រូវចៅ ក្រមធ្វើការស៊ើបអង្កេត និងកាត់ទោសនោះនឹងត្រូវតែសម្រេច ។ ជា មួយគ្នានេះលោកក៏បាននិយាយថាមនុស្សចំនួនបួនទៅដប់នាក់គួរតែ មិនយកជាការទេ ពីព្រោះថា ចំនួនជនដែលត្រូវតុលាការកាត់ ទោសអាចនឹងត្រូវផ្លាស់ប្តូរអាស្រ័យលើវិធីសាស្ត្រស៊ើបអង្កេត និង កាត់ទោសដែលតុលាការអាចនឹងអនុវត្តនាពេលអនាគត ។ នៅ ពេលដែលរដ្ឋសភាជាតិកម្ពុជាបានជួបប្រជុំដើម្បីពិភាក្សាពីកិច្ចព្រម ព្រៀងនឹងការសម្រេចចុងក្រោយលើច្បាប់ក្នុងស្រុកក្នុងការផ្តល់ ជាអាណត្តិដល់តុលាការដែលធ្វើឡើងនៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៤ សមាជិករដ្ឋសភាដែលមកពីគណៈបក្សប្រឆាំងនឹងគណបក្សប្រជាជន កម្ពុជាបានចោទសួរពីយុត្តាធិការ ផ្នែកបុគ្គលរបស់តុលាការ ។ សមាជិករដ្ឋសភាទាំងនោះបានរិះគន់ថាយុត្តាធិការរបស់តុលាការ អាចអនុញ្ញាតឱ្យមន្ត្រីរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាចាប់ពីថ្នាក់ក្រោម ដល់ថ្នាក់លើដែលជាជនមានការទទួលខុសត្រូវចំពោះទម្រង់កម្មវិធី ធ្ងន់នោះរួចខ្លួន ។ លោកឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី សុខ អាន បានបដិសេធ ច្រានចោលការព្រួយ បារម្ភរបស់សមាជិកសភាដោយសង្កត់ធ្ងន់ថា យុត្តាធិការផ្នែកបុគ្គលរបស់តុលាការត្រូវបានសម្រេចដោយមាន ការចូលរួមពីសហគមន៍អន្តរជាតិ ហើយថាការពិភាក្សាពីយុត្តាធិការ របស់តុលាការនាពេលនេះគឺជារឿងគួរឱ្យប្រយោជន៍ ។ លោកឧប នាយករដ្ឋមន្ត្រីបានកូសបញ្ជាក់ថា មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់គឺជាជនសំខាន់ ដែលនឹងត្រូវកាត់ទោសដោយធ្វើការកត់សម្គាល់ថា មេដឹកនាំ

ខ្មែរក្រហមមិនលើសពីដប់នាក់ទេដែលនឹងត្រូវបានតុលាការកាត់ ទោស ។ លោកក៏បាននិយាយបន្តទៀតថា អតីតកម្មាភិបាលថ្នាក់ ក្រោមរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាមួយចំនួនតូចដែលត្រូវបានសង្ស័យ ថាបានប្រព្រឹត្តទម្រង់កម្មវិធីធ្ងន់ធ្ងរជាងកម្មាភិបាលថ្នាក់លើរបស់ខ្លួននោះ អាចនឹងត្រូវបានតុលាការកាត់ទោសដែរ ប្រសិនបើតុលាការមាន ភស្តុតាងដើម្បីបញ្ជាក់ពីសកម្មភាពទម្រង់កម្មវិធីរបស់ជនទាំងនោះ ។ សេចក្តីសន្និដ្ឋានជាសង្ខេបមក លោក ហាន់ កូរីល បានកូសបញ្ជាក់ ថា ខ្លឹមសារនៃច្បាប់កម្ពុជា និងកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហ ប្រជាជាតិនិងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាដែលជាលទ្ធផលសម្រេចបានពី ដំណើរការនៃការចរចារបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាល កម្ពុជាដែលបានបកស្រាយខាងលើថា ខ្លឹមសារនៃច្បាប់ និងកិច្ច ព្រមព្រៀងនេះបានបង្កើតប្រភេទជនសង្ស័យពីរគឺ : មេដឹកនាំជាន់ ខ្ពស់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនដែលមានការទទួលខុស ត្រូវខ្ពស់សម្រាប់ទម្រង់កម្មវិធី ។ ប៉ុន្តែខ្លឹមសារដែលដូចជាខ្លឹមសារខាង លើគឺស្ថិតក្នុងក្តីស្រមៃច្រើនជាង ពីព្រោះមិនមានភស្តុតាងណាមួយ ឬក៏មូលហេតុណាមួយដែលយើងអាចជឿថាកិច្ចព្រមព្រៀងរវាង អង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានកំណត់ថាតើ ជនណាដែលត្រូវនាំមកកាត់ទោស ។ ជាក់ស្តែង អ្នកចរចាជំនាញ របស់ការិយាល័យកិច្ចការច្បាប់របស់អង្គការសហប្រជាជាតិមិន បានកូសសម្គាល់ឈ្មោះជនដែលត្រូវកាត់ទោសទេ ពីព្រោះគោល បំណងរបស់អ្នកចរចាទាំងអស់គឺចង់ឱ្យចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និង ព្រះរាជអាជ្ញារបស់តុលាការខ្មែរក្រហមយកភស្តុតាងជាក់ស្តែង ទៅធ្វើជាគោលដៅសម្រាប់វែករកមុខជនសង្ស័យដែលជាមេដឹក នាំជាន់ខ្ពស់និងជនដែលមានការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ ដោយមិនចាំបាច់ ធ្វើការពិភាក្សាជាមួយនឹងអង្គការសហប្រជាជាតិឬមន្ត្រីនយោបាយ របស់កម្ពុជាឡើយ ។

ការអត្តាធិប្បាយខាងលើបានកូសបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហមមានសមាជិកនៃគណៈអចិន្ត្រៃយ៍ របស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា និងអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់របស់គណៈ មជ្ឈម ។ នៅឆ្នាំ២០០៤ ជនដែលត្រូវបានប្រកាសជាសាធារណៈថា ជាប្រភេទខាងលើដែលមាននៅក្នុងបញ្ជីឈ្មោះរបស់នាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែនរួមមានដូចជា នួន ជា, តា ម៉ុក, អៀង សារី, និង ខៀវ សំផន

(កែ ពក ស្ទាប់នៅឆ្នាំ២០០២) ។ អៀង ធីរិទ្ធ ជាជនប្រភេទខាងលើដែលនៅរស់ហើយដែលមានចុះក្នុងបញ្ជីឈ្មោះរបស់នាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន ត្រូវបានប្រកាសជាសាធារណៈថាជាជនដែលអាចចាត់ទុកជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ ដោយសារតែកាត់ធ្លាប់ធ្វើជាមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជាជនដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ។ ដូច្នេះជនសង្ស័យទាំងអស់មានចំនួនប្រាំមួយរូប ។ ប្រសិនបើមានជនសង្ស័យចំនួនបួននាក់ ឬ ច្រើននាក់បន្ថែមទៀតត្រូវបានដាក់ឱ្យកាត់ទោសនោះមានន័យថាជននោះគឺជាសមាជិករបស់គណៈមជ្ឈិមនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជាកម្មាភិបាលយោធានិងនយោបាយថ្នាក់កណ្តាលរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ។

ប្រាកដណាស់ បើទោះបីជាមិនយល់ស្របគ្នាក៏ដោយ ក៏ទាំងនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានសម្រេចយ៉ាងច្បាស់ថាកម្មាភិបាលថ្នាក់កណ្តាលរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាអាចនឹងត្រូវបានតុលាការកាត់ទោស ចំណែកឯនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន, សម្តេច ហេង សំរិន និង សម្តេច ជា ស៊ីម មិនត្រូវបានរាប់

បញ្ចូលថាជាជនប្រភេទខាងលើ ។ លទ្ធភាពនេះគឺជាការពិត បើទោះបីជាជនដែលអាចនឹងត្រូវបានកាត់ទោស ត្រូវសង្ស័យថាគឺជាជនរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាពិតជាបានត្រៀមខ្លួនដើម្បីទទួលយកខ្លឹមសារបកស្រាយរបស់យុត្តាធិការផ្នែកបុគ្គល ដែលក្នុងនោះរួមបញ្ចូលទាំងមេដឹកនាំថ្នាក់កណ្តាលរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ។ យោងតាមប្រវត្តិនៃកិច្ចចរចា វាក៏ច្បាស់ណាស់ថា ខ្លឹមសារនៃយុត្តាធិការផ្នែកបុគ្គលនេះ គឺជាខ្លឹមសារដែលអង្គការសហប្រជាជាតិចង់បាន ហើយវាក៏ជាខ្លឹមសារដែលសមហេតុផលបំផុត បើនិយាយតាមផ្លូវច្បាប់ហើយកាលដែលមេដឹកនាំថ្នាក់កណ្តាលអាចនឹងត្រូវបានកាត់ទោសនោះមិនអាចមានន័យថា មេដឹកនាំទាំងនេះអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ដោយតុលាការ ឬក៏ថា មានពិរុទ្ធភាពស្រាលនោះទេ ។ បញ្ហាធ្ងន់ធ្ងរបែបនេះត្រូវតែសម្រេចដោយផ្អែកលើភស្តុតាងជាក់ស្តែងតាមរយៈការស៊ើបអង្កេតដ៏មានប្រសិទ្ធភាព និងមិនលម្អៀងដើម្បីបញ្ជាក់ពីការពិតនៃពិរុទ្ធភាពរបស់មេដឹកនាំថ្នាក់កណ្តាលទាំងនោះសម្រាប់ទម្រង់កម្មវិធីដែលចែកនៅក្រោមយុត្តាធិការតាមសាច់រឿងរបស់តុលាការខ្មែរក្រហម ។ **ស្ថិត ហេងឌី**

ប្រកាសរកឪពុកមា និងក្រុមគ្រួសាររបស់គាត់

ខ្ញុំបាទឈ្មោះ ចូណាតាន់ តាំ សព្វថ្ងៃរស់នៅទីក្រុងភ្នំពេញ ប្រទេសកាណាដា ។ ខ្ញុំបាទសូមប្រកាសសួររកឪពុកមារបស់ខ្ញុំនិងគ្រួសាររបស់គាត់ដែលបានបែកគ្នានៅពេលដែលយោធាខ្មែរក្រហមវាយចូលទីក្រុងភ្នំពេញក្នុងខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ។ ឪពុកមាបស់ខ្ញុំឈ្មោះ តាំ ណាំស្បែ ហើយភរិយារបស់គាត់ឈ្មោះ ជុយ ណែ ។ គាត់ទាំងពីរមានកូនប្រាំពីរនាក់ ប្រុសប្រាំនាក់ និងស្រីពីរនាក់ គឺ ១) តាំង គឹមក្នុង, ២) តាំង ស្បែយឌី, ៣) តាំង គឹមហៃ, ៤) តាំង គឹមស៊ីង, ៥) តាំង ឥស្សី, ៦) តាំង អាយុយ និង ៧) តាំង មេងហេក ។

គ្រួសារនេះធ្លាប់រស់នៅផ្សារកាប់កោមុនបបខ្មែរក្រហម ។ នៅថ្ងៃ១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៩ គ្រួសារនេះត្រូវបានជម្លៀសទៅនៅស្រែក្រោម ឬស្រែស្អាង ក្នុងស្រុកស្អាងខេត្តកណ្តាល ហើយតាំងពីពេលនោះមក ខ្ញុំមិនដែលទទួលដំណឹងអ្វីសោះពីគ្រួសាររបស់គាត់ ។ ប្រសិនបើមាន ឬបងប្អូនបានឮពីដំណឹងនេះ សូមទាក់ទងមកមជ្ឈមណ្ឌល

ឯកសារកម្ពុជាតាមរយៈអាសយដ្ឋានផ្ទះលេខ ៦៦ ផ្លូវព្រះសីហនុ រាជធានីភ្នំពេញ ទូរស័ព្ទលេខ ០២៣២១១ ៨៧៥ ឬ ០១៦ ៨៧៦ ៦៩២ ឬទាក់ទងមកខ្ញុំបាទផ្ទាល់តាមរយៈអ៊ីម៉ែល jon7888@gmail.com ។ **សូមអរគុណ**

ប្រតិកម្មរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទៅលើសាលាដីកាស្ថាពររបស់ ខុច

◆ ហេង ឌីចហុង ភេទស្រី មកពីខេត្តកណ្តាល

ហេង ឌីចហុង

ឪពុករបស់ខ្ញុំបានបាត់បង់ជីវិតនៅក្នុងកម្មវិធីស្វែងរក មូលហេតុដែលខ្ញុំដាក់ពាក្យបណ្តឹងគឺដោយសារតែខ្ញុំចង់បានយុត្តិធម៌ ។ ខ្ញុំមានការពេញចិត្តយ៉ាងខ្លាំងចំពោះការចូលរួមរបស់ខ្ញុំក្នុងមកនៅក្នុងដំណើរការនេះ ជាពិសេស នៅពេលដែលខ្ញុំបានមើលឃើញខុច ត្រូវបានគុណការកាត់ទោសឲ្យជាប់កុកមួយជីវិត ។ ខ្ញុំគិតថាខ្ញុំទទួលបានយុត្តិធម៌ហើយ ។ សេចក្តីសម្រេចចុងក្រោយលើករណីរបស់ខុច នេះគឺពិតជាមានអត្ថន័យធំធេងណាស់សម្រាប់ខ្ញុំដោយសារតែនេះគឺជាយុត្តិធម៌មួយដែលធ្វើឲ្យខ្ញុំមានអារម្មណ៍អស់ចិត្ត ។ ការកាត់ទោសខុចគឺពិតជាមានសារសំខាន់ណាស់ ។ ឥឡូវនេះខ្ញុំមានអារម្មណ៍ផ្លូវស្បើយ និងទទួលបានយុត្តិធម៌ហើយ ប៉ុន្តែបើចង់លើកលែងទោសឲ្យខុច នោះខ្ញុំមិនអាចធ្វើបានទេ ។

◆ ឆែក សុខ ភេទស្រី មកពីកាកែវ

ខ្ញុំសប្បាយចិត្តណាស់ដែលខ្ញុំមានឱកាសចូលរួមក្នុងដំណើរការនេះ ។ ខ្ញុំពេញចិត្តចំពោះសេចក្តីសម្រេចចុងក្រោយនេះ ។ ខ្ញុំមានអាយុ៦៥ឆ្នាំហើយ តែខ្ញុំមិនដែលបានឆ្លងកាត់នូវព្រឹត្តិការណ៍ដែលគួរឲ្យរំភើបបែបនេះទេ ។ ខុច ត្រូវបានកាត់ទោសដូចអ្វីដែលខ្ញុំរំពឹងទុកអីចឹង ។ នៅតាមផ្លូវពេលដែលខ្ញុំធ្វើដំណើរមកសាលាក្តីខ្មែរក្រហម

ខ្ញុំមានអារម្មណ៍អន្ទុះសារ និងញាប់ញ័រយ៉ាងខ្លាំងដោយសារតែនេះគឺជាថ្ងៃចុងក្រោយ ។ ទោះបីជាសំណុំរឿងករណី០០១ ត្រូវបានបញ្ចប់ក៏ដោយ ខ្ញុំនៅតែបន្តទៅករណី០០២ទៀត ក្នុងគោលបំណងតែមួយគត់គឺដើម្បីស្វែងរកយុត្តិធម៌ ។ ចំពោះខ្ញុំការកាត់ទោសនិងសំណងមានសារសំខាន់ដូចគ្នា ។ ខ្ញុំទិតៀតស្ម័គ្រចិត្តរំពឹង ២០០៦មក ឥឡូវនេះឆ្នាំ ២០១២ ហើយ ទើប ខុច

ឆែក សុខ

ត្រូវបានកាត់ទោសឲ្យជាប់កុកអស់មួយជីវិត ។ ខ្ញុំមានអារម្មណ៍ផ្លូវស្បើយបន្តិច ។ ខ្ញុំអាចត្រឡប់ទៅផ្ទះវិញ ប្រាប់កូនចៅរបស់ខ្ញុំនិងអ្នកដទៃខាងខ្ញុំអំពីដំណឹងនេះ ។ ចំពោះសំណងវិញ ខ្ញុំគិតថាខ្ញុំអាចទទួលយកបាន ។ ការចូលរួមរបស់ខ្ញុំនៅក្នុងដំណើរការនេះគឺដើម្បីស្វែងរកការពិតនិងយុត្តិធម៌ចំពោះបងប្អូនដែលបានស្លាប់បាត់បង់ជីវិតទៅ ។

◆ អែល លីម៉ែ ភេទស្រី មកពីខេត្តកំពង់ចាម

ខ្ញុំសប្បាយចិត្តណាស់នៅពេលដែលដឹងថា ខុច ត្រូវបានកាត់ទោសឲ្យជាប់កុកអស់មួយជីវិត ។ នេះពិតជាដំណឹងដ៏ល្អណាស់មួយសម្រាប់ខ្ញុំ ។ សាលាក្រមមុនដំបូងរបស់ ខុច ធ្វើឲ្យខ្ញុំមានការព្រួយបារម្ភយ៉ាងខ្លាំង មិនដឹងថា ខុច អាចដើរហើរមានសេរីភាពដូចគេឯងនៅថ្ងៃណាមួយ ប្រសិនបើកាត់ពិតជាត្រូវបានកាត់ទោស

អែល លីម៉េ

ឲ្យជាប់កុកត្រឹមតែ៣៥ឆ្នាំមែននោះ ។ ខ្ញុំសូមអរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅចំពោះតុលាការដែលបានរកយុត្តិធម៌ឲ្យបងប្រុសខ្ញុំដែលជានិស្សិតមកពីប្រទេសអេហ្ស៊ីប ប៉ុន្តែត្រូវបានយកមកសម្លាប់នៅកុកទួលស្វែងដោយមិនមានហេតុដល់អ្វីទាំងអស់ ។ ចាប់តាំងពីការបាត់ខ្លួនរបស់បងប្រុស សុខភាពរបស់ឪពុកម្តាយខ្ញុំកាន់តែដុះដាលទៅៗ ដោយសារតែការខ្វះខាតនឹងរង់ចាំមើលផ្លូវកូនត្រឡប់មកវិញដោយអស់សង្ឃឹម ។ ប៉ុន្តែ ការទន្ទឹងរង់ចាំនោះបានប្រែក្លាយទៅជាអាសាបន៍ ហើយឪពុកម្តាយខ្ញុំបានស្លាប់បន្តបន្ទាប់គ្នា ។ លោកទាំងពីរបានបន្ទូលទុកនូវបងប្អូនស្រីយើងទាំងបួននាក់ដើម្បីបន្តរង់ចាំដំណឹងពីបងប្រុសរបស់ខ្ញុំ ។

រហូតដល់ថ្ងៃមួយ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានមកជម្រាបខ្ញុំពីដំណឹងនៃការបាត់បង់ជីវិតរបស់បងប្រុសខ្ញុំនៅក្នុងកុកទួលស្វែង ។ ខ្ញុំចំណាយពេលយ៉ាងយូរមុននឹងខ្ញុំហ៊ានសម្រេចចិត្តដាក់ពាក្យបណ្តឹងទៅតុលាការខ្មែរក្រហម ដោយសារតែខ្ញុំនៅមានអារម្មណ៍ភិតភ័យព្រោះខ្លាចមានការសងសឹកទៅថ្ងៃក្រោយ ។ គោលបំណងតែមួយគត់ដែលជំរុញឲ្យខ្ញុំដាក់ពាក្យបណ្តឹងទៅតុលាការនេះ គឺដើម្បីស្វែងរកយុត្តិធម៌ដល់បងប្រុសខ្ញុំដែលត្រូវបានយកទៅសម្លាប់នៅកុកទួលស្វែង ។ ប៉ុន្តែនាឆ្នាំកន្លងទៅនេះ ខ្ញុំពិតជាមានការពេញចិត្តយ៉ាងខ្លាំងចំពោះការចូលរួមរបស់ខ្ញុំនៅក្នុងដំណើរការតុលាការខ្មែរក្រហមនេះ ហើយតុលាការនេះកាន់តែមានអត្ថន័យថែមទៀតនៅពេលដែលខ្លួនបានធ្វើការកាត់ទោសឲ្យ ខុច ជាប់កុកអស់មួយជីវិត ដែលនេះគឺជាយុត្តិធម៌សម្រាប់

យើងទាំងអស់គ្នា ។ សាលដីកានេះមានអត្ថន័យយ៉ាងខ្លាំងចំពោះរូបខ្ញុំក៏ដូចជាប្រជាជនកម្ពុជាទូទៅ ។

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ខ្ញុំមិនអាចទុកនូវកន្លែងទំនេរមួយសម្រាប់លើកលែងទោសចំពោះអ្វីដែល ខុច បានប្រព្រឹត្តមកលើបងប្រុសរបស់ខ្ញុំក៏ដូចជាប្រជាជនស្នូតត្រង់ដែលត្រូវបានសម្លាប់នៅកុកទួលស្វែងនោះទេ ។ ខ្ញុំនៅតែខឹងគំនូននឹងការកាត់ដោយសារតែការកាត់ជាមនុស្សយោធា ហើយអត្ថន័យមតិកែតែបង្ករបស់ខ្លួនឯង មិនគិតដល់អាយុជីវិតរបស់អ្នកដទៃនោះទេ ។ ខុច និយាយថា ខ្លួនគ្រាន់តែអនុវត្តតាមតែបញ្ជាតែប៉ុណ្ណោះ ដើម្បីឲ្យខ្លួនឯងរួចខ្លួនប៉ុន្តែ ខុច មិនបានពិចារណាពីជីវិតរបស់អ្នកដទៃដែលខ្លួនពាំនាំយកមកសម្លាប់នៅក្នុងរណ្តៅនោះទេ ។

ដូចនេះ ខ្ញុំនៅតែមិនអាចលើកលែងទោសឲ្យ ខុច បានទេ ទោះបីជាឥឡូវ ខ្ញុំមានអារម្មណ៍ថាទទួលបានយុត្តិធម៌មួយចំណែកយ៉ាងណាក៏ដោយ ។ ទាក់ទិននឹងសំណងវិញ ខ្ញុំមិនពេញចិត្តសោះ ។ ខ្ញុំតែងតែមានគំនិតចង់ធ្វើអ្វីមួយដូចដល់បងប្រុសរបស់ខ្ញុំដែលបានស្លាប់ទៅដោយជួរយោធាបាបឲ្យកាត់នោះគឺបំណងចង់ធ្វើដំណើរទៅកាន់ប្រទេសស្រីលង្កាដើម្បីធ្វើឲ្យយើងទាំងអស់គ្នាអាចមានអារម្មណ៍ធូរស្បើយក្នុងចិត្ត ។

ពាក្យចុងក្រោយរបស់ខ្ញុំគឺសូមថ្ងៃដំណើរការកុណាយ៉ាងជ្រាលជ្រៅចំពោះតុលាការក្នុងការនាំយកជនល្មើសមកកាត់ទោស ។

◆ លី ឈៀក ភេទប្រុស មកពីខេត្តកណ្តាល

លី ឈៀក

សាលដីកានេះគឺជាសេចក្តីសម្រេចដ៏ត្រឹមត្រូវមួយដែល

ធ្វើឡើងដោយអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ។ ខ្ញុំពេញចិត្តយ៉ាងខ្លាំងចំពោះសេចក្តីសម្រេចនេះ ។

អ្វីដែលខ្ញុំចង់បានបំផុតនៅពេលដែលខ្ញុំដាក់ពាក្យបណ្តឹងនោះ គឺការស្វែងរកយុត្តិធម៌ ហើយឥឡូវនេះខ្ញុំអាចទទួលបានហើយ ។ ខ្ញុំលែងមានកំនុក់នឹង ខូច ទៀត ហើយដោយសារតែខូច ត្រូវបានកាត់ទោសឲ្យជាប់កុកអស់មួយជីវិត ។

◆ **នង គឹមលៀង ភេទស្រី មកពីរាជធានីភ្នំពេញ**

នៅពេលដែលបានទទួលដំណឹងថាខូចត្រូវបានកាត់ទោសឲ្យជាប់កុកអស់មួយជីវិត ខ្ញុំមានអារម្មណ៍សប្បាយរីករាយណាស់ ។ អ្វីដែលខ្ញុំចង់បានបំផុតនោះគឺយុត្តិធម៌ ជាពិសេស គឺនាំយកនូវអ្នកដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតទៅធ្វើការកាត់ទោសនៅចំពោះមុខតុលាការ ។

ខ្ញុំមានការពេញចិត្តទៅនឹងការចូលរួមរបស់ខ្ញុំក្នុងរយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំកន្លងមកនេះ ដោយសារតែខ្ញុំបានមើលឃើញដោយផ្ទាល់ភ្នែកនូវការនាំយកជនល្មើសមកកាត់ទោស ។ ចំពោះ ខូច ទោះបីជាគាត់ត្រូវបានកាត់ទោសឲ្យជាប់កុកអស់មួយជីវិតយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ខ្ញុំនៅតែមានអារម្មណ៍ខឹងនឹងគាត់ដែរ ។

◆ **សួន សៀង ភេទប្រុស មកពីខេត្តកំពង់ឆ្នាំង**

សួន សៀង

នៅពេលដែលបានទទួលដំណឹងថា ខូច ត្រូវបានកាត់ទោសឲ្យជាប់កុកអស់មួយជីវិត ខ្ញុំមានការសប្បាយរីករាយណាស់បើទោះបីជាការសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់ខ្ញុំត្រូវបានបដិសេធនៅចំពោះមុខតុលាការយ៉ាងណាក៏ដោយ ។ ខ្ញុំមានអារម្មណ៍

អស់ចិត្តហើយនៅពេលដែលតុលាការធ្វើការកាត់ទោស ខូច ឲ្យជាប់កុកអស់មួយជីវិតនោះ ។ ខ្ញុំមានការពេញចិត្តទៅនឹងការចូលរួមជាច្រើនឆ្នាំរបស់ខ្ញុំនៅក្នុងដំណើរការនេះ ។ ខ្ញុំគិតថាខ្ញុំទទួលបានយុត្តិធម៌ហើយ ។ សាលដីកានេះគឺមានសារសំខាន់នឹងផ្តល់ជាប្រយោជន៍យ៉ាងខ្លាំងដល់ខ្ញុំក៏ដូចជាប្រជាជនកម្ពុជាទាំងមូលផងដែរ ។ តុលាការផ្តល់នូវទំនុកចិត្តមួយដល់ខ្ញុំ គឺទំនុកចិត្តនៃការស្វែងរកយុត្តិធម៌ ។ នេះក៏អាចជួយឲ្យក្មេងៗ ជំនាន់ក្រោយ បានរៀនសូត្រយល់ដឹងអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្លួនឯង ដើម្បីចូលរួមទប់ស្កាត់កុំឲ្យទុក្ខក្រងកម្ពុជាដែលនេះកើតឡើងជាថ្មីម្តងទៀតបានឡើយនៅថ្ងៃអនាគត ។ ចំពោះសំណងវិញនោះ ដោយសារតែខ្ញុំមិនត្រូវបានទទួលស្គាល់ជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ខ្ញុំមិនដឹងថាត្រូវស្នើសុំអ្វីនោះទេក្រៅពីស្របតាមសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការតែប៉ុណ្ណោះ ។ ចំពោះខ្ញុំ ខូច គឺជាជនដែលម្នាក់ដែលសាហាវយោធន៍ណាស់ ។ បើទោះបីជាខ្លួនគាត់ធ្វើតាមបញ្ជាឬអត់យ៉ាងណាក្តី ខ្ញុំនៅតែខឹងនឹងគាត់ដែរ ។ ដោយសារតែនេះគឺជាថ្ងៃចុងក្រោយហើយ ខ្ញុំអាចមានអារម្មណ៍ធូរស្បើយលែងគិតខ្វល់ខ្វាយពីដំណើរការនេះទៀតហើយ ។ ពាក្យចុងក្រោយរបស់ខ្ញុំគឺសេចក្តីថ្លែងអំណរគុណចំពោះតុលាការនិងមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាសម្រាប់អ្វីៗទាំងអស់ដែលបានផ្តល់ឲ្យខ្ញុំ ។ ខ្ញុំគ្មានអ្វីផ្តល់ជូនវិញទេ ក្រៅពីការថ្លែងអំណរគុណដ៏ស្មោះស្ម័គ្រពីខ្ញុំ ។ ខ្ញុំពិតជាពេញចិត្តខ្លាំងណាស់ ។

◆ **ពួល ពន្លឹក ភេទប្រុស មកពីរាជធានីភ្នំពេញ**

ទោះបីជាខ្ញុំមិនបានទៅតាមដានដោយផ្ទាល់នូវការប្រកាសសាលដីកាចុងក្រោយរបស់ ខូច នៅតុលាការក៏ដោយ ក៏ខ្ញុំបានតាមដានយ៉ាងដិតដល់នៅផ្ទះដែរ ហើយខ្ញុំមានការពេញចិត្តយ៉ាងខ្លាំងទៅនឹងការកាត់ទោសនេះ ។ សេចក្តីសម្រេចនេះបានជួយឲ្យខ្ញុំកាត់បន្ថយនូវការឈឺចាប់ជាពិសេសជួយឲ្យខ្ញុំមានអារម្មណ៍ធូរស្បើយបន្តិចដែរ ។ សាលដីកានេះគឺមានសារសំខាន់ណាស់ចំពោះខ្ញុំក៏ដូចជាប្រជាជនកម្ពុជាទាំងអស់ផងដែរ ។ វាបម្រើជាតិយើងទាំងមូល ។ តុលាការធ្វើការកាត់ទោសទុក្ខក្រងកម្ពុជានៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់មនុស្សជាតិ ដែលនេះបានចូលរួមចំណែកនៅក្នុងការកសាងនីតិវិធីរឹងមាំមួយនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ តុលាការបានជួយស្វែងរកយុត្តិធម៌ដល់យើងដែលជាជនរងគ្រោះ

ហើយបានជួយបង្កើតនូវមេរៀនប្រវត្តិសាស្ត្រដ៏ពេញលេញមួយ របស់ប្រទេសកម្ពុជាសម្រាប់បន្តដល់ក្មេងៗជំនាន់ក្រោយ បាន សិក្សារៀនសូត្រ ក៏ដូចជាអ្នកដឹកនាំបន្តបន្ទាប់ទៀតឲ្យជឿស្រឡាច ទុក្ខក្រីក្រមួយប្រល័យពូជសាសន៍ដែលនេះ ។ ហេតុដូច្នេះនេះ សេចក្តី សម្រេចនេះគឺមានសារៈសំខាន់ណាស់ ។ នៅពេលដែលខ្ញុំដាក់ពាក្យ បណ្តឹង អ្វីដែលខ្ញុំចង់បានបំផុតនោះគឺយុត្តិធម៌ ។ ខ្ញុំយល់យ៉ាងច្បាស់ ថា តុលាការពុំមានលទ្ធភាពក្នុងការផ្តល់សំណងដល់ជនរងគ្រោះរាប់ លាននាក់នោះទេ ។ អ្វីដែលសំខាន់គឺជាអ្នកជាទីស្រឡាញ់របស់យើង ក៏បានស្លាប់បាត់បង់ជីវិតទៅហើយ ។ ដូចនេះ ពុំមានសំណងណាមួយ ប៉ះប៉ូវឲ្យស្មើនឹងទំហំនៃការឈឺចាប់នេះបានឡើយ ។ យ៉ាងណាមិញ ការកាត់ទោស ខុច នេះគឺបានក្លាយជាផ្នែកមួយនៃសំណងដែល ពួកយើងចង់បានគ្រប់គ្នា ដោយសារតែការកាត់ទោសនេះអាច ជួយសម្រួលនិងកាត់បន្ថយនូវការឈឺចាប់ដែលចេះតែរំខានដល់ សតិអារម្មណ៍របស់យើងទាំងអស់ជាច្រើនឆ្នាំមកហើយនោះ ។ បើទោះបីជាដំណើរការស្វែងរកយុត្តិធម៌នេះបានជួយកាត់បន្ថយ នូវការឈឺចាប់និងទទួលបាននូវយុត្តិធម៌មួយកម្រិតយ៉ាងណាក្តី ក៏ខ្ញុំនៅតែមិនអាចមានអារម្មណ៍អស់ចិត្តទាំងស្រុងទេ ។ ខ្ញុំចង់ មើលឃើញនូវការរៀបចំពិធីបុណ្យតាមបែបសាសនាឬតាម ប្រពៃណីធ្វើឡើងដើម្បីទទួលស្គាល់អ្នកទាំងឡាយដែលបានស្លាប់ បាត់បង់ជីវិតនៅជំនាន់នោះដើម្បីធ្វើការព្យាបាលរូបសង្ខារចិត្ត កាលពីអតីតកាល ។ សូមទទួលសំណូមពរដែលចែកឲ្យទាំងអស់ ឲ្យបានទៅកាន់សុគតិភព ។

ពួល ពន្លឹក

ខ្ញុំមានការពេញចិត្តទៅនឹងការចូលរួមរបស់ខ្ញុំនៅក្នុង ដំណើរការនីតិវិធីតុលាការជាច្រើនឆ្នាំមកនេះ ។ ជាពិសេស ដំណើរការនេះបានបញ្ចប់ទៅដូចអ្វីដែលយើងទាំងអស់គ្នាដែលជា ជនរងគ្រោះបានរំពឹងទុកអីចឹង ។ ការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះនេះ ពិតជាមានអត្ថន័យណាស់ចំពោះខ្ញុំ ។ ប្រសិនបើខ្ញុំមិនបានចូលរួមក្នុង ដំណើរនេះ ខ្ញុំច្បាស់ជាមានការសោកស្តាយយ៉ាងខ្លាំង ។ ដោយសារ តែខ្ញុំបានចូលរួមក្នុងដំណើរការនេះ ខ្ញុំអាចទទួលបានអារម្មណ៍ត្រូវ ស្បើយបន្តិច ។ ចំពោះខ្ញុំ ខុច គឺគ្រាន់បើជាជនមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមដ៏ កំសាកទាំងនោះដែលមិនព្រមនិយាយអ្វីទាំងអស់ ។ ខុច បាន ព្យាយាមលាតត្រដាងនូវរឿងរ៉ាវជាច្រើនដែលនៅពីក្រោយរបប ខ្មែរក្រហម ។ ខុច ហ៊ានសារភាពនូវទោសកំហុសរបស់ខ្លួនឯង ។ ខុច បានចូលរួមចំណែកបំភ្លឺប្រវត្តិសាស្ត្រនៃរបបខ្មែរក្រហម ដែល ពោរពេញដោយភាពស្មុគស្មាញនេះ ។ ដូចនេះ ខ្ញុំគិតថា ខ្ញុំលែង មានកំហឹងកុំក្លននឹង ខុច ទៀតហើយ ។ វាបានមកដល់ទីបញ្ចប់ ហើយ ។ តុលាការបានកាត់ទោសឲ្យខុចជាប់កុកអស់មួយជីវិត ។ ការបញ្ចប់ប្រវត្តិសាស្ត្រដ៏ខ្មោចនឹកតាមរយៈនីតិវិធីតុលាការនេះ គឺជាចំណុចមួយទៀតដែលជួយឲ្យខ្ញុំមានអារម្មណ៍ត្រូវស្បើយចិត្ត ដោយសារតែតុលាការនឹងមិនអនុញ្ញាតឲ្យជនល្មើសមានសេរីភាព ងើរហើរបានឡើយ ។ ពាក្យចុងក្រោយរបស់ខ្ញុំ គឺសូមថ្លែងអំណរគុណ ដល់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាដែលបានជួយឲ្យខ្ញុំបានចូលរួមនៅក្នុង ដំណើរការស្វែងរកយុត្តិធម៌នេះ ក៏ដូចជា សូមអរគុណយ៉ាងជ្រាល ជ្រៅដល់ដែរចំពោះតុលាការដែលបានផ្តល់នូវយុត្តិធម៌សម្រាប់ខ្ញុំក៏ ដូចជាជនរងគ្រោះទាំងអស់ ។

♦ ថ្ងៃទី០៧ កើត ខែស្រាព្ទ ឆ្នាំឧស្ស័វ ព្រះវិហារ ២៥៥៦

មុនដំបូង ខ្ញុំគ្រាន់តែដឹងថាបងប្រុសរបស់ខ្ញុំស្លាប់បាត់ទៅ ហើយ ដោយមិនមាននរណាម្នាក់ទទួលខុសត្រូវនោះទេ ។ រហូត ដល់ថ្ងៃមួយនៅពេលដែលមានឯកសារមួយបានផ្តល់ឲ្យខ្ញុំ ទើបខ្ញុំ ដឹងថាបងប្រុស របស់ខ្ញុំត្រូវបានយកទៅសម្លាប់នៅកុកខ្នងស្នែង ។ បងប្រុសរបស់ខ្ញុំចាកចេញពីផ្ទះនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ ។ បន្ទាប់ពី កាត់បានមកលេងផ្ទះម្តងក្រោយយើងជម្នះ១៩៧៥ ពួកយើង លែងបានទទួលដំណឹងពីកាត់ទៀតហើយ ។ គ្រួសាររបស់ខ្ញុំទាំង អស់គ្នាមានការសោកស្តាយយ៉ាងខ្លាំងចំពោះការបាត់បង់ជីវិត

ថ្ងៃឆ័យលាង

របស់បងប្រុស ។

ប៉ុន្តែនាឆ្នាំបន្ទាប់ពីការរងរបួសនៃរបបខ្មែរក្រហម ម្តាយរបស់ខ្ញុំបានទៅរកក្រុមហ៊ុនដើម្បីសាកសួរពីដំណឹងរបស់បងប្រុស ។ ទោះបីជាម្តាយខ្ញុំមានអារម្មណ៍ធ្ងន់ស្បើយបន្តិចក្រោយពេលដែលក្រុមហ៊ុនប្រាប់គាត់ថាបងប្រុសនៅរស់រានមានជីវិតនោះ គាត់ក្រោយមកត្រូវប្រឈមនឹងការពិតដែលថាបងប្រុសរបស់គាត់ត្រូវបានយកទៅសម្លាប់នៅក្នុងក្នុងស្រែង ។ ទាក់ទិនទៅនឹងសំណងវិញ ខ្ញុំទទួលយកនូវអ្វីដែលតុលាការផ្តល់ឲ្យ ។ ខ្ញុំពេញចិត្តទៅនឹងការកាត់ទោស ខុច ឲ្យជាប់កុកអស់មួយជីវិត ។ ការកាត់ទោសនិងសំណងគឺមានសារសំខាន់ដូចគ្នា ។ ខ្ញុំសប្បាយចិត្តយ៉ាងខ្លាំងដែលបានចូលរួមនៅក្នុងសវនាការសំណុំរឿង០០១ ។ ខ្ញុំលែងមានអារម្មណ៍ខឹងគំនូននឹង ខុច ទៀតហើយ ដោយសារតែរឿងនេះបានកើតឡើងយូរណាស់មកហើយ ។ យុត្តិធម៌ក៏បានផ្តល់ឲ្យប្រជាជនផងដែរដោយសារតែ ខុច ត្រូវបានកាត់ទោសឲ្យជាប់កុកអស់មួយជីវិត ។ សាលដីកានេះគឺអាចទទួលយកបាន ។ ខ្ញុំជឿថាសាលដីការរបស់ ខុច នេះ ធ្វើឲ្យប្រជាជនទូទៅមានការពេញចិត្តយ៉ាងខ្លាំង ។ ខ្ញុំសង្ឃឹមថាសំណុំរឿង០០២ ក៏នឹងដំណើរការទៅដូចគ្នាអីចឹងដែរ ។

◆ ហ៊ឹម ម៉ូ ភេទស្រី មកពីខេត្តកាកែវ

ខ្ញុំយល់ឃើញថាការចូលរួមរបស់ខ្ញុំនៅក្នុងសំណុំរឿង០០១នេះ គឺពិតជាមានអត្ថន័យខ្លាំងណាស់ ដោយសារតែតុលាការបានទទួលស្គាល់ខ្ញុំជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហើយខ្ញុំមាន

ហ៊ឹម ម៉ូ

ការយល់ដឹងកាន់តែច្បាស់ថែមទៀតពីនីតិវិធីរបស់តុលាការ ហើយអ្វីដែលសំខាន់បំផុតនោះ គឺខ្ញុំទទួលបានយុត្តិធម៌ ។ ខ្ញុំពេញចិត្តណាស់ចំពោះការកាត់ទោស ខុច ឲ្យជាប់ពន្ធនាគារអស់មួយជីវិត ។ ប៉ុន្តែ ខ្ញុំនៅតែមិនអាចអត់ទោសឲ្យគាត់បានទេ ពីព្រោះគាត់បានសម្លាប់មនុស្សអស់រាប់ពាន់នាក់ ដែលក្នុងនោះរួមទាំងបងប្រុសរបស់ខ្ញុំម្នាក់ដែរ ។ នៅពេលដែលខ្ញុំមើលឃើញរូបថតបងប្រុសរបស់ខ្ញុំ រឿងរ៉ាវហាក់ដូចជានៅស្រស់ៗអីចឹង ។ ឥឡូវនេះ ខុច សមនឹងទទួលនូវអ្វីគាត់បានប្រព្រឹត្តហើយ ។ ខ្ញុំមានអារម្មណ៍ធ្ងន់ស្បើយមួយកម្រិតធំ ហើយយល់ថា ខ្លួនឯងអស់ចិត្តហើយចំពោះការឈឺចាប់ដែលកើតចេញពីកេរដំណែលរបស់ខ្មែរក្រហមរាប់សិបឆ្នាំកន្លងមកនេះ ។ សាលដីកាខុចនេះអាចធ្វើឲ្យប្រជាជនទទួលបាននូវអារម្មណ៍អស់ចិត្ត ហើយក៏បម្រើជាមេរៀនប្រវត្តិសាស្ត្រមួយសម្រាប់ប្រជាជាតិរបស់យើងផងដែរ ។ ខ្ញុំអាចទទួលយកបាននូវសំណងជាសមូហភាពដែលតុលាការផ្តល់ឲ្យ ។

◆ យុន ឈិន ភេទប្រុស មកពីខេត្តកណ្តាល

ខ្ញុំគិតថា ខ្ញុំពិតជាមានសំណាងណាស់ដែលមានឱកាសបានចូលរួមក្នុងដំណើរការកាត់សេចក្តីនៅក្នុងសំណុំរឿង០០១នេះ ដោយសារតែ ខុច ត្រូវបានតុលាការកាត់ទោសឲ្យជាប់កុកអស់មួយជីវិតចំពោះការសម្លាប់ប្រជាជនរាប់ម៉ឺននាក់នៅក្នុងក្នុងស្រែង ។ ខ្ញុំពេញចិត្តទៅនឹងការកាត់ទោស ខុច ឲ្យជាប់កុកអស់មួយជីវិត ។ ខុចប្រព្រឹត្តបទល្មើស ដូចនេះគាត់សមនឹងទទួលទោសជាប់កុកអស់មួយជីវិតនេះ ។ ខ្ញុំមានអារម្មណ៍ធ្ងន់ស្បើយបន្តិចនៅពេលដែលដឹង

យុន ឈឹន

ថា យុត្តិធម៌ត្រូវបានផ្តល់ឲ្យដល់ក្មួយប្រុសរបស់ខ្ញុំ និងប្រជាជនដែលស្លាប់បង់ជីវិតដូចជាអ្នកដែលរួចរស់មានជីវិតពីកុកឡូលស្ទែង ។ ខ្ញុំគោរពទៅតាមសេចក្តីសម្រេចចុងក្រោយនេះដែលធ្វើឡើងដោយតុលាការ ។ ខ្ញុំមិនដែលគិតថាចង់សងសឹកនឹងខុច ទេ ប៉ុន្តែខ្ញុំគ្រាន់តែមិនអាចបំភ្លេចនូវអ្វីដែលកើតឡើងកាលពីជំនាន់នោះបានតែប៉ុណ្ណោះ ។ ខ្ញុំនឹងប្រាប់ដល់ក្មេងៗជំនាន់ក្រោយអំពីទម្រង់កម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងដោយខ្មែរក្រហម ដោយសារតែនេះគឺជាប្រវត្តិសាស្ត្រមួយរបស់ប្រទេសយើង ហើយកាលដែលលើកយករឿងរ៉ាវនេះមកនិយាយគឺអាចជួយដូរផ្លាស់សង្គមរបស់យើងបាន ។ តុលាការនេះពិតជាបានផ្តល់នូវយុត្តិធម៌ដូចប្រជាជនពិតមែន ។ ការចូលរួមពីសំណាក់ជនរងគ្រោះនៅក្នុងដំណើរការរបស់តុលាការនេះ គឺពិតជាមានសារសំខាន់ណាស់ ។ តុលាការបានធ្វើការងារជាច្រើនដូចដែលប្រជាពលរដ្ឋ ជាពិសេសគឺការផ្តល់នូវយុត្តិធម៌ដូចប្រជាជន ។ ដូចនេះ ខ្ញុំពេញចិត្តចំពោះសំណងដែលតុលាការផ្តល់ឲ្យនេះ ។

◆ យឹម ឡេង រោងប្រុស មកពីខេត្តកំពង់ធំ

សូមបន្តរបស់ខ្ញុំបានក្លាយទៅជាការពិតនៅពេលដែលខ្ញុំបានទទួលដំណឹងថា ខុច ត្រូវបានកាត់ទោសឲ្យជាប់កុកអស់មួយជីវិត ។ ខុច បានសម្លាប់ឪពុករបស់ខ្ញុំ ដូចនេះ ខ្ញុំមានការពេញចិត្តណាស់នៅពេលដែលឮថា ខុច ត្រូវចំណាយពេលចុងក្រោយរបស់ខ្លួននៅក្នុងពន្ធនាគារ ។ ខ្ញុំមិនអាចលើកលែងទោសឲ្យ ខុច បានទេ ។ ខុច ត្រូវតែជាប់កុក ។ ទោះបីជាមានអារម្មណ៍ផ្ទុយស្បើយ

បន្តិចទៅនឹងសាលដីការរបស់ ខុច យ៉ាងណាក្តី ខ្ញុំនៅតែរង់ចាំមើលការកាត់ទោសមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហម ទាំងបីនាក់នោះទៀត ដោយសារតែអ្នកទាំងនោះគឺជាស្ថាប័ននៃរបបកាប់សម្លាប់យ៉ាងរន្ធត់កាលពីជំនាន់នោះ ។ សាលដីការ ខុច នេះ គឺជាមេរៀនមួយសម្រាប់ជនរាល់គ្នាកុំឲ្យធ្វើតម្រាបតាមទម្រង់កម្មវិធីយោធានេះទៀត ។ សាលដីការនេះបង្រៀនខ្មែរកុំឲ្យសម្លាប់ខ្មែរ ពីព្រោះថាបើខ្មែរគិតតែពីសម្លាប់គ្នានោះច្បាស់ជាគ្មានខ្មែររស់នៅលើលោកនេះទៀតទេ ។ ចំពោះខ្ញុំ សំណងដែលតុលាការផ្តល់ឲ្យនេះគឺអាចទទួលយកបាន ។ រីឯដំណើរការលើសំណុំរឿង០០១នេះប្រព្រឹត្តទៅបានល្អណាស់ ។ ចំពោះខ្ញុំ យុត្តិធម៌គឺមានអត្ថន័យច្រើនជាងការផ្តល់សំណង ។

◆ ស្មាន ណុប រោងស្រី មកពីខេត្តកណ្តាល

ខ្ញុំដាក់ពាក្យបណ្តឹងនេះដើម្បីធ្វើការស្វែងរកយុត្តិធម៌និងធ្វើឲ្យខ្លួនមានអារម្មណ៍អស់ចិត្ត ។ តាមពិតខ្ញុំមិនចង់លើករឿងអតីតកាលមកនិយាយទេ ដោយសារតែក្រុមគ្រួសាររបស់ខ្ញុំភាគច្រើនត្រូវបានខ្មែរក្រហមយកទៅសម្លាប់ ។ ខ្ញុំគ្រេកអរណាស់នៅពេលដែលដឹងថា ខុច ត្រូវបានកាត់ទោសឲ្យជាប់កុកអស់មួយជីវិត ។ ខ្ញុំមិនអាចលើកលែងទោសឲ្យ ខុច បានទេ ដោយសារតែខុច នេះបានសម្លាប់មនុស្សជាច្រើន ។ ខ្ញុំយល់ថា ខុច សមនឹងទទួលទោសនេះណាស់ ។ កាលពីសាលក្រមដំបូង ខ្ញុំមិនពេញចិត្តទេ តែចុងក្រោយនេះ ខ្ញុំរីករាយណាស់នៅពេលដែលដឹងថា ខុច ត្រូវបានកាត់ទោសឲ្យជាប់កុកអស់មួយជីវិត ។

◆ បាទ ក្រូច ភេទប្រុស មកពីខេត្តកំពង់ធំ

បាទ ក្រូច

ខ្ញុំមានអារម្មណ៍ផ្ទុកស្បើយបន្តិចនៅពេលដែលស្លាប់ពូនូវសេចក្តីសម្រេចលើសាលដីការបស់ ខ្មុច ។ ការកាត់ទោសឲ្យ ខ្មុច ជាប់កុកអស់មួយជីវិតនេះគឺជាសេចក្តីសម្រេចដ៏ត្រឹមត្រូវបំផុត ។ ខ្ញុំសប្បាយរីករាយណាស់ទៅនឹងការសម្រេចសេចក្តីនេះដោយសារតែវាដូចជាអ្វីដែលយើងទាំងអស់គ្នាចង់បាន ។ ខ្ញុំបានទន្ទឹងរង់ចាំថ្ងៃនេះអស់រយៈពេលជាយូរមកហើយ ឥឡូវនេះការទន្ទឹងរង់ចាំនេះបានក្លាយទៅជាការពិត ។ ខ្ញុំសូមសំដែងនូវសេចក្តីថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងស្មោះស្ម័គ្រចំពោះតុលាការក៏ដូចជាមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាដែលបានជួយខ្ញុំស្វែងរកយុត្តិធម៌ ។ ខ្ញុំលែងមានកំហឹងកុំកូននឹង ខ្មុច ទៀតហើយ ដោយសារតែ ខ្មុច ឥឡូវនេះត្រូវបានកាត់ទោសឲ្យជាប់កុកអស់មួយជីវិតទៅហើយ ។ ជាពិសេស ខ្មុច គឺជាមនុស្សជរាម្នាក់មិនអាចទៅធ្វើអ្វីទៀតបានទេក្រៅពីដេកកុក ។ ទាក់ទិននឹងការមិនផ្តល់សំណងវិញ ខ្ញុំមិនពេញចិត្តទេ តែមិនដឹងត្រូវធ្វើយ៉ាងដូចម្តេចដោយសារតែនេះគឺជាសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការកំពូល ។ ការកាត់ទោសជនល្មើសពិតជាមានសារៈសំខាន់ណាស់ដោយសារតែជនល្មើសត្រូវតែទទួលខុសត្រូវចំពោះទុក្ខក្នុងកម្មដែលខ្លួនបានប្រព្រឹត្ត ។ នេះគឺដើម្បីបង្ហាញពីនីតិវិធីដ៏រឹងមាំនៅក្នុងប្រទេស ។ ទោះបីយ៉ាងណាក្តី ខ្ញុំពេញចិត្តទៅនឹងការចូលរួមរបស់ខ្ញុំនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីអស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំកន្លងមកនេះ ។ នៅពេលមើលឃើញតុលាការបានផ្តល់នូវយុត្តិធម៌ដល់រូបខ្ញុំដូចជាបានមើលឃើញដោយផ្ទាល់ភ្នែកនូវការកាត់ទោស

មេដឹកនាំទាំងនោះ ធ្វើឲ្យខ្ញុំពិតជាមានអារម្មណ៍ផ្ទុកស្បើយ ។ ខ្ញុំគិតថាខ្ញុំអាចធ្វើការផ្សះផ្សាបាន ។

◆ ស្មាន ស ភេទស្រី មកពីខេត្តកណ្តាល

ស្មាន ស

ការបាត់បង់កូនប្រុសរបស់ខ្ញុំគឺជាការបាត់បង់ដ៏ធំធេងសម្រាប់ខ្ញុំ ។ ខ្ញុំមិនចង់និយាយអ្វីទាំងអស់ ។ អ្វីដែលខ្ញុំអាចធ្វើបានគឺមានតែនៅស្ងៀម ។ ខ្ញុំយល់ស្របទៅនឹងអ្វីៗទាំងអស់ដែលតុលាការសម្រេច ។ ខ្ញុំលែងមានកំហឹងកុំកូននឹងនរណាម្នាក់ទៀតហើយ ពីព្រោះថាទោះបីជានិយាយរឿងចេញមកក្រៅក៏មិនអាចហៅឲ្យអ្វីដែលបានបាត់បង់ទៅឲ្យត្រឡប់មកវិញបានដែរ ។ ខ្ញុំមិនចង់ដឹងចង់អ្វីដែលទាក់ទិននឹងអ្នកទាំងនោះទេ ហើយខ្ញុំក៏មិនចង់រំលឹករឿងអតីតកាលផងដែរ ។ ទុកឲ្យ ខ្មុច ហ្នឹងស្លាប់ទៅចុះ ។ ឥឡូវខ្ញុំអត់គិតពីរឿងនេះទៀតទេ ធ្វើបែបនេះគឺអាចឲ្យខ្ញុំមានអារម្មណ៍ផ្ទុកស្បើយបានខ្លះ ។ ខ្ញុំចង់ចំណាយពេលវេលាសេសសល់របស់ខ្ញុំទៅធ្វើបុណ្យវិញ ។ ខ្ញុំចាស់ជរាណាស់ទៅហើយ មិនអាចគិតរឿងហ្នឹងទៀតទេ ។

◆ ម៉ែន ឡាយ ភេទស្រី មកពីខេត្តកណ្តាល

ខ្ញុំពេញចិត្តទៅនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការក្នុងការកាត់ទោស ខ្មុច ឲ្យជាប់កុកអស់មួយជីវិត ។ កាលពីដំបូងខ្ញុំមានអារម្មណ៍ខឹងសម្បារយ៉ាងខ្លាំងដោយសារតែកូនរបស់ខ្ញុំត្រូវបានយកទៅសម្លាប់នៅកុកទួលស្មែង ។ ខ្ញុំខិតខំចិញ្ចឹមកូន ថ្នាក់ថ្នមកូនតែបែរជាកូនត្រូវបានយកមកសម្លាប់នៅកុកទួលស្មែងទៅវិញ ។ កូនរបស់ខ្ញុំជាអតីតយោធាខ្មែរក្រហមម្នាក់ ហើយនៅពេលដែលវា

ត្រូវបានផ្លាស់ទៅកន្លែងមួយទៀតនៅឆ្នាំ១៩៧៦ ពួកយើងដែលទទួលដំណឹងពីវារហូត ។ យើងមិននឹកស្មានថាកូននេះត្រូវបានបញ្ជូនទៅសម្លាប់ដូច្នេះសោះ ។ យើងតែងតែគិតថាកូននេះប្រាកដជាបានសុខហើយក្នុងនាមជាយោធាខ្មែរក្រហមម្នាក់ ។ ប៉ុន្តែ ក្រោយឆ្នាំ១៩៧៩ ខ្ញុំបានទទួលដំណឹងថា កូនខ្ញុំត្រូវបានយកទៅសម្លាប់នៅកុកទួលស្វែង តែខ្ញុំមិនមានឱកាសទៅទីនោះដើម្បីរកមើលរូបថតកូនរបស់ខ្ញុំសោះ ។ ការស្លាប់របស់កូនខ្ញុំពិតជាផ្តល់ដល់ប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំងដល់រូបខ្ញុំ ។ ខ្ញុំតែងតែនឹកគិតដល់កូនរបស់ខ្ញុំជានិច្ច ។ ខ្ញុំក៏មានកូនស្រីម្នាក់ឈ្មោះ មិន សុខន បានបាត់ខ្លួននៅក្នុងជំនាន់ខ្មែរក្រហមដែរ ។ កូនស្រីរបស់ខ្ញុំធ្វើការនៅទីក្រុងភ្នំពេញមុនឆ្នាំ១៩៧៥ ។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមក ខ្ញុំមិនបានទទួលដំណឹងពីកូនស្រីខ្ញុំទៀតទេ ។ ដោយសារតែខ្ញុំបាត់បង់កូន ទើបខ្ញុំសម្រេចចិត្តដាក់ពាក្យបណ្តឹងទៅតុលាការខ្មែរក្រហមដោយមិនមានបំណងចង់ទាមទារសំណងអ្វីទាំងអស់ ។ ខ្ញុំនឹងទទួលយកអ្វីៗទាំងអស់ដែលតុលាការផ្តល់ឲ្យ ។ ខ្ញុំមានអារម្មណ៍តូចស្បើយនៅពេលឮថា តុលាការកាត់ទោស ខុច ឲ្យជាប់កុកអស់មួយជីវិត ។ ប៉ុន្តែចំពោះខ្ញុំវិញ ខ្ញុំដែលបានឃើញមុខកូនខ្ញុំទៀតហើយ ។ ខ្ញុំអាណិតកូនខ្ញុំណាស់ ។

ខ្ញុំពេញចិត្តនឹងការចូលរួមរបស់ខ្ញុំក្នុងមកនៅក្នុងដំណើរការនេះ ។ ចំពោះ ខុច ខ្ញុំនៅតែគិតថា គាត់គឺជាយាតករ ។ ទោះបីជាខ្ញុំមានអារម្មណ៍តូចស្បើយនៅពេលដែលឃើញតុលាការកាត់ទោស ខុច ឲ្យជាប់កុកអស់មួយជីវិតយ៉ាងណាក្តី ខ្ញុំនៅតែមិនអាចលើក

លែងទោសឲ្យគាត់ដោយសារតែទំហំនៃការឈឺចាប់និងការបាត់បង់មានសភាពធំធេងដែលមិនអាចបំភ្លេចបានឡើយ ។ ខ្ញុំដក់មិនលក់ដោយសារតែខ្ញុំតែងតែនឹកឃើញនូវការឈឺចាប់និងទុក្ខលំបាករបស់កូនខ្ញុំជានិច្ចនៅក្នុងរូបនោះ ។ សាលដីកានេះពិតជាមានសារសំខាន់ណាស់ទុកសម្រាប់ឲ្យក្មេងៗជំនាន់ក្រោយបានសិក្សារៀនសូត្រអំពីអតីតកាលបន្ទាប់ពីយើងចាស់ៗស្លាប់បាត់បង់ជីវិតទៅ ។ ទាក់ទិនទៅនឹងសំណងវិញ ខ្ញុំពេញចិត្តក្នុងការចារឈ្មោះរបស់ខ្ញុំជាដូរការក្នុងនាមដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងសាលដីកាស្តារព្រឹត្តិករណ៍០០១ និងឈ្មោះរបស់កូនខ្ញុំដែលបានស្លាប់នៅកុកទួលស្វែង ។ ចំពោះខ្ញុំ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ការកាត់ទោសក៏មានសារសំខាន់ជាងសំណង ។ អ្វីដែលខ្ញុំខ្វល់ខ្វាយបំផុតនោះគឺការកាត់ទោសខុច ។ ជាចុងក្រោយ ខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណចំពោះតុលាការ ។

បង្អួចឈ្នួលឯកសារកម្ពុជា

ដំណឹងស្តីអំពី

នាងខ្ញុំឈ្មោះ លីម ភានុវណ្ណារស្មីសីហៈ រស់នៅសង្កាត់សន្សំកុសល ខណ្ឌមានជ័យ ក្រុងភ្នំពេញ សូមប្រកាសអំពីឈ្មោះ ហាក់ អុល មកដល់បច្ចុប្បន្នមានអាយុ៧២ឆ្នាំ ។ កាលពីសម័យ លន់ នល់ ពួររបស់នាងខ្ញុំមានផ្ទះនៅទួលគោក ហើយគាត់ធ្វើជាបើករ ។ គាត់បានបែកពីគ្រួសារនៅមុំវត្តលង្កា ពេលដែលខ្មែរក្រហមជម្លៀសប្រជាជនចេញពីក្រុងឆ្នាំ១៩៧៥ ។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមក គ្រួសារនាងខ្ញុំបាត់ដំណឹងគាត់រហូត ។

ប្រសិនបើ បងប្អូនណាបានដឹង ឬស្គាល់ឈ្មោះពួររបស់នាងខ្ញុំ សូមមេត្តាទាក់ទងមកនាងខ្ញុំតាមរយៈទូរស័ព្ទលេខ : ០១៥ ៥៥៥ ០០៧ ឬ ០១២ ៩៩៦ ៧៥០ ឬ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា តាមរយៈអោយយង្គាន ផ្ទះលេខ៦៦ មហាវិថីព្រះសីហនុ ខណ្ឌចំការមន ក្រុងភ្នំពេញ ទូរស័ព្ទលេខ ០២៣ ២១១ ៨៧៥ ។

សូមអរគុណ ។

ដំណើរវិវត្តន៍ក្រសួងខ្មែរក្រហមរបប ប៉ុល ពត

នៅព្រឹកថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ យោធាអារវ៉ាខ្មៅ ប៉ុល ពត បានចូលមកដល់និងកាន់កាប់ទីក្រុងភ្នំពេញ ។ កាលនោះ ខ្ញុំមានអាយុប្រាំបីឆ្នាំ ប៉ុន្តែរាល់ព្រឹត្តិការណ៍ទាំងឡាយដែលបាន កើតឡើងនៅពេលនោះនៅតែដក់ជាប់ក្នុងអារម្មណ៍របស់ខ្ញុំជានិច្ច រហូតដល់ពេលបច្ចុប្បន្ន ។ ប្រាកដណាស់សម្រាប់រូបខ្ញុំ ទោះបីជា ជាតិនេះ ឬជាតិក្រោយ ក៏ខ្ញុំនៅចង់ចាំជានិច្ចនូវអំពើទុក្ខដ៏ព្រៃផ្សៃ នៃរបបខ្មែរក្រហមដែលបានធ្វើមកលើក្រសួងខ្ញុំដោយអង្គការ ចាត់ទុកថា ក្រសួងខ្ញុំជាប្រជាជន១៧ មេសា ជាវណ្ណៈមូលធន ជាវណ្ណៈជិះជាន់ ជាទិសដៅចម្បងរបស់អង្គការដែលត្រូវតែកម្ទេច ឲ្យអស់ក្រោមពាក្យស្លោកថា “ដឹកស្មៅត្រូវដឹកទាំងបួស” ។ ក្រោយ ពេលកាន់កាប់ក្រុងភ្នំពេញបានហើយ ខ្មែរក្រហមបានជម្លៀស ក្រសួងខ្ញុំទៅនៅភូមិជ្រោយអំពិល ។ ពេលទៅដល់ទីនោះដំបូង អង្គការបានស្នើសុំឱ្យរូបស័ព្ទរបស់ដីការបស់ខ្ញុំ ហើយក្រសួងខ្ញុំស្នាក់នៅ ទីនោះបានពីរយប់ ខ្មែរក្រហមក៏បានជម្លៀសបន្តតាមកប៉ាល់ឲ្យ ទៅរស់នៅភូមិត្រពាំងស្មៅ ឃុំស្នួន ស្រុកត្បូងឃ្មុំ ខេត្តកំពង់ចាមវិញ ។ ការរស់នៅទីនោះរបស់ក្រសួងខ្ញុំក៏បានជួយឧបត្ថម្ភពីអ្នកមូលដ្ឋានចាស់

ដោយអ្នកទាំងនោះយកបាយឲ្យហូបទាំងពេលព្រឹកនិងពេលល្ងាច ។ ប្រហែលបីខែក្រោយមក ខ្មែរក្រហមបានជម្លៀសបន្តទៅរស់នៅភូមិ ស្វាយទាបខាងលិច ឃុំស្វាយទាប ស្រុកចម្ការលើ ខេត្តកំពង់ចាម ។

ក្រោយពីទៅដល់ទីនោះបានប្រហែលមួយខែ ខ្ញុំមានជំងឺ រាកមួល អង្គការក៏អនុញ្ញាតឲ្យទៅដេកពេទ្យក្នុងឃុំស្តី ។ ពេលនោះ ឪពុករបស់ខ្ញុំបានសុំអង្គការទៅតាមមើលថែខ្ញុំតែត្រូវអង្គការ ប្រាប់ថា “មិនបាច់ទេមានពេទ្យថែទាំហើយ” ។ ខ្ញុំសម្រាកនៅពេទ្យ ស្តីតែម្នាក់ឯងបានប្រហែលមួយខែកន្លះជំងឺកាន់តែធ្ងន់ទៅ ។ អង្គការ បានបញ្ជូនឲ្យទៅដេកពេទ្យនៅវត្តជ្រោយថ្ម (ខេត្តកំពង់ចាម) វិញ ។ សម្រាកនៅពេទ្យនោះបានប្រហែលបីខែ ជំងឺក៏ជាសះស្បើយ អង្គការក៏បានបញ្ជូនខ្ញុំឲ្យវិលត្រឡប់មកភូមិស្វាយទាបខាងលិចវិញ ។ ពេលដែលខ្ញុំទៅដល់ទីនោះគឺនៅសល់តែក្រសួងមីន ម៉ាច មួយ ក្រសួងតែប៉ុណ្ណោះ ហើយគាត់ប្រាប់ខ្ញុំថា ជីវិតដ៏ដូន មីនមា និង ឪពុកម្តាយ បន្ទាប់របស់ខ្ញុំត្រូវអង្គការឲ្យទៅ “នៅភូមិថ្មី” ហើយ និយាយថា ឪពុកម្តាយខ្ញុំដាំដុះ កុំឲ្យពិបាកចិត្តចាំគាត់មកយកពេល ក្រោយ ។ ខ្ញុំរស់នៅជាមួយក្រសួងមីន ម៉ាច តាំងពីពេលនោះមក ។

លី មុនីសុក្ខី កំពុងឈរពីមុខរូបភាពដែលយោធាខ្មែរក្រហមចូលទីក្រុងភ្នំពេញ

ថ្ងៃមួយអីស្រីអ្នកមូលដ្ឋានចាស់ម្នាក់ដែលជា អ្នកធ្លាប់រាប់អានម្តាយខ្ញុំពីមុនមកបានលួចឱ្យប ប្រាប់ខ្ញុំថា ពេលដែលអង្គការចាត់ឲ្យក្រសួង ខ្ញុំទៅនៅភូមិថ្មី ម្តាយរបស់ខ្ញុំបានយំសោកបោក ខ្លួនពុំព្រមឡើងឡានទេ ដោយបានប្រាប់ថា លុះ ត្រាតែឃើញខ្ញុំមកដល់ទើបគាត់ព្រមទៅ ប៉ុន្តែដោយមានការអនុវត្តឪពុកខ្ញុំទើបគាត់ យល់ព្រម ។ អីស្រីនោះ បន្តប្រាប់ខ្ញុំថា “អង្គការ បានយកទៅសម្លាប់ទាំងអស់ហើយ ដូច្នេះក្មួយ ឯងធំឡើងត្រូវតែសងសឹកវិញ” ។ ខ្ញុំនៅ ជាមួយក្រសួងមីន ម៉ាច បានប្រហែលមួយខែ ក៏កើតជំងឺហើម អង្គការក៏បានបញ្ជូនខ្ញុំឲ្យទៅ

ដេកពេទ្យស្តីម្តងទៀត ។ ពេលនោះអ៊ីស្រី ដន អ្នកមូលដ្ឋានដែលមកមើលថែកូនកាន់ដេកពេទ្យនៅទីនោះដែរ បានសុំខ្ញុំធ្វើជាកូនចិញ្ចឹម ហើយខ្ញុំក៏ពុំបានបដិសេធនូវសំណើរបស់គាត់ដែរ ។ ដេកពេទ្យស្តីបានប្រហែលបួនខែ ដំនឹកជាសះស្បើយ អ៊ីស្រី ដន បានយកខ្ញុំទៅនៅក្នុងមីជាកូនកាន់ដែលស្ថិតនៅក្រោយក្នុងមីស្វាយទាបខាងលិចក្នុងឃុំតាក្រង ។ ថ្ងៃមួយពេលខ្ញុំមកពីឃ្លាលកោរពិញ អ៊ីស្រី ដន បានប្រាប់ខ្ញុំថា អង្គការបានសម្លាប់ម្តាយមីនរបស់ខ្ញុំ ហើយចាប់ពីពេលនេះទៅ បើមាននរណាសួរពីខ្ញុំត្រូវប្រាប់គេថា ខ្ញុំត្រូវជាកូនបង្កើតរបស់គាត់ ហើយហៅគាត់ថាម៉ែ ។ ពេលទៅបូបបបរនៅសហករណ៍ម្តងៗ ប្រធានរោងចាយចេះតែមើលមុខខ្ញុំ គ្រប់ពេលហាក់ដូចជាមានការសង្ស័យអ្វីម្យ៉ាង ។

រហូតមកដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៨ នៅល្ងាចថ្ងៃមួយប្រហែលម៉ោងប្រាំល្ងាចពេលដែលខ្ញុំត្រឡប់ពីឃ្លាលកោ ម្តាយចិញ្ចឹមរបស់ខ្ញុំ បានវេចបង្ខំចង្វាក់ ហើយកាត់យំឡើងក្នុងប្រាប់ខ្ញុំថា “អង្គការមិន

ឲ្យកូនឯងនៅជាមួយម៉ែទៀតទេ ដូច្នេះស្រេចនៅលើដល់បុណ្យកូនឯងទៅចុះ” ។ ពេលនោះអារម្មណ៍របស់ខ្ញុំគឺដឹងអ្វីទេ គឺដឹងតែនឹកឱ្យក្រហាយបង្កើត បួនៗ ដឹងដឹង មិនមាខ្ញុំតែប៉ុណ្ណោះ ។

ក្រោយថ្ងៃ៧ ខែមករាឆ្នាំ១៩៧៩ កងទ័ពរណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិបានយកខ្ញុំមករស់នៅក្នុងមណ្ឌលក្រុងកំពង់ចាម ។ ខ្ញុំរស់នៅនិងបានរៀនសូត្ររហូតដល់អាយុ១៧ឆ្នាំ ដោយមានភាពឈឺចាប់នូវអ្វីដែលខ្ញុំបានទទួលរង ជាពិសេសការបាត់បង់នូវសមាជិកគ្រួសារទាំងក្មេងទាំងចាស់ទាំងប្រុសទាំងស្រីចំនួន២១ នាក់ ដែលខ្មែរក្រហមបានសម្លាប់ខ្ញុំក៏សម្រេចចិត្តចូលធ្វើទាហានរដ្ឋាភិបាល ។

ព្រោះតែរបបខ្មែរក្រហមបានធ្វើឲ្យរូបខ្ញុំក្លាយជាជនអនាថាគ្មានទីជម្រកផ្ទះខ្លួនកំព្រាតាំងពីអាយុ៩ឆ្នាំមក ហើយបច្ចុប្បន្ននេះ ខ្ញុំមានអាយុ៤៥ឆ្នាំហើយ គ្មានផ្ទះសម្បែងរស់នៅ គ្មានប្រពន្ធកូនក៏រស់នៅតែម្នាក់ឯងដោយយកមន្ទីរពេទ្យរបស់រដ្ឋស្នាក់អាស្រ័យបណ្តោះអាសន្នប៉ុណ្ណោះ ។ **នី មុនីសក្តិ**

ប្រកាសរកកូនស្រី

អ៊ុន ណុង

នាងខ្ញុំឈ្មោះ អ៊ុន សៃហ៊ុន សព្វថ្ងៃអាយុ៧៣ឆ្នាំ រស់នៅឃុំព្រះប្រសប់ ស្រុកឡាប៉ាកណ្តាល ខេត្តកណ្តាល សូមប្រកាសរកកូនស្រីឈ្មោះ មាស ម៉ារឌី ដែលបានបែកគ្នាតាំងពីឆ្នាំ១៩៧៥ ។ នាងខ្ញុំមានស្វាមីឈ្មោះ មាស ហ៊ុន ទើបស្លាប់កាលពីពេលថ្មីៗនេះ ។ យើងមានកូនទាំងអស់ដប់នាក់ ។ កាលពីសម័យ លន់ នល់ នាងខ្ញុំមានផ្ទះនៅភ្នំពេញ ។ នៅចុងខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៥ បងស្រីថ្ងៃរបស់ខ្ញុំបានមកលេងផ្ទះខ្ញុំ និងបានសុំកូនស្រីទីបីរបស់ខ្ញុំឈ្មោះ ម៉ារឌី ដែលពេលនោះមានអាយុត្រឹម៧-៨ឆ្នាំ ទៅលេងនៅខេត្តកំពង់ចាមជាមួយកាត់រយៈពេលបួនប្រាំថ្ងៃ ។ ខណៈពេលនោះ យោធាខ្មែរក្រហមបានវាយសម្រុកចូលមកដល់ទីក្រុងភ្នំពេញ និងបានជម្លៀសគ្រួសារខ្ញុំចេញទាំងអស់ ។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមក គ្រួសារខ្ញុំក៏បានបែកពីកូនស្រីរហូត ។ ទើបមកដល់ប្រទេសទទួលបានសន្តិភាពក្រោយឆ្នាំ១៩៧៩ ខ្ញុំបានស្តាប់ឮការប្រកាសផ្សាយតាមវិទ្យុនៅភ្នំពេញថា មានក្រុមសិល្បៈកុមារកំព្រាពីរក្រុមដែលក្រុមមួយនៅស្រុកខ្មែរ និងក្រុមមួយទៀតបានទៅសម្តែងនៅក្រៅប្រទេស ហើយក្នុងចំណោមកុមារដែលបានចេញទៅសម្តែងនោះ ក៏មានឈ្មោះដូចកូនស្រីខ្ញុំដែរ ។ ពេលនោះដើម្បីឲ្យដឹងច្បាស់លាស់ ខ្ញុំបានព្យាយាមចាំស្តាប់ការផ្សាយនេះម្តងទៀត ប៉ុន្តែដំណឹងនេះពុំបានចាក់ផ្សាយឡើងវិញទេ ។ ដូច្នេះ ប្រសិនបើបងប្អូនណាស្គាល់ ឬឮឈ្មោះ មាស ម៉ារឌី ថាវាស់នៅទីណា សូមទំនាក់ទំនងមកនាងខ្ញុំ អ៊ុន សៃហ៊ុន តាមអាសយដ្ឋានដូចខាងលើ ឬតាមរយៈលេខទូរស័ព្ទ ០៨៩ ៤៦៣ ២៣៤ ឬតាមរយៈមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា អាសយដ្ឋាន : ផ្ទះលេខ៦៦ ផ្លូវព្រះសីហនុ សង្កាត់ទន្លេបាសាក់ ខណ្ឌចំការមន ក្រុងភ្នំពេញ ឬតាមរយៈទូរស័ព្ទលេខ ០២៣ ២១១ ៨៧៥ ឬ ០១៦ ៨៧៦ ៦៩២ ។ **សូមអរគុណ!**

រឿងបដិវត្តន៍របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ: ពលិកម្មរបស់យុទ្ធមិត្តយើង

ជកស្រង់ចេញពីសៀវភៅ យុទ្ធនិង យុទ្ធនារីបដិវត្តន៍ លេខ២ ក្បួន: ១៩៧៦

មហាជ័យជម្នះ ១៧ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ នេះជាមហាជ័យជម្នះដ៏ធំធេងសម្បើមអស្ចារ្យ មានអត្ថន័យជាប្រវត្តិសាស្ត្រ និងល្បីល្បាញខ្លាំង ទាំងនៅក្នុងប្រទេស ទាំងនៅលើឆាកអន្តរជាតិ។ មហាជ័យជម្នះជាប្រវត្តិសាស្ត្រនេះ ពិតជាពុំមែនបានមកដោយចៃដន្យ ឬដោយចក្រពត្តិអាមេរិក និងបរិវារ វាមេត្តា ករុណាដាក់ទានឲ្យនោះឡើយ។ តែមហាជ័យជម្នះដ៏ល្បីល្បាញអស្ចារ្យនេះ ពិតជាបានមកដោយសារមានបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាដឹកនាំតាមមាគ៌ាត្រឹមត្រូវ និងភ្នំស្វាងមហាអស្ចារ្យ ដោយសារការខិតខំ កំរិតខ្ពស់ និងពលិកម្មច្រើនឥតគណនារបស់ប្រជាជន កម្មករ កសិករ ក្រីក្រយើង និងដោយសារការប្រយុទ្ធយ៉ាងតឹងតែង ស្មិតស្មាញ

លំបាកវេទនា តែប្រកបដោយវិរភាពបដិវត្តន៍ខ្ពង់ខ្ពស់បំផុត និងពលិកម្មដ៏ធំធេងអស្ចារ្យរបស់យុទ្ធមិត្តយើងក្នុងរយៈពេល៤ឆ្នាំកន្លងទៅនេះ។ ក្នុងរយៈពេល៤ឆ្នាំនៃការតស៊ូបដិវត្តន៍សន្តោសនៅកន្លងទៅនេះ ប្រជាជនយើង ពិសេសកម្មករ កសិករក្រីក្រ យុទ្ធមិត្តយើង និងបងៗយើងជំនាន់មុន បានបង្កើនឈាមស្រស់ ចោលសាច់ ចោលឆ្អឹងពាសពេញផែនដីកម្ពុជា មាតុភូមិជាទីស្នេហាច្រើនរាប់មិនអស់បានទ្រាំទ្រការលំបាកវេទនាសព្វបែបយ៉ាង អត់ឃ្លានឈឺថ្លា ហាលក្អៀនហាលខ្យល់ ។ល។

តទៅនេះ យើងខ្ញុំសូមលើករឿងរ៉ាវតូចមួយនៃចលនាតស៊ូបដិវត្តន៍ដ៏តឹងតែងលំបាកវេទនាក្នុងបណ្តារឿងរ៉ាវនៃចលនាតស៊ូបដិវត្តន៍ច្រើនរាប់មិនអស់ផ្សេងទៀត។

ភូមិតាឡាត់ ស្ថិតនៅតាមបណ្តោយផ្លូវជាតិលេខ៤ ចម្ងាយ ៣០០ ម៉ែត្រពីបន្ទាយ “កាប់កង់” របស់ខ្មាំង។ ប្រជាជនភូមិតាឡាត់ មានប្រពៃណីតស៊ូបដិវត្តន៍ជាប់រហូត តាំងពីជំនាន់វាយអាណានិគមនិយមបារាំងមកម្ល៉េះ។ ភូមិម្តុំនេះ មានឈ្មោះដូចតទៅ: ភូមិតាឡាត់ ស្រុកចេក ត្រាំសែន បង្កើន រកា តាឃ្មុំរី ។ល។ កាលពីក្នុងសម័យតស៊ូនយោបាយសម្ងាត់ ប្រជាជន កសិករក្រីក្រយើងម្តុំនេះធ្លាប់បានជួយលាក់បំពង់កម្មាភិបាលសម្ងាត់យើងជួយចិញ្ចឹមបាយទឹក និងជួយខិតខំស្រាវជ្រាវអង្ករជាប់រហូត ទោះបីខ្មាំងហាមប្រាម បង្ក្រាបរាតត្បាត កាប់សម្លាប់ រ៉ះពោះកាត់ក្បាល ឬចងព្យួរជើងឡើងលើ ខ្ទះគ្រាប់ភ្នែក កាត់ដៃ កាត់ជើង និងធ្វើទារុណកម្មយ៉ាងព្រៃផ្សៃហួសស៊ីសយ៉ាងណាក៏ដោយ។

នៅក្នុងសម័យសង្គ្រាមបដិវត្តន៍ជាន់៥ឆ្នាំកន្លងទៅនេះ ស្រុកភូមិម្តុំនេះបានត្រូវឆេះបាក់បែកខ្ទេចខ្ទី ហិនហោចអស់គ្មានសល់ ដោយសារគ្រាប់បែក និងគ្រាប់ផ្លោងរបស់ចក្រពត្តិអាមេរិក និងពួកក្បត់លន់លន់។

មិត្ត វ៉ែត ជាកូនកសិករក្រ ក្នុងភូមិតាឡាត់នេះ។ ក្រោយមក ដោយត្រូវខ្មាំងបង្ក្រាបរាតត្បាត និងរករឿងរកហេតុធ្វើទុក្ខ

បុកម្នេញខ្លាំងពេក គ្រួសារមិត្ត រឺត និងប្រជាជនយើងឯទៀតទាំងអស់នៅក្នុងភូមិតាឡាត់នេះ បានចាកចេញចោលភូមិកំណើត មកនៅខាងលិចវត្តព្រៃមៀតវិញ ។ នៅក្នុងគ្រួសារនេះ មានកូនប្រុសតែមួយគត់គឺមិត្ត រឺត នេះឯង ។

ដោយទ្រាំទ្រនឹងការជិះជាន់ ឆក់ប្លន់ និងការបង្ក្រាបរាតត្បាតយ៉ាងសាហាវព្រៃផ្សៃហ្វាស៊ីសរបស់ខ្មាំងមិនបាន នៅថ្ងៃ ២៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៦៨ ប្រជាជនកសិករយើងនៅម្តុំនេះបានរួបរួមសាមគ្គីគ្នា ក្រោកឡើងធ្វើកុប្បកម្ម វាយលុកចូលប៉ុស្តិ៍បម្រុងរបស់ខ្មាំងនៅម្តុំនោះ ដណ្តើមអាវុធពីដែលខ្មាំងមកបំពាក់ឲ្យខ្លួន ហើយនាំគ្នារត់ចូលព្រៃ បន្តការតស៊ូបដិវត្តន៍វាយកម្ទេចខ្មាំងទៀត ។

ក្រោយពេលកុប្បកម្មភ្លាម អ៊ី ស៊ីម បានប្រគល់មិត្ត រឺត ដែលជាកូនប្រុសបណ្តាលចិត្តតែមួយគត់នៅក្នុងគ្រួសារជូនបក្ស ដោយទឹកចិត្តសោមនស្សរីករាយជ្រះថ្លាបំផុត ។ ពេលយកមិត្ត រឺត ទៅប្រគល់ជូនអង្គការ អ៊ីស៊ីម ដែលជាកសិករក្រម្លាក់ នៅឃុំតាឡាត់ បានមានប្រសាសន៍ថា “ខ្ញុំចាស់ហើយ រត់លួននិងគេមិនរួចទេ សូមប្រគល់ជូនបក្សនូវកូនប្រុសសម្លាញ់មួយនេះដើម្បីបន្តរឿនបដិវត្តន៍” ។ សូមបញ្ជាក់ថា អ៊ីស៊ីម ធ្លាប់ធ្វើជាយុទ្ធជនបដិវត្តន៍យ៉ាងអង់អាចក្លៀវក្លា កាលពីជំនាន់តស៊ូអាវុធជាមាណនិកមនុស្សបារាំង ។ ចាប់តាំងពីខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៦៨មកមិត្ត រឺត ក៏បានចូលជាយុទ្ធជនឈ្នួប ទៅបម្រើការងារបដិវត្តន៍នៅឯមូលដ្ឋានក្នុងព្រៃជារៀងរហូតមក ។

ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៦៩ ក្នុងពេលដែលខ្មាំងកំពុងបើកការរាតត្បាត ដោយទ្រង់ទ្រាយធំទៅលើប្រជាជន និងអ្នកតស៊ូបដិវត្តន៍នៅក្នុងភូមិតាឡាត់ បក្សបានបើកវគ្គអប់រំមួយនៅជុំវិញភ្នំវាល ដើម្បីអប់រំ កសាងពង្រឹងគោលជំហរនយោបាយ សតិអារម្មណ៍ ចាត់តាំងឲ្យកម្មាភិបាល យុទ្ធជន យុទ្ធនារីបដិវត្តន៍ យើងទាំងអស់ និងដើម្បីដាក់វិធានការគ្រៀមទប់ទល់ និងវាយសំរុកបកទៅលើខ្មាំងវិញ ការពារមូលដ្ឋានបង្អែកបដិវត្តន៍ ការពារកម្លាំងបដិវត្តន៍ពង្រឹងពង្រីកកម្លាំងបដិវត្តន៍ឲ្យបានដាច់ខាត ។

ពេលនោះ ខ្ញុំត្រូវបានអង្គការហេតុមកភ្នំវាលនេះដែរ ។ ខ្ញុំនឹកអរព្រូចថា ប្រហែលបានចូលរៀនសូត្រក្នុងវគ្គនេះដែរហើយ ។ តែពេលខ្ញុំទៅដល់អង្គការបានហុចកូនសំបុត្រតូចមួយឲ្យខ្ញុំ

ហើយទាញដៃខ្ញុំឲ្យអង្គុយចុះ ។ អង្គការបានយកកូនឈើតូចមួយ គូសវាសនៅលើដី ។ ព្រមជាមួយនោះ អង្គការបាននិយាយមកកាន់ខ្ញុំថា “សមមិត្តត្រូវទៅរកសមមិត្ត សេន នៅឯភ្នំច្រមុះស្នា ។ បើរកមិនឃើញ សមមិត្តត្រូវចាប់រកកាត់ពីបឹងឃ្លោងទៅដល់ភ្នំដាច់ផ្តៅ ។ បើមិនឃើញទៀត ទៅរកកាត់នៅភ្នំកំពូលបី” អង្គការនិយាយបន្តទៀតថា “សមមិត្តមិនបាច់រៀនទេ ព្រោះបក្សត្រូវការសមមិត្តទៅបំពេញភារកិច្ចជាបន្ទាន់ និងចាំបាច់ ។ ពេលគឺសមមិត្ត

និងមិត្តសេន ត្រូវទៅកាប់ចម្ការនៅលើកំពូលភ្នំជាំស្នា រៀបចំមូលដ្ឋានបដិវត្តន៍ថ្មីមួយទៀតនៅទីនោះសម្រាប់ធ្វើជាដំណាក់និរសារ គឺភ្ជាប់ពីកោះកុង មកភ្នំឱវ៉ាល់ដង (មូលដ្ឋានបដិវត្តន៍នៅកោះកុង ត្រូវដាច់ខ្សែទាក់ទងជាមួយភូមិភាគនិរតីជាយូរៗហើយ ដោយខ្លាំងរាតត្បាតខ្លាំងពេក) ។ សមមិត្តយកក្រុមមិត្តរឺត ទៅជាមួយចុះ ព្រមទាំងយកពេទ្យម្នាក់ទៅជាមួយផង” ។ អង្គការនិយាយចប់ ក៏ហុចថ្នាំគ្រុនចាញ់ ១៥ ក្រាប់ និងថ្នាំចាក់ ៥ ទៅ៦ អំពូលមកខ្ញុំ ហើយនិយាយថា “នេះជាថ្នាំពេទ្យសម្រាប់

កសាងមូលដ្ឋានបដិវត្តន៍ថ្មី! បើសមិទ្ធក្រុំការ ឬខ្វះខាតថ្នាំសង្កូវ ព្យាបាលបងប្អូន សមិទ្ធក្រុំណែនាំមិត្តពេទ្យដោះស្រាយជា មួយព្រៃភ្នំ ។ សូមជម្រាបថា ថ្នាំពេទ្យនៅពេលនោះក្រណាស់ ។ ថ្នាំគ្រុនចាញ់មួយគ្រាប់ៗ មានតម្លៃជាងមាសទៅទៀត ។ ការដែល អង្គការប្រគល់ថ្នាំពេទ្យប៉ុណ្ណឹងមកឲ្យខ្ញុំ សម្រាប់អង្គភាពទាំងមូល ដែលត្រូវទៅកសាងមូលដ្ឋានបដិវត្តន៍ថ្មីនេះ គឺជាគោលនយោបាយ ខ្ពស់បំផុតរបស់បក្សក៏បក្សយកចិត្តទុកដាក់នឹងអង្គភាពយើងខ្ញុំ

ការសម្តែងសិល្បៈយុវជនយុវនារីបដិវត្ត ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨

ជាទីបំផុតហើយ ។ យើងខ្ញុំទទួលយកថ្នាំពេទ្យនេះអំពីដៃអង្គការ ដោយទឹកចិត្តរំភើបញ្ជាបញ្ជីរត់ទប់មា និងដោយស្មារតីស្មើក្នុង ចិត្ត ពុំចង់ទទួលយកឡើយ ព្រោះថ្នាំពេទ្យក្រណាស់ អង្គការក៏មាន តិចតួចស្លាប់ស្លើងណាស់ ។ អង្គការបានបេះពីមាត់ពីក្នុងឲ្យយើង ខ្ញុំ ។ យើងខ្ញុំមិនចង់ទទួលយក ព្រោះខ្លាចអង្គការឈឺថ្លាត់ទៅគ្មាន ថ្នាំអ្វីព្យាបាល ។ ឃើញអាកប្បកិរិយាខ្ញុំស្មារតីស្មើយ៉ាងនេះ អង្គការមានប្រសាសន៍មកកាន់យើងខ្ញុំទាំងពួងព្រាបថា “សមិទ្ធក្រុំយកថ្នាំនេះទៅចុះ ព្រោះនៅខាងឯណោះឆ្ងាយស្រុកភូមិ

ប្រជាជនណាស់ ។ ឯយើងខ្ញុំនៅខាងនេះ ចាំដោះស្រាយរក ទៀត” ។ យើងខ្ញុំទទួលយកថ្នាំនេះដាក់ក្នុងហោប៉ៅអាវ រួចឈាន ចេញដើរបាន៤-១០ ជំហាន ។ អង្គការក៏បក់ដៃហៅយើងខ្ញុំ ត្រឡប់ទៅវិញហើយសួរយើងខ្ញុំថាសមិទ្ធក្រុំមានអង្គរទេ? យើងខ្ញុំ ឆ្លើយជម្រាបអង្គការវិញថា ស្រូវយើងធ្វើនៅភូមិបុសតាជក ឡើងពណ៌ស្លាបសេកហើយ ។ យើងខ្ញុំមិនហ៊ានឆ្លើយជម្រាប អង្គការថា អត់អង្គរទេ ព្រោះយើងខ្ញុំមិនចង់ឲ្យអង្គការខូល់ខ្វាយ រឿងហ្នឹងពេក ព្រោះពេលនោះយើងគ្មានអង្គរទេ យើងហូបតែ ក្អប៉ុន្មានខែមកហើយ ។ ឯអង្គរមានបន្តិចបន្តួច គឺទុកសម្រាប់តែ មិត្តយើងដែលឈឺខ្លាំង ។

អង្គការយល់ដល់ជម្រើសចិត្តយើងខ្ញុំ ហើយនិយាយ ដោយទឹកមុខញញឹមថា ស្ងៀនរបស់យើងគឺត្រូវយកក្អបធ្វើជា មូលដ្ឋានសំខាន់ ។ យើងត្រូវដាច់ខាត ការពារកម្លាំងបដិវត្តន៍ឲ្យ បាន ។ ប៉ុន្មានថ្ងៃនេះ សមិទ្ធក្រុំយើងពលីកម្មអស់ជាច្រើនហើយ ព្រោះតែរឿងចូលយកអង្គរក្នុងភូមិ ហើយធ្លាក់ក្នុងរន្ធនៃគ្រឿង របស់ខ្មាំង ។ សព្វថ្ងៃ ខ្មាំងវាធ្វើរបងជាន់គៀបស្រួចតែបន្តរឿង បន្តអង្រួនព័ន្ធជុំវិញភូមិប្រជាជនទាំងអស់ដែលធ្លាប់ទប់ទល់អង្គរ យើង ហើយវាហាមប្រាមមិនឲ្យប្រជាជនចេញពីភូមិដាច់ខាត ។ បើអ្នកណាហ៊ានប្រព្រឹត្តល្មើសនឹងបទបញ្ជាវាទេ វានឹងចាប់ សម្លាប់អស់មួយពូជ ។ ពេលល្ងាចឡើង វាអូសសម្រាស់ លុបដាន ជើងទាំងអស់ ។ បើព្រឹកស្អែកឡើង វាឃើញមានដានជើង ហើយ បើវាគ្រឿងចាប់សម្លាប់យើងមិនបាន វានឹងចាប់ប្រជាជនក្នុង ភូមិសម្លាប់ទាំងអស់ ។ ខ្មាំងវាឃោរឃៅណាស់ ។ វាធ្វើយ៉ាងនេះ ប៉ុនប៉ង បង្កត់បាយ បង្កត់ស្រូវអង្ករ ឲ្យយើងដាច់ពោះស្លាប់ទាំង អស់ ។ តែយើងដាច់ខាតមិនស្លាប់ ។ យើងត្រូវតែប្រយុទ្ធដោះ ស្រាយស្បៀង ចិញ្ចឹមកងទ័ពយើងឲ្យបានដង ហើយការពារអាយុ ជីវិតប្រជាជនយើងឲ្យបានទៀត ។ ដូច្នេះអង្គភាពសមិទ្ធក្រុំ ប្រយុទ្ធបង្កើនផលឲ្យបានដាច់ខាត ដើម្បីមានស្បៀងទប់ទល់ កងទ័ពយើងវាយកម្ទេចខ្មាំងបានជាបន្តបន្ទាប់ ។

ពួកកុម្មុយនីស្តមែនមុតនេះរបស់អង្គការ យើងខ្ញុំទាំងអស់គ្នា មានការរំជួលចិត្តដង និងមានកំហឹងពុះពោរចំពោះខ្មាំងសត្រូវដង ។ យើងខ្ញុំទាំងអស់គ្នាប្តេជ្ញាក្នុងចិត្តថា នឹងសម្រេចភារកិច្ចនេះជូនបក្ស

ឲ្យបានដាច់ខាត ទោះបីជួបប្រទះសត្វ ឬត្រូវបានកាត់ការលំបាកវេទនា យ៉ាងណាក៏ដោយ ។ ពេលយើងខ្ញុំចាប់រំលោភដែលប្រាបលាអង្គការ ដោយមនោសញ្ចេតនាបដិវត្តន៍ជ្រាលជ្រៅបំផុត អង្គការមាន ប្រសាសន៍មកកាន់យើងខ្ញុំថា ដើម្បីការពារកម្លាំងបដិវត្តន៍ ការពារ សុខភាពមិត្តយើងឲ្យសម្រេចភារកិច្ចបង្កបង្កើនបានជោគជ័យ សមមិត្ត មិនអាចទៅដៃទេយ៉ាងនេះបានទេ សមមិត្តត្រូវរកអង្គរខ្លះយក ទៅផង ។ សមមិត្តត្រូវទៅជួបក្រុម តាខ្មោច ដែលជាក្រុមការពារនៅ ខាងមុខ ព្រោះឥឡូវនេះ គាត់កំពុងនាំមិត្តយើងច្រូតស្រូវម្លូរនៅ ភូមិស្រែកិន និងភូមិតាអុយ (ភូមិស្រែកិន និងភូមិតាអុយនេះ គ្មាន ប្រជាជនទៅទេ ព្រោះត្រូវខ្មាំងកៀរយកទៅដាក់នៅភូមិយុទ្ធសាស្ត្រ ៦ ត្រពាំងជេរ អនុខេត្តប៉ៃលិន អស់ហើយ) ។

ខ្ញុំ និងក្រុមមិត្ត រឹត ក៏បាននាំគ្នាចេញដំណើរទៅដោយ អនុវត្តតាមការណែនាំរបស់អង្គការគ្រប់ម៉ាត់ទាំងអស់ ។

ភ្នំឱវាល ក្នុងវិវត្តិការ មានអាកាសធាតុត្រជាក់ស្រួត មុត ដល់ក្នុងឆ្នាំ ។ ទឹកស្រែមកជាក់ជោកជំរំ ព្រៃព្រឹក្សា បីដូចជាទឹក ភ្លៀងរលឹម ។ មិត្តយើងមានខោអាវតែមួយបន្ទាបម្នាក់ប៉ុណ្ណោះ ។ មិត្តខ្លះអត់ទាំងក្រមា ក៏ទៀតផង ។ ក្នុងគ្នាយើងដប់នាក់ មាន ក្រណាត់ភ្លៀងតែបីទេ ដូច្នេះមិនបាច់និយាយឡើយដល់មុន ភួយ និងអង្រៀន ។ យើងខ្ញុំទាំងអស់គ្នា ពុំដែលស្គាល់ស្រមោលឡើយ ។ យើងខ្ញុំនាំគ្នាដើរទាំងរង្វង់ញាក់ញាក់ រណ្តម្តង ឆ្លងកាត់ព្រៃភ្នំ ជ្រោះ ជ្រលងស្ងាត់ជ្រងំ ដុតកំដៅដោយភ្លើងកំហឹងរណ្តះ ឆ្ពោះតម្រង់ទៅ រកទិសដៅបដិវត្តន៍ជានិច្ច ។ ដើរមួយព្រឹកធំ យើងខ្ញុំក៏បានទៅជួប នឹងក្រុម តាខ្មោច ដែលកំពុងច្រូតស្រូវម្លូរនៅភូមិតាអុយ ។ យើងខ្ញុំ ពិភាក្សាជាមួយគ្នា សុំស្រូវគាត់យកទៅបុកអង្ករបានពីរទែ ។ ក្រៅពីនេះ មិត្តយើងគ្រប់គ្នាសុទ្ធតែមានក្អមស្លឹកមួយទៀត ម្នាក់ ហើយ ។ យើងក៏លាប្រាកដថា ចាកចេញពីភ្នំឱវាល ធ្វើដំណើរកាត់ ព្រៃចូលវាល ឆ្ពោះទៅរកសមមិត្ត សន ទៀត ។

ព្រះអាទិត្យអស្ចន្តតទៅ នៅសល់តែពន្លឺក្រហមប្រាលនៅ ៦ ជើងមេឃទិសខាងលិច ។ ព្រះច័ន្ទក៏ចាប់ផ្តើមរះឡើងជាបន្តបន្ទាប់ ចោលពន្លឺស្លឹកព្រាលៗ តាមចន្លោះមែកឈើ ស្លឹកឈើដ៏ស៊ីបទ្រុប នៃព្រៃជើងភ្នំឱវាល ។ ខ្យល់រង្វិលហើយ វិវត្តិការ ត្រជាក់ស្រួលមុត ដល់ឆ្នើនខ្ពង់ បក់ត្រសៀកៗចូលតាមប្រឡោះដើមឈើព្រៃ ។ ទឹក

សន្សើមក៏ចាប់ផ្តើមធ្លាក់ប្រសប់ លើស្លឹកឈើព្រៃផងទាំងឡាយ ។ យើងខ្ញុំនាំគ្នាធ្វើដំណើរដោយស្ងាត់ស្ងៀមនៅក្នុងព្រៃជើងព្រាលៗ នេះ និងដោយស្មារតីប្រុងប្រយ័ត្នបដិវត្តន៍ខ្ពស់ជានិច្ច ។ យើង ប្រុងប្រយ័ត្នម្យ៉ាង រក្សាការសម្ងាត់កុំឲ្យបែកដូរ កុំឲ្យខ្មាំងតាមរាត ត្បាតបំផ្លិចបំផ្លាញយើងបាន តែប្រុងប្រយ័ត្នម្យ៉ាងទៀតក៏កុំឲ្យ វង្វេងទិសដែរ ព្រោះយប់កាន់តែងងឹតចាក់ភ្នែកមិនយល់ហើយ ។ ទៅដល់កន្លែងព្រៃជ្រៅមួយ ដែលមានការធានាសន្តិសុខគ្រប់គ្រាន់ យើងនាំគ្នាលុបសម្រាកនៅទីនោះ ។ យើងគ្មានអង្រៀន គ្មានមុន គ្មានភួយអ្វីទាំងអស់ ។ យើងនាំគ្នាដើរជ្រើសរកកន្លែងដ៏ទូលំទូលាយបំផុត បោសសំអាតទីកន្លែងឲ្យស្អាតបាតហើយ រួចទើបនាំគ្នាកាត់ស្លឹកឈើ មែកឈើ យកមកក្រាលលើដី ធ្វើជាគែម ធ្វើជាកន្លែង ហើយ សម្រាកផ្ទាល់នៅលើដីនេះតែម្តង ។ មិត្តណាខ្សោយ ទើបត្រូវ បានក្រណាត់កៅស៊ូភ្លៀងគ្របដណ្តប់ពីលើ ។ តែចំពោះមិត្តយើង ទូទៅ គឺនាំគ្នាដេកទឹបដៃក្រវៀនទាំងអស់គ្នា ។ ដើម្បីការពារនឹង សត្វព្រៃកាចសាហាវ មានខ្លា ដំរី ជាដើម យើងរើសមែកឈើ ឆាប់ៗ យកមកដុតភ្លើងភ្នំក្នុងមួយនៅចំកណ្តាល រួចហើយយើង ផ្លាស់វេនគ្នាអង្គុយយាមភ្លើង និងការពារសន្តិសុខមួយម៉ោងម្នាក់ រហូតដល់ភ្លឺ ។

នៅពេលព្រលឹមស្រាងៗ ព្រឹកស្អែកឡើង យើងនាំគ្នាក្រោក ពីដំណេក ប្រញាប់ប្រញាល់ពន្លត់ភ្នំភ្លើង កើបស្លឹកឈើ និងមែក ឈើស្រស់ ដែលយើងកាត់ក្រាលដេកពីយប់យកទៅពង្រាយ ចោលពាសពេញព្រៃរួចហើយ យើងកើបស្លឹកឈើឆាប់ៗ មកដាក់ ពង្រាយលុបដានរបស់យើងវិញទាំងអស់ ។ យើងនាំគ្នាធ្វើដំណើរ ស្រួតកាត់យ៉ាងលឿនឆ្ពោះទៅមុខទៀត ទៅដល់ផ្ទះរំលឹកចម្ងាយ ដែលឆ្ពោះទៅច្រណែងជ្រំ មិត្ត រឹត បានប្រាប់យើងទាំងអស់គ្នាឲ្យដើរ ថយក្រោយ ដើម្បីបង្កើនដានខ្មាំង ។ រួចមិត្ត រឹត បាននិយាយ គិតៗ ឡើងប្រាប់ខ្ញុំថា “ប៉ុន្មានថ្ងៃមុននេះ ខ្មាំងទើបបានព័ទ្ធជាញ់ សម្លាប់សមមិត្តយើង មានសមមិត្ត កែវ ផេង និងសមមិត្ត ដូ ជាដើម ដែលចូលទៅទាក់ទងប្រជាជននៅភូមិភ្នំនេះ ។ ដូច្នេះ យើងត្រូវតែប្រុងប្រយ័ត្នបដិវត្តន៍ខ្ពស់ថែមទៀត ហើយជម្រុញ ដំណើរយើងឲ្យលឿន ឆ្លងកាត់តំបន់គ្រោះថ្នាក់នេះឲ្យបានផុតឆាប់ កាលណា ល្អកាលណោះ” ។

យើងនាំគ្នាដើរអស់រយៈពេលយប់ពីរថ្ងៃ ទើបទៅដល់បឹង
 ឃ្លោង តែយើងគ្មានបានជួបនឹងមិត្តណាម្នាក់ឡើយ យើងឃើញ
 តែគំនរសំបកក្អូច ឃើញតែអន្លង់ត្រាំក្អូច និងឃើញតែស្នាមបោះ
 ជំរិចសំបកក្អូចដែលមិត្តយើងរុះរើចោល និងលុបបំបាត់ដានអស់ទៅ
 ហើយ ។ សមមិត្ត រ៉េត ដើរពិនិត្យគ្រប់ទីកន្លែង រួចមកពិនិត្យ
 មើលសំបកក្អូចទៀត ។ ក្រោយការពិគ្រោះពិភាក្សាជាមួយ
 សមមិត្តយើងទាំងអស់គ្នាហើយ មិត្ត រ៉េត មានមតិថា “កន្លែងនេះ
 ប្រាកដជាកន្លែងរបស់បង សន ហើយ ហើយប្រាកដជាពុំមែន
 ជំរិចសំបករបស់ខ្មាំងទេ ។ បើតាមការពិនិត្យសំបកក្អូច បងសន
 អាចចេញពីទីនេះប្រហែលបួនដប់ថ្ងៃមុននេះប៉ុណ្ណោះ ។ ប្រហែល
 ជាគាត់ចេញទៅរកក្អូចនៅកន្លែងផ្សេងទៀតហើយ ។ យើងទាំង
 អស់គ្នាក៏យល់ស្របតាមមតិរបស់ មិត្ត រ៉េត ដែរ ។ យើងក៏នាំគ្នា
 បន្តដំណើរទៅមុខទៀត សំដៅឆ្ពោះទៅភ្នំប្រមុះស្នា ។ យើងនាំគ្នា
 ដើរតាមផ្លូវទំនើប ដែលមានសំបកក្អូចក្រៀម នៅរាត់រាយដោយ
 ដុបដោយដុំតាមបណ្តោយផ្លូវនោះរហូត ។ ប្រហែលរសៀលម៉ោង
 បីនៅថ្ងៃដែលនោះ យើងបានដើរទៅជួបនឹងប្រជាជនមួយក្រុម
 ចំនួន១៥ គ្រួសារ គឺជាប្រជាជនក្រាំងឈើម ព្រៃអាពុក និងភូមិ
 ពាមល្វា ក្នុងឃុំចំបក់ អនុខេត្តកំរិរម្យ ដែលត្រូវខ្មាំងរាតត្បាតកាប់
 សម្លាប់យោធាយោធិ្សាព្រៃផ្សៃខ្មាំងពេក ទ្រាំទ្រពុំបាននាំគ្នារត់ចោល
 ភូមិករ ផ្ទះសម្បែង មកតាមបង្វិរត្តន៍ យើងសុខចិត្តមករស់នៅក្នុង
 ព្រៃហូបក្អូច ដំឡូងព្រៃ និងស្លឹកឈើវិញ ។ ពេលឃើញក្រុមយើង
 ដើរទៅដល់ បងប្អូនប្រជាជនទាំងស្រី ប្រុស ចាស់ ក្មេង នាំគ្នារត់មក
 ចោមរោម ឱបរឹតយើងខ្ញុំដោយក្តីនឹករឭកនិងដោយមនោសញ្ចេតនា
 វណ្ណៈជ្រាលជ្រៅបំផុត ។ បងប្អូនរស់នៅខ្វះខាត អត់ឃ្លានណាស់
 គ្មានស្រូវអង្ករ គ្មានអំបិល ប្រហុកអ្វីមកជាប់ជាមួយខ្លួនបន្តិចទេ
 ព្រោះត្រូវខ្មាំងដុតបំផ្លាញចោលអស់នៅឯភូមិ ។ តែទោះបីជាបង
 ប្អូនខ្វះខាត អត់ឃ្លានយ៉ាងនេះហើយក្តី ក៏បងប្អូនគ្មានត្អូញត្អែរ
 ឬគ្មានថ្លូវប្រាប់យើងមួយអីឡើយ ។ បងប្អូននៅតែសុខចិត្តនិយម
 បង្វិរត្តន៍ នៅតែប្រយុទ្ធជាមួយធម្មជាតិ ប្រយុទ្ធជាមួយខ្មាំងយ៉ាង
 អង់អាចក្លាហានជាប់ជានិច្ច ហើយឈរដាច់ខាតនៅខាងបង្វិរត្តន៍
 ទោះបីខ្មាំងធ្វើការឃោសនាបោកប្រាសល្ងង់លោមអួសឲ្យតាម
 សម្ភារផ្សេងៗឲ្យបងប្អូនវិលត្រឡប់ទៅភូមិវិញយ៉ាងណាក៏ដោយ ។

បងប្អូនឃាត់យើងឲ្យនៅហូបបាយជាមួយបងប្អូនសិន រួចហើយ
 សឹមធ្វើដំណើរទៅមុខទៀត ។ ម្ហូបអាហារដែលបងប្អូនរៀបចំ
 ដប់លៀងពួកយើងខ្ញុំនេះ គ្មានអ្វីក្រៅពីបបរក្អូចសាប លាយនឹង
 ស្លឹកឈើព្រៃនោះឡើយ ។ យើងខ្ញុំសាកសួរបងប្អូនទៅទើបដឹងថា
 បងប្អូនហូបសាបឥតអំបិលរយៈពេលបួនប្រាំខែមកហើយ ។
 យើងខ្ញុំរំជួលចិត្តជាខ្លាំង ។ យើងខ្ញុំនាំគ្នាប្រមូលរបបអំបិលរបស់
 ខ្លួនដែលមានបន្តិចបន្តួចរំលែកចែកជូនប្រជាជនស្ទើរទាំងអស់
 ហើយទុកតែបន្តិចបន្តួចសម្រាប់មិត្តយើងប៉ុណ្ណោះ ។ យើងក៏គិតថា
 យើងនៅក្មេង យើងហូបសាបក៏បាន ។ ចាំទៅដល់ទីកន្លែងសឹមនាំ
 គ្នាដុតឬស្វីធ្វើទឹកក្បូងហូប និងដើររកដីប្រាបខ្លះដែលមានជាតិប្រៃ
 ឡមៗយកមកក្រូមផ្សំ ទំរាំយើងទាក់ទងទៅខាងកោះកុងបាននោះ
 យើងនឹងបានអំបិលហូបហើយ ។

នៅពេលឃើញយើងខ្ញុំប្រមូលអំបិលយកទៅប្រកល់
 ជូនបងប្អូនយើងមានការរំភើប និងរំជួលចិត្តរហូតដល់ស្រក់ទឹក
 ភ្នែក ។ បងប្អូនប្រកែក ពុំព្រមទទួលយកអំបិលនេះដាច់ខាត ។
 បងប្អូននិយាយមកកាន់យើងខ្ញុំថា “កូនៗទុកអំបិលបន្តិចបន្តួចនេះ
 ហូបខ្លួនឯងចុះ កុំឲ្យបាក់កម្លាំង ព្រោះកូនៗត្រូវធ្វើដំណើរឆ្ងាយដង
 ហើយត្រូវប្រយុទ្ធជាមួយខ្មាំងដង ។ ចំណែកឯពុកម៉ែនៅមួយ
 កន្លែងចាំដោះស្រាយទៀត ។ ពុកម៉ែបានមករស់នៅក្នុងព្រៃជា
 មួយបង្វិរត្តន៍ ទោះបីហូបក្អូចសាប ក៏ពុកម៉ែសប្បាយរីករាយក្នុង
 ចិត្តជាដាងរស់នៅជាមួយខ្មាំង ហូបត្រីសាច់ ក្រោមការជិះជាន់
 មើលឆាយមើលថាមករបស់ខ្មាំងដែរ” ។

តែយើងខ្ញុំក៏ព្រមយកអំបិលនេះមកដាក់ក្នុងស្បោងវិញ
 ដែរ យើងខ្ញុំជម្រាបទៅពុកម៉ែវិញថា “សូមពុកម៉ែទទួលយកអំបិល
 បន្តិចបន្តួចនេះទុកពិសារចុះ ក្នុងដំណើរតម្កល់ទៀត យើងខ្ញុំអាច
 ដោះស្រាយបានមិនអីទេ” ។

ថ្ងៃរសៀលកាន់តែជ្រេទាបមាត់ព្រៃទៅហើយ ។ យើង
 ខ្ញុំនាំគ្នាជម្រាបលាពុកម៉ែ និងបងប្អូនប្រជាជនទាំងអស់ដោយ
 មនោសញ្ចេតនានឹករឭក អាឡោះអាល័យ ហាក់បីដូចជាយើងខ្ញុំ
 ឃ្លាតចាកអំពីម៉ែឪត្រួសារដូច្នេះដែរ ។ យើងបោះដំហានទៅមុខ
 ទៀត ពោរពេញដោយកំហឹងឆាប់ឆ្លល់ចំពោះខ្មាំង និងដោយ
 សេចក្តីប្តេជ្ញាចិត្តធ្វើបង្វិរត្តន៍វាយកម្ទេចខ្មាំង រំដោះប្រជាជនឲ្យ

បានទាំងស្រុង និងជាស្ថាពរ ទៅទីអវសានដាច់ខាត ។

នៅវេលារសៀលស្រែកឡើង ទើបក្រុមយើងខ្ញុំបានទៅជួប និងសមមិត្ត សន នៅខាងកើតភ្នំដាច់ផ្តៅ ដូចបំណង ។ ខ្ញុំបានហុចកូន សំបុត្ររបស់អង្គការទៅជូនសមមិត្ត សន ។ សមមិត្តបានហែក សំបុត្រនោះអាន ដោយយកចិត្តទុកដាក់បំផុត ។ យប់នោះ សមមិត្ត សន ដែលជាស្នងការនយោបាយ កងអនុសេនាគូចនៃកងទ័ព បដិវត្តន៍យើង ដំបូងបំផុត បានប្រមែប្រមូលប្រជុំប្រធានក្រុមទាំង អស់ ដើម្បីដាក់ផែនការធ្វើដំណើរទៅភ្នំដាស្វាទៀត តាមការណែនាំ របស់អង្គការខាងលើ ។ លុះព្រឹកស្រែកឡើង យើងនាំគ្នាធ្វើក្នុង ហាលឲ្យស្ងួតឲ្យបានម្នាក់ៗមួយស្បែក ដើម្បីធ្វើជាស្បៀងត្រៀម បម្រុងទុកក្នុងពេលដែលយើងចាប់ដំណើរការកាប់រានចំការថ្មី នៅភ្នំដាស្វា ។

នៅដើមខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៦៩ ក្រុមយើងខ្ញុំនិងអង្គភាពសមមិត្ត សន បាននាំគ្នាចេញដំណើរឆ្ពោះតម្រង់ទៅភ្នំដាស្វា ។ យើងចេញ ដំណើរពីភ្នំក្រាស់តម្រង់ទៅរកផ្លូវលំមួយនៅខាងលិចភូមិកំលត ដោយត្រូវដើរកាត់ព្រៃធំ ហើយក្រាស់នឹងឆ្លងកាត់មើលទិស តំបន់អ៊ុំមិនឃើញ មិត្តនិរសារនាំផ្លូវក៏រំភ្លេចរំភ័យអស់រយៈពេលទៅ ប្រាំម៉ោង យើងចេះតែនាំគ្នារកក្នុងព្រៃ រហូតដល់ម៉ោង៤ល្ងាច ទើបឆ្ងាយចេញវាល ។ គ្រាន់តែឈានជើងចេញដល់វាលភ្លាម ខ្លាំងបាញ់យើងប្រាំមួយម៉ែត្រ ។ មិត្ត សន បញ្ជាឲ្យមិត្តយើងអែប ដំបូក ឬក៏លំយើង ហើយបាញ់សម្រុកទៅខាងវិញយ៉ាងខ្លាំង ។ អាខ្លាំងបាត់ម្ចាស់ការ ព្រោះវាត្រៀមស្លាក់យូរពេក តាំងពីយប់ មកម្ល៉េះ ។ វាអត់ឆ័យ រង់ចាំស្លាក់ដូចយើងយប់មិញទើបភ្លឺ មកដល់រសៀលនេះ វាក៏ដេកលង់លក់អស់នៅក្នុងអូរ ពេលពួកសួរ កាំភ្លើងដុះភ្លាម វាស្ទុះក្រោកឡើងទាំងមមីមមី ហើយទាញ កាំភ្លើង បាញ់តែពីសត្រូវពាស ឥតដឹងទិសតំបន់អ៊ុំឡើយ ។ អាខ្លះ ស្ទុះពេក គិតតែពីក្រាបបាញ់ឡើងលើ ។ ឆ្លងតាមការប្រយុទ្ធអស់ ១៥ នាទី ខ្លាំងក៏បាត់ទ័ពរត់ខ្ចាត់ខ្ចាយអស់ ។ យើងរឹបយកអង្ករមួយ ចំនួន គ្រាប់កាំភ្លើងមួយចំនួន និងសម្ភារផ្សេងៗទៀតមួយចំនួន ធ្វើជាទុនសម្រាប់ដំណើរទៅមុខទៀត ឈានទៅសម្រេចការកិច្ច បដិវត្តន៍របស់យើងដោយជោគជ័យ ។

ក្រោយមក យើងក៏បន្តដំណើរទៅដល់ស្ទឹងដា ។ សមមិត្ត

ណាដែលពូកែហែលទឹក ត្រូវហែលឆ្លងស្ទឹងដានេះទៅត្រើយម្ខាង មុន ព្រោះស្ទឹងត្រង់នេះធំ ជ្រៅ ហើយទឹកក៏ហូរខ្លាំង រួចហើយមិត្ត យើងនាំគ្នាកាប់រំលីងមួយចងសន្ធឹងកាត់ស្ទឹងនេះដើម្បីឲ្យមិត្តដទៃ ទៀតហែលស្នាមរំលីងនេះ ឆ្លងទៅត្រើយម្ខាងទៀតទាំងអស់គ្នា ។ រួចហើយមិត្តយើងកាត់ផ្លាចរំលីងនេះចោល ។ ក្រោយឆ្លងស្ទឹងដា ហើយ យើងក៏បានធ្វើដំណើរទៅដល់ភ្នំដាស្វាដូចបំណង ។ អង្គភាព យើងទាំងមូលមកដល់ឥឡូវមានក្នុងលំដាប់ ៤០ ឆ្នាំនាក់ហើយ គិតទាំងនិរសារម្នាក់ និងពេទ្យម្នាក់ផង ។ ទៅដល់ភ្នំដាស្វា ក្រោយ ដើរជ្រើសរើសទីកន្លែងស្រួលចូលហើយ យើងនាំគ្នាចាប់ផ្តើម វាយសម្រុកបោះទីតាំងនៅលើកំពូលភ្នំនេះ ។ យើងចែកកម្លាំងគ្នា ធ្វើការឆ្ការតាមក្រុមៗ មិត្តខ្លះមានការទៅរកក្នុង សម្រាប់ធ្វើ ស្បៀងអាហារ ក្រុមមិត្តខ្លះកាប់ចម្ការ ក្រុមមិត្តខ្លះកាប់ចម្រុះឱ្យ សម្រាប់ធ្វើរបងការពារមូលដ្ឋានបដិវត្តន៍ថ្មីយើង ។ ក្រុមមិត្តខ្លះ ទៀត វាយសម្រុកធ្វើជម្រកសម្រាប់រស់នៅ ចំណែកឯមិត្តនិរសារ បាននាំមិត្តពេទ្យរុករានព្រៃជ្រៅៗ ស្វែងរកឫសឈើ និងរំលីងព្រៃ ផ្សេងៗ យកមកផ្សំថ្នាំសម្រាប់ព្យាបាលមិត្តយើង ។ យើងនាំគ្នា ធ្វើការយ៉ាងដុសដុលរីករាយ ក្នុងសន្ទុះវាយសម្រុកបដិវត្តន៍ជាប់ ជានិច្ច ។ ក្រុមនីមួយៗប្រឡងប្រណាំងគ្នាធ្វើការឆ្ការមិនថាយប់ឬ ថ្ងៃឡើយ ។ គ្រាន់តែក្រុមបិទចម្រុះនិងធ្វើឱ្យក្នុងមួយថ្ងៃ ម្នាក់ៗ អាចធ្វើចម្រុះបានពី៧,០០០ ទៅ១០,០០០ ផ្ទៃ ។ ក្នុងរយៈពេល មួយអាទិត្យប៉ុណ្ណោះ យើងកាប់ចម្ការបាន៤ហិកតា យើងធ្វើ ជម្រកនៅហើយស្រេច ព្រមទាំងបោះទីតាំងការពារដោយចម្រុះ ឱ្យ ព័ទ្ធជុំវិញយ៉ាងក្រាស់ ។ យើងមានគ្រាប់ពោត២២កំប៉ុង មានស្រូវពូជមួយចំនួន និងគ្រាប់ត្រឡាច ល្អៅ មួយកូនថង់ ។ យើងនាំគ្នាប្រយុទ្ធជាដុះលើដៃដី៤ហិកតានេះ បានពាសពេញទាំង អស់ រួចទើបពង្រីកចម្ការ យើងជាបន្តទៅទៀត ។ យើងទាំងអស់គ្នា ប្តេជ្ញាថានឹងវាយសម្រុកបង្កបង្កើនផលឲ្យបានច្រើនជាអតិបរមា ដើម្បីមានស្បៀងបញ្ជូនទៅអង្គការត្រៀមរៀបចំវាយសម្រុកទៅ ខាងវិញដោយជោគជ័យនៅរដូវប្រាំង ។

មិនយូរប៉ុន្មាន ដំណាំដុះផ្សេងៗរបស់យើងក៏ដុះទ្រុល ទ្រុបពេញចម្ការ ។ យើងទាំងអស់គ្នារំភើប រីករាយឥតឧបមា ។ តែមុននឹងទទួលផលយើងក៏នាំគ្នាសម្រុកធ្វើក្នុង ហាលថ្ងៃឲ្យស្ងួត

បញ្ជូនទៅអង្គការនៅភ្នំឱវាល បានជាប់ជានិច្ច ។ ក្នុងក្របការកិច្ច
ប្រចាំថ្ងៃនេះ សមមិត្ត រ៉េត បានធ្វើដំណើរជាកុំរូបឈានមុខគេ ក្រប
ពេលវេលាទាំងអស់ កុំរូបទាំងខាងសីលធម៌ប្រយុទ្ធត្រាំទ្រការលំបាក
វេទនាសព្វបែបយ៉ាង កុំរូបការឆ្លើយតបប្រឆាំងការរំលោភបំពាន
បង្កបង្កើនផល កុំរូបការការពារអង្គការវិន័យ កុំរូបទាំងខាងគោលដៅ
សាមគ្គីទូលាយ យល់អធ្យាស្រ័យ និងជួយដោះទុក្ខផ្ទះផល
សមមិត្តឯទៀតទាំងអស់ ។ អង្គភាពយើងបានរៀនសូត្រតាមកុំរូប
បដិវត្តន៍រស់រវើកនេះជាប់ជានិច្ច ។ យប់ណាក៏យើងខំឃើញមិត្ត
រ៉េត អង្គុយបិទចម្រង បិទខ្នារយ៉ាងជិត ដង្ហែរហូតរលងអាជ្រាត្រ
ជានិច្ច ។ យប់ណាក៏ឃើញមិត្ត រ៉េត ឡើងជ្រាវក្អម និងជាន់បន្ទាប់
ក្នុងក្នុងមួយយប់ៗ ពីរ-បីដង ដោយចុះត្រាវក្នុងទឹកជ្រោះត្រជាក់
ស្របដូចទឹកកក ។ ចំពោះយុទ្ធមិត្តណាដែលមានជំងឺគ្រុនចាញ់
ធំពោះ ធ្លាក់អណ្តើក សមមិត្ត រ៉េត តែងឡើងដុតថ្ម ហើយរុក្រណាត់
កន្ទុបយ៉ាងយឺតយកមកឲ្យស្អាតពោះជារៀងរាល់យប់ ។ ពេល
ខោអាវរហែក យើងខំតែងបានស្នើសុំខ្ចីម្ហូប ចេស សមមិត្ត រ៉េត
មកដេរប៉ះខោអាវ ។ ក្នុងកូនថង់តូចមួយរបស់មិត្ត យើងឃើញ
មានដុំក្រណាត់ចាស់ៗ ប៉ុន្មានដុំជាច្រើនបន្តិច ដែលសមមិត្ត
ហែកយកត្រង់សាច់ជាពីរខោអាវដុយរលួយរបស់មិត្តយើងដែល
ចោល ព្រមទាំង ឡើងក្អម ធំក្របពណ៌ ប្រហែលមួយទូកដៃ ដែល
សមមិត្តបានកាត់យកពីអាវចាស់ៗ ដែលគេចោលដូច្នោះ មិត្តណា
ត្រូវការរបស់កំប៉ុកបំប៉ុកអ្វី ក៏តែងនាំគ្នាទៅស្នើសុំសមមិត្ត រ៉េត
ជានិច្ច ហើយមិត្ត រ៉េត ក៏ច្រើន តែមានផ្តល់ជូនមិត្តយើងតាម
សំណូមពរជានិច្ចដែរ ។ មិត្តយើងក្នុងអង្គភាពទាំងមូលស្រឡាញ់
គោរពនឹងរៀនសូត្រតាមកុំរូបដាក់ស្តែងរបស់មិត្ត រ៉េត ជាប់ជានិច្ច ។

អង្គភាពយើងខំ ហូបកូចសាប អត់អំបិលជាន់ពីរខែមក
ហើយ ។ យើងបានបញ្ជូនមិត្តយើងប្រាំមួយនាក់ ឲ្យទៅទាក់ទងខាង
កោះកុង ។ យើងនៅរង់ចាំដំណឹងពីខាងកោះកុងនេះ ដិតបីខែ
ហើយតែមិនឃើញមិត្តនិសារត្រឡប់មកវិញសោះ មិនដឹងជាមិត្ត
យើងត្រូវខ្លាំងស្ទាក់ចាប់តាមដូរ ឬក៏មានគ្រោះកាចចង្រៃអ្វីតាម
ដូរឡើយ ។

ឱមាតុកូមិកុម្មុយ ជាទីស្នេហាស្នើជីវិត ទីណាក៏ដូចជាទីណា
ដែរ អ្នកសំបូរសព្វសត្វមីក្រូមីកា ត្រីសាច់ ក្នុងដង្កូវបន្លែឈើព្រៃ

និងផ្លែឈើសព្វបែបយ៉ាង ។ យើងមិនដែលខ្វះម្ហូបអាហារទេ យើង
ខ្វះតែអំបិលមួយមុខគត់ ។ អន្លង់ត្រាំក្នុងមួយៗ ត្រាំតែបួនប្រាំថ្ងៃ
មានត្រីពុលអណ្តែតព្រាងព្រាងហើយ ។ នៅតាមមាត់ព្រៃក្បែរ
ចម្ការ យើងធ្វើអន្ទាក់ ធ្វើជង ដាក់ខ្នារ បានសត្វព្រៃហូបជារៀង
រាល់ថ្ងៃ ។ បន្ថែម បង្ការព្រឹកមានបន្លែបង្ការដែលយើងដាក់ដុះទ្រូល
ទ្រូប លូតលាស់ល្អណាស់ ។ យើងនឹងគិតដល់ជីវភាពប្រជាជន
យើង ដែលរស់នៅក្នុងតំបន់ខ្លាំង ត្រូវខ្លាំងជិះជាន់ កាប់សម្លាប់
បង្កូរឈាមជារៀងរាល់ថ្ងៃ តែនៅតែប្រយុទ្ធអន់អាចក្លាហាន
ជាមួយខ្លាំង មិនព្រមចុះញឹមសារភាពខ្លាំងឡើយ ហើយទោះ
បីខ្លួនឯងខ្វះខាតអត់ឃ្លានយ៉ាងណា ក៏នៅតែបេះពីមាត់ពឹក យក
មកទប់ត្រូវបដិវត្តន៍ដោយទឹកចិត្តសោមនស្សជ្រះថ្លាជាទីបំផុត ។
យើងនឹកឃើញដល់យុទ្ធមិត្តយើងទាំងអស់ ដែលប្រយុទ្ធនៅក្នុង
តំបន់ខ្លាំង ត្រូវខ្លាំងចាប់ចងដាក់កុក ប្រវាក់ ធ្វើទារុណកម្មលើរូបរាង
កាយសព្វបែបយ៉ាង តែមិត្តយើងនៅតែប្រយុទ្ធជាមួយខ្លាំងជាប់
មិនសារភាពខ្លាំង មិនឆ្លើយឲ្យការណ៍ខ្លាំងដាច់ខាត ។ មិត្តយើង
ប្រយុទ្ធហូតដល់ដង្ហើមចុងក្រោយបំផុត នៅក្នុងកន្លែងទារុណ
កម្ម ។ យើងនឹកឃើញដល់អង្គការ ដល់យុទ្ធមិត្តយើងឯទៀតទាំង
អស់ ដែលកំពុងដឹកនាំចលនាស៊ីបដឹកនាំ បំផុសចលនាបដិវត្តន៍
និងកំពុងប្រយុទ្ធស្នាបរស់ជាមួយខ្លាំងយ៉ាងអន់អាចក្លៀវក្លាបំផុត
នៅពាសពេញដែនដីកម្ពុជាទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ ដោយគ្មាននឹកនាដល់
ការឡើយហត់អត់ឃ្លាន គ្មាននឹកនាដល់គ្រោះថ្នាក់អាយុជីវិតផ្ទាល់
ខ្លួនបន្តិចសោះឡើយ ។ បើយកវិវភាព និងការលះបង់របស់ប្រជា
ជនយើង យុទ្ធមិត្តយើង និងបក្សយើងមកប្រៀបធៀបនឹងការ
លំបាកវេទនារបស់យើងផ្ទាល់ ឃើញថាតិចតួចស្អាតស្អាតណាស់
គ្រាន់តែខ្វះអំបិលហូបប៉ុណ្ណឹង គ្រាន់តែទ្រាំទ្រនឹងអាកាសធាតុ
ត្រជាក់ គ្រុនចាញ់ប៉ុណ្ណឹងៗ យើងប្តេជ្ញាសម្រេចភារកិច្ចដែលបក្ស
ប្រគល់ឲ្យនេះឲ្យបានជោគជ័យទាំងស្រុង ទោះបីត្រូវឆ្លងកាត់ការ
លំបាកវេទនា ឬត្រូវធ្វើពលីកម្មខ្ពស់ជាន់នេះទៀតក៏ដោយ ។
ជារៀងរាល់ថ្ងៃ យើងខំដាំដុះ យើងខំរកក្អម មកហាលប្រមែ
ប្រមូល និងសន្សំស្បៀងផ្សេងៗទុកសម្រាប់បញ្ជូនទៅទប់ត្រូវ
អង្គការឲ្យបានអតិបរមា ។

(នៅមាន)

សង្ខេបការព្រឹត្តិការណ៍ក្នុងអ្នកដែលបានស្លាប់ នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា គ្រោងនឹងបោះពុម្ពផ្សាយនូវសៀវភៅមានកត់ត្រាល្មោះរបស់អ្នកដែលស្លាប់បាត់បង់ជីវិតនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។ កន្លងមក មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានចងក្រងនូវឈ្មោះអ្នកដែលស្លាប់ជាង១លាននាក់រួចមកហើយ ។ ប្រសិនបើលោកយាយ លោកគា អ៊ី ពូ មីង ប្រាថ្នាចង់ឲ្យឈ្មោះសមាជិកក្រុមគ្រួសារដែលបានស្លាប់បាត់បង់ជីវិតមាននៅក្នុងសៀវភៅនេះ សូមទាក់ទងមកកាន់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាតាមរយៈ អេឌីតកុកថាយ ទូរស័ព្ទលេខ ០ ១២ ៩៥៥ ៨៥៨ ឬ អ៊ីម៉ែល : truthkokthay@dccam.org ឲ្យបានឆាប់រហ័សតាមពេលវេលាដែលអាចធ្វើទៅបាន ។

សូមផ្តល់ព័ត៌មានដូចខាងក្រោម៖

១) ឈ្មោះអ្នកប្រកាសប្រាប់, ២) តើមានបងប្អូនបង្កើតរួមទាំងឪពុកម្តាយស្លាប់ប៉ុន្មាននាក់នៅក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម? ៣) ឈ្មោះអ្នកស្លាប់, ៤) ភេទអ្នកស្លាប់, ៥) អាយុអ្នកស្លាប់ (បើអាចចាំបាន), ៦) ត្រូវជាអ្វីនឹងអ្នកប្រកាស (ឧទាហរណ៍: ឪពុក ម្តាយ បងប្រុស ប្អូនប្រុស បងស្រី ឬប្អូនស្រី), ៧) សាច់រឿងទាក់ទងនឹងការស្លាប់ (ឧទាហរណ៍: ស្លាប់នៅទីណា? មូលហេតុអ្វី?), ៨) វត្តមានទាក់ទងនឹងអ្នកស្លាប់ (ឧទាហរណ៍: រូបថត ឯកសារ ឬវត្ថុផ្សេងៗ), ៩) ព័ត៌មានសម្រាប់មជ្ឈមណ្ឌលទាក់ទង (ឧទាហរណ៍: លេខទូរស័ព្ទ អាសយដ្ឋាន) ។

ប្រសិនបើចង់ស្វែងរកអ្នកដែលបាត់ខ្លួនសូមផ្តល់ព័ត៌មានខាងក្រោម៖

១) ឈ្មោះអ្នកបាត់ខ្លួន, ២) ភេទ, ៣) អាយុ, ៤) ត្រូវជាអ្វី, ៥) សាច់រឿងទាក់ទងនឹងការបែកគ្នា, ៦) វត្តមានទាក់ទងនឹងអ្នកបាត់ខ្លួន (ឧទាហរណ៍: រូបថត ឯកសារ ឬវត្ថុផ្សេងៗ) ។

ដើម្បីយុត្តិធម៌និងការចងចាំ

ដែលជាមូលដ្ឋានដ៏សំខាន់ក្នុងការផ្សះផ្សាជាតិ

ឧបត្ថម្ភការបោះពុម្ពផ្សាយដោយរដ្ឋាភិបាល ដេនម៉ាក ន័រវេ ស្វីតដេន និងសហរដ្ឋអាមេរិក

អនុញ្ញាតឲ្យបោះពុម្ពផ្សាយដោយក្រសួងព័ត៌មាននៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ប្រកាសទេសរដ្ឋមន្ត្រីនិងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មានលេខ ០២៩១ពម/៩៩ចុះថ្ងៃទី២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៩៩

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា : ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ

ផ្ទះលេខ ៦៦, មហាវិថីព្រះសីហនុ ភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ទូរស័ព្ទ : (៨៥៥) ២៣ ២១១ ៨៧៥ ទូរសារ : (៨៥៥) ២៣ ២១០ ៣៥៨

DC-Cam/PIR : #66 • Preah Sihanouk Blvd • Phnom Penh • Cambodia • Tel: (855) 23 211 875 • Fax: (855) 23 210 358 • dccam@online.com.kh • www.dccam.org.

A magazine of the Documentation Center of Cambodia: Searching for the truth. ♦ Number 148, April 2012 ♦ Funded by Denmark, Norway, Sweden, and USA.

Licensed by the Ministry of Information of the Kingdom of Cambodia, Prakas No.0291 P.M/99, 2 August 1999.

